Christus Consolator

door

Dr J. H. GUNNING Jhz

IN DEN SMELTKROES

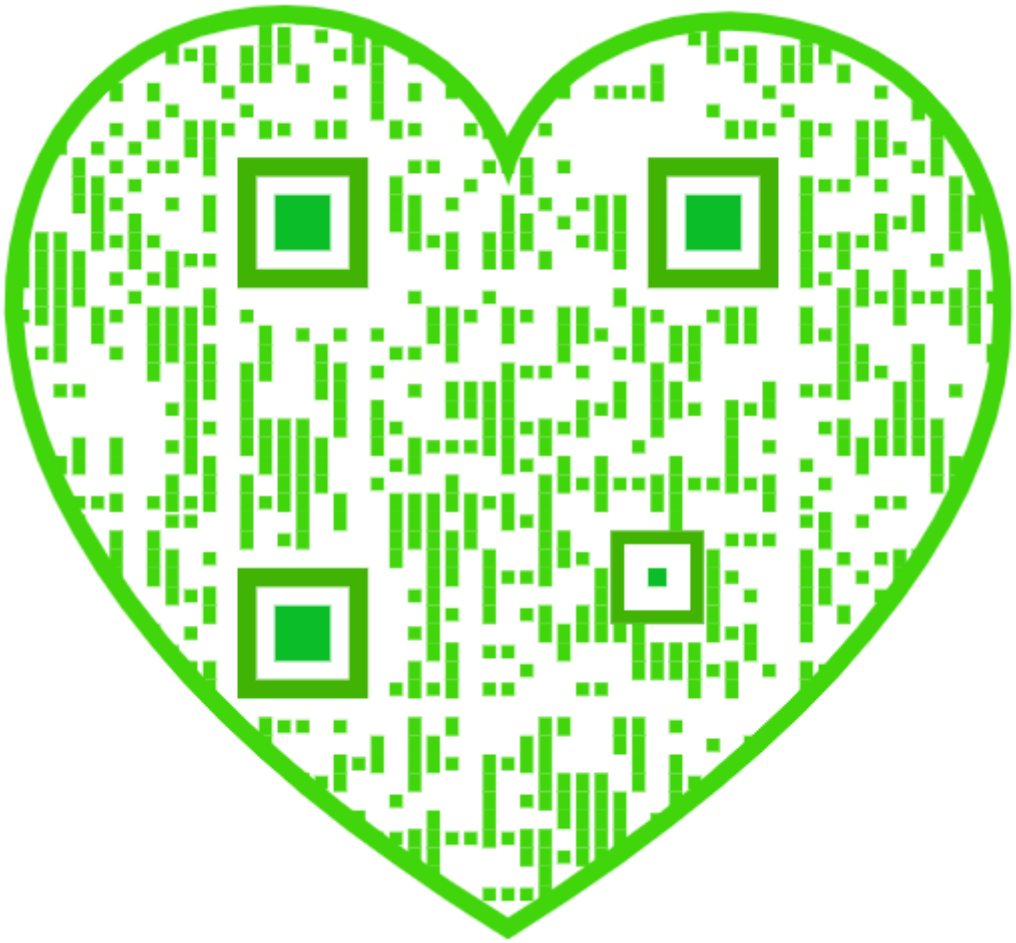

CHRISTUS CONSOLATOR

IN DEN SMELTKROES

CHRISTUS CONSOLATOR

EEN TROOSTBOEK VOOR
REIZIGERS NAAR DE EEUWIGHEID

DOOR

Dr J. H. GUNNING J.Hz.

J. H. KOK N.V. UITGEVERS MIJ KAMPEN — 1929

IN DEN SMELTKROES

DOOR

Dr J. H. GUNNING J.Hz.

J. H. KOK N. V. UITGEVERS MIJ KAMPEN — 1929

TER INLEIDING.

NU *de copie van dit Derde deel vóór mij ligt, gevoel ik eerst recht de zwaarte van de taak, die ik mij hiermee gesteld heb.*

Hoewel ik reeds veel, dat ik bijeengebracht had, ter zijde moest leggen, omdat geen al te uitgebreid en daardoor al te kostbaar geschrift van de pers mocht komen, is dit deel toch aanmerkelijk grooter geworden dan ik gedacht had. Maar de behandelde stof is ook zoo ontzaglijk veelzijdig! Welke pen kan eigenlijk het menschelijk lijden volledig *beschrijven?*

De volgende bladzijden doen zelfs geen poging dit onbereikbare te bereiken. Zij geven ook geen systematische, logische behandeling der verschillende lijdenstoestanden. Zij spreken elkaar wellicht hier of daar wel eens tegen, zij zullen den een te weinig, den ander te veel over een bepaald onderwerp zeggen. Nergens speelt de individualiteit van den schrijver, maar ook van den belangstellenden lezer, zulk een groote rol. Wat den een onverschillig laat, boezemt een ander weer de hartelijkste belangstelling in. Maar ik vertrouw dat velen in dit boek iets voor zichzelf en hun eigen behoefte zullen vinden, terwijl het ook gezegend kan zijn het leed van anderen eens met een biddend hart te overdenken. Wellicht brengt dat soms tot heilzame verootmoediging en tot tevredenheid met het eigen kruis.

Ik zal zeer erkentelijk zijn wanneer kranken mij eens doen weten wàt hen in dit boek bijzonder getroffen heeft, niet minder hetgeen zij er in gemist hebben. Wie weet of er niet nog eens een tweede druk komt, die dan volledíger zijn moge. God zegene allen, die de volgende bladzijden zullen lezen!

HET LIJDEN IN HET ALGEMEEN

OPDRACHT AAN DEN LEZER.

Zie, wie door 't land van lijden gaet,
Waer 't overal vol kruisen staet,
En gij die woont in 't tranendal,
Waer kruisen wassen overal,
Denk niet dat ooit een dag uw huis
Zal wezen zonder eenig kruis.

Al waert gij edel, rijk en schoon
En droegt op 't hoofd een gouden kroon,
En kwaemt van koninglijk geslacht,
Ja had ge Europa in uw magt,
Zoo hield toch deze heerschappij
U nooit van uwe kruisen vrij;
Want God heeft deze zaelge wet
Voor alle menschen vast gezet,
Dat wie in deze wereld leeft,
Dat die ook 's werelds kruisen heeft,
En dat er niemand dan door pijn
En door het kruis kan zalig zijn.
Het lijden wordt alleen geloond,
Het strijden wordt alleen gekroond.

Opdat ik u dan sterken mag
Breng ik dit boeksken aen den dag,
Opdat gij Christi pijn en smart
Wat legt op uw kleinmoedig hart;
Dat is, gij moet gewapend zijn
Met Christi lijden, dood en pijn.

Dies wat gij doet, of niet en doet,
Het steunsel van uw zwak gemoed
Is 't voorbeeld des gekruisten Heer,
Want niet en vroomt het hart zoo zeer.
Valt u dan strijd of lijden aen,
Zoo wil in zijn vijf wonden gaen.

Het Duifken, zwak van bek en poot,
Weet zijnen toevlugt in den nood
Wanneer het in de rots zich draegt,
Waer gier of sperwer 't wreed belaegt:
Het zeilt daer in met eenen snip,
Want uit de klip waer 't in de knip;
Het ruimt het veld, eer dat het nijpt,
Eer 't roofdier 't in zijn klauwen grijpt,
En als 't het rotshol winnen mag,
Is 't uit gevaer, en buiten slag.
Een les, o ziel! voor u en mij,
Opdat onz' hoop in Christus zij,
Opdat wij in zijn wonden gaen,
Als ons wordt strijd of leed gedaen.

Zijn kruis dan is een Arsenael,
Waeruit dat ik de wapens hael,
Om u, en mij voor allen tijd
Wel toe te rusten tot den strijd;
Opdat wij komen als 't God stelt
Met scheutvrij harnas in het veld,
Ten einde dat voor u en mij,
Eens ons de krijg ter eeren zij.

IN DEN SMELTKROES.

Wanneer wij voor een lijden staan,
Dat ons het hart doorboort,
Dan is 't ons of een stille snik
De stemme heeft versmoord.
Men voelt: bij diepe droefheid,
Bij wiss'lend levenslot,
Kan Eén slechts zachtkens spreken
Van troost.... en dat is God.

Door het dal der tranen komen wij in Sion. Smart en zaligheid, lijden en heerlijkheid hooren bij elkander. En wat God samengevoegd heeft, mag de mensch niet scheiden. Zalig zijn ze die treuren, want zij zullen vertroost worden. De beste troosters komen uit de hoogeschool des lijdens.

Wie veel smart gezien en mede gedragen heeft, eigen leed en het leed zijner medereizigers naar het Vaderland, en wie daarbij zijnen Jezus slechts te vuriger heeft leeren beminnen, die spreekt gaarne een weinig over de zoetheid van den Kruisweg. Maar die beseft ook hoe moeilijk het is daarover zóó te spreken dat anderen er waarlijk vrucht van ontvangen voor hun innerlijk leven en sterking tot den goeden strijd des geloofs. Want ach, daar is ook zooveel ijdel en gevoelig vroom gebabbel, dat niet de wijding van Jezus' geest heeft ontvangen.

Moge de gekruiste Liefde, die ook voor mij in den dood is gegaan om mij de zoete vrucht harer passie te verwerven, mij bezielen en vóórlichten nu ik dit derde deel van mijn Troostboek ga samenstellen! Met eerbied neem ik de bede van den grooten Augustinus uit zijne „Bekentenissen" hier over, ootmoedig deze woorden zelf na-sprekend voor Gods aangezicht.

„O Heer, mijn God, luister naar mijn vragen! Laat uwe goedwilligheid hooren mijne wenschen. Immers niet voor mij alléén woelt het in mij, maar ook om hen, die ik met de liefde van een broeder helpen moet. Gij ziet in mijn hart dat het zoo is. Duld dan dat ik U offere den dienst mijner gedachten en mijner tong. Geef mij wat ik U wil aanbieden. Immers ik ben arm en

Gij zijt rijk voor allen, die U aanroepen. Gij, die zoo veilig voor ons zorgt, bevrijd mij van alle vermetelheid en alle leugen mijn innerlijke en uiterlijke lippen. Laat uwe lessen mijne zuivere geneugten zijn. Dat ik mij in hunne verklaring niet vergisse. Behoed mij toch dat ik iemand daardoor moge bedriegen. O Heere, geef acht en heb medelijden, o mijn God! Gij, het licht der blinden en de kracht der zwakken, maak U hier het Licht der zienden en de Kracht der sterken. Geef acht op onze zielen en hoor de roependen uit de diepte, want als in deze diepten *uwe* ooren niet luisteren, tot wien zullen zij dan gaan, waarheen zullen zij roepen? Uw is de dag en uw is de nacht. Op uwen wenk vlieden onze innerlijke oogenblikken voorbij. Maak ruimte daarin voor onze beschouwingen over de verborgenheden uwer Schriften, en sluit haar niet voor hen, die leeren willen. Gij wildet toch immers niet dat tevergeefs geschreven werden de kostbare geheimen, neergelegd in de heilige bladen."

* * *

Dit boek spreekt over het lijden der menschen, maar toch alléén om deze lijders op den lijdenden en overwinnenden God-Mensch te wijzen. Wanneer ik opzie van mijn schrijftafel, waar ik al deze meditaties op het papier breng, aanschouw ik den Gekruiste op den wand tegenover mij. Dat kruisteeken geeft mij *al* mijne woorden. Ik ben een verwonneling van het kruis. Ik brand van liefde voor den gekruisten Zaligmaker. Ik raak nooit uitgedacht en uitgesproken over het mysterie van Golgotha. Ik *kan* het niet begrijpen, ik zal het ook *nimmer* begrijpen, maar ik weet met onbetwijfelbare zekerheid dat *hier* mijne redding is gewrocht, dat *hier* de schuld der wereld is betaald, dat *hier* de balsem is voor alle wonden. Onnoemelijk veel in het wereldbestuur van mijn God, ook in de openbaring Zijner wegen, gelijk Schrift en Historie mij die ontsluieren, blijft mij duister. Maar met volkomen klaarheid der ziel betuig ik dat in dezen schuldbetalenden Borg, dat in dezen Gehangene en Vervloekte, de vrijspraak is van mijn bloedroode ongerechtigheid

en dat ik in Zijnen Naam, wijzende op Zijn heilig Offer, mag opwekken tot blijden, ondoofbaren moed voor alle neergebogen harten.

Dat geloof ik en dáárom spreek ik.

God verzoene en vergeve elk woord, dat niet overeenkomt met de heerlijkheid van Golgotha's Kruis, Hij vergeve het mij om mijner eerlijke liefde wil voor Zijn gemarteld Kind, neen, neen, om der wille van die gekruiste Liefde zelve, die tot in eeuwigheid roept: barmhartigheid! barmhartigheid!

GEBED.

O Vader, het is uw kind zoo bang op dezen lijdensweg. Hij weet het zoo goed dat hij gezondigd heeft tegen U, moedwillig en met opgeheven hand uwe heilige geboden overtreden heeft en dat hij, wanneer Gij met hem handeldet naar recht, niets kan verwachten dan de eeuwige verdoemenis. O Vader, indien Gij toch geen Vaderhart ook voor de ongehoorzaamste kinderen hadt, waar zou ik blijven in al mijne ellende. Ja, in mijne ellende, want „uitlandig" ben ik, verre van uw zoete gemeenschap, in armoede en gebrek verkwijnend. Gij ziet mij thans in dezen weg der droefheid en der verootmoediging, en het is mij alles zoo donker. Ben ik dezèlfde, die zoo van uwe lieflijke gemeenschap kan juichen en roemen? Heb ik mij dat alles maar verbeeld, mij bedrogen met een ingebeelden hemel om thans in deze werkelijke helle te versmachten? Heere, dat kan, dat *kan* toch niet zoo wezen; want ik *heb* toch uwe belofte en ik houd ze ook *vast*, maar waarom, waarom is mijne zonde dan altoos weer vóór mij, als ze dan toch verzonken *is* in de diepe zeeën uwer barmhartigheid? Mijn God, dàt is de *grootste* druk in dit mijn lijden. Ach, neem *dien* toch van mij af om Jezus' wil! O Vader, *toon* U toch aan uw kind en laat mij uwe stem *hooren!* Amen.

HET LIJDEN BIJ UITNEMENDHEID.

Wie zich opmaakt om tot zijne lijdende medemenschen te spreken over de beteekenis en de bedoeling van hun smartenweg, verdiepe zich vooraf, en telkens weer opnieuw, in het heilig kruislijden van Jezus Christus.

Hij was een Man van smarten Zijn leven lang. Onbegrepen door allen, die Hem omringden, weldra verguisd en bespot door de leidslieden Zijns volks, een vreemdeling zelfs voor Zijn discipelen, heeft Hij het kruis gedragen van de kribbe tot het graf.

Maar toch, dat lijden bereikte zijn geweldigste intensiteit toen Hij, uitgeworpen en vervloekt door Israël, veroordeeld door den Romein, verlaten van God en menschen, uitgestooten door hemel en aarde, hing aan het hout des vloeks.

De stervende Christus!

In eene meditatie over de „Passieweken" zegt Dr de Vrijer zoo schoon:

„Wij moeten ons bezinken in den stervenden Christus. Hij, uit de liefde Gods in de wereld gezonden, verlaten tot in den dood. Daar het liefdewezen Gods zich uit in *mededeeling, openbaring*, hangt de zuiverste sprake van dat Wezen aan het kruis in *eenzaamheid.* Van menschen verlaten. Van God verlaten. Zonder antwoord *wáárom* verlaten. Zonder antwoord *waartoe* verlaten.

In Zijn menschelijkheid klaagt Hij: Eli, Eli, lama sabachtani?

Wie heeft den angst der menschelijkheid gekend gelijk de Mensch bij uitnemendheid?

In Zijn goddelijkheid klaagt Hij: Eli, Eli, lama sabachtani?

Wie was er eenzaam gelijk de Zone Gods, die kwam als de opperste mededeeling van het Liefdewezen Gods en een verscheurde wereld vond, en een verstarde Kerk en deskundige menschen vond, en op 't allerdiepst doorleefde dat de vlammende gerechtigheid Gods over die wereld en die Kerk en die menschen slechts toornen kon? Toornen niet uit woede en onverkropte teleurstelling, maar uit een eeuwige onverdraag-

zaamheid tegen hoogmoed van engelen en menschen, tegen liefdeloosheid van engelen en menschen?

De toorn Gods rust in het liefdewezen Gods. Dat liefdewezen overweldigt den mensch, die schouwt op Golgotha in peillooze vervaarlijkheid, als daar Eén, de sprake der mede-deeling Gods, doorworstelt het uiterst inzinkingspunt, waar die mede-deeling zwijgt.

Zwijgt. De Zoon des menschen roept. Een Klager zonder wederwoord uit het hart des Vaders.

De Zone Gods roept. God kan niet antwoorden, want de beangste mensch zou nog weder meenen dat de Christus *ons* laagste daalpunt *niet* had gekend.

God zwijgt.

Maar toen de Zoon gezonken was in grondeloos, duldeloos lijden om een lijdende wereld; in grondeloos, duldeloos oordeel om een schuldige wereld — waar ook Maria, ook Johannes niet mede konden gaan, al waakten zij bij het kruis, waar de mensch zweeg en God zweeg — toen heeft uw Hoogepriester gesproken: Eli, Eli, *mijn God, mijn God.* In het uiteindelijk dieptepunt Zijner verlatenheid heeft Hij geen saamgekrompen vuist gebald, geen wanhoopskreet geuit, maar geroepen: *mijn God!*

De eeuwige God geeft in Zijn boek geen laatste inzicht. De eeuwige God geeft in de saamgepakte duisternis één on-doorgrondelijke manifestatie: *de Zoon spreekt: mijn God!* Het kruis is geen verklaring van Gods openbaring. De Almachtige waagt het voor narekenende menschen Zijn Raad voor zich te houden. Hij geeft als diepste Theologie *geen* Theodicee, *geen* rechtvaardiging Zijner wegen. Hij geeft als diepste Theologie: wetenschap der kennisse Gods, de Theologie der aanbidding. Maar nu: de aanbidding van een verborgen God, die spreekt, zoo men luisteren wou. Die aanziet, zoo men schouwen wou.

Het kruis is het raakpunt van Godheid en menscheid. Wie is het, die dat raakpunt doorgrondt? Na twintig eeuwen, noch na honderd, noch in eeuwigheid zal een geschapen wezen de raking der eeuwige Godheid en der geworden wereld verstaan. Dat geschapen wezen zal die raking slechts kunnen verheerlijken

in het feit der scheppingsdaad Gods. Na twintig eeuwen, na honderd, in eeuwigheid zal een geschapen wezen het alleroneindigst mysterie slechts in beginsel doorvoelen, dat de God der gerechtigheid een verdoemelijke wereld tot zich trekt en herschept tot het Rijk Zijner Koninklijke glorie. Dat raakpunt is het Kruis. Dat raakpunt is de Christus. Dat raakpunt is Zijn heilige hand, Zijn onaantastelijke voet, genageld aan wat een Goddelijk-geschapen boom was en een kruisbalk werd door Goddelijk-geschapen en menschelijk-verwaten menschenhand. Dat raakpunt is het hart van Jezus, eeuwig diep, aanbiddelijk, onbegrijpelijk hart van Jezus. 't Voorhangsel is gescheurd. Van boven naar beneden. De toegang tot de Arke des verbonds is opengegaan. Het bloed der verzoening is geplengd.

Nu zegt een verlaten hart, het uwe, in Christus: lama sabachtani? Nu fluistert een verlaten hart, het uwe, in Christus: Eli, Eli! Al ware u alles ontzinkend, 't een na 't ander: geluk, gezondheid, geld; al ware u de liefste mensch ontvallen; al ware u de liefste mensch nog nabij en kon die u tòch niet verzellen; al ware uw geloof in uw eigen besef 't zwakste riet, een stengel, een verkreukeld riet; al ware over uw weg de angst der duisternis, geen waarom, geen waartoe u onthuld; al ware in den nacht de Theodicee u vergaan — zoo moogt ge nu, in Christus begraven, puur en simpel liggen voor Gods rekening. Eli, Eli. Uw Koning is verlaten, opdat gij tot God genomen en nimmer van Hem verlaten zoudt zijn. Het diepste punt van gedragen schuld was óók het openbaringspunt der mededeeling Gods in volkomenheid: omsluierd voor den nieuwsgierige, aanbiddelijk helder voor den geknielde."

Amen, mijn lieve broeder! Amen zegt mijn hart op deze uwe diepzinnige woorden, die toch weer, hoe schoon en heerlijk ook, onmachtig zijn de zaligheid van het mysterie des kruises te verklaren. Wij willen needrig *knielen*, wij willen met gedoken aangezicht *aanbidden* de eeuwige barmhartigheid, die ons in deze gadelooze passie van den God-Mensch geopenbaard werd. En al wat wij nu verder gaan zeggen (ach, stamelen!) in deze bladen, tot troost en bemoediging van hen, die lijden, het zal niet anders

zijn dan een zwakke uit-stameling van hetgeen deze gekruiste liefde van Christus in mijn arme, maar in Hem zoo onuitsprekelijk rijk gemaakte ziel heeft gewekt.

O Heere Jezus Christus, Man van smart, Man van heerlijkheid, gekruiste en opgestane Heer en Koning, hoe lief heb ik U, hoe onuitsprekelijk lief heb ik U, hoe wensch ik te verzinken en te verdrinken in uwe liefde! Dat alles, àlles wat ik nog van mijzelven heb overgehouden, worde weggebrand en verteerd door den gloed uwer heilige passie, en dat het nieuwe leven, door uw genade in mij gewekt, moge groeien en bloeien tot uwe glorie! En moge dan ook mijn arme woord, door U bezield, bestraald en vruchtbaar gemaakt, anderen opbeuren uit hunne el-lende, hunne uit-landigheid in dit dal onzer vreemdelingschappen en er het heimwee versterken naar het Vaderland, waar wij U zullen aanschouwen en, aan uwe voeten neergezonken, U zullen loven en danken voor de zoete, zalige vrucht van uw heilige kruisverdiensten.

Zóó worden wij reeds hier bereid
Voor 't eeuwig lied der dankbaarheid.

VOOR BEPROEFDEN.

Elk leed, dat wij naar Gods wil zonder morren aanvaardden en in ootmoed en zelfveroordeeling droegen, is vol *zegen* voor den inwendigen mensch. Er flikkert helder, schitterend licht aan de randen der zware, donkere onweerswolk, nog eer zij uitgeregend is. Daarachter straalt de gouden zonneschijn der hartelijke liefde Gods en der goddelijke wijsheid, die niemand tevergeefs of om hem te plagen kastijdt. Hij heeft Zijn lijders zoo hartelijk lief! Hebt gij Hem óók lief — en uwe beproevingen zullen in zegeningen veranderen.

DE WAARDE DER SMART.

Hebt gij gelet, mijn Vriend! op de waarde der smart? Of dwaalt gij nog steeds, murmureerende? Bloedt nog in stille uren heimelijk de oude wond en zijn er tranen dringende achter den glimlach uws monds? — Weet, dat er meer is dan vreugde, en meer dan gemis op deze aarde — vrede. Of dooldet gij niet als een kind in schemerstond, toen de boomen wuifden en de bloemen groetten en gij zocht het land der beloften?

Een geplaagd mensch is een gezegend mensch. Want hij wendt zich af van de heirbaan des levens, waar de wagens van verwachting varen en de handel der wereld woelt. — Een geplaagd mensch ziet niet meer rond. Tranen zijn de gordijn, die zijn oogen sluiert voor den wandel der menschen. Smart is de poort, die hem drijft uit de stad, buiten de landpalen der begeerenden. — Een geplaagd mensch weet niet en ziet niet en hoort niet in allen nood en angst dan zichzelf. De afgrond gaapt, eenzaam is de chaos zijner droefenis. Hij is als Jona verslonden door den onzichtbaren Raad Gods, die hem vasthoudt als met kaken. En daar in de benauwdheid, in de angst, in de verlatenheid, opent zich innerlijk het oog des geestes. Verward is zijn denken als wier om zijn hoofd, verstrikt heeft zich de begeerte om de vleugelen zijner daden. Maar in het hart staat het woord des lichts op ten nieuwen dag. En hij ziet de wortelen der bergen zijner hoop, die verzonken zijn in tranen en verzuchtingen. De afgronden zijner wenschen gaan in hem open, het begin en het einde aller dingen is hem nabij.

Dáár is het, dat de geplaagde mensch peilt de diepten Gods. Daar zwijgt eigen leed voor het leed des Heeren, die alle verwachting op menschenkinderen ziet verstuiven als het zand aan zee. Daar gaat eigen smart onder in de smart Gods, die de kinderen wil vergaderen als de hen haar kiekens; en zie zij hebben niet gewild en willen niet en zullen niet willen.

Daar gaan eigen angsten onder in de angst van den Christus, Die, van alle ziel verlaten, den Vader verlaten moet in diepsten doodsnood.

Dáár is het dat de Christus komt door de gesloten deuren der begeerte en Zijn wonden toont; dat Hij spreekt tot de ziel in de donkerheid van den nacht aangaande de geboorte uit de duisternis en van de geboorte uit het licht, van den weg des kruises en den weg der gelijkvormigheid. Daar komt de Christus neder op de puinhoopen onzer vaste steden, gebouwd in het beloofde land en leert ons Zijn gelijkenissen van het tarwegraan en den verloren penning, van het verdwaalde schaap en het verborgen talent. Daar vaart de Christus over de zee onzer tranen naar de andere zijde, naar het land der versterving, waar de wonderen Zijner heerlijkheid begraven liggen. Daar begint de Christus tot ons te spreken van Zijn lijden en zegt, dat wij er deel aan moeten hebben om Hem te kunnen volgen. Daar verstaan wij dat Zijn koninkrijk niet van deze wereld is. Daar leeren wij, Gethsemané doorkruipende, lijden en reikt Hij zelf ons den beker der droefenis. — En alle mensch is van ons heengegaan, en alle vijandschap gebluscht. Slapend zijn de vrienden, en de groote nacht van den wil Gods komt over ons. En waar wij bezwijken onder het kruis, daar neemt Hij het op, en waar wij gekruisigd hangen naast Hem, daar ervaren wij dat het bloed der martelaren is het zaad der Kerk. Der Kerk onzes harten, van dien tempel, niet met handen gemaakt, die zijn moet het heilig huis des Geestes, die in den zondvloed der aarde geen plaats vindt voor het hol Zijns voets, indien het niet is in ons, om dáár den palmtak des Vredes te breken en thuis te brengen in éénen tot lof en tot prijs van den Christus, die de Vrede is en den Vrede geeft.

Dan staat de ziel op uit bitteren dood, ontbonden zijn de bindselen der eigen gedachten, verscheurd zijn de banden der eigen verwachting. Er is niet gebleven, dat uit de aarde is. Want de hemel is geworden haar aardsche huis. Dan gaat zij uit, een tuinman in den hof des Heeren, troostende de zielen,

die in aanvechting en benauwdheid zijn. En haar vrede is overvloeiende. De aarde raakt haar niet meer aan. Zij weet dat Christus' Koninkrijk niet van deze wereld is. Hier treedt zij met Hem heden in het Paradijs, want het lijden is Paradijszaligheid geworden. Hier is het bittere zoet, en het schrijnende zacht, hier is de lijdzaamheden der heiligen en het geduld van den Christus. Hier is de lof en de prijs en de dankzegging vanwege de beproeving, die vreugde werd, vanwege het lijden, dat zaligheid wekt. Hier is de dankbaarheid van den medestrijder, die deel krijgt aan de overblijfselen van het lijden van Christus. Hier stijgt de moed ten top. Hier licht het aangezicht. Hier verwondert zich de wereld en zingt de Vriend des Heeren. Want het menschenkind is gekomen in zijn eeuwig huis en des Heeren Naam ontvangt eeuwig eere.

Wat klaagt gij dan, bedroefde mensch? Hebt gij niet vaak beleden dat Gods gedachten hooger zijn dan der menschen gedachten?

Wat weendet gij, beproefde Vriend, en wilt niet getroost worden? Waart gij het niet, die bij anderen vertroosting kondt brengen in uren der schaduwen?

Weet, dat God u liefheeft, meer dan een moeder, overvloediger dan een vader, en dat Hij kastijdt dien Hij bemint.

Zie de planten des velds! en de marteling, die de mensch haar aandoet, aandoen mòèt, als hij ze wil maken tot wonderen in uwen lusthof!

Zie de kinderen en leer uit hunne vorming, hoe de leerschool tuchtschool wezen moet.

Wij worden nog altijd gedreven uit het Paradijs! Nog steeds moet het beloofde land gesloten blijven — onbereikbaar noodende aan de kimmen. Distelen en doornen der beproeving moet de aarde, de helden-moeder, ons nog steeds voortbrengen, opdat de hoogere werkelijkheid des Geestes ons ter nieuwe wereld zij.

Vertwijfel dan niet in tegenspoed, bezwijk niet onder het kruis, maar strijd als een sterke tegen uzelf.

En ik zeg u dat gij zegevieren zult.

Velen heeft God lief, maar hem, die lijdt, het allermeest.

*

HET AMBT DER SMART.

De smart, het lijden is voor Gods kind een heilige taak, een hooge bediening, een ambt, dat hij uit de hand van zijnen hemelschen Vader ontvangt. En is het nu niet wáár, helaas, dat bijna *altoos* het lijden, wanneer het plotseling over en tot ons komt, als een *vijand* wordt beschouwd, als een, die de harmonie van ons bestaan in de war brengt, veeleer een straf dan een eer en een zegen? Toch zullen wij in den loop der jaren, wanneer onze oogen geopend zijn voor Gods daden, gaan inzien dat het lijden een oprechte vriend onzer ziel is, die aan ons leven waarlijk schoonheid en diepte vermag te geven, een machtige factor, die ons karakter veredelt en bekrachtigt. Alleen op *deze* wijze leeren wij in te zien dat het doel van ons leven niet is: werken en genieten en dan eindelijk sterven, maar ons door alles, wat ons overkomt, te laten vormen tot het *ware*, tot het *eeuwige* leven, dat alleen dien naam waardig is.

Hoe meer ons geestelijk bestaan groeit, te meer zullen wij het lijden aanzien als een middel om den inwendigen mensch rijker, beter, schooner te maken voor den dienst des Heeren, gelijk onze Heiland zelf door lijden volmaakt is geworden (Hebr. 2 : 10). O, wanneer het lijden plotseling aan uwe deur aanklopt, treed het gewillig, met ootmoedig-gebogen hoofd tegemoet, met een hart, dat bereid is de zegeningen te ontvangen, die het medebrengt: vrede te midden van de tranen, licht in de donkerheid, gemeenschap met de hoogere wereld bij diepe eenzaamheid, overwinning in den strijd.

Wij kunnen dat alleen doen wanneer wij er diep van overtuigd zijn, dat God onze *Vader* is en dat ons *alle* ding uit Zijne vaderlijke hand is toekomende. Dat leeren wij makkelijk genoeg als Catechismus-lessen, maar het te maken tot den grondtoon onzer ziel, ja dat valt zwaar, maar dàn ook eerst zullen wij anderen, die lijden, kunnen vertroosten. Een lijdend hart voelt het met onbedriegelijk instinct of het valsche dan wel echte vertroosters zijn, die in de smart tot hen naderen, of de trooster *zelf* het

lijden gewillig en dankbaar heeft leeren dragen. Dàn zullen zij voor anderen de donkerheid kunnen verhelderen. Dan zullen zij van de open graven leeren opzien naar het Vaderhuis met de vele woningen, van den ledigen stoel naar de koren der hemelingen; van de vergankelijkheid naar het onverderfelijke; van het voorbijgaande naar het eeuwige.

Het leven vliedt zoo snellijk daarhenen. Wij hebben nog zooveel aan te leeren en af te leeren. Laat ons geen enkele gelegenheid verwaarloozen om meer toebereid te worden voor den hemel. En wat is daartoe rijker gezegend dan het ambt der smart?

GEBROKEN DINGEN.

God gebruikt tot Zijne eer het liefst zulke personen en zulke dingen, die *geheel gebroken* zijn. De offeranden, waar Hij een behagen in heeft, zijn gebroken en verslagen harten. Doordat Jakobs vleeschelijke kracht bij Pniël verbroken werd, kon God hem bekleeden met geestelijke kracht.

Het was, toen onze Heiland Zijn kostbaar lichaam overgaf opdat het gebroken zou worden aan het kruis, dat Zijn leven uitgestort werd als een kristallen stroom, waarin arme, dorstende zondaars het leven kunnen vinden.

Het is wanneer het kostelijke graan in de aarde vergaat, dat de kiem opwaarts kan uitspruiten om honderd nieuwe graankorrels voort te brengen.

Op hen, die gebroken zijn in hun leven, gebroken in hunne ziel, gebroken in hunne eerzucht, gebroken in hunne schoonste verwachtingen en idealen; gebroken in hunne genegenheden — op zulken, waarop anderen met minachting neerzien, en die hulpeloos en eenzaam zijn, — op *hen* heeft de Heilige Geest het oog gericht; want *die* kunnen gebruikt worden tot Gods verheerlijking.

Het is de gekneusde olijf, die olie voortbrengt. En eerst als de druif geperst wordt, komt de wijn voor den dag. Zoo zal uit het gebroken hart en den verslagen geest de liefelijke reuk van Gods genade en van Zijne heiligheid uitstroomen.

HET LIJDEN EEN GOEDE VRIEND.

Wanneer het lijden onzen drempel nadert, al is het nog maar van verre en heel langzaam, wordt het toch gewoonlijk allesbehalve vriendelijk afgewacht. Het is of een middeleeuwsche folterknecht op ons afkomt, die met duivelsche wellust ons de eene pijn na de andere wil aandoen. En toch wil deze gast een goede, eerlijke vriend van ons wezen. En als wij hem tòch niet van ons àf kunnen houden, als hij tòch door Hooger Hand tot ons gezonden wordt, zou het dan niet verstandiger zijn met hem op goeden voet te komen? Wanneer wij niet alleen en niet terstond op zijn onaangenaam *uiterlijk* gaan letten, maar trachten zijn *innerlijk* wezen, zijne *bedoeling* te verstaan, zou het dan niet veel heilzamer voor ons zijn?

„Voor den verkeerde blijft hij een worstelaar," een vijand, een harde tegenstander. Maar als men hem vriendelijk tegemoet komt en in hem een bode, een afgezant van onzen hemelschen Vader ziet, dan kan en wil hij ons heilzame lessen leeren. Waarlijk wij moeten onze vooroordeelen tegen het lijden afleggen. Het is voor den mensch even noodig als storm en regen voor bosch en veld. Onafgebroken geluk zou puur òngeluk zijn. Wij moeten de goede en de kwade dagen (zooals wij ze wel in onze kortzichtigheid noemen) gelijkelijk leeren waardeeren en ten onzen nutte gebruiken. Het is wel een gebrekkig zeiler, die alleen met gunstigen wind vooruit komt. De ware schipper weet ook den tegenwind zóó te gebruiken, dat zijn scheepje door de golven henengaat.

Tegenspoed, smart en beproeving zijn vaak hemelsche signalen, die ons waarschuwen dat wij van koers veranderen moeten. Zij worden ons slechts tot belemmering en tot onheil, wanneer wij ze verkeerd gebruiken of geheel en al verwaarloozen. Goed gebruikt zijn ze ons als *bijen,* die honing verzamelen, slecht gebruikt als *horzels,* die ons steken en ons bloed vergiftigen. Leer daarom het lijden als een goeden vriend beschouwen en zeg vrijwillig „ja" wanneer hij tot u komt. Wanneer u

dat „ja" moet worden afgeperst, heeft het zijn zegen verloren.

Nu weet ik wel, wanneer wij in diepe wegen geleid worden en Gods baren over ons hoofd henen slaan, kunnen wij heel moeilijk zulke redeneeringen en overleggingen beämen. Maar juist daarom zeg ik deze dingen thans vooràl ook ten nutte van hen, die nog *niet* midden in de ellende en in de smart verkeeren. Wie van te voren gewaarschuwd is, heeft straks te sterker kracht. Niemand onzer ontkomt aan het lijden. Maar ook niemand mag *willen* er vrij van te blijven. Als God het u toezendt, hebt gij het noodig. Ontvang het dan niet als een struikroover, die onverwachts en plotseling u naar het leven staat, maar als een ernstigen bode, een zegenbrengenden afgezant van uwen hemelschen Vader. Waarlijk hij *is* geen vijand, maar een goede vriend. In Christus zijt gij veilig. De zorgen scheiden ons van Hem niet, maar zij zijn een deel van de muziek der aanbidding.

VAN DE DUISTERNIS.

Wil men een vogel leeren zingen, dan doet men vaak een donkeren doek over de kooi opdat het diertje niet afgeleid worde, en van andere soortgenooten, die mooi zingen kunnen, het liefelijk gezang moge leeren. Eerst luistert hij. Weldra stemt hij mee in. Steeds moediger wordt zijn zang. Ten slotte klinkt het lied zuiver en schoon. Dan gaat de doek weg, en de vogel zingt in 't heldere licht het lied, in de duisternis geleerd.

Zoo gaat het met Gods kinderen. „Hoe zouden we een lied des Heeren zingen in een vreemd land?" Dit kan slechts, als Gods vertroosting ons van buiten toevloeit. In donkere uren luisteren wij er naar. We worden niet afgeleid. Steeds opmerkzamer. Dan kan de doek weg. Het lied, in het duister geleerd, weerklinkt daarna in vollen zonneschijn. Laat ons dan de beproeving aannemen tot „ons nut," zoo het noodig is.

BEPROEVING.

In een der redenen van Job, den vromen dulder der Oude Bedeeling, heet het: „Wat is de mensch, o God, dat Gij hem bezoekt in elken morgenstond, dat Gij hem in elk oogenblik bezoekt?"

Denk u dat eens in! Een dagelijksch bezoek wordt ons al heel licht te veel, en nu — *elk oogenblik* een bezoeking! Job is er over verbaasd dat de almachtige God den onmachtigen mensch dagelijks beproeven en onderzoeken komt. Nu moeten wij niet vergeten dat Job hier midden uit de smart spreekt, dat de golven des lijdens hier zóó hoog gaan, dat hij telkens dreigt te verzinken. Vroeger heeft hij als een held te midden van al zijner liefde puinhoopen gestaan en uitgeroepen: „de Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd." Maar daarna is het donker voor zijn oog, en donker in zijn hart geworden. Maar zie, juist *in* die beproevingen werd het hem te gewisser: „Ik weet dat mijn Verlosser leeft."

O mensch, ken en waardeer den tijd uwer loutering, waarin de Heere elken morgenstond, ja ieder oogenblik u bezoekt! Want nooit is uw God u *nader* dan in *zulke* dagen. Wij hebben een Hoogepriester, die als *wij* verzocht is geweest en die ons te hulpe kan komen met Zijne eeuwige trouw. De Duitschers noemen „beproeving" zeer mooi *Heimsuching*, dat wil zeggen: „thuiszoeking," en ik herinner mij een versje onder dien titel gelezen te hebben, waarvan dit ongeveer de gedachtengang was: Wat klaagt gij toch, o, mijn arm hart, wanneer gij wordt thuisgezocht? Tracht dat woordeke maar goed te verstaan, dan ontbreekt het u niet aan troost! *Wie* is het die zoekt? Uw trouwe Heer en Herder. *Wien* zoekt Hij? Een schaap Zijner kudde, dat van Hem is afgedwaald. *Waarheen* wil Hij het met Zijn zoeken brengen? Thuis bij Zich. Welnu, mijn hart, kunt gij dan nog klagen? Het eenige waarover gij te klagen hebt is dat als gij, terwijl Hij u *thuis* zoeken wil, uw hart niet bij Hem thuis wilt hebben!

Ja zalig de mensch, die de beproeving verdraagt en zich door den Heere elken morgen en elk oogenblik in het lijden bezoeken laat! Want wie, wie is een Spreker en Trooster als *Hij?*

Die Godt mint sal sich hier verblijden
Als hy om Christi liefde lijdt,
Want niet te lijden, is hem lijden,
Omdat hy sich in 't Cruys verblijdt;
Want lijden is hy hier gewent,
Sijn vreught schept hy uyt elck torment.

Wie heeft hier droever konnen leven
Als die gall' aen een galghe dronck?
En door 't verliesen van zijn leven
Den mensch het leven weder-schonck,
Die versmoort lagh in groot verdriet
Door Adams sond', als hy Godt liet.

Ick raed' u dan voor goet, ô menschen,
En klaeght noyt als gh' jet lijden moet,
Maer tracht ghedueriegh dan te wenschen
Naer dat vol-vreughdigh eeuwigh goet,
Dat ghy van Godt daer sult ontfaen,
Soo ghy hier wilt den Cruys-wegh gaen.

VIA DOLOROSA.

Ik zegen u, o Weg van Smart,
Waarlangs mijn Heiland is getogen,
Door 't wicht *mijns* kruises neergebogen,
En uwe steenen, ruw en hard,
Via dolorosa!

Ik zegen u; want voerde uw pad
Den Heer naar 't kruis, dat Hem deed sneven,
Dus werdt gij mij een pad ten leven,
Een voorportaal voor de Eeuwge stad,
Via dolorosa!

Ik zegen u, al zie 'k in u
't Beeld van den weg der Christus-vrinden.
't Zij! Mits 'k aan 't eind den Heer moog vinden,
'k Vinde u niet licht te hard of ruw,
Via dolorosa!

LIJDENSWIJSHEID.

Lijdenswijsheid is een stuk levenswijsheid, en wel een zeer belangrijk stuk er van. Lijdenskunst is levenskunst. Wat het lijden in uw leven te beteekenen zal hebben, hangt van uzelf af. Op zichzelf beschouwd is het vriend noch vijand, goed noch kwaad. Het hangt er maar van af wat gij er van maken zult.

De ziel drukt het lijden haren stempel op, geeft er karakter en waarde aan.

Het lijden *kan* vreeselijke verwoestingen in een menschenleven aanrichten: het gemoed verharden en verbitteren, het geloof met wortel en tak uitroeien, de wilskracht verbreken, ja in de zonde letterlijk injagen, vooral in de zonde van het alkoholisme. Hoevele lijders zijn hopelooze dronkaards geworden!

Maar daar is het lijden toch niet de schuld van. Het lijden brengt deze zedelijke gebreken niet voort, maar alleen aan den dag. Een mensch, die hartgrondig bidden kan: „Uw wil, o Vader, geschiede," die neemt tegenover het lijden de rechte houding aan. Zijn ziel gaat in den wille Gods volkomen op. Hier is het woord des Heilands van toepassing: „Wie zijne ziel om mijnentwil verliezen zal, die zal haar vinden" (Matth. 10 : 39). Schijnbaar verliest zij hare vrijheid, maar in waarheid vindt en behoudt zij haar. „*Bezit* uwe zielen in lijdzaamheid" (Luk. 21 : 19).

Deze lijdzaamheid, dat geduld is het goede zeil, dat zich vanzelf naar den wind keert en ook den hevigsten tegenwind weet te gebruiken om het scheepke veilig door de woeste golven naar de haven te sturen.

Dat *geduldig* te lijden begeerlijker en verstandiger is dan het ongeduldige, tòch vanzelf onvruchtbare en tevens onwaardige opstaan en opbruischen tegen de smart, dat ziet ook de wereldling in. Maar *blijmoedig*, ja *vroolijk* te lijden, dàt komt hem eene onnatuurlijke overspannenheid voor. Welnu, stel dat ook nooit als *eisch!* Plicht is het alleen ons lijden naar Jezus' voorbeeld en in Jezus' kracht geduldig en overgegeven te aanvaarden en te dragen. Maar hoe meer en hoe inniger men met den Heiland

verkeert, te zekerder zal ook die stille, innerlijke blijdschap geboren worden, in 't eerst als een korte, voorbijgaande zilverglans, zooals wij dien wel eens op het watervlak kunnen aanschouwen, langzamerhand meer als een gezegende, blijvende toestand, als een klare blauwe hemel, die zich over het gansche lijdensleven henenwelft.

Hoe kunnen hier de liefde Gods en de liefde der menschen liefelijk en vruchtbaar samenwerken! Hoe kunnen de kring en de overdenking van Gods Woord, de troostvolle bediening van het Sacrament des Avondmaals, de kerkelijke leiding en toespraak van een gezalfden dienaar der kerk, het tactvolle bezoek van een priesterlijk hart, goede lectuur, biddende meditatie, bovenal het eigen gebed en de voorbede van anderen, een stroom van verkwikking en versterking aanbrengen! Arme lijder, die niet meer bidden kunt! Arme krankbezoeker, die over alles kunt spreken, alleen niet over den zegen der gemeenschap met den hemelschen Vader! Maar bovenal welk een troost dat wij een Bidder in den hemel hebben, die ook dàn wanneer alle menschelijke liefde en deelneming ons in den steek laten, ook dàn wanneer ons eigen lijden te zwaar is om ons tot bidden in staat te stellen, Zelf voor ons tusschentreedt bij God en onze diepe ellende met erbarming gadeslaat en gedenkt voor den Troon der genade!

O gij gezonde en tevredene menschen, leert toch medelijden in de school van uwen Heiland! Zalig zijn de barmhartigen. Zij zullen als hùn lijdenstijd dáár is, barmhartigheid ontvangen. Gaat toch met een deelnemend en gevoelig hart deze arme wereld door, en tracht verkwikking en bemoediging te brengen in dit reusachtig Bethesda. Als gij eenmaal een oog hebt gekregen voor het algemeene, grenzenlooze, onuitsprekelijk groote lijden der menschheid, en de liefde van Christus in uwe harten is uitgestort, dan zult gij ook uitgaan uit uw eigen rust en gemak, om hulp en troost te bieden wáár gij slechts vermoogt. En wanneer gij ook zelf uw aandeel ontvangt in het groote, universeele lijden, wanneer ook uw eigen hart ineenkrimpt van wee en van verdriet, dan zult gij eerst recht uwe roeping ver-

staan en trachten den balsem der liefde uit te storten op de gewonde en lijdende zielen uwer medemenschen.

Troosten is een groote kunst. Er zijn heel wat „kwade vertroosters." In het Boek Job zijn ze met fijnheid geteekend: lieden met winderige reden, wier lippen niet door het hart, maar slechts door zeker gevoelig medelijden bewogen worden, dat spoedig genoeg in hooghartige veroordeeling en onverdragelijke vermaning omsloeg. Eerbied voor den lijder is een eerste voorwaarde om in waarheid te kunnen vertroosten; woorden zijn lang niet altoos noodig, en *vele* woorden wel zeker nimmer. Jezus en Maria vertroosten elkander door stilzwijgen en door de taal der oogen. En vaak zijn tranen, *echte* tranen, de kostelijkste verkwikking.

O gij, die lijdt, tracht ook gijzelven anderen te troosten. Dat is een gezegend middel om van uw eigen smarten en zorgen los te komen. In plaats van uzelf te beklagen, denkt aan anderen, die het nog zwaarder hebben dan gij, en tot uw verrassing zult gij bespeuren dat uw eigen last lichter wordt wanneer gij dien van een ander op u neemt. Gij wordt zelf getroost wanneer gij anderen zoekt te troosten.

HET GEHEIM DES KRUISES.

Wie waarlijk een discipel van Jezus zijn wil, moet aan het kruis en in den oven der beproeving, opdat zijne liefde gelouterd worde. Overal en ten allen tijde wacht ons het kruis; de groote vraag is maar dat wij leeren het aan te nemen. We moeten leeren dragen en dulden, gelijk het marmer de slagen van hamer en beitel verdragen moet. Wij moeten stand houden onder lastering, vervolging, liefdelooze oordeelen, miskenning van onze beste bedoelingen, onder ziekte en pijn. Een kind van God wordt door dat alles gelouterd en geheiligd. Alleen door lijden komt hij tot de overwinning. Waarin bestaat die dan?

De algeheele overwinning bestaat daarin, dat wij Christus *volkomen* laten heerschen over het eigen ik door den Heiligen Geest.

Als ge vergeten of veronachtzaamd wordt, als men zich beijvert om u in een hoek te duwen, en gij kunt dit verdragen en zelfs in uw hart den Heere danken dat Hij u heeft willen verootmoedigen, dan hebt gij de overwinning.

Als men het goede, dat gij doet of beoogt, in een verkeerd licht plaatst of belastert, als men tegen uwe wenschen in handelt, zich niet aan uw smart stoort, uw raad in den wind slaat, uwe meeningen belachelijk voorstelt, en gij kunt dat alles met liefde en geduld dragen, dan hebt gij de overwinning.

Als ge tevreden zijt met iedere voeding, kleeding, luchts- en weersgesteldheid, ieder gezelschap of levenspositie, iedere eenzaamheid, waarin de Heer u brengt, of die Hij u geeft, dan hebt gij de overwinning.

Als gij het verkeerde humeur en de prikkelbaarheid van anderen, de bezwaren, onregelmatigheden en ongeregeldheden van anderen, waaraan gij geen schuld hebt, wel niet goedkeurt, maar toch kunt verdragen zonder uw ergernis te toonen, dan hebt gij de overwinning.

Als gij iedere dwaasheid, geestelijke stompheid, al het tegenspreken van zondaren, alle vervolging tegemoet kunt treden en kunt verdragen omdat en gelijk Jezus ze verdragen heeft, dan hebt gij de overwinning.

Als gij er u niet aan laat gelegen liggen of men u of uw werk op den voorgrond plaatst, als gij niet uitziet naar waardeering van uwe medemenschen, als gij er in waarheid vrede mede hebt om onbekend en onbemind te blijven, dan hebt gij de overwinning.

Dat alles is het mysterie des kruises. Men moet òf God liefhebben òf zijne zaligheid verliezen. Wien de Heer *verhoogen* wil, dien brengt Hij aan het kruis. Daarom zijn ook de gekruisigde zielen de meest begenadigde. Willen wij trachten, medepelgrims, mede-lijders dit biddend voor ons eigen hart en leven te aanvaarden? God helpe ons!

't Is een *moeielijke* les, maar 't is „de" weg ter heerlijkheid.

GODS VERKWIKKINGEN.

Hij verkwikt mijne ziel. Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Zijns naams wil. Wat is wel dat spoor, welke is wel die weg der gerechtigheid?

Ik zal het u zeggen, mijn lieve kruisdrager, en let nu eens goed op, want hier kunt gij iets leeren. De Heere Jezus had van Zijn naderend lijden gesproken, en Zijnen discipelen gezegd dat Hij te Jeruzalem zou worden overgeleverd ten doode. Dàt kon de vurige Petrus niet hebben, en in afschuw voor elke lijdensgedachte riep hij uit: „Heere, dàt nooit, dàt zal U geenszins geschieden." Maar de Heere Jezus, die Zijnen weg kende, den weg des lijdens, en die dien weg liefhad, omdat Hij hem kende als den weg der gerechtigheid, keerde zich toornig naar Petrus om en zeide: „ga weg achter mij, satan, want gij verzint niet de dingen die Godes, maar die der menschen zijn." Zoo ziet gij het dus: de lijdensweg is de goddelijke weg, en de weg zonder lijden is de vleeschelijke weg. En welken zoudt gij nu kiezen geliefde, den weg zonder lijden, maar ook zonder uwen God, of den weg der smarte, maar mèt uwen Heiland en koning? Kom, verzet u niet, maar ga dien weg met Hem op. „Hij verkwikt mijne ziel," zegt David, die het wel wist dat het op dien weg niet aan verrassingen en uitreddingen ontbrak. Wordt gij moede, Hij richt u weer op, drukt de last u ter neder, Hij zal u hem verlichten; komen de aanvechtingen, Hij is toch bij u; bekommert u de gedachte aan uwe lieve betrekkingen, Hij zal u ook in den weemoed bemoedigen, Hij die zelf óók geweend heeft bij het graf van Zijn Lazarus en nog aan het kruis aan Zijne lieve moeder gedacht heeft. Hij kan toch zoo teederlijk met u spreken, Hij die troost gelijk eene moeder troost. Hij legt Zijne zegenende hand op uw moede hoofd, en dan komt gij weer tot uzelven, d. i. tot Hemzelven, want Hij is toch uw ware Ik. Zoo gaat gij den kruisweg op, ja gebukt en gebogen, maar toch óók weer met lof en dank in de ziel. Zóó ontneemt Hij u alle vreeze, ook de vreeze voor den laatsten en bittersten vijand.

ONZE LICHTE VERDRUKKING.

2 Cor. 4 : 17.

Wanneer men in de dagen van smart en beproeving verkeert, en een geliefden kranke ziet lijden, dien men o zoo gaarne, zelfs ten koste van de zwaarste offers, ter hulpe zou komen, dan kan zulk een woord wel iets pijnlijks, iets hards voor ons gevoel hebben. Wàt? Is dat eene „*lichte*" verdrukking, als wij hen op het ziekbed zien uitgestrekt, die ons dierbaarder zijn dan ons eigen leven? Of wanneer wij *zelven* zijn aangetast door de krankheid die onze krachten sloopt, die ons in onze taak belemmert, die ons machteloos maakt tot den arbeid, dien Godzelf ons toch op de handen gelegd had, is dat eene *lichte* verdrukking?

En toch hij, die deze woorden terneer schreef, was geen overmoedig jongeling, die door den eersten tegenspoed getroffen wordt, en er met jeugdig vuur overheen springt, in het volle bewustzijn zijner onweerstaanbare kracht.... Het is de Apostel Paulus, die zoo spreekt, wiens leven ééne onafgebroken reeks van rampen en ellenden was, vervolging, honger, naaktheid, gevaar overal.

En toch spreekt *die* man van zijn lichte, zijn geringe verdrukking. Hij heeft het door al zijne beproevingen geleerd, te rekenen met het onbewegelijk koninkrijk, dat hem wacht, welks heerlijkheid hem *juist door al dat leed* des te schooner is opgegaan. Want wanneer de schoonheid *dezer* wereld begint te verbleeken, gaat voor den geloovige de schoonheid der *andere*, der betere, der *eeuwige* wereld des te luisterrijker stralen.

En daarom, weest gezegend, gij smart en beproeving, gij boden des hemelschen Konings, die ons komt toeroepen: „maakt de pinnen uwer tenten wat los, want gij hebt *hier* geen blijvende plaats." Elke ziekte, ook wanneer zij niet overgaat tot genezing, maar de brug wordt tot het sterven, is eene prediking van het onvergankelijke *leven*. Welzalig zij, die ten tijde bereid zijn, en die hunnen Heiland verwachten, wanneer Hij komt om hen over te leiden naar dat goede land, waar niemand meer zeggen zal: ik ben ziek, want het volk dat dáár woont, zal vergeving van zonden hebben.

CHRISTUS EN HET LIJDEN.

Leven is lijden. Dat is ook in den hoogsten zin waar van het aardsche leven van onzen Heiland. Het gansche mysterie der verlossing en verzoening staat onder de wet des lijdens. Hij heeft het kruis gedragen van Zijne kribbe af tot op Golgotha. Reeds Zijn prille jeugd was gekenmerkt door armoede, vervolging en ballingschap. Zijn opgroeien van kind tot jongeling, van jongeling tot man in het stille en verachte Nazareth, zal ongetwijfeld rijk zijn geweest aan veel verdriet, miskenning en vóórgevoel van Zijne ontzaglijke roeping.

Zoodra Hij is opgetreden onder Israël wordt het leed Zijns harten verhonderdvoudigd. Onverstand, miskenning, nijd, boosaardigheid omringen Hem aan alle kanten. Het leed, dat reeds op Hem rustte en het lijden, dat Hem wachtte en steeds duidelijker zich vóor Zijn geestesoog afteekende, ze deden Hem klagen over den doop, waarmede Hij gedoopt moest worden en naar welks voltooiïng Hij smachtte (Luk. 12 : 50). Straks dringt het bloedige zweet Hem uit de poriën Zijns lichaams en valt als groote bloeddroppelen ter aarde.

Ziekte kon Zijn lichaam, dat door het gif der zonde niet besmet was, niet aantasten, maar hoe hebben de wreede handen Zijner beulen dat heilig lichaam geteisterd! Wij hebben allen de marteling Zijner geeseling, Zijner krooning met doornen, Zijner kruisiging tallooze malen met ontzetting gadegeslagen.

En toch wat is dat lichamelijk lijden, vergeleken bij de smart, die Zijne ziel doorvlijmde! Die volkomen verlatenheid van Zijnen God, waarin Hij den vloek der menschheid torste. Alle smarten van lichaam en ziel zijn in Hem vereenigd. Ziedaar den mensch, ecce homo, den vertegenwoordiger, het kort begrip, de volledige samenvatting van al het lijden aller menschen.

Het lijden blijft datgene wat in het beeld van Christus ons steeds het eerst voor oogen komt. Zoolang wijzelven nog in dit zondige vleesch verkeeren met al zijn aanklevende smarten, kunnen wij den Christus in Zijn verheerlijking nog maar ten

deele verstaan, maar het beeld van den lijdenden Christus is diep in het hart des menschen ingezonken. Alle lijdenden, die niet verstompt of verbitterd zijn geworden, schenken Hem gaarne hun liefde en vertrouwen. Het kruis is, sedert het Hem op Golgotha droeg, het zinnebeeld van alle lijden, maar tevens ook van het bevrijdende, verlossende lijden geworden. De vrucht van dien dorren boom is de troost en de zaligheid van alle ware kruisdragers geworden.

Christus is de Lijder bij uitnemendheid. Alle eeuwen hebben in stille bewondering opgezien tot dezen Man van smarten, die met nooit aldus aanschouwde rust, geduld en waardigheid, Zijn lijden heeft gedragen. Zijn geheele optreden gedurende Zijne weergalooze passie, zijn hooge zwijgen evenals Zijn aangrijpend spreken, de vereeniging van diepe versmaadheid met onvergelijkelijke majesteit, Zijn koninklijke zelfbewustheid gepaard met die volkomen onbaatzuchtigheid, Zijn onvoorwaardelijke gehoorzaamheid en Zijn onbeperkte vrijwilligheid, zij vormen een geheel van onovertroffen schoonheid en van overwinnende kracht. Dat heeft Hij ook zelf voorzegd. „Wanneer Ik van de aarde verhoogd zal zijn, zal Ik hen allen tot mij trekken." Nooit heeft Hij Zijn eigen woord zóó ten volle wáár gemaakt als aan het vloekhout des kruises: „komt allen tot mij, die belast en beladen zijt, en Ik zal u rust geven."

Christus verlost van het lijden en Hij verlost het lijden zelf. Hij neemt onze smarten en krankheden op zich (Jes. 53 : 5 verv.) en legt Zijne verlossende kracht in het lijden, dat met Hem gedragen wordt. Zijn lijden is alles behalve een passief dulden en verdragen — het is de krachtigste, levendste *daad.* Hij heeft nooit meer gearbeid en uitgewerkt, dan toen Hij met handen en voeten aan het kruishout genageld was; het was Zijn machtigste daad toen Hij Zijn heilig hoofd boog en stierf, Zijn leven vrijwillig overgaf, dat niemand Hem ontnemen kon. En zoo heeft Hij voor al de Zijnen ook *hun* lijden veranderd van natuur en het omgeschapen tot een vrucht des levens; zóó gaat Hij als de Levensvorst Zijn zegevierende heirschare van lijders vóór en brengt haar tot overwinning. Zij lijden als

Zijne leden met Hem, het groote Hoofd, mede en brengen alzoo Zijn lijden tot voltooiing (Col. 1 : 24). Zij volgen Hem allen met hun kruis en ontvangen van Zijn kruis de kracht om het hunne te dragen (Matth. 10 : 38). De levensgemeenschap met Christus is wel voornamelijk lijdensgemeenschap, en daar is een heilige, gezegende voortgang in deze school des kruises. Ook dáár kan men het psalmwoord herhalen: Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort. Allengs wordt de vrees, de tegenzin, de tegenstand tegen het lijden overwonnen, en zwijgend leert men zich voegen in den goddelijken wil. Allengs gaat dan de hooge beteekenis, de waardigheid, de zegen van het lijden voor den kruisdrager achter Jezus op. De zwijgende overgave wordt een blijde, een dankbare bereidwilligheid. Men leert het verstaan welk eene eere het is met en voor Hem te lijden (Fil. 1 : 29); deel te *mogen* hebben aan het lijden van Christus (1 Petr. 4 : 13). En eindelijk wordt het lijden de ware vreugde der gelukkige ziel, die op deze wijze de vertroostingen Christi (2 Cor. 1 : 5) in ongekenden rijkdom smaken mag. Smart en vreugde, droefheid en zaligheid smelten in wonderbare harmonie te samen.

Zoo volgt den Gekruiste de glorieuze schaar Zijner getrouwen. Van Maria, Zijne gebenedijde moeder en de heilige apostelen af, een onafzienbare menigte van martelaren, bloedgetuigen, lijders en dulders, ontelbaar in getale, maar allen geteld door Hem, die hunne namen heeft opgeteekend in het boek des levens. En allen loven en prijzen zij Hem, die door Zijne gadelooze passie, door Zijn schuldverzoenend borglijden, hun schuld heeft uitgedelgd, hun vloek heeft weggedragen en hun lijden geheiligd en verheerlijkt heeft.

Hoe zalig is het volk, dat naar Zijn klanken hoort!
Zij wandlen Heer, in 't licht van 't godlijk Aanschijn voort.
Zij zullen in Zijn naam zich al den dag verblijden.
Zijn goedheid straalt hun toe, Zijn macht schraagt hen in 't lijden.
Zijn onbezweken trouw zal nooit hun val gedoogen,
Maar Zijn gerechtigheid hen naar Zijn woord verhoogen.

Ave crux, unica spes!
Ave crucifixe, Rex gloriae!

DE GEVAREN DER EENZAAMHEID.

Zieken loopen groot gevaar zich eenzijdig te isoleeren. Een „isola," een „eilandje," kan heel liefelijk zijn, „Isola bella" is bij toeristen niet weinig in trek, maar de bewoners van zoo'n klein, afgesloten plekje krijgen heel gauw iets beperkts en bekrompens. Een kranke wordt heel licht eenzelvig, peuterig, lastig voor anderen en voor zichzelf, zwaarmoedig, eenzijdig en nog een heeleboel andere narigheden meer. Zijn geestelijk leven wordt niet gestaald door den omgang, vaak den strijd met andere menschen, die toch voor de vorming van den inwendigen mensch zoo gezegend is. Daardoor staat hij ook zwakker tegenover de aanvechtingen des Boozen en innerlijke verzoekingen. Hij gelijkt op een berkje, dat daar heel eenzaam op de heide staat en door alle stormen gebeukt en heen en weer geslingerd wordt. Groeit zoo'n boompje in een bosch, al is het maar in een klein boschje, dan heeft het steun en beschutting van de anderen, en zij helpen malkaar als de stormen komen; die hebben dan lang zoo'n macht niet over hen als wanneer ze alleen en hulpeloos op de verre heide staan.

Daarom moeten kranken ook niet zoo bevreesd zijn naar een ziekenhuis te gaan, wanneer de dokter dit voor hen raadzaam acht. Ik weet het wel: er zijn ook *bezwaren;* men is zijn vrijheid kwijt, men moet zijn omgeving, zijn familie verlaten, maar indien het gewenscht, ja noodig geacht wordt door den geneesheer, moet men zich er *niet* tegen verzetten. Afgezien van al wat er verder vóór te zeggen is (zorgvuldiger verpleging, makkelijker behandeling enz.) is het vaak ook voor de *innerlijke* vorming van den patiënt zoo heilzaam eens uit zijn eigen kleine kringetje uit te komen. Men komt eens met andere menschen in aanraking; vriendelijke en misschien ook onvriendelijke; geloovige en misschien ook ongeloovige; maar in elk geval men hoort, spreekt, ziet weer eens *andere* menschen, menschen, die óók hun zorgen en hun lijden hebben, en zoo leert men heel wat, dat ons geestelijk leven bevordert, reinigt

en sterkt. Want heusch, men leert niet alleen van de *vromen*, men kan ook van de *goddeloozen* heel veel zegen hebben, al was het maar alleen dit: dat wij ons eerlijk gaan afvragen: ben *ik* nu werkelijk beter en godvruchtiger dan zij? en wat *heb* ik aan mijn geloof, en hoe belijd en hoe betoon en hoe verdedig ik het tegenover deze vijanden van het kruis mijns Heilands?

O gij, die door Gods bestiering een eenzaam, een geïsoleerd leven leidt, waakt in 's Heeren kracht tegen de gevaren van uwe afgezonderdheid! Er ligt zulk een groote zegen in den omgang met anderen en in den stalenden invloed der gemeenschap.

BEDE.

Houd Gij mijn handen beide
Met kracht omvat,
Geef mij Uw vast geleide
Op 't smalle pad.
Alleen kan ik niet verder,
Geen enk'le schreê,
Neem, trouwe Zieleherder,
Mij, arme, meê.

Op de ongewisse baren
Van d' oceaan,
In stormen en gevaren
Grijp, Heer, mij aan.
Ik zie Uw aanschijn blinken
In duistren nacht,
Behoed mij daar voor zinken
Door Uwe macht.

Heb deernis, heb ontferming,
Heb medelij.
Verleen mij Uw bescherming,
Sta mij ter zij.
Al waar ik op wou steunen,
Bezweek en viel;
Ai, laat mij op U leunen
Met heel mijn ziel.

KLEINE VERTROOSTINGEN.

Een heel mooi hoofdstuk uit Jonker's prachtboek „Voor donkere dagen" draagt dit opschrift. De schrijver staat daarin stil bij de duif, die tot de ark wederkeerde met een olijftakje in haar bek. Daarover fantaseert de diepzinnige Jonker dan zooals hij alleen dat vermag, en wijst er ons op hoe God dikwijls kleine verrassingen en kleine vertroostingen vóóruit zendt, de voorboden van de *groote* vreugde, die op komst is. Straks, zegt hij, gij zult het zien, heft zich uit de golven der tegenwoordige verderfenis een heilig land omhoog, een schoon land, een land waarover geen donder des oordeels meer zal losbarsten, waarover een zonne zal rijzen, die geen ondergang kent. En in dit vooruitzicht kunnen wij ook midden in de benauwdheid der tegenwoordige wereld met vader Camphuyzen glimlachend uitroepen: „al wat men lijdt is lijdelick. Waarom? 't Is alles tijdelick."

Klaag dan niet, gij die uw kruis achter Jezus draagt! Voel u Gods kind! Voel u erfgenaam Zijner heerlijkheid en dus midden in de armoede onschatbaar rijk! Wat doet het er toe of gij nu in nood zijt en benauwdheid? Het is wel meer gebeurd dat de ram op Moria reeds gereed was, vóórdat de bevende hand was opgeheven om het vreeselijke offer te brengen. Het is wel meer gebeurd dat iemand, die 't eene oogenblik klaagde: „nu is alles verloren!" het volgende oogenblik kon jubelen: „nu is alles gewonnen!" Het is wel meer gebeurd dat de duif met het olijftakje juist kwam aanvliegen, toen gij op het punt waart het venster dicht te smakken en in een donker hoekje u hopeloos terug te trekken.

Blijf wachten, in hope!

Luister maar of gij niet reeds de blanke duivenvleugelen hoort ruischen in de verte!

Luister maar.

Luister maar goed met een biddend hart.

Al wordt het avond, al wordt het nacht.... toch blijven luisteren.

Toch blijven luisteren, ook al hoort gij niets, letterlijk niets.

GROEIT GIJ INNERLIJK?

Uw uitwendige mensch wordt allengs „verdorven," gelijk de Heilige Schrift het noemt. Maar hoe staat het met uw inwendigen mensch, gij kranke? Er *is* ook een bloei mogelijk midden in het verval, een innerlijke groei bij uiterlijke verkwijning. Weet *gij* daarvan mede te spreken?

„Er is in elk menschelijk leven een tijd van *verbreeding*. Zoolang wij in de volle kracht staan, trachten wij met onzen invloed een zoo breed mogelijk terrein te bestrijken om anderen ten zegen te zijn, gelijk de vruchtbaar makende wateren van den Nijlstroom op gezette tijden ver buiten hun oevers treden. Maar wanneer de uitwendige mensch verdorven wordt, is het de tijd der *verdieping*. Het is er dan om te doen, niet zoozeer om zich naar buiten te uiten als wel om van binnen te ontvangen en innerlijk te rijpen. Op de jaren der bezige activiteit, waarin het leven zich naar buiten verwijdt, moeten volgen de jaren der passiviteit, waarin het zich naar binnen verdiept, en zoo zal het tot den einde zijn volle straallengte behouden."

Laat ons in droefheid en in lijden toch vooral hierop bedacht zijn dat de goddelijke bedoeling der beproeving ons niet ontga! Laat ons toch den Heere vragen, dag aan dag, dat wij niet te vergeefs in den heeten oven des lijdens raken, dat wij er gelouterd en geheiligd weer uitkomen. Want het gaat er toch maar om dat onze inwendige mensch, het geestelijk leven in ons, tot ontplooiïng kome. Toen *Getrouwe's* lichaam — gij kent toch Bunyan's heerlijke Pelgrimsreize? — op den brandstapel van IJdelheidskermis tot asch verkoolde, stonden de vurige paarden en wagenen gereed om zijne ziel, om *hemzelf* naar de blinkende Godsstad te geleiden. Neen, niet ons herstel uit deze ziekte (hoe billijk het ook is dat wij het wenschen) en niet onze vertroosting na ons smartelijk verlies (hoe begeerlijk zij ook wezen moge) maar de vorming van ons geestelijk karakter, de groei van ons geloof, de vorming van den mensch der eeuwigheid, dàt is de groote kwestie. Mijn broeder, groeit gij innerlijk?

HET LIJDEN IN HET LICHT DES GELOOFS.

Evenals het kwaad en de zonde, blijft ook het lijden een raadsel, dat eerst in den hemel eens zal worden opgelost. Maar toch geeft ons de Heere in Zijn Woord genoeg licht om van dezen steen des aanstoots een bouwsteen, ja een hoeksteen voor het gebouw onzes levens te maken.

Lijden en dood zijn gevolgen der zonde en evenals de zonde zelve iets, dat niet *moest* bestaan. Zij zijn niet door God geschapen en veroorzaakt, zij maakten geen deel uit van het oorspronkelijke scheppingsplan. Maar nu zij er *zijn,* maakt God ze dienstbaar aan Zijn verheven doel: de loutering en de verlossing der gevallen menschheid. God maakt van het lijden, dat eene straf der zonde is, een geneesmiddel, waardoor eene vreedzame vrucht der gerechtigheid wordt verkregen (Hebr. 12 : 11). Gods Zoon, het groote Zondoffer, nam het lijden der zonde en de zonde zelve op zich, en heeft door Zijn gehoorzaamheid het lijden van zijn innigen samenhang met de zonde losgemaakt en ook het lijden zelf daardoor verlost, bevrijd, geheiligd. Nu is voor den geloovige het lijden van natuur veranderd. Van den vloek der zonde vrijgemaakt, is het lijden nu een middel tot innerlijke versterking, tot vermeerdering des geloofs en der heiligmaking geworden.

Nu is er ook geen oorzaak meer het lijden te schuwen en te vreezen, integendeel, nu is er grond om het met eerbied te begroeten, geduldig, ja met vreugde op zich te nemen. Zoodra het ons leven binnenkomt, wordt het door het licht van Christus' heilige Passie beschenen. Christus' Gemeente bestaat uit zondaren, die uit de groote verdrukking komen en door lijden tot heerlijkheid gaan; menschen, die het woord van hun Meester leerden verstaan: wie achter mij wil komen, die neme zijn kruis op zich en volge mij! (Matth. 16 : 24.)

Met Christus verliest het lijden zijn raadselachtigheid. Er is niemand, die om Zijnentwil en met Hem geleden heeft, die er Hem niet des te inniger door heeft bemind.

*

DE MACHT VAN HET LIJDEN.

„Ons hart is als een kamer, vol bezoekers — totdat het verdriet er in binnen komt, stil of ruw; dan eerst raken wij bij onszelven thuis."

Ongeveer aldus (want ik haal uit het geheugen aan) spreekt Björnstjerne Björnson in een van zijne mooie boeken, en ik geloof dat hij hier zeer juist de ervaring van velen weergeeft.

Zoolang het ons „goed" ging in de wereld (zooals wij dat noemen), zoolang wij door velen bewonderd en geprezen werden, ging het ons *slecht*. Wij waren ijdel en hooghartig, dronken den lof der lieden met graagte in, en merkten misschien zelven niet hoe schrikbarend wij achteruit gingen. Onze ziel teerde op de krachten, die zij in vroeger jaren had opgedaan, totdat zij eindelijk geheel en al dreigde te verdorren. Want zij kan toch alleen *leven* bij het woord, dat uit Gods mond uitgaat.

Toen zond de Heere ons Zijn gezegenden engel: de smart. Wij werden beroofd van onzen roem, van den lof der lieden, van onze positie in de wereld, van ons crediet bij de vromen, van onzen afgod — wáárin die dan ook bestaan mocht — en wij zagen in *hoe* ledig en arm wij in onszelven waren. Dat was een moeielijke, een bitter-zware tijd. Onze hoogmoed kwam er tegen op zoo geheel op zij gezet te worden. Zoo spoedig vergeten te zijn, zoo heel veel „vrienden" te hebben.... *gehad* en zoo geheel alléén over te blijven.

Maar 't was tòch een *gezegende* weg! Hoe zouden we anders *ooit* zijn ontwaakt uit onzen roes, uit de bedwelming der eigenliefde en des zelfsbedrogs?

Wat vonden we toen veel te belijden! Te belijden aan God en menschen. Zóó schrikkelijk veel dat wij er moedeloos onder werden, en het weer dreigden op te geven. Maar weer liever in de oude schemering dan in *dat* licht van Gods heiligheid! Dan maar weer liever *zonder* blijdschap voortgeleefd dan dat smalle pad der beschaming en verootmoediging *langer* bewandeld! Maar dat ging toch óók weer niet. Als 't geweten éénmaal

ontwaakt *is;* als het oog *is* opengegaan voor de leugen en de schuld van heel een verknoeid leven, dan kan men toch niet meer doen alsof dat „hemelsche gezicht" er niet geweest was. Men kan helaas! er wel weer ongehoorzaam aan trachten te zijn, maar 't is toch een hopeloos werk de verzenen tegen de prikkels te slaan, als men een weg naar Damascus gekend heeft.

En eindelijk wordt dan toch de Heere Jezus iemand te sterk. Dan moeten *alle* voorwendsels en uitvluchten er aan, en dan spreekt Hij rustig met ons onder vier oogen. Daar kunnen en daar behoeven wij tot anderen niet over te praten. Alle biecht is heilig. Is zij dat reeds wanneer ze aan een aardsch priester wordt afgelegd, hoeveel te meer wanneer zij eerlijk voor het oor van den Zoon des Menschen, den Hoogepriester van het hemelsche Heiligdom, wordt uitgesproken.

Maar de vrucht zal merkbaar zijn in 't leven.

Er moet worden *opgeruimd.* Ach, hoeveel! In het groote leven en in het kleine leven, tot in den *kleinsten* cirkel toe van al de concentrische kringen, die zich rondom ons arme zondaarshart uitbreiden. De *kleinste* kring is het moeilijkst. Het is gemakkelijker zich tegenover een geheel volk, een gansche gemeente, een breeden kring van vrienden te verootmoedigen, dan het voor zijn vrouw en zijn dienstknechten te doen. Het is maar zeldzaam dat de schoonheid van ons karakter ongerept blijft in ons eigen huis. Wij kennen allen het spreekwoord: „niemand is groot tegenover zijn eigen knecht," en het is helaas maar al te waar. Wij denken gewoonlijk aan ons huis als het *begin,* als de *laagste* klasse voor het beoefenen onzer plichten; wij achten den omgang met broeder en zuster, met vader en moeder, met vrouw en kinderen als een *voorbereidend* stadium, om van daaruit *verder* te komen, als iets, dat goed is voor de *beginners* in het Christendom.... Maar voorwaar, 't is omgekeerd! Een engelsche vertaling van Job 5 : 24 luidt: „Thou shalt visit thy habitation, and shalt not sin" (gij zult uw woning bezoeken en niet zondigen). Ik geloof dat men den oorspronkelijken Hebreeuwschen tekst *juister* kan weergeven, maar laat ons nu *deze* vertaling maar eens even vasthouden! Er schuilt in allen gevalle

een *diepe* zin van hooge wijsheid in. Wij kunnen er uit leeren dat onze verhouding tot ons huisgezin niet het *begin,* maar het *einde,* het *toppunt* van volmaaktheid is. Dat zedelijke hoogheid en beminnelijkheid nooit zóó schoon is dan wanneer ze in onze *gewone* omgeving uitblinkt. Dat de bloem van ons leven haar *schoonste* geuren spreidt in onzen *eigen* hof.

Ach, ach, wat hebben wij dàn vaak veel *goed* te waken. Wat *hebben* wij toch dikwijls de heilige ordeningen Gods onderstboven geworpen in onze averechtsche wijsheid! Hoe menigmalen hebben wij Gods *rijkste* schatten op de *laagste* trede gezet! Hoe zijn wij feitelijk gewoon te denken: „laat ik trouw zijn in de *kleine* dingen, dan zal ik langzamerhand wel leeren ook in 't *groote* getrouw te zijn!" Maar God leert het ons *anders.* „Wees getrouw in het *groote,* dan zult gij ook het nog veel zwaardere leeren: getrouw te zijn in het *kleine.*" Als Jezus, zooals wij in het Evangelie lezen, een kindeke in het middden der discipelen neerzet, doet Hij dat *niet,* gelijk wij veelal meenen, om ons *nederigheid* te leeren, maar om ons een voorbeeld voor onze *hoogste, stoutmoedigste* navolging te geven. Als de Heere ons door Zijn verootmoedigingen, door het lijden en de vernedering waarlijk gebracht heeft, waar Hij ons hebben wil, dan beginnen wij te zien dat onze *huiselijke* plichten onze àllerhoogste en àllervoornaamste plichten zijn, en nu ik ledig aan de markt sta en er geene gemeente is, die mij meer als haar leeraar begeert — ik, die vroeger een gevierd man in groote steden ben geweest — nu begin ik te begrijpen dat ik een nog veel *moeilijker* les te leeren heb, die ik helaas maar al te zeer verzuimd heb: in den *kleinen* kring, den *kleinsten* kring, dien de Heere mij thans ter bearbeiding aanwijst, getrouw en met Zijne hulp tot een zegen te zijn. Nu begin ik het te begrijpen dat niets zóó moeielijk is als het gewone, alledaagsche leven „op den berg te leven," en dat het vrij wat zwaarder is in „the drudgery of life," in den soesah van het prozaïsche gedoe van elken dag, een kind der eeuwigheid en een schijnend licht voor Jezus te zijn, dan op den preekstoel of in een kring van met bewondering naar u opziende vromen. Vaak zullen wij met diepe schaamte moeten

bekennen dat wij *thuis* in *verzoekingen* zijn gevallen, die wij *daarbuiten* wisten te *doorstaan*. Het is zoo prikkelend en stalend zijn last te dragen ten aanschouwen van *velen*, maar hem in de *eenzaamheid* gewillig te blijven dragen, dat is zwaar. Niet Petrus in den storm, noch Mattheüs in zijn tolhuis, noch Jaïrus in de ure van zijn bittere smart, maar.... het *kindeke* moet mijn voorbeeld wezen. De storm kan nog prikkelen tot heroïsme; de geldzaken tot voorzichtigheid; de groote beroeringen bewaren ons voor ijdelheid; maar *thuis*, als *niets* ons tot groot-doen en ons-groot-houden aanzet, waar wij zoo heel gemakkelijk ons laten gaan en doen wat wij willen.... dáár ligt de toetssteen voor de echtheid van ons geloof. Als Gods Geest dáár heerschen kan, dan kan Hij ook overal verder in ons leven heerschen. Wij zullen veiliglijk ons pad door de *wereld* kunnen bewandelen als wij „onze woning kunnen bezoeken en dáár niet zondigen."

Moge de Heere ons helpen de roepstem, die ook uit deze woorden tot ons komt, ter harte te nemen! Ik geloof dat door velen onzer hier wel aanleiding is tot diepe verootmoediging. Maar, Hallelujah, het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van *alle*, dus óók van onze huiselijke zonden.

HET LIJDEN ALS LEERMEESTER.

Reeds de heidenen wisten het, en spraken het in hunne geschriften en dichtwerken uit, dat het lijden een gezegende en vruchtbare leermeester is. Vele uitnemende geschriften zijn binnen de muren van den kerker opgesteld of ontworpen. „Het geluk is de leugenaar, het ongeluk is altoos waar," zegt Boëthius en Chrysostomus getuigt: „het leed is de beste school voor wijsbegeerte."

Wij weten het ook uit eigen ervaring: zoodra een diepe smart ons gansche bestaan doorgloeide, werd alles voor ons veranderd. Wij zagen, waardeerden, beoordeelden alles geheel verschillend bij vroeger. Tranen kunnen ons oog wel verduisteren, maar zij reinigen het ook. Wie nog nooit geweend heeft, die kan moeielijk

vertroosten. De menschen, die het rijkst zijn aan ervaring, zijn zij, die het meest geleden hebben.

Niemand heeft van nature dezen leermeester gaarne; hij is hard en onvriendelijk bij oppervlakkige kennismaking; maar wie geduldig zijn lessen volgt, heeft er nimmer berouw van. Hij is ook een gezegend prediker, die velen tot bekeering heeft gebracht, die naar andere predikers niet wilden luisteren. Hij heeft hen weer op den rechten weg, den weg des vredes, teruggeleid. Velen hebben in den nacht des lijdens het geloof teruggevonden, dat zij verloren hadden.

Maar wij moeten *willen* luisteren naar de lessen van dezen grooten, goddelijken paedagoog. Het lijden is geen toovermiddel, dat de menschen tegen hun zin verandert, maar wel een krachtig hulpmiddel voor elk, die naar 's Heeren stem luisteren wil. In onze gezonde of wolkenlooze dagen leven wij zoo vaak in een hoogst-ongezonden geestelijken toestand voort. Wij dragen een mengsel bij ons van eigen en ontleende gedachten, van gekregen en van gestolen geloof. Vaak brengt het lijden een gezonde en heilzame scheiding teweeg. Niemand heeft dat schooner en krachtiger uitgedrukt dan Paulus in zijnen Brief aan de Romeinen (5 : 3 verv.). Hoe heerlijk weten ook de Psalmisten te gewagen van den zegen des lijdens (118 : 67) en van het groote gevaar *zonder* dezen ernstigen maar heilzamen tuchtmeester voort te leven (80 : 13).

„Wat klaagt gij toch?" vroeg eens een beeldhouwer uit Athene aan het blok marmer, waaruit hij een standbeeld voor het Parthenon wilde maken. — „Ik klaag," luidde het antwoord, „omdat gij zoo onbarmhartig op mij los hamert. Ziet gij dan niet hoe mijne scherven den grond bedekken?" — „Gij dwaas," sprak nu de beeldhouwer, „begrijpt gij dan niet dat gij onmogelijk de eereplaats in den tempel kunt verkrijgen en de blikken van het nageslacht niet vol bewondering op u kunt doen rusten, wanneer ik u niet bewerk en u niet van uzelven vrij maak, om van het stuk marmer een godsbeeld te vormen?"

Hoe wijs en hoe gelukkig is de mensch, die zich laat vormen door den goddelijken Kunstenaar, en die het verstaan heeft dat de wonden, door Zijne hand geslagen, weldaden en louter zegeningen zijn.

OVER DEN ZEGEN VAN HET LIJDEN.

I.

Daarover zou veel te zeggen en te schrijven zijn, maar toch verstaan *diegenen* het eigenlijk alléén, die zelven de donkere wegen der smart en der beproeving uit eigen ondervinding *kennen.*

Een der schoonste Schriftwoorden, hierop betrekking hebbende, is wel Hosea 6 : 1: „Komt, laat ons wederkeeren tot den Heere, want Hij heeft verscheurd en Hij zal ons verbinden." Israël moet Gods straffen dragen. Tot hoe lange? Totdat zij mijn aangezicht zoeken, spreekt de Heere (5 : 15). In de harde ballingschap van Babel heeft Israël zijnen God leeren zoeken, dien het in de dagen zijner vrijheid en zelfstandigheid niet gevonden had.

O mijn broeder, mijn zuster, die deze regelen leest en wellicht zelf in diepgaand lijden verkeert: hebt gij reeds verstaan, wáárom de Heere u dit kruis heeft opgelegd? Zijn daar wellicht verkeerde wegen door u bewandeld, verboden wenschen gekoesterd, geheime zonden ingewilligd, die gij uwen God nog niet beleden hadt? Misschien moet gij ook thans nog de *gevolgen* dragen van misdaden, die gij reeds oprechtelijk voor den Heere hebt bekend. Dan zijn de zonden u ook vergeven, *alle!* Maar hare bittere *vruchten* moeten u wellicht nog menigmaal komen herinneren, hoe hard en hoe ondankbaar de ongehoorzaamheid is. Verhard u niet, wil u ook niet in eigen kracht er tegen inzetten, maar laat de Heere Zijn werk aan en in u voltooien! Laat uw kruis u maar dagelijks henendrijven naar „het" kruis, het kruis van Golgotha, waar ook voor u volle, rijke troost te vinden is.

Door het lijden wordt ons geloof in de gloeihitte gelouterd, gelijk de stoomketel door het vuur. Altijd heeter wordt de stoom, altijd krachtiger drukt hij tegen de wanden van den ketel aan, totdat hij eindelijk door de aangebrachte kanalen komt, waar hij wezen moet, en het groote vliegwiel in beweging brengt, waardoor de geheele fabriek met al haar raderen, draaischijven

en spoelen *een en al leven* wordt. Nu is alles op gang, en kunnen honderden handen aan den arbeid gaan!

O mijn lijdende vriend, wanneer maar eerst het lijden zijn hoogtepunt bereikt heeft, dan zal ook het groote wiel van *uw* leven zijn arbeid verrichten kunnen, dan zult ook gij, doorlouterd en gereinigd, voor vele anderen tot zegen zijn.

II.

Het wapen van onze beminde Koningin-Moeder draagt deze spreuk: „Palma sub pondere crescit," de palm wast onder den druk. Ik heb wel eens hooren vertellen dat een jonge palm krachtig opwaarts groeit, wanneer men aan den top een steen of ander zwaar voorwerp bevestigt; dat brengt den boom er toe zich in te spannen deze neerdrukkende macht te overwinnen en daardoor krijgt hij juist zijn slanke, prachtige rechtop-heid. De vrouwen in Portugal, die ik zelf met ongeloofelijke lasten op het hoofd heb zien loopen, zijn beroemd door haar prachtige, fiere gestalten; het is alsof de geweldige druk, dien zij ondergaan, haar slechts te rechter en te kloeker maakt.

Zeker is deze gedachte ook op het geestelijk leven toepasselijk. Het geheim van geestelijke kracht is *druk*. Heeft een stoommachine grooter kracht noodig, dan vermeerdert men den druk van den stoom. Zóó gebruikt God het lijden en de beproeving, den druk van het leven, om aan Zijn kinderen steeds grooter en heilzamer kracht te schenken. Een man als Paulus had het geleerd in zijn verdrukkingen te *roemen*, want hij wist het: ze hielpen hem om geheel voor den Heer te leven. Wij zouden 2 Cor. 12 : 10 heel „modern" wel eens aldus kunnen vertalen: „ik smaak er vreugde in geheel machteloos te zijn onder beleedigingen en stompen, in een hoek geduwd en getreiterd te worden, want als ik volkomen krachteloos ben, dan ben ik dynamiet."

Niet de verdrukking op zichzelf, maar het gebruik, dat men van den druk maakt, is de hoofdzaak. Het lijden moet ons brengen tot dien toestand waarin de vreugde in Christus ons

zóó vervult, dat men den druk niet meer gevoelt en leert roemen in de verdrukking. Ziet zulk een Paulus eens aan, wanneer hij aan de Corinthiërs zijn ondervindingen in Efeze beschrijft! De duivel heeft het hem zoo moeilijk mogelijk gemaakt, allerlei vervolging is op hem losgekomen, zóó dat hij zelfs elk oogenblik in gevaar was zijn leven te verliezen. Is dat nu een overwinnend man? Wáár is dan zijn victorie? In de *onzichtbare* wereld! Al den tijd, dien hij in Efeze doorbracht, zien wij niet anders dan nederlagen, mislukking, een armzalig Joodje, die aan allen kant geplaagd en mishandeld en vervolgd wordt, en die blij mag zijn dat hij nog heelshuids naar Macedonië ontsnappen kan.

De christen mag het wel als regel aannemen dat hij op deze aarde een mislukking is. Wat was er grooter mislukking dan *Golgotha?* Een spottende bende van het vrome plebs. Een gekruiste misdadiger. Absoluut zwijgen van God. Klaarblijkelijk een overwinning van de goddeloozen en van de machten der duisternis. Maar in de *onzienlijke* wereld.... louter overwinning, eene victorie, die ontelbare millioenen bracht uit de duisternis tot Gods wonderbaar Licht!

Zóó is de weg. Op aarde gedrukt, vervolgd, veracht. Wáár is de kracht tot overwinning? Zie opwaarts! Christus' overwinnaars behalen hun zege door nederlaag en verdrukking. Alle eigen kracht gaat er aan, alle hulp, die een sterke wil, een mannelijk karakter, een vurig temperament zouden kunnen aanbrengen — bezwijkt. Eindelijk is *alle* kracht weg, en hulpeloos staat de strijder tegenover eene duizendvoudige overmacht. Maar dàn leert hij met den apostel vertrouwen op dien Almachtige, *die de dooden opwekt* (2 Cor. 1 : 8, 9).

Zóó gaat het ook met ons bidden. Wij worstelen en moeten ons dwingen ten gebede. Welk een verootmoediging en beschaming liggen er in onze herinneringen op dit gebied! Eindelijk leeren wij: ons bidden beteekent *niets*, hoegenaamd *niets*, maar.... Golgotha is de overwinning! Het Lam heeft den Satan overwonnen door Zijn *dood* en dood is zwakheid, machteloosheid, donkerheid, ledigheid, verlatenheid. De nederlaag van Calvarië is de overwinning! Door den druk tot de blijdschap,

door de biddeloosheid en de vruchteloosheid onzer gebeden tot de volkomen zegepraal. Heelemaal het vertrouwen in onszelven verliezen, opdat wij op God leeren rekenen, bouwen, rusten.

Laat ons *volhouden!* Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden. De druk wordt al zwaarder. Wij kunnen alleen door vele verdrukkingen ingaan. De tijden van het lieve, zoete, sentimenteele „Christendom" zijn onherroepelijk voorbij. De heerschappij van het Beest is niet alleen naderend, maar bezig zich te openbaren, aan alle kanten. Het groote gevaar voor Gods kinderen is thans den strijd op te geven, moedeloos te worden, met de wereld, die aan alle kanten een godsdienstig tintje over haar bittere vijandschap tegen het kruis henenspreidt, mede te gaan. Laat ons waken en op onze hoede zijn! Résistez (blijft u verzetten) schreef een der slachtoffers van de pauselijke tyrannie op den toren van Constance, waarin die rampzaligen werden gemarteld, opdat ze maar haar Evangelisch geloof zouden prijsgeven. Ze hebben het *niet* gedaan. De druk bracht haar tot standvastig verdragen en tot blijmoedig verwachten van den Koning. O laat ons *danken* voor den druk, want hij brengt ons nader tot de verlossing, tot de vrijheid, tot de volkomen zegepraal! Gode zij dank, die ons (*ons*, arme stakkers! *ons*, machteloozen!) te allen tijde doet triompheeren, in een blijden triomphtocht doet voorttrekken, achter onzen Koning! Ja, dat is „toekomst-muziek," ik weet het wel, maar....

Mein Leben ist ein Lobgesang,
Denn trotz der Erde Stöhnen,
Vernimmt mein Ohr den süssen Klang
Von Salems Friedenstönen.
Durch all den lauten, wirren Schall
Die selgen Lieder klingen;
Im Herzen tönt ihr Wiederhall,
Wie sollt ich denn nicht singen? [1])

[1]) Mijn leven is een lofgezang, want ondanks het zuchten der aarde, verneemt mijn oor den zoeten klank van Salems vredesliederen. Door al het luide, verwarde geschreeuw hoor ik de liederen der zaligen weerklinken, en in mijn hart klinkt de echo er van na; hoe zou ik dan niet zingen?

III.

Een bepaalde zegen van *groote* smart is dat zij opruiming houdt met allerlei *kleine* droefheidjes en narigheidjes. Wanneer een mensch waarlijk *diep* moet ingaan in het lijden, overwint hij makkelijk alle andere moeilijkheden, die hem gewoonlijk in den weg zitten, die hem mugjes tot olifanten maken.

Hoe vaak laten wij ons in gezonde dagen door de kleinste nietigheden van de kook brengen! Er zijn mannen, die woedend worden om een knoopje, dat maar niet in het knoopsgat wil; die als zij wat kiespijn hebben, het huis op stelten brengen; die om een nijdigen brief giftig als een slang kunnen worden. Daardoor bederft men voor zichzelven en anderen het weinigje vreugde, dat het leven nog biedt.

Men moet *leeren* te lijden. Het is een van de moeielijkste levenskunsten. En de lichte moeiten en smarten moeten ons oefenen, om straks de zwaardere gelukkig en ootmoedig te kunnen dragen. Bij uitzondering ziet men wel eens dat menschen een *groote* smart waardig en geduldig aanvaarden, terwijl zij bij *geringe* smarten lastig en onwillig zijn, maar dat is toch eene uitzondering. In den regel zal hij, die voor de kleine bezwijkt, voor de grootere beproevingen nog veel onbekwamer blijken. Beheersch u in Gods kracht bij de lichtere bezwaren; hoe meer gij dit geleerd hebt, te sterker zult gij wezen als de waarlijk groote beproevingen komen. Zorg dat gij een „akku," een accumulator, een verzameling van geloofskracht hebt, gevoed door de kleine, zwakke, maar zoo uiterst gewichtige stroomen van het gewone leven met zijn onvermijdelijke lijden. Elke overwonnen tegenstand voegt aan den kracht-voorraad iets toe en versterkt den stroom der levenskracht.

Leer dat ook aan de *kinderen!* Laat ook zij zoo vroeg mogelijk beginnen de kleine moeilijkheden en verdrietelijkheden te dragen, te overwinnen, te beheerschen. Zij behoeven nog geen jonge Spartanen te worden, die met geweld elk gevoel van pijn onderdrukken, maar zij moeten toch maar recht vroeg leeren dat ook anderen hun tegenspoeden en moeilijkheden hebben, die

zij moeten leeren dragen evenals zij, en dat het niet goed is bij de minste pijn en het kleinste ongeval te schreeuwen en te huilen van geweld.

Waarlijk het is een groote *zegen* als men tijdig leert het lijden moedig — en dat is voor een Christen steeds: ootmoedig — onder de oogen te zien.

IV.

O Heere Jezus Christus, wie U volgt, maakt kennis met het lijden, *moet* lijden, anders kan Hij uw discipel niet zijn, maar wie, die om Uwentwil geleden heeft, die U niet te inniger er om heeft liefgehad? Het lijden verbindt aan U, gelijk de vreugd verbindt aan de aarde.

Leer mij, dierbare Zaligmaker, in de gemeenschap uws lijdens meer en meer de vreugde van mijn leven te vinden. Amen.

GODS BARMHARTIGHEID.

Waar wonden zijn, diepe, bloedende wonden, daar giet onze God, de Barmhartige Samaritaan bij uitnemendheid, zeker ook van Zijn olie uit en schenkt Hij Zijnen verkwikkenden wijn. Op deze wijze wordt onze *inwendige* mensch toch versterkt, al wordt ook de *uitwendige* mensch verdorven. Dan màg men zich niet kwellen met de angstige vraag vanwáár toch wel de redding zal kunnen komen — daar moet men alléén het moede hoofd aan Jezus' borst leggen, zich de vroeger reeds ontvangen bewijzen van Gods genade te binnen roepen en geduldig wachten tot de hooggeklommen golven weder dalen zullen. Jezus verlaat ons *nooit*. Dus ook *deze* nood komen wij met Hem dóór! Onze plannen en gedachten rieken altijd naar aarde-lucht, Zijn gedachten brengen den geur der eeuwige Liefde met zich mede. Verdiep u dan toch in *Zijne* heilige liefdeplannen met u!

Op deze wijze krijgen onze oogen, vaak zoo dof van tranen,

zoodat alles hierbeneden verduisterd schijnt, klaarheid en licht, kracht om de heerlijkheid der eeuwigheid te zien. Ja, dan worden wij soms doorstroomd door de levenskrachten der hoogere wereld. Dat zou ik de *lichtzijde* van ons kruis willen noemen.

Het geheim van den waren vrede is: *onzen* wil op te geven, *onze* gedachten en plannen te laten varen, en als kinderen, ja als blinden ons met uitgestrekte handen te *laten* leiden. En inmiddels vertroosten wij ons met de zekerheid dat het louteringsproces van onzen goddelijken Smelter spoedig ten einde is. Hallelujah!

ROEP MIJ AAN IN DEN DAG DER BENAUWDHEID.
IK ZAL ER U UITHELPEN, EN GIJ ZULT MIJ EEREN.

Psalm 50 : 15.

In onze benauwdheid hebben wij hulp noodig. Maar de menschen kunnen bij lange na niet altijd helpen. De Heere kan en wil helpen. Er is één nood, waaruit Hij, en Hij alléén, ons kan redden; dat is de zonde-nood. Maar aan één voorwaarde is die hulp gehouden en deze luidt: „Roep mij aan!" Ja, slechts aanroepen! Maar *aanroepen in het geloof*.... dat is onze zaak. Dan is ook de *redding* de zaak des Heeren. Ik bid u, beproef eens dat aanroepen, als gij heden in nood verkeert!

Op de redding door des Heeren kracht moet volgen de lof van de lippen der geredden. Ach, dit wordt menigmaal vergeten! Maar toch heb ik nooit bemerkt dat een mensch, die waarlijk uit bangen zonde-nood gered is, die waarlijk door den Heiligen Geest de zekerheid van vergeving der zonden heeft ontvangen — het danken naliet. Waar de redding werkelijkheid was, de zonde in waarheid vergeven was, daar werd den Heere lof toegebracht. Hoe was het bij u?

DE ZEGEN DER EENZAAMHEID.

Eenzaamheid is niet *altijd* een beproeving, een lijden. Er kan ook een groote zegen in liggen. Er is ook een groot *gevaar* in het verkeer met anderen. Niet het minst voor kranken en kruisdragers. De talrijke en zoo gevariëerde stemmen der menschen, met al hun opvattingen, stelsels en troostgronden, kunnen zoo licht eene belemmering zijn voor de zachte, heilige stem des Heeren, die toch wel in de àllereerste plaats beluisterd moet worden.

Acht daarom uwe eenzame uren niet de onvruchtbaarste en minst gewenschte! De weg des lijdens, de offerweg achter den Koning, moet veelal alléén bewandeld, maar als *Hij* voorgaat, ontbreekt het ook dáár niet aan schoonheid. Het is de *Koninklijke* weg. De weg der profeten, der kinderen Gods, dergenen die in lijden gelouterd en geheiligd worden. Die weg is altijd een weg van eenzamen geweest. Eenzaam waren zij allen. Daarom leed ook de opperste Profeet eenzaam aan het kruis, terwijl Zijn Middelaarshart uitging naar alle menschen.

Broeder en zuster, indien gij achter Jezus gaan wilt, zult gij gewoonlijk niet velen rondom u en bij u hebben. Toch zult gij, als „Christen" in de „Pelgrimsreize," wel af en toe een „Getrouwe" of een „Hopende" ontmoeten, die u een eindweegs vergezelt. En als zij u óók weer *verlaten* moeten, wel dan gaat gij weer getroost uw pad. „Eenzaam maar met God gemeenzaam." Dan kunt gij de heerlijkheid van het Psalmwoord bevindelijk leeren kennen: „Gods verborgen omgang vinden zielen waar Zijn vrees in woont; 't heilgeheim wordt aan Zijn vrinden naar Zijn vreêverbond getoond."

GEBED.

Ach, lieve Vader in den hemel, Gij ziet uw hulpeloos en moedeloos kind. Gij weet het *hoe* zwaar deze weg mij valt, *hoe* ongeduldig en ongestadig mijn hart kan kloppen. Ik zou dat aan geen mensch durven zeggen. De menschen, die gezond zijn, die daar aan mijn bed zitten en zoo vriendelijk en zoo vroom kunnen praten, zij kunnen tòch niet lezen in die donkerste plekjes van mijn hart. Maar Gij kunt het wel, en ik weet het, Gij verstaat mij, Gij verdraagt mij, Gij hebt mij er niet minder lief om.

Heere, ik krijg zoo dikwijls van die kleine vertroostingen van U, die mij toch gelukkiger en blijder moesten maken. Vaak komt zoo'n enkele tekst uit uw Woord mij als een lentelied tegemoet, en dan begint het ook bij mij van binnen te zingen. Een andere maal brengt een vriendenhand mij een verrassing, een versnapering, een verheugenis. Dat is toch óók weer een gave van U en een herinnering dat Gij mij niet vergeet. O Heere, laat dit alles mij toch maar gedurig meer en gedurig vaster aan U verbinden!

Onder al mijn vallen en opstaan, mijn zoeken en mijn zuchten, weet ik toch wel heel zeker dat ik uw kind ben en dat Gij mij nooit, nooit in der eeuwigheid, zult verlaten. Dan kan ik toch ook goedsmoeds zijn, en ik beloof het U vandaag weer opnieuw, lieve Vader, ik wil het beproeven; help mij, sta mij bij, ondersteun mij door den Heiligen Geest! O ik zou toch zoo gaarne U wat meer tot eer en tot verheuging zijn!

Ik dank U dat Gij zoo goed en zoo geduldig voor mij zijt. Lieve Vader in den hemel, blijf maar heel dicht bij mij in Jezus, uwen lieven Zoon. En maak mij stil en geduldig in de beproeving. Amen.

DE ADEL VAN HET LIJDEN.

In de slaap- en sterfkamer van Samuël Zeller in Männedorf zag ik, in witte letters geborduurd, boven zijn bed het woord „Silberblick." Dat woord heeft den edelen man, die het lijden van zoovelen heeft meegedragen en die zelf zoo veel geleden heeft, tallooze malen bevredigd en verkwikt. Men geeft den naam „Zilverblik" aan dien wonderbaren glans, die plotseling zich vertoont wanneer het zilver in den smeltkroes de hoogste loutering bereiken gaat.

Niemand wordt zonder lijden geadeld. Dat heeft men in de martelaren gezien, die onder de schrikkelijkste foltering vaak een zielegrootheid openbaarden, die zelfs hun verbitterdste vijanden eerbied en bewondering inboezemde. Al wat waarlijk groot en edel is, komt uit de gloeihitte der smart.

Wie lijden mag in de vreeze des Heeren, die ontvangt rijkdom, eere en leven (Spr. 22 : 4). De vromen aller tijden hebben dat begrepen. Men zou het lijden bijkans een soort sacrament kunnen noemen. Geen ding brengt meer leven in de ziel dan lijden. Het doodt in haar het sterfelijke, zoodat alleen het leven, het leven der heiligste vreugde overblijft.

Dat wordt natuurlijk alleen ten volle waarheid, wanneer het lijden met Christus gedragen wordt, uit wiens offer alleen de ware zegen voor alle lijden vloeien kan. Gods kinderen weten het dat zij zonder hun lijden nooit de onmisbaarheid van Golgotha's kruis zouden hebben verstaan, en dat zij zonder den heeten oven der beproeving nooit naar Christus zouden zijn heengedreven. De lijders vormen den adel in Gods Koninkrijk.

BIJ HET KRUIS WORDT HET LICHT.

Als men in de donkere winterdagen, wanneer er gewoonlijk een dichte nevel over de stad hangt, van Genève uit den Mont-Salève beklimt, komt men na eenigen tijd aan een kruis, aan den rand des afgronds geplaatst, vanwaar men het Rhônedal overziet. Juist op deze hoogte is de grens van den nevel. Toen een vreemdeling onlangs den berg besteeg en zich er over verwonderde dat hij zich nog steeds in den nevel bevond, kreeg hij van een boer de aanwijzing: „Gij moet klimmen tot aan het kruis, dan zult gij de zon vinden."

Ja op die plaats doet zich een wonderbare aanblik voor. De stad, het meer en de gansche vlakte beneden zijn onder den dichten nevel begraven, maar van het kruis af aanschouwt men de zon in wolkenlooze pracht. Moeielijk is de weg naar het kruis, maar van daar af aanschouwt men de zon in nooit gedachte heerlijkheid. Zijt gij nog onderweg? Nog in den nevel? Zijt gij reeds tot aan het Kruis gekomen?

HET LIJDEN
IN ZIJN VERSCHILLENDE OPENBARINGEN

DE ONMETELIJKHEID VAN HET LIJDEN.

Waarmede zal ik beginnen en waarmede eindigen, nu ik mij opmaak het bonte lijden der menschheid te teekenen, en al die lijdenden te wijzen op den Christus Consolator?

Ik heb beproefd een schema te ontwerpen, eenige rubrieken vast te stellen en dan te gaan schrijven; maar de stof is mij te geweldig. Ik kan haar evenmin overzien als beheerschen. Het is mij alsof ik een dier fantastische platen van Gustave Doré voor mijn oog zie oprijzen, waarin hij de eindelooze scharen der kruisvaarders aan ons laat voorbij trekken, allen op weg naar het Heilige Graf, allen te midden van de gruwelijkste bezwaren en bestrijding hun smartenspad bewandelend, geteekend met het kruis huns Verlossers....

Neen, ik kan niet anders doen dan in de volgende bladzijden enkele openbaringen van smart en lijden *even* belichten. Niet ééns de àllerdroevigste en àllerzwaarste, want er zijn droefheden, die geen pen kan beschrijven, die niemand, niemand verstaat dan hij, die ze moet doormaken. Het allerbitterst leed wordt gansch eenzaam en in het verborgene gedragen.

Maar ik kan toch wel over een en ander spreken, dat sympathetische snaren zal doen trillen in sommige menschenharten. En elk moet dan maar trachten de klanken, die hij uit het land Beülah vernemen mag, vast te houden en ze te doen samenstemmen met de snaren zijner eigene zieleharp. Indien toch mijn Heiland de redder der *wereld* is — en Hallelujah, dat *is* Hij! — dan is er toch geen droefheid zóó groot, geen smart zóó onmetelijk, geen verlangen zóó machtig, of *Hij* kan vervulling en lafenis brengen.

De graven en de rouwkleederen, de mislukte levens en de

gebroken illusiën, ach, ze zijn ontelbaar en ontelbaar zijn de tranen, daarover geschreid. En toch zijn dàt nog de zwaarste beproevingen niet! Maar hoe menig leven gaat gebukt onder een leed, dat onzegbaar is, dat nooit, nooit tot een verruimende bekentenis komt! Daar zijn verborgen zonden, misslagen, misdaden, die aan het merg der zielen knagen, onophoudelijk, onwederstaanbaar, gelijk in Dante's Hel Graaf Ugolino tot in eeuwigheid de hersenen van bisschop Ruggieri knaagt. Hoe menig hart bergt, ook bij schijnbaar vredig, ja vroolijk uiterlijk, een stillen, verteerenden wanhoop over de onuitroeibare stem van het verledene, over de onoverwinnelijkheid van boezemzonden, over de nooit meer uit te wisschen vlekken op de eer van een ander, op de nagedachtenis van heengeganen geworpen. Het nooit meer te kunnen goed maken! Nooit meer te kunnen vergeten! Nooit aan iemand te kunnen biechten om vrijspraak te krijgen! O, wie veel met menschen heeft omgegaan, vooral met dien afgrijselijken, ondoorgrondelijk-slechten mensch, die hij *zelf* is, die weet het wat het woordeken „lijden" beteekent!

Trekt eens even langs mij henen, *enkele* beelden uit mijne herinnering, want hoe *velen* zijn reeds daaruit verdwenen! Dan denk ik aan mannen en vrouwen als Petrus-bar-Jona en Maria van Magdala, menschen van sterke passiën, die telkens ònderlagen en nèderlagen leden, hoe hartelijk zij Jezus ook beminden. Aan krachtige, imperieuse naturen, die maar niet kònden leeren te buigen, en het toch moesten. Aan lieden, geschapen voor spel en dartelheid, maar levenslang gekluisterd aan somberen, kleurloozen plicht. Aan kunstzinnige gemoederen, die snakten naar schoonheid en ontplooiïng hunner talenten, maar die om Christus' wil een leven vol ontbering en afsterving op zich namen. Aan mannen en vrouwen, die werken wilden, die er naar snakten zich te geven aan anderen, en die door hun ellendige gezondheid gedwongen werden altijd afhankelijk te blijven van anderen. Menschen, die zich in hun huwelijk, hun levenspositie, hun beroepskeuze vergist hebben en voor wie terugkeer en verandering onmogelijk bleek. Teere, vrome harten, die hun geliefden onvoorbereid de eeuwigheid in zagen gaan. Kinderlooze

vrouwen naast hartelooze mannen een leven lang voort moetend. Mismaakten, zwakkelingen, onmachtigen, ineenkrimpend onder spot of miskenning. Menschen, die God zoo hartelijk gaarne zouden willen dienen, maar Hem verloren hebben en niet weervinden kunnen.

Ach, hoe kòm ik tot vrede? Ach, hoe wòrd ik verlost van het lichaam dezes doods, omdat de zonde er in heerscht en in heerschen *blijft,* ondanks al mijn bidden en worstelen? Wie heeft niet een klacht beluisterd als deze, die, uit de Middeleeuwen gekomen, nochtans door het kind *dezer* tijden zoo goed verstaan wordt:

Een leuen ende een steruen
En mach niet te samen staen,
Wanneer dat is ghestorven,
En leuen volcht daer aen....

Och wie wil leeren steruen,
Ick gheve hem goeden raet,
Dat hi der dinghen wil deruen,
Daer hem sinen sin op staet.

Och troost der creaturen,
Wat hebby mi ghedaen?
Ghi hebt mi dick doen trueren
Ende weenen menighen traen.

Ick sochte aen creaturen
Troost, ick en vantse niet,
Had ick hem ghesocht aen Gode,
Mi waer veel bat gheschiet.

Nu bidden wij onsen heere,
Die alle dinghen weet,
Dat hi ons te steruen leere,
Het si ons lief oft leet.

Ja, waarlijk er *is* geen andere weg tot vrede dan de „via crucis," de weg des kruises. Want alle, àlle leed komt door de zonde en er is geen macht der wereld, die van deze tyrannie verlost, dan de liefde van Jezus Christus. Al die smarten en raadselen, die ik hierboven heb opgesomd, en de vele *vele* anderen, die nog zouden te noemen zijn (elk hart voegt de *zijne* er bij!) ze vinden *alle* hun oplossing in Hem, dien wij kennen, en daarom aan u aanprijzen, als den Christus Consolator, den Trooster bij uitnemendheid.

Es giebt im Leben ein Herzeleid,
Das ist wie die weite Welt so weit;
Das ist wie Bergeslasten schwer,
Das ist so tief wie das tiefe Meer:
Das ist das tiefe Herzeleid
Wenn um die Sünde die Seele schreit.

Welnu, mede-zondaren, mede-belasten en beladenen, sursum corda, de harten omhoog!

Dit is een getrouw woord en aller aanneming waardig, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren *zalig* te maken. En uit het koor der overwinnaars, menschen, die eenmaal hebben gezucht en geweend en geleden en gestreden als wij, komt de hemelsche vertroosting tot ons:

Voorwaarts, voorwaarts, moed gehouden!
Broeders, valt de weg soms zwaar —
't Is de *rechte*. Steunt elkaar!
Eer wij ooit bezwijken zouden,
Moest Gods liefde zelf verouden,
Werd Gods liefde zelf onwaar!

Daarom willen wij goeden moed houden, en elkander daartoe opwekken. Ik schrijf dit troostboek als een arme, behoeftige zondaar, die zelf telkens weer opnieuw getroost en bemoedigd moet worden, wil hij niet moedeloos ter neer zinken. In mij

zelven vind ik steeds *minder* grond om te hopen en te vertrouwen. Maar Jezus Christus is getrouw, en daarom kan ook de grootste aller zondaren het hoofd opheffen en glimlachen, het Morgenrood tegen. Laat ons nu tesamen, lieve lezers, het oog vestigen op onzen Heiland, Hem aanroepen als onzen gewilligen en algenoegzamen Zaligmaker en ons ootmoedig bij Zijn kruis nederwerpen, in de vaste verzekerdheid dat dáár alleen, maar dáár ook zeker, onze behoudenis en onze eeuwige vertroosting te vinden is.

Wij knielen voor uw zetel neer,
Wij, Heer, en al uw leden,
En eeren U als onzen Heer
Met liedren en gebeden.
Dat alle macht, hoe hoog, hoe groot,
Voor U, o Gods Getuige,
O Eerstgeborene uit den dood,
Zich diep eerbiedig buige!

BEDE OM GEDULD.

O Heere God, maak mij geduldig, schenk mij elken dag weer opnieuw deze kostbare genadegift. Ik weet het, ik moet zelf óók met U medewerken, gelukkig worden, leeren te vergeven en te vergeten, en ik *wil* dien weg ook wel op, maar ach, zonder U ben ik niets. Kom mij te hulp! Ik weet het hoe het geduld een arbeid mijner ziel moet zijn, wel het zwaarste werk, dat ik verrichten kan, maar lieve Heiland, Gij moet Zelf tot mij komen en mij leeren dragen. Dan zal ik ook geduldig zijn en achter U aan komen, allergeduldigste en allerheiligste Verlosser! Amen.

ONZE GEZONDHEID.

De mensch hangt zeer zekerlijk nauw met zijn lichaam en zijn lichamelijken toestand te zamen, en voor iemand, die niet aan het eeuwige leven gelooft, is dan ook het behoud van zijn lichaam het één en al. Maar *christenen* behooren die belachelijke en zondige vrees te overwinnen, die hen bij het eerste puistje of knobbeltje, bij de minste aandoening van long of hart, hemel en aarde doet bewegen om toch maar beter te worden. Voor menigeen is zijn gezondheid gewichtiger dan vrouw en kind, roeping en maatschappij, en de Sanatoria van Davos en Montreux e tutti quanti liggen vol van nietsdoeners, die hun eigen ziel en die van hun mede-verpleegden verwaarloozen en bederven, om toch maar ten koste van *alles* weer op te knappen of .... in den vreemde te sterven.

Wanneer men geen oog heeft voor dit leven als eene voorbereiding tot het ware, tot het eeuwige leven, wordt het *lijden* iets ondragelijks, iets, dat ons gevoel voor recht en billijkheid kwetst en in de war brengt. Maar wanneer men gelooft dat het lijden ons vormen en toebereiden moet voor het ware leven, dat komt, dan aanvaarden wij het gewillig, ja dankbaar, want onze Vader vergist zich niet. Dan, maar dan ook alléén, kan ware *vrede* in onze harten wonen. Ach, hoe vaak heb ik kranken bezocht wier éénige gedachte was: zal ik nog *beter* worden? Hoe trachtten zij zichzelven wijs te maken wat zij feitelijk tòch in het diepst van hun hart niet geloofden! Hoe vroegen zij ons angstig af of wij niet vonden dat zij er *heusch* wat beter uitzagen! Hoe moeielijk maakten zij het den Heere en zichzelven om tot de zoo noodige, zoo onmisbare berusting te komen! Leert het toch verstaan, gij lijdenden, dat wij hierbeneden geen *blijvende* plaats hebben en dat het land, waar niemand meer krank wezen zal, alleen in het eeuwige vaderland te vinden is. Hierbeneden is onze gezondheid nooit anders dan een wankel bezit, eene voorbijgaande faze, de cocon waaruit de vlinder zich losmaakt om opwaarts te vliegen.

KRANKHEID.

Krankheid is wel een der moeielijkste problemen, die het leven medebrengt. Want alles in ons protesteert er tegen, evenals tegen haar laatste vrucht: de dood. Wij zijn bestemd voor het leven, voor de gezondheid, voor gestadigen bloei, en niet voor kwijning en voor achteruitgang. Nu kunnen wij wel zeggen: „waren er geen zonden, dan waren er geen wonden. Het is alles een gevolg van onzen val, van onzen afval van God." Dat is ook zeker waar. Doch bevredigt het u altoos? Vanwaar dan die val? Van onze ongehoorzaamheid! Vanwaar dan die ongehoorzaamheid? Van den duivel! Vanwaar dan die mogelijkheid tot het kwade?....

Wij moeten ons nederleggen bij het feit dát de krankheid er *is* en trachten haar als *christenen* te beschouwen. Als christenen, dat is als menschen, die gelooven dat zij een Vader in de hemelen hebben, in Wiens kracht zij hun beproeving en hun lijden willen dragen. Zij vinden de ziekten op hun levensweg en vragen nu niet: „waarom?" maar „waartoe?" Het „waarom" blijft ons verborgen. Het „waartoe" kunnen wij ootmoedig trachten na te speuren.

Als naast-voor-de-hand-liggende oorzaak kunnen wij dan zeker wel zeggen dat krankheid een middel, een krachtig middel Gods is, om ons tot bezinning te brengen en zoodoende tot zich te trekken. Hoe vaak hadden wij al roepstemmen in ons leven ontvangen, hoe dikwijls had de Heere al niet aangeklopt aan de deur van ons hart, om Hem toch toegang te verleenen, maar te vergeefs. Er was in ons leven *geen* plaats voor Hem. Wij hadden het veel te druk met onze bezigheden, met onze plannen, wellicht zelfs wel met onze godsdienstige gedachten en gewoonten, maar ons hart voor Hem te openen, geheel en onvoorwaardelijk — neen, dat konden, dat wilden wij niet. Zijne eischen waren ons te streng, Zijne geboden leken ons te zwaar. Toen zond de Heere, wien het toch zoo waarlijk om onze behoudenis te doen was, ons den engel der krankheid en daar lagen wij, moedeloos en onwillig ter neder. Is ons toen niet eindelijk de onmisbaarheid

Zijner genade opgegaan? En is zoo die bezoeking niet in een zegen veranderd?

Vaak ook is de ziekte, die ons trof, een onloochenbare straf voor bepaalde zonden. Daden zijn zaden. Wat de mensch zaait, dat moet hij ook maaien. Simson verloor het licht zijner oogen omdat hij zich aan Delila, de Filistijnsche, had verslingerd. Mirjam, de zuster van Mozes, moest haar jaloerschheid en opstandigheid boeten door de verschrikkelijke ziekte der melaatschheid. David heeft zijn kind moeten begraven als straf voor zijn moord en zijn overspel. Ga uw leven eens na, broeder en zuster, zijn daar soms dingen door u verricht, die Gods rechtmatig oordeel over u hebben ingeroepen? Menigeen draagt in een verbrande maag, in een verwoeste gezondheid de gevolgen in zijn vleesch om van vroegere zonden, dronkenschap, wellust, gebondenheid onder allerlei droevig en smartelijk lijden. Wèl ons als wij dat eenmaal hebben ingezien! Dan verandert het mopperen en opstandig klagen in ootmoedig schuldbelijden en in een zoeken van 's Heeren aangezicht, dat vriendlijk aangezicht, vol vroolijkheid en licht, voor alle oprechte harten, troost verspreidend in smarten."

Ja, dan gaat de Heilige Schrift in waarheid voor ons *spreken*. „Mijn zoon, acht niet klein de kastijding des Heeren en bezwijk niet als gij van Hem bestraft wordt, want dien de Heere liefheeft, kastijdt Hij en Hij geeselt een iegelijken zoon, dien Hij aanneemt" (Hebr. 12 : 5). Dan leeren wij op de beproeving *letten* en tevens niet *mismoedig* er onder worden, want dan verstaan wij hoe zij ons vormen moet voor het ware leven. Vaak wordt de „doorn in het vleesch," evenals bij Paulus, niet meer van ons weggenomen, maar wij leeren dan mèt hem getuigen: Zijne genade is mij genoeg.

Ik weet het wel, hiermede is niet *alles* verklaard. Ik zeide het reeds hierboven: krankheid is een der *moeilijkste* problemen van het leven. Waarom ik wel en een ander niet? Waarom juist die schijnbaar zoo onmisbare vader of moeder? Waarom dat arme, idiote kind, voor hetwelk de dood een verlossing zou wezen, gespaard en die bloeiende jongen, dat veelbelovende

meisje geknot in haar bloei? O, er zijn zoo ontzaglijk veel *raadselen* in het ziekbed! Die vreeselijke macht der erfelijkheid, die aan kinderen en kindskinderen mèt het bloed ook den aanleg en de kwalen der ouders mededeelt. Die geweldige machten der duisternis, der demonische wereld, die ons overal omringen en die zulk een onmiskenbare rol in veler leven spelen. Het zou waarlijk zijn om *wanhopig* te worden wanneer wij niet gelooven konden, vaster dan alles wat wij voor oogen zien, dat Gods Raad en Gods Hand in en boven dit alles staat en dat Hij *alle* dingen tot ons bestwil schikken en leiden zal.

Mogen wij dan van de krankheid geen afwending bidden en om geen verzachting smeeken?

Ongetwijfeld. Krankheid is nooit iets *normaals,* altijd eene bezoeking, en Hij, die slaat, is ook degene, die heelen en genezen kan. Christus heeft tijdens Zijne rondwandeling op aarde vele kranken genezen, en onder de bevoegdheden, die Hij aan Zijne Kerk heeft verleend, behoort óók de gave der gezondmaking. In den gezonken toestand, waarin de Kerk verkeert, is ook dit charisma verwaarloosd, op den achtergrond geraakt, miskend, maar toch nimmer *geheel* verdwenen. Er zijn ook in onze dagen nog geloovigen, die zeer bijzonderlijk de gave hebben, met of zonder handoplegging, met of zonder de zalving met olie, waarvan de apostel Jakobus gewaagt, lichamelijke en geestelijke genezing te bemiddelen. Wij zullen daar in dit boek nog wel afzonderlijk bij stil staan, maar willen het toch nadrukkelijk uitspreken dat deze weg voor sommige kranken, die het kinderlijk geloof daarin bezitten, de weg tot volkomen of gedeeltelijke genezing geweest is.

Er zijn verschillende toestanden en verhoudingen bij kranken mogelijk.

Sommigen willen nòch van God nòch van een geneesheer weten. God kennen zij niet en in de artsen hebben zij geen vertrouwen. Helaas, er zijn onwaardige doktoren gelijk er onwaardige leeraars zijn, en het komt voor dat een zieke, hetzij door eigen of door anderer ervaring, niets met een dokter te maken wil hebben. Ook zijn er kranken, die vreezen dat allerlei kwaad, dat zij

bedreven hebben, aan den dag zal komen. Ook wel, die door een onoverwinnelijken schroom weerhouden worden een geneesheer tot eenig onderzoek toe te laten.

Tot dezulken zeg ik: naakt tot God en Hij zal tot u naken. Er is geen verschrikkelijker toestand dan ziek zijn en God te verwerpen. Hij wil ook tot *uwe* ziel spreken van vrede en van troost. En als gij *Hem* hebt gevonden, roep dan met het oog op Hem de hulp van een eerlijk en bekwaam geneesheer in. Laat Hem ook in die keuze u leiden.

Anderen verwerpen den geordenden, wettigen geneesheer en wenden zich tot ongeordende, zelfgemaakte redders. Daar zijn heel veel bedriegers en kwakzalvers onder, menschen die oneindig meer ziekten verergeren dan genezen en vaak door hun knoeierijen tijdige hulp onmogelijk maken. Maar er zijn ook enkele, die wonderbaarlijke gaven hebben. Er zijn onder die „wonderdokters," gelijk het volk ze al spoedig noemt, somtijds lieden van een bijzonder scherpen blik op kwalen en menschen, enkelen hebben eene kennis van kruiden, die u verbaasd doet staan, anderen weer lezen uit uw oogen of andere dingen de kwaal, die u bedreigt. Ik raad groote voorzichtigheid aan bij het raadplegen van zulke helpers, ik zou ze niet gaarne allen over één kam scheren. Maar zeer nadrukkelijk waarschuw ik tegen het gaan naar menschen, die met verborgen krachten en machten in betrekking staan. Er zijn ongetwijfeld personen, die met de wereld der demonen in relatie staan, en die van uit het donkere gebied, dat buiten onze zinnen ligt, hunne aanwijzingen en raadgevingen overbrengen. Speelt niet met vuur. Er zijn hypnotiseurs, somnambules, waarzeggers, toovenaars en hoe zij verder heeten mogen (of heeten moesten) die een mensch geheel in hun macht en in de macht van eenen nòg sterkere brengen, en uit wier handen eene genezing te duur gekocht is. Wat baat het een mensch of hij al van kanker of nierkoliek àfkomt, maar hij lijdt schade aan zijne ziel? Lieve kranken, met den diepsten ernst waarschuw ik u. Begeeft u niet op een hellend vlak, en doet nimmer één stap op een weg, waarop gij niet rustig en met vol vertrouwen bidden kunt.

Weer anderen willen van God niet weten, maar dweepen met hun dokter of met doktoren. Er zijn van die mode-dokters, die niet alleen rijk worden van de dwaasheid en de dweperij, maar ook van het bloed en de tranen hunner patiënten. Want *alle* afgoderij met zulke geneesheeren wreekt zich op den duur. Natuurlijk, de een is kundiger dan de andere. Natuurlijk mag men in bijzondere gevallen ook zulke beroemdheden en specialiteiten wel gaan raadplegen, wanneer de middelen en de toestand het veroorloven. Maar de afgoderij, die met enkelen gedreven wordt, is a priori zondig en gevaarlijk te noemen. Bid God om Zijn hulp en raadpleeg dan den bekwaamsten man, die in uwe omgeving en voor uwe middelen bereikbaar is, nadat gij er uw eigen arts in gekend en over gesproken hebt. En blijft u om de een of andere reden die zeer begeerde man onbereikbaar, geef de zaak dan rustig en gewillig over. Uw God weet waar gij woont en zal u niet begeven.

Als regel zou ik u aanraden: blijf bij den arts, dien de Heere u op uw weg heeft geleid, en beveel Hem de zaak uwer genezing met stil vertrouwen aan.

Vóór alle dingen: maak de zaken tusschen uw God en uw ziel in orde. En bid dan: uw wil, o Vader, geschiede! Is het uw wil mij beter te maken, Heere, bestier dan de hand van uwen knecht, mijn geneesheer. Is uw wil anders, Heere, maak mij dan maar gewillig en bereid U te volgen, wáár Gij ook henenleidt. Breek met elke zonde, verborgen of bekende, en pleit op de kracht van Christus' bloed, dat van alle zonden reinigt. Er is een prachtig woord van de drie jongelingen, die bedreigd werden met den vurigen oven, waarmede ik dit opstel wil besluiten. „Wij hebben niet noodig, o koning, u over deze zaak te antwoorden. Zal het zoo zijn, onze God, dien wij eeren, is machtig ons te verlossen uit den oven des brandenden vuurs, en Hij zal ons uit uwe handen, o koning, verlossen. Maar zoo niet, u zij bekend, o koning, dat wij uwe goden niet zullen eeren noch het gouden beeld, dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden."

Dat is klare, gezonde taal. Dat is de taal des geloofs. En dit geloof wordt *nooit* beschaamd.

DE WEG NAAR DE GEZONDHEID.

Lieve kranken, ook gij kunt gezond worden. Maar gij moet, als de Heere u dat kennelijk aanwijst, den zwaarderen weg kiezen: niet den *uitwendigen*, maar den *inwendigen*, der genezing van binnen naar buiten. De spreuk: „alleen in een gezond lichaam kan een gezonde ziel wonen" is maar voor een zeer klein gedeelte waar. Ik heb tallooze menschen leeren kennen, die bij een ijzersterk lichaam een o zoo zwakke, kranke ziel hadden, en omgekeerd ook vele zieken, wier lichaam gaandeweg gesloopt werd, maar wier ziel zoo gezond was als zij maar wezen kon.

Het hangt er slechts van af *hoe* de kranke tegenover de ziekte staat. Wanneer de tooverkring van *vrees*, waarin zij zoovelen gevangen houdt, verbroken is; en ook dat andere groote gevaar overwonnen is: dat wij haar heimelijk *liefhebben*, omdat zij ons tot een voorwerp van liefdebetoon, omdat zij ons interessant maakt (gelooft mij, er zijn zieken die *verliefd* zijn op hun krankheid!) — dan kan de innerlijke genezing en bevrijding geboren worden. Dan worden wij van ons eigen „ik" verlost, soms veel grondiger en volledíger dan menige lichamelijk-gezonde, en dan wordt de ziekte in plaats van een tyran, een vriendelijke leidsvrouw op den levensweg, een gids naar de bronnen van ware kracht, van die *volle* gezondheid, die toch eigenlijk alléén dien schoonen naam verdient, waarin wij met lichaam en ziel den God onzes levens zullen verheerlijken, wanneer onze pelgrimstocht ten einde is en wij door de poorten mogen ingaan in de Stad.

Maar.... 't is een weg van voortdurenden *strijd*, en gij hebt juist zoo bijzonder veel, dat u *on*geschikt voor strijden schijnt te maken. Gij mist den stralenden omgang met de natuur, die gij maar zelden in ongebroken luister aanschouwt. Gij kijkt op een klein stukje ervan, door een venster; gij ziet de bloemen aan afgeknotte takjes, hoogstens in een potje met rose of groene omkleedsels. Gij kent het frissche gevoel niet van eens ferm

door te waaien, u kletsnat te laten regenen, tegen den wind op te tornen.... Alles is er op uit u week en stumperig en overgevoelig te maken. Nu is het voor u een levenskwestie: hard, streng, onverbiddelijk streng *tegen uzelf* te worden en te zeggen: „met Gods hulp, jullie krijgt er mij *niet* onder, gij vijandelijke invloeden! Hoe ernstiger mijn taak is, te nadrukkelijker wil ik mij er toe schikken haar te vervullen!" En daar het juist de „*kleine* vossen zijn, die den wijngaard bederven," zult gij u tegen al die *kleine* gevaren hebben te wapenen: een beetje knorrig en verdrietig te zijn, een weinigje jaloersch of bits of sarkastisch te worden — neen, met alle kracht zult gij jagen naar het wit, dat u is voorgesteld en de sporen zelfs van uw „vasten" uitwisschen. Er *zijn* werkelijk kranken, die hun lijden zóó „onder de knie" hebben, het zóó weten te beheerschen, dat anderen haast *vergeten* dat zij een kranke vóór zich hebben. Werkelijk op deze wijze vloeien u uit de verborgen bronnen van Gods gemeenschap ongemerkt krachten toe, waarvan gij vroeger nooit gedroomd hadt en die het mogelijk maken midden in uw beproeving en in uw ziek-zijn *gezonder* te zijn dan velen, die daar als „toonbeelden van gezondheid" langs den weg gaan. Ik verzeker u, zij zijn vaak *zieker* dan gij, kranken, allen te zamen!

WAAROM IK NIET?

Daar lig ik nu op mijn ziekbed en vele, vele vragen rijzen in mij op.

Waarom moet ik dit alles nu dóórmaken? Waarom komen al die beproevingen nu over mij? Die pijnen, die angstige droomen, die sombere gedachten?

Ja.... maar waarom *ik niet?* Is het lijden niet voor *alle* menschen weggelegd? Is er wel één mensch op aarde, die er bevrijd van blijft? Waarom zou *ik* het dan zijn?

Het lijden scherpt den blik voor het lijden van anderen. Hoe weinig heb ik in mijne gezonde dagen er aan gedacht hoeveel

anderen moeten dóórmaken. Hoe dikwijls ben ik gevoelloos en gedachteloos aan hun smarten voorbijgegaan. Nu eerst begin ik te beseffen hoeveel leed er overal is. Bekend aan velen of verborgen. Thans herinner ik mij hoe vaak ook Zondagskinderen, zooals ik ze wel eens noemde, er bedrukt en bedroefd uitzagen. Ook zij hebben hun leed, wellicht veel dieper en grievender dan iemand vermoedt. Ach, hoeveel smart is er vaak in de paleizen van vorsten en grooten dezer aarde! Hoe komen mij nu allerlei uitspraken van vele wijzen, machtigen en aanzienlijken te binnen, die met benijding naar hun knechten en arbeiders opzagen, in hun oogen oneindig gelukkiger dan zij!

Neen, er is geen enkel mensch, die van lijden verschoond blijft. En hoe fijner bewerktuigd hij is, te intenser is zijn lijden. Zijn het niet zijne broeders en zusters, die daar worstelen met de tering en de gevolgen van tallooze kwalen, te vreeselijk om ze op te sommen? Snijdt het ook hem niet door het hart als hij bedenkt hoe ze sloven in de mijnen, in de fabrieken, in duizend gevaren op zee, in de heete ovens der ellende, overal, overal ontstoken? Wat is het leven anders dan een onbarmhartig jagen en gepijnd worden, zoodat de slachtoffers ontelbaar zijn, zoodat de weg der beschaving bezaaid is met rampzaligen, die hun zenuwen en hun gezondheid, hun rust en hun vrede verloren door dien vreeselijken Jaggernautswagen der cultuur?

Waarom zou *ik* dan een uitzondering maken op dit universeele lijden der menschheid? Waarom zou *ik* mijn instrument niet moeten bespelen in deze reuzen-symphonie der smart? Waarom zou ook *ik* mijn eigen pak niet dragen? Het lijden maakt alle menschen gelijk. Koningen en bedelaars. Rijken en armen. Het is alleen maar de vraag *hoe* ik het draag. Tevreden met Gods bestiering of opstandig. Ik gevoel het dat ik hier op mijn ziekbed, dat ik in mijn zware beproeving eene taak te vervullen heb. Een roeping, die God mij aanwijst. Ook ik ben, voor mijn klein deel, mede aansprakelijk of Zijn heilige Naam geprezen dan wel gelasterd wordt. Ook ik ben, hoe gering ook in mijzelven, een schouwspel voor menschen en engelen (1 Cor. 4:9). O Heer, help mij dat ik uw Naam niet tot oneer verstrekke!

*

WANDELENDE ZIEKEN.

Er zijn heel wat *liggende* zieken. Kranken, die aan hun huis of hun leger gebonden zijn. Maar er zijn ook heel wat *peripatetische* kranken, menschen, die op de een of andere wijze het anderen moeilijk maken met hun bezoeken en verzuchtingen. Daar zijn echte, maar ook wel ingebeelde zieken onder. Menschen, die veel te veel tijd hebben om over hun kwaaltjes, hun grieven, hun miskende talenten en wat dies meer zij, na te denken.

De doktoren spreken wel van hun „loopende patiënten," patiënten, die in staat zijn op hun spreekuur te komen en daar behandeld en geraden worden. Hoeveel van zulke wandelende zieken heb ik in mijn leven niet ontmoet! Van die onrustige, melankolieke of overdreven-vroolijke menschen, die het u al spoedig duidelijk maken dat er wat aan hen hapert. Met de goedkoope verzekering: „allemaal zenuwen" hebt ge eigenlijk nog niets gezegd. Zij hebben vaak een *wezenlijk* lijden, maar het zit gewoonlijk dieper dan in hun maag of in hun beenen, het zit in hun *ziel*, die krank is.

Velen hunner klagen dan ook over innerlijke dorheid. „Ik ben zoo *koud* voor den Heere en Zijne waarheid. Niets heeft eigenlijk meer mijn innerlijke belangstelling. Ik kan niet meer bidden, hoeveel ik het ook doe, hoe vaak ik mij er ook toe dwing. Wilt u mij beloven mij in uw gebed te gedenken?"

Ik heb dan gewoonlijk ongeveer aldus geantwoord:

„Lieve broeder of zuster, maak u niet zoo ongerust! Het komt mij voor dat uw zenuwen leelijk vermoeid zijn. Tracht ze tot bedaren te brengen. De Heere zal wel zorgen dat het beter met u wordt. Vertrouw maar op Hem. Kwel u toch niet met het teerste en heiligste wat er is: het gebed. Gij meent toch niet dat de Heere u alleen hooren zal als ge *heel* veel en *heel* ernstig en *heel* smeekend Hem aanroept? Denkt gij dat Hij u niet ook zònder dat liefheeft? Gij windt u heusch te veel op, ten slotte weet gij niet eens meer wàt gij gebeden hebt. Spreek eens wat minder woorden en zie wat meer, stil vertrouwend, tot den

Heiland op. Bekijk uzelf niet te veel. Let er niet zoo precies op of gij wel koud of warm zijt voor den Heere. Jezus is en blijft uw Heiland, of gij het voelt of niet. Geene ziel, die naar Hem verlangt, wordt ooit door Hem verlaten. In uw vragen om meerdere warmte *ligt* reeds zekere warmte. Blijf geduldig onder *deze* bezoeking. Andere menschen hebben weer andere. Ga ook eens een bezoek brengen aan een uwer kennissen. De meeste zieken kunnen dat *niet,* gij hebt dat voorrecht. Loop eens bij een vriend of vriendin aan, en ga nu niet dadelijk over de afgrondelijke mysteriën van Gods genade handelen. Spreek gerust eens over een japon of over een mooi boek. Wees niet òvergeestelijk. God is de Schepper der natuur en een Vriend van natuurlijkheid. Kom eens in het verdriet of de vreugde van anderen in. Raak eens een punt aan, dat anderen interesseert, denk niet altijd aan uw eigen tobberijen. Als gij kunt, maak eens een wandelingetje met iemand in het bosch of door de frissche wei, luister naar het lied van de vogels, van de beekjes, van de boomen en bloemen en let op de weldaden, die ook gij nog geniet!"

Zeg nu niet, mijn lieve zuchter: dat is pleisteren met looze kalk! dat is het genezen van de breuke op het lichtst! of wat gij meer aan vrome woordekens bedenken kunt — ik heb wel degelijk oog óók voor *dieper* kwalen, ook voor *zwaarder* vraagstukken. Maar soms is een opwekkend woord uit een vroolijken mond voor een bedrukte, tobberige ziel beter dan het rechtzinnigst betoog van den zwaarwichtigsten theoloog. Toen de groote Spurgeon eens vol problemen zat en peinzend en ongelukkig langs den weg liep, riep een boer hem toe: „meneer, wat zit je hoed scheef op je isegrimmigen kop!" Spurgeon barstte in lachen uit, bedankte den man voor zijn wijze opmerking — en vervolgde zijnen weg, God lovende en dankende.

ZIEK WORDEN.

Nu voel ik het zóó duidelijk dat ik het mij niet langer ontveinzen kan. Al lang vreesde ik dat ik echt krank zou worden, maar ik zette er mij tegen in. Ik deed wat ik kon om die gedachte, dat drukkende gevoel van mij af te zetten. Maar nu gaat het niet langer.

Het is de alsof de grond onder mijn voeten zich beweegt, of heel mijn bestaan uit zijn voegen raakt. Het is donker rondom mij en binnen in mij. Ik lijk net een dronken mensch, onbekwaam rustig voort te gaan. Alles is bij mij in de war. Mijn willen, mijn denken, mijn doen.

Het is alsof de heele wereld veranderd is. Wat ik vroeger zoo belangrijk vond, is nu volkomen onbeduidend voor mij. Ik walg nu van wat ik eerst zoo heerlijk vond. Dingen, die ik lang meende vergeten te hebben, komen mij weer in de herinnering, plagen en vervolgen mij. Ik kan mijn gewone werk niet meer doen, ik ben als een gevangene, die zijn ketting met zich medesleept in zijn cel.

Wat is alles mij vreemd en raadselachtig. Ik begrijp mijn gewone, dagelijksche omgeving niet meer. Ik ken mijzelf niet meer. Het is mij alsof àlles verandert en toch zie ik alles op zijn gewone plaats mij omringen. Er zijn vreemde klanken en kleuren in de lucht.

Zijn de dagen al moeielijk, de nachten zijn vreeselijk. Mijn arme hart bonst en slaat alsof het bersten zal. Soms hoor ik zijn kloppen als heel ver af, dan weer alsof vlak bij een gebarsten klok tikt.

Ik merk het: de menschen vermijden mij. Ik zal hoe langer hoe eenzamer worden, en ik ben bang voor de eenzaamheid. Ik kan niet naar buiten gaan om mij te vertreden; ik vrees ook dat de natuur mij niets meer zeggen zou. Ik ben bang voor het bosch, ik ben bang voor de heide, ik sidder bij de gedachte aan een straat met menschen en wagens. O ik weet het dat ik ziek word. Echt en ernstig ziek. O God, waar zal dat op uitloopen?

GIJ HOORT ER OOK BIJ.

Nu kom ik eens in gedachten stil naast u zitten, lieve kranke, en u als een medepelgrim naar Sion een oogenblik toespreken. Ik weet het, en ik kan het zoo heel goed begrijpen, dat menige zieke moedeloos wordt en zijn vleugels laat hangen. Ik bedoel dat nu óók ten opzichte van zijne overdenking van Gods Woord en van Gods waarheid. Al die pijnen en lichamelijke bemoeienissen, die drankjes en die inwrijvingen en inspuitingen en wat dies meer zij, ze kunnen ons zoo naar *omlaag* trekken en den lust benemen met onze gedachten en overleggingen de vlucht naar *Boven* te maken.

En toch, ook *gij* zijt, als gij den Heiland liefhebt, een lid van Zijne heilige Kerk, ook *gij* behoort tot dat groote volk van gedoopten, dat den naam des Drieëenigen op zijne voorhoofden draagt en ook *gij* moet opgebouwd worden op het fundament, dat gelegd is: *Christus.*

Het Evangelie, dat gij belijdt, en dat u gepredikt wordt, helaas niet door de diensten der Kerk, die gij thans niet bijwonen kunt, maar toch door 's Heeren Woord, door het bezoek van uwen leeraar (o hoe hoop ik dat hij een gezalfd dienstknecht van Jezus Christus is!) en thans ook door deze eenvoudige bladzijden, dat Evangelie wil u behouden. Niet slechts, gelijk men vaak verwarrend zegt, uwe *ziel*, maar *uzelf*, waartoe ook uw *lichaam* behoort. Ook uw lichaam is onder de zonde gevallen, ook uw lichaam moet verlost worden. Mijn broeder of zuster! gij zijt niet eene *ziel*, gij zijt een *mensch*, en niet slechts uwe *ziel*, maar uw gansche *persoonlijkheid* moet vernieuwd worden. Jezus Christus maakt u levend door den Heiligen Geest. De Heilige Geest is niet alleen de Geest der heiligmaking, maar ook de Geest der opstanding, der opstanding des vleesches. „Hij zal ook uwe sterfelijke lichamen levend maken door Zijnen Geest, die in u woont," zegt de Apostel.

Ja, de macht des Zoons van God breidt zich nòg verder uit. Het Evangelie omvat niet alleen de menschheid, het omvat *de*

geheele wereld. Ook de *Schepping* is gevallen door de ongehoorzaamheid des menschen en vraagt zuchtend en smeekend: „wanneer, o mensch, zal daar verlossing óók voor mij komen?" Die herstelling der oude, der heerlijke natuur, van het reine heelal voorzagen de profeten des Ouden Verbonds reeds. „Dat de hemelen zich verblijden, dat de aarde zich verheuge, dat de zee bruische met hare volheid. Dat het veld huppele van vreugde, dat alle boomen des velds juichen voor het aangezicht des Heeren, want Hij komt!" Dat is geen „poëzie," in den slappen, onwezenlijken zin, waarin men dat woord gewoonlijk gebruikt — het is de *waarheid!* Het is de waarheid dat *al* het schepsel, *al* het geschapene verlost moet worden en den Heere als Verlosser verwacht.

En dat hebt *gij* nu, o kranke, *gij* machtelooze, moedelooze tobber, niet alleen mede te belijden, maar die toekomst óók mede te verhaasten door uw gebed en door uw getuigenis. Meen niet dat gij daar nutteloos ternederligt op uw ziekbed. Ook uw gebed is noodig voor den majesteitelijken gang van het wereldgebeuren, en „onder millioenen hebt Gij ook *mij* in 't oog!" Vereenigt u, gij glorieuse schaar van lijders en kruisdragers, en laat uw gebeden opstijgen als wierookwolken voor den troon der genade! O mijn broeder of zuster, die deze woorden leest, laat er toch ook van uw ziekbed eene stem uitgaan tot hen, die u bezoeken, laten zij het aan u bespeuren dat gij leeft in de verwachting van 's Heeren toekomst! Gij hoort er óók bij! Gij zijt op uw plaats even nuttig en noodig als de zendeling in de heidenlanden of als de prediker op den kansel. Niemand is voor den Heer *onmisbaar,* dat weten wij wel, maar niemand ook is in Zijne oogen *onbeteekenend,* die Zijnen heiligen Raad dient. Wilt gij daar goed aan denken en de roepstem, die uit dit woord tot u komt, biddend ter harte nemen?

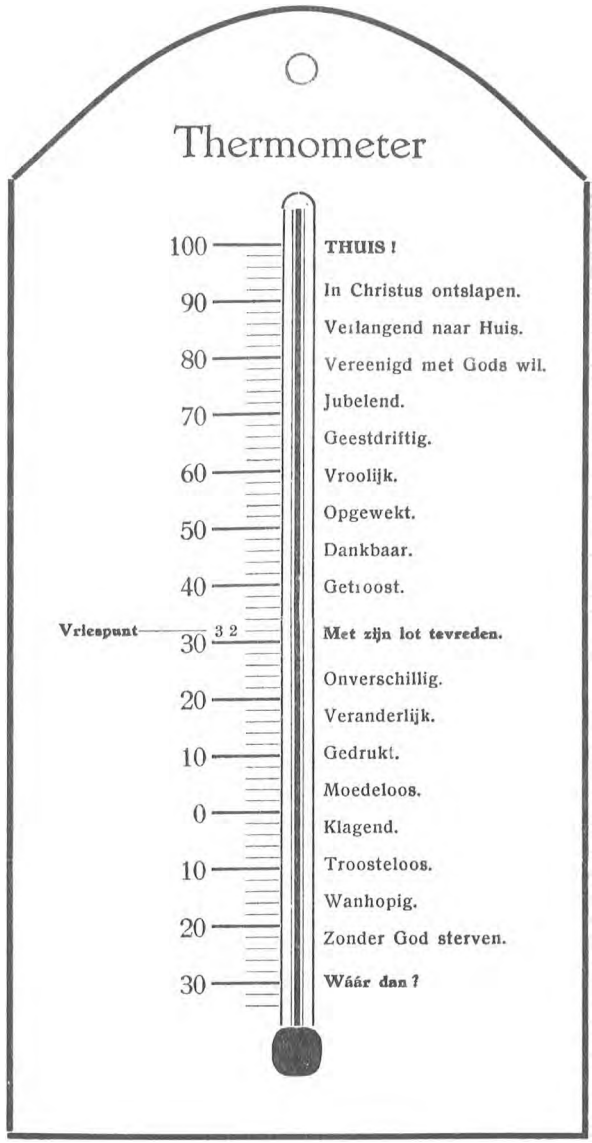
Thermometer
100
90
80
70
60
50
40
Vriespunt
32
30
20
10
0
10
20
30
THUIS !
In Christus ontslapen.
Verlangend naar Huis.
Vereenigd met Gods wil.
Jubelend.
Geestdriftig.
Vroolijk.
Opgewekt.
Dankbaar.
Getroost.
Met zijn lot tevreden.
Onverschillig.
Veranderlijk.
Gedrukt.
Moedeloos.
Klagend.
Troosteloos.
Wanhopig.
Zonder God sterven.
Wáár dan ?

VASTEN MET GEZALFD AANGEZICHT.

Voor mijnen geest trekken af en toe de menschelijke gestalten voorbij, die ik in vroeger jaren gekend heb.

Ik denk aan een beminnelijk man. De gezelligheid zelve. Een man om vrouw en kinderen gelukkig te maken. In mijn jonge tactelooshеid plaagde ik hem menigmaal om zijn „dwaze vrees voor de vrouwen." Hij lachte dan maar, doch gaf mij nimmer antwoord, wáárom hij zoo hardnekkig alléén bleef. Op zekeren dag kreeg ik de tijding dat zijn moeder gestorven was. Hij had mij nooit over haar gesproken. Ach, zij had zich misdragen, was door haar heele familie verstooten en vergeten, maar haar edele Jakob had levenslang *al* wat hij missen kon voor zijn moeder in Amerika besteed. Toen zij stierf was hij 54 jaar. Tot zijn zestigste is hij alléén gebleven en toen in vrede ontslapen.

Een ander. Een mooie, jonge, krachtige man. Niet onbemiddeld, maar krank. Om de zes, zeven weken had hij een aanval van epilepsie. Niet erg, niet afschrikwekkend, maar toch intens-hevig, want drie à vier dagen daarna was hij nog sufferig en droefgeestig. Ik wist van zijn kwaal, maar vond hem zóó flink en helder van hoofd, dat ik hem eens vroeg: waarom treedt gij niet in het huwelijk? En nooit vergeet ik zijn antwoord. Dominee, dat is een teere snaar voor mij. Ik snak naar liefde en gemeenschap. Maar ik heb Ds A. en Dr B. (en toen noemde hij mij twee zeer geachte mannen, die ik beiden goed gekend heb) er over geraadpleegd, maar zij hebben het mij beiden afgeraden met het oog op de vrouw en op mogelijke nakomelingschap. Ik heb dien wensch op Gods altaar neergelegd, maar het heeft mij bloed en tranen gekost."

Ik heb eene vrouw gekend, die op een eenzaam kamertje van een derde verdieping haar levensavond doorbracht. Zij had veel ondervonden in het leven. Meer kwaad dan goed. Meer vijandschap dan vriendschap. Meer laster dan waardeering. Zij had een post van vertrouwen gehad, maar was er door velerlei intrigues en konkelarijen van ontzet. Zij had „eervol ontslag"

gekregen, maar men had haar nooit de „eer" aangedaan haar gelegenheid te geven zich te rechtvaardigen. Veel had zij geleden, maar nog meer gebeden, en zij was niet verbitterd geworden. Toen ik haar eens vroeg wáárom zij toch niet op haar *recht* had gestaan, zeide zij: waarom zou ik Mevrouw N. (degene, die haar verdrongen had met haar vrome lasterpraatjes) ongelukkig maken? Zij heeft drie kinderen en ik sta alléén op de wereld. En waarom zullen wij altoos gelijk krijgen bij de wereld terwijl onze Heiland zoo bitter miskend is geworden?"

Nog een vrouw. Rijk en aanzienlijk naar de wereld. Haar man had zich een delirium gedronken en was in een gesticht gestorven. Haar eenige zoon was ten gevolge zijner uitspattingen gestorven. Toen haar eenige zuster óók overleden was, bezocht ik haar. Ik condoleerde haar. Met een stralend oog zei de oude dame tot mij: „ik verlang wel naar huis, want *es fremdelt* mir in dieser Welt. (Ik heb die uitdrukking nimmer vergeten, die ik nooit meer ergens gelezen of gehoord heb.) Maar ik kan óók nog wel wat wachten, dominee. Mijn koffertje is gepakt en ik heb niet veel noodig voor de reis, want Jezus ik vlak bij mij." Ik kon van aandoening niet antwoorden en drukte haar zwijgend de hand.

ONS UITZICHT.

Wegen Gods, hoe duister zijt gij! — Maar we omvleuglen ons het hoofd
Voor 't verblindend licht der toekomst, die 't verrukte hart gelooft.
Blijve 't middel ons verholen, God verkondigt ons het doel,
In de ontelbre profetieën van het zegenrijkst gevoel.
Aan den eindpaal van de tijden ziet ons oog den geest van 't kwaad.
Moegeworsteld en ontwapend, tot geen afval meer in staat.
Dan is 't *lijden* ook verzwonden, opgelost in 't zalig Licht,
Dat ons troostend en verjongend toestraalt van Gods aangezicht;
Als de Heere God in allen en in alles alles is,
Zal het licht zijn, eeuwig licht zijn, licht uit licht en duisternis!

IN DE GROOTSTE SMARTEN BLIJVEN ONZE HARTEN IN DEN HEER GERUST.

Door mijn weekblad ben ik met honderden, ja met duizenden in aanraking gekomen, en indien ik al de brieven bewaard had, mij door tallooze lijders en kruisdragers toegezonden, zou ik nog wel een extra-kamer in mijne woning noodig hebben. Maar ik heb de vaste gewoonte nagenoeg *alle* epistels na lezing en beantwoording te verscheuren. Een brief is eigenlijk een *gesprek* tusschen twee personen, dat alleen schriftelijk geschiedt, omdat mondelinge uitwisseling van gedachten onmogelijk is.

Maar van enkelen bewaar ik toch de brieven, wanneer ze mij om de een of andere oorzaak daartoe als het ware uitnoodigen; omdat zij spreken van de macht der goddelijke Liefde, die zelfs de grootste smarten en beproevingen weet te overwinnen. Laat mij nu uit de brieven-van-één-jaar, die eene geduldige lijderes mij toezond, eens enkele regels mogen overnemen! Ik ben zeker dat ook anderen ze met ontroering zullen lezen.

[7 Jan. '27.] „Gij neemt een groote plaats in mijn gebed in. 't Is het eenige, waarmee ik u helpen kan, maar Gode zij dank niet het minste in ons leven!"

[6 Mrt '27.] Bericht van een nabestaande. „Zij lijdt vreeselijke pijnen, die door injecties voor een uurtje wat onderbroken worden. De dorst is ook zoo hevig, geen droppel kan ze drinken. Toch is ze gelukkig en weet zich den Heiland nabij en prijst Gods groote liefde."

[5 April '27.] „Ook de derde aanval is weer voorbij en de pijn nu weer dragelijk. Onze God geeft mij genade om blijmoedig het leven weer op te nemen en wil ik aan Zijn hand, in Zijn treden, dapper voorwaarts gaan, biddende dat ik met mijn zwakke krachten anderen nog mag dienen tot eer van onzen dierbaren Heiland. Is het lijden van Gods kinderen, het *lichamelijk*

lijden bedoel ik, voor u ook zulk een groot probleem? Ik kan het nooit aanvaarden als regelrecht uit 's Heeren hand komende; wèl het goede, dat ik in het lijden steeds mag genieten, de vrede en blijdschap en rust. Denk ik goed hierover dominee? Als de pijn nog wat minder wordt, zal ik wel weer spoedig eens uit bed mogen; och het wordt hier al zoo mooi, ik heb al dotterbloemen bij mij staan, predikende de onveranderlijke liefde van onzen God."

[22 April '27.] „O ik wilde dat de Paaschjubel nooit zweeg in mijn ziel; als ik maar steeds denk het eigendom te zijn van mijn levenden Heiland, is het Hallelujah! in mijn hart. Ook in m'n onduldbare pijn en dorst was het zoo feestelijk in mij, en door Gods genade is dat veelal zoo, alleen nu ik weer op de been kom met dezelfde pijn en vermoeidheid als voorheen, zakt de moed wel eens wat. Dat is niet te vergoelijken, dominee, alleen te veroordeelen, want zooveel reden als ik tot danken heb moest overstemmen wat mij tracht neer te halen.... Weet u, waar ik heel veel van genoten heb? Onze radio heeft mij de lijdenspredikaties van Pastoor v. Noord laten hooren. O wat heeft hij wondermooi gesproken over het lijden van Christus!.... U moogt niet meenen dat deze lange brief (als hij het ook ù maar niet is!) mij een kwelling was. Het doet mij zoo goed eens van hart tot hart te kunnen spreken."

[9 Juni '27.] „Dat u zooveel aan mij denkt, geeft mij moed mijn nieuwen strijd in uw gebeden aan te bevelen.... Vanmiddag zal Dr. mij een gipskraag aanwerken. Het proces in de nekwervels woekert voort, veroorzaakt heel veel pijn en komt ook wat naar voren, waardoor de keel verdikt en het slikken vaak pijnlijk is. Ik begrijp zelf wel wàt dat worden kan, ook nu de hooger liggende wervels worden aangedaan, maar nù kan ik het rustig aanvaarden. Terwijl mijn hoofd aan een katrol in den zolder wordt omhoog gehouden, moet Dr. mij ingipsen en zóó moet ik vandaag blijven zitten om te drogen. Nu moet ik oppassen met mijzelve geen medelijden te krijgen; ik geloof dat dit voor een zieke het meest gevaarlijke is. Onze trouwe God sterke u in alles."

[20 Juni '27.] „Er is een nieuwe kraag aangebracht, de eerste

voldeed niet, maar nu zit ik er flink in. Ik hing ½ uur aan het hoofd. Door dat alles is de hals erg uitgerekt om de wervels van den hoofd-druk te ontlasten, maar daardoor zijn al m'n spieren in die omgeving heel pijnlijk en staat het hoofd heel rechtop..... O dat de jubel in mijn ziel en op mijn lippen toch niet zwijge! We zijn immers op reis naar de Bruiloft des Lams?"

[19 Oct. '27.] „Sedert weken verergerden de pijnen. Soms is de pijn onhoudbaar. Ten einde raad consulteerde Dr. een chirurg, maar van operatief ingrijpen met eenige kans op goed resultaat is absoluut geen sprake. Ik *moest* het bed houden. Voor mijzelf een weldaad, maar nu heeft mijn omgeving weer zooveel meer moeite met mij. Dat vind ik veel erger dan mijn lijden. Voor hen wil ik leven, maar anders, dominee.... Die vreeselijke pijn, alsof zonder ophouden gloeiende messen bezig zijn, en dan te moeten hooren: „er is *niets* aan te doen!" Maar ik *moet* uit deze stemming uit. Ik *ken* immers de ontfermingen van mijn Heere. Zijn liefde *zal* toch overwinnen? Ik *moet* hier gelouterd uitkomen."

[14 Nov. '27.] „Dat is toch wel een zegen van het ziekbed: het er rustig van te kunnen nemen om zoovelen en zooveel vóór den Heere te brengen. Het kon mij ook in deze ziekte zoo verdrieten dat die vreeselijke pijnen, die slapte, mij het denken zelfs benamen en bidden onmogelijk was, en dat zelfs de mooiste tekst mij niets te zeggen had. Het kwam mij zoo zondig voor er niet boven uit te kunnen, maar dan werd mij verzekerd dat de Heere dat wel begreep en mij in Zijn trouwe liefdevolle Herdersarmen hield."

„Gisteren hebben we in de radio het woord van Ds Straatsma beluisterd. Heerlijk was het! Ik genoot. O zoo ernstig en ingrijpend."

[6 Dec. 1927.] „Ik heb weer een etappe achter den rug. Van Dinsdag tot Zaterdag was ik buiten kennis. De Dr. kwam vier maal per dag. Nek en achterhoofd zijn nu erg pijnlijk, 's nachts hang ik weer in het rekverband. God geve ons een heerlijk Kerst*feest!* Dat we onze harten daartoe door den Heiligen Geest laten bereiden!"

Ik zou nog wel meer kunnen verhalen uit hare en uit anderer

brieven, maar dit is genoeg. Ik deed het niet om die eene lijderes in het midden te stellen, maar om allen, die deze regels lezen zullen, toe te roepen: Klemt u aan dezen Jezus vast, die ook voor u het zwaarste lijden tot een oorzaak van danken maken wil. Ook zij, aan wier brieven ik deze regelen ontleende, heeft hare donkere tijden, tijden van moedeloosheid en biddeloosheid, uren van aanvechting en bestrijding, maar de Heere laat toch Zijn kind *nooit* los. „Hij helpt niet enkel dragen, maar draagt onszelven mee."

Toen ik eens in Utrecht een zwaarbeproefde zuster bezocht — nu al lang in den hemel — en haar vroeg: „kunt ge het wel uithouden?" vroeg zij met zoo'n beschamend woord, dat ge nooit, nooit meer vergeet: *„ik* dominee? Neen, heelemaal niet. Maar wèl die Jezus, dien u ons elken Zondag gepredikt hebt. O, u hebt ons nooit *genoeg* heerlijks van Hem verteld!"

Mijn lieve kranke, lijdende, bedroefde medereizigers naar de eeuwigheid, laat ons goeden moed houden!

SLAPELOOZE NACHTEN.

Onder de grootste kwellingen van den kranke behooren vaak zijne slapelooze nachten. O die eindelooze uren, waarin het moede hoofd niet bedaard op het kussen zich kan neerleggen, en waarin de onrustige ziel te vergeefs de zoete vergetelheid der sluimering begeert. Hoe kunnen dan de gedachten zich vermenigvuldigen tot in het oneindige, wanneer al het mogelijke en — onmogelijke zich aan de afgetobde en toch zoo scherp-geprikkelde verbeelding voordoet en de herinnering, dàn onze grootste vijandin, onbarmhartig de pijnlijkste tafereelen uit het verleden weer naar voren brengt.

Welk een verzoekingen brengen zulke tijden mede voor de zielen! Verzoeking tot bitterheid jegens God en menschen. Verzoeking tot moedeloosheid, ja tot wanhoop. Verzoeking om ieder oogenblik de helpers, de verpleegsters, de huisgenooten uit den óók voor hen zoo noodigen slaap op te wekken. Hoe menigeen

zag in zulk een nacht al zijn goede en heilige voornemens van den vorigen dag tot ijdelheid worden!

Is daar niets tegen te doen?

O ja, veel en velerlei.

Denk in zulke oogenblikken aan uwen Heiland in Gethsémané, die na gebeden te hebben gelijk geen zondaar ooit gebeden en geworsteld heeft, tot Zijne discipelen kwam om een enkel woord van deelneming uit hunnen mond te beluisteren, maar hen slapende vond van droefheid. Laat ons dan, in plaats van aldoor weer bij onszelven en onze kwalen stil te staan, aan Hem denken, die waakte en bad om het groote verlossingswerk naar den wil Zijns Vaders te kunnen volbrengen en die het eindelijk met dat onuitsprekelijk-groote woord heeft besloten: „het is volbracht." Kunnen wij dan niet slapen, trachten wij dan te bidden en ons biddend voor te bereiden tot de lijdenstaak van den volgenden dag. Dan zullen wij in plaats van onze vele zonden, wier herinnering ons zoo benauwen kan, de ééne goedertierenheid Gods na de andere, de tallooze bewijzen Zijner genade, aan ons oog zien voorbij trekken en wij zullen dàn ook dáár in stilheid betuigen: „ik ben geringer, Heere, Heere dan al uwe weldadigheid en trouw, die Gij aan zoo groot een zondaar bewezen hebt." Dan zullen wij ook in deernis denken aan die tallooze slapeloozen in de heele wereld, die het nog zooveel zwaarder hebben dan wij. Aan de slachtoffers van geweld en van tyrannie, die in de Russische kerkers op den harden grond neerliggen, elken dag een willekeurig doodsoordeel wachtend. Aan de rampzaligen, die geen zindelijk bed, geen liefdevolle verpleging, geen welwillende artsen, geen menschelijk troostwoord ontvangen. Aan de krankzinnigen en zenuwlijders, wier gillen en kermen dag en nacht de lucht vervult. Aan al de bewakers en verpleegsters, die ook wel gaarne eens zouden slapen, maar die vrijwillig waken om het lijden van anderen te verzachten, die den ganschen nacht bezig zijn om lafenis te bieden en vertroosting, aan hen, die zij verzorgen. Denk eens aan zoo'n zuster in haar liefdevolle toewijding! Hier kermt en steunt een arme verminkte, schier bezwijkend onder de hevigheid

zijner smarten, daar ijlt een koortslijder, hier klaagt een kind, dat zich onrustig in zijn bedje heen en weer wendt — zij brengt medelijden en verlichting, troost en opbeuring wáár zij maar kan. Aan den een reikt zij een verfrisschenden drank, aan den ander een geneesmiddel, hier wordt een verband vernieuwd, daar leent zich hare zachte hand tot een liefderijk werk van barmhartigheid; zij schudt de kussens terecht, brengt alles in orde wat de pijn en de onrust verward hebben gemaakt; hier een vriendelijk woord, dat een moedelooze opwekt, ginds een stervende getroost, wien reeds het doodszweet op het voorhoofd parelt en dien zij wijst op het Kruis als het eenige teeken des behouds....

Slapelooze zieken, bidt voor zulke toegewijde zielen! Bidt voor de slachtoffers der zonde, die óók niet slapen, maar die de krachten van ziel en lichaam verkwisten in den dienst des Boozen, die hen ter helle sleept. Uwe voorbidding kan hun wellicht tot zegen zijn! O, leert uw moeielijken nacht in Gods kracht maken tot een bron van vertroosting voor uzelf en voor anderen! Beschouwt uwe uren van slapeloosheid niet enkel als *lijden* — zij kunnen ook *zegen* brengen. Zij kunnen tijden voor ons worden, waarin onze ziele-vleugelen groeien, zoodat wij lichter tot de aanschouwing Gods kunnen opstijgen. Weet gij waaraan gij dat óók kunt bemerken? Of zij, die tot ons komen, innerlijk rustiger en vrediger bij ons worden, in plaats van ons hun vaak zoo kwetsend medelijden op te dringen. Wellicht zult gij dan óók wel eens mogen nazeggen wat een lijdensgenoot eenmaal neerschreef:

Wen ik op mijne lijdensspond'
Zoo gansch alleen met God mag koozen,
Dan rust ik, o zoo menig stond,
Als lag ik op een bed van rozen.

En wakend nader ik het Doel,
Langs 't pad door God mij aangewezen,
En zeg met innig blij gevoel:
De naam des Heeren zij geprezen!

AFTAKELEN.

Kent gij een smartelijker gewaarwording dan deze: te moeten erkennen van u zelven of van hen, die gij liefhebt: *wij beginnen af te takelen?* Gij ziet de grijze haren bij uw vader zich vermenigvuldigen; de voren in zijn gelaat worden dieper; de krachten worden minder. Gij hebt het u al vroeger verbeeld dat het zoo was, maar gij wildet er niet aan; ge maaktet u diets dat gij u vergist hadt. Maar nu *kunt* ge 't niet meer. Ja waarlijk, de tijd *begint* aan hem te knagen! Gij ziet uw lief moedertje met angstige nauwlettendheid aan. Wat is haar gang wankelend geworden, hoe stram zijn de leden, hoe moe staat het oog! Hebt ge dat dan niet eer opgemerkt? Zij is *nù* toch niet *minder* dan een half jaar geleden? *Toen* kondt gij 't nog ontkennen, nù gaat het niet meer. Uw lieve moeder takelt af.

En gij zelf?

Gij zijt misschien nog jong; nog in den bloei der jaren; op de middaghoogte van het leven, zooals de menschen dat noemen. Maar uw gevoel zegt u met onmiskenbare gewisheid: 't gaat al benedenwaarts! Men leeft zoo snel in onzen tijd, en men slijt zoo ras. De smarten van 't leven, de vernietigde droombeelden, de teleurgestelde verwachtingen — ze hebben u moede gemaakt en mat. Gij zijt geen kniezer geworden; gij zit niet als een suffende grijsaard in een hoekjen en toch .... gij kunt niet meer meê als in de bruisende dagen uwer jeugd. Zoo *kort* ligt die jeugd nog maar achter u — en toch voor uw besef reeds zoo ver! Ja, ook gij zijt niet meer de oude. Ook *gij* takelt reeds af.

Dat kan een mensch zoo diep weemoedig stemmen. Als ge daar zit voor uw venster en de dartele, uitgelaten kreten der zinnelooze menigte hoort, kunt ge zelfs bitter worden, of ook in tranen uitbarsten. Gij kunt niet meer meê, gij *wilt* het ook niet. Gij denkt aan uw vader, die eerlang sterven gaat; aan uw moeder, die ge straks zult uitdragen; aan uw eigen plekje op het kerkhof, en o, wat zoudt ge soms geven als *gij* daar óók reeds liggen en rusten mocht!....

Kent gij dat gevoel niet, mijn lezer? Hebt gij nooit in stilte de dooden benijd, die ge daar in hun zwarte koets zaagt voorbijgaan? Hebt ge nooit iets geweten van heimwee naar de eeuwige rust?

En toch — sla uw Bijbel open, mijn broeder, en lees daar van de eeuwige *jeugd* der geloovigen!

Hoor hoe Jesaja spreekt, door den Heiligen Geest gedreven: „die den Heere verwachten, zullen de *kracht vernieuwen;* zij zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden; zij zullen loopen en *niet* moede worden, zij zullen wandelen en *niet* mat worden." Dat wijst toch op een *ander* leven dan wij *hier* te zien krijgen, waar alles *wel* mat en moede wordt. Dat belooft toch een *beteren* en schooneren morgen dan ooit hier beneden gezien wordt. Dat geeft toch nog wat *anders* te doen dan te zuchten over het onvermijdelijk komen en gaan, bloeien en verbloeien van het liefste en dierbaarste op aarde! Hebt gij wel eens voor de buitenplaatsen der rijken, die groote kleurige stamfuchsia's gezien? Welk een krachtige stam, welk een volle, breede kroon van frissche bladeren en purperroode bloemen! En weet gij, *hoe* die plant zoo schoon en zoo liefelijk geworden is? *Door aftakelen!* Toen het plantje klein was, en rechts en links zijn teedere scheutjes ging vormen, heeft de tuinman meedoogenloos ieder takjen afgebroken, het een na het ander. En kaal moest die stam opschieten. Telkens poogde hij weer, nu hier, dan daar, een nieuw zetsel te vormen — ach, hij zou toch zoo gaarne óók een bladerkroon, óók eens bloemen voortbrengen! — maar de tijd was nog niet daar, en de wijze plantenverzorger begreep dat hij *eerst* den stam recht groot en stevig moest maken, dat alle sappen, die *nu* aan bloemen zouden weggaan, toch eigenlijk den groei zouden belemmeren, en daarom sneed hij blaadje na blaadje, en takje na takje weg — totdat de tijd gekomen was om hem zich vrij te laten ontplooien, en toen ging hij ook uit zijn trekhoekje daar ginds achter de broeikas weg; en nu staat hij als een prachtig sieraad voor het lustverblijf van zijn meester!

Ach, klaag dan niet, als ge uw lieve ouders, als gij uzelven

ziet *aftakelen!* De hemelsche Hovenier meent het zoo goed met Zijn plantjes! Hij wil ze zoo gaarne *goed* afleveren voor de eeuwige woningen. *Hier* kunnen ze niet recht *aarden;* ze *willen* het wel, ze *beproeven* het wel, o ja, ze zouden zoo graag hunne wortels hier in *dezen* grond inslaan en *hier* bloesems en bladeren vertoonen — het *mag* niet, het *kan* niet, en Goddank het *zal* ook niet! Neen, geloofd zij uw genade, dierbare Heiland, dat Gij de hand aan ons *houdt.* Dat ge ons zoetjes aan toebereidt voor onze *ware* bestemming om als plantingen *uws* Vaders *Zijnen* hemelschen Hof te versieren.

En laat nu maar vallen wat toch vallen *moet,* aftakelen wat op deze wijze slechts geschikter wordt voor den frisschen bloei daarboven — wie *weent* er toch eigenlijk, als het gouden koren wordt afgemaaid? als het jonge graan met harde knuppels geslagen wordt? als het straks in den molen verbrijzeld wordt? Het voedzame, levende brood wordt *niet anders* geboren! Wie klaagt er dan, als hij ziet kwijnen en sterven wat hem dierbaarder is dan alle schatten dezer aarde? Zóó komt het ware leven tot bloei, zóó komt de eeuwige blijdschap tot hare volle kracht. En *wij weten* dat zoo dit aardsche huis dezes *tabernakels gebroken* wordt, wij een *eeuwig huis* hebben bij God. Loof, loof den Heere, onze ziel!

STEEDS EENZAMER WEGEN.

Hoe ouder men wordt, des te eenzamer wordt het levenspad.

Vaak denken wij aan allen, die ons zijn vooruitgereisd, en aan dien laatsten handdruk, dien laatsten groet, dien laatsten snik. Hoe gaarne zouden wij hun nog eens 'n vriendelijkheid willen bewijzen, een woord van vergiffenis vragen, die bekende geliefde stem nog eens hooren.... voorbij, ach voorbij!

Toch mogen wij niet klagen, noch ons de armsten der armen noemen.

Ik.... arm? Maar ik heb toch de hope vóór mij en.... zooveel

goeds en schoons en liefelijks in de herinnering! Dat dierbare leven was toch een geschenk van God, dat mooie, heerlijke leven, dat *God* eenmaal schonk en.... dat *God* heeft teruggenomen. En het is toch ook een geschenk van God dat ik voelen mag dat dit dierbare leven nu voor goed aan alle strijd en verzoeking ontslagen is en heel, *heel* dicht bij Jezus gekomen is.

Ja, een stuk van mijn aardsche geluk is weg, onherroepelijk weg, maar sedert die ure glanst de herinnering zóó schoon als ooit maar de zinkende avondzon in haar purperen verven kon schijnen; en die glans zal *niet* meer verbleeken, neen de hemel wordt aldoor *schooner.* Hier over de velden en dalen dezer arme aarde zinken de nevelen dik en somber ter neer, maar daar boven blinkt en schittert het als van zuiver goud. De aarde moge door mijn tranen er donkerder uitzien, de hemel wordt er slechts te helderder door.

Misschien kan ik na mijn smartelijk verlies niet meer zóó vroolijk zingen als vroeger: „op bergen en in dalen en overal is God," maar mijner ziele snaren worden meer en meer gestemd op de harmonie eener hoogere wereld, en 't is mij alsof ik een lied aan 't leeren ben van groote schoonheid, een lied van heimwee, een lied van vast en blij verwachten. Want onder al mijn verdriet heb ik het tòch goed. Ik adem eeuwigheidslucht. Nieuwe verten, nieuwe werelden wenken mij. Ik voel de trekking van het hemelsch vaderland, van de woning, die Jezus voor de Zijnen heeft toebereid. En als Jezus wederkomt zullen al de Zijnen — ook de *mijnen!* — in Hem openbaar worden in heerlijkheid. *En ik óók met hen!*

Hoe vaak heb ik niet gezongen en laten zingen: „Ik zal dan gedurig bij U zijn!" Zou ik dan nu *vreezen* nu die toekomst nadert? Vaak ben ik in Zwitserland en in Noorwegen de bergen opgeklommen, verlangend naar de schoone wereld, die zich dan aan mijn verrukten blik zou openbaren. En als ik op den top was aangekomen, hoe klein leek dan de aarde beneden mij! Het schenen mij slechts enkele vierkante meters toe, die plek, waar ik zooveel te doen en te regelen had gehad. Maar hoe schitterend groot was die blauwe hemel, waar ik nu zoo dicht bij was gekomen!

Hoe groot — en hoe *stil!* Het wordt al stiller, hoe hooger wij komen. De wegen worden steiler en stiller. Dat ze steiler werden was niet zoo erg — want ze werden zoo stil, zoo zalig stil. En op die stilte is mijne ziel toch aangelegd, en door al de drukten en zorgen, die ik heb doorgemaakt, er ook ontvankelijk voor geworden. In de drukkende, benauwde atmosfeer van de vlakte daar omlaag was ik toch nimmer tehuis. Maar hier voel ik mij in het voorhof van het heiligdom. Wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?

Ik wil geen kluizenaar worden en geen zonderling, maar ik wil toch wel wat *meer* zijn voor mijzelven dan ik tot dusver geweest ben; en ook wat *meer* voor de weinige trouwe vrienden, die mij zijn bijgebleven. En ook nog wat meer voor u, die mij al zijt vooruitgereisd, en die toch immers óók tot mij behooren blijft? En bovenal nog wat *meer* voor U, o God mijns levens!

Mijn vader is heengegaan, en ik heb groot heimwee naar hem. Maar Eliza moet nog wat arbeiden nadat Elia is opgenomen. Nog een poosje. De dood zegt tot den stervende: kom en leef! en tot hem, die achterblijft: ga heen en heb lief.

En daarom: voorwaarts!

Maar, o Heere, *Gij* moet voortgaan! *Mijn* pogen is al te zwak.... laat mijne zwakheid in U tot kracht worden.

VERSCHILLENDE ZIEKEN.

Wilt gij gezond worden? vraagt de Heiland aan den man, die reeds acht-en-dertig jaar lang was ziek geweest.

De invloed van den wil is ontzaglijk groot. Daarvan weten de magnetiseurs, de hypnotiseurs, de artsen en de kwakzalvers beiden, overvloediglijk mede te spreken. Een krachtige wil kan menige ziekte voorkomen of bedwingen. Het zou niet ongezegend blijven wanneer de geneesheeren ook bij hun patiënten meer dan gewoonlijk geschiedt den wil ter genezing trachtten op te wekken en te versterken.

Er zijn heel wat *ingebeelde* zieken. Menschen, die heusch niet voor allerlei ziekten hebben te vreezen, want hun grootste ziekte zijn zij zelven. Voor zulke kranken is arbeid, stevige, harde arbeid, liefst op het land en in den tuin, de beste genezing. Pastoor Kneipp en vele van zijn collega-dauwtrappers-houthakkers-blootvoetwandelaars, zijn nog zoo dom niet als sommigen wanen.

Ook vele *zenuwlijders* zouden genezen wanneer zij hun *wil* minder non-actief maakten. O laat toch allen, die aanleg en neiging betoonen om het groote aantal nerveuzen te komen vergrooten, zich met energie verzetten en hun wil stalen, want heel dikwijls is zenuwzwakte niet anders dan zwakheid van ziel. Laat men toch ook eenvoudiger leven! Men hoeft nog niet met een der nieuwste methoden enkel rauwe kost te gaan verorberen, om te erkennen dat wij veel te *veel,* ook veel te veel *vleesch,* eten, dat een grondige versobering van onze maaltijden een weldaad zou zijn voor onze beurs niet alleen, maar ook voor onze gezondheid. Ik geloof nooit dat al die eindelooze ligen mestkuren (passez le mot!) bevorderlijk zijn voor energie en wilskracht, die het tegenwoordig geslacht toch maar al te hard noodig heeft.

Een soort heel gevaarlijke ziekten zijn de *lichte* zieken. Menschen, die telkens „iets" voelen, zich daar dadelijk vreeselijk ongerust over maken en dan het heele huis en hun gansche omgeving op stelten brengen. Er behoort veel tact en veel wijsheid toe met zulke menschen om te gaan, en vooral om hen verder te brengen. Wie hen van zichzelf àf brengt en hun plichtsgevoel en wilskracht vermeerdert, doet hun grooter dienst dan hen te beklagen of hen naar den een of anderen specialist te verwijzen.

Natuurlijk moet men ter rechter tijd weten wanneer de *echte* ziektetoestand dáár is. Per se te willen volhouden en doorzetten ook wanneer men feitelijk niet meer *kan,* is even dwaas als terstond den tegenstand op te geven, ook al heeft men niets dan een gewone verkoudheid of een beetje opgezette amandelen. Is het duidelijk dat de Heere ons naar het ziekbed verwijst, dan legge men zich getroost daarop neder en spreke: „Vader, geef

mij nu genade om stil te zijn en uwe leidingen af te wachten!" Maar de bede „uw wil geschiede" is allerminst hetzelfde als onzen eigen wil op non-actief te zetten! Integendeel, laat uw wilskracht *niet* bederven, nòch door noodeloozen angst, nòch door overdreven voorbereidselen en verlangens voor uw ziekte, die immers ook een *kort* verloop hebben kan en door al die drukten en zorgen nog verergerd wordt. Roept gij een dokter, wees dan eerlijk en openhartig met hem en volg zijn raad stipt en eenvoudig op. Bovenal blijf in gemeenschap met den grooten Arts voor ziel en lichaam beide en bid om genade uzelf als een levende, heilige, welgevallige offerande den Heere toe te wijden.

Als gij met Christus lijdt zijt gij toch in elk geval een gelukkige zieke. Gij zijt dan nooit meer alléén, en hebt een Trooster zonder wederga. Dat zeg ik niet om uw lijden te verkleinen of gering te achten. Ziek zijn, ernstig en langdurig ziek zijn, is *heel* zwaar en de krankheid kan even goed de krachten des lichaams als der ziel ondermijnen. Maar zij houdt dan toch op eene vijandelijke macht te zijn, waarmee gij op voet van oorlog verkeert en onder wier tyrannie gij gedwongen zijt te bukken. De weg is gebaand om u te doen verstaan dat dit lijden u ook een *zegen* kan brengen.

Hoe vaak *heeft* het dit ook gedaan. Hoe menigmaal heeft eene ziekte een hart geheel veranderd. Een verdoolde terecht gebracht. Een trotsch gemoed gebogen en verbroken. De gedachten weder op God en de eeuwigheid gericht.

Ook de gedwongen rust behoeft nog geen niets-doen met doodelijke verveling te zijn. Is uw rechterhand onbruikbaar, beproef eens wat gij met de linker kunt gedaan krijgen. Kunt gij niet meer schrijven, misschien kunt gij een kind leeren lezen, of eenig speelgoed voor hem gereed maken. Maak voor uzelf een klein programma hoe gij uwen tijd zult verdeelen. Zóóveel voor uw Bijbel en uw gebed, zóóveel voor lezen, schrijven, bezoeken ontvangen, rusten, mediteeren.... Ach, een zieke, die God vreest, behoeft zich nooit te vervelen.

En als gij zóó zwaar ziek zijt dat gij *niets* van dat alles kunt doen, lezen noch schrijven, arbeiden noch praten, tracht u dan

in 's Heeren kracht en genade bij het lijden van Christus te bepalen, waarvan ook uw lijden een deel is, en vereenig u maar veel in het gebed met uwen Zaligmaker, die u kent en die „weet waar gij woont." Gods huis is voor u niet te bereiken, maar gij weet het, de Vader is overal waar Hij in geest en waarheid wordt aangebeden. Het is wel jammer dat wij in ons land niets van de poëzie der Evangelische Kerk in andere landen hebben, waar men een klokje luidt als het Onze Vader wordt gebeden, waar men het Heilig Avondmaal aan de ziekbedden brengt en waar het kerkelijk leven vaak zooveel warmer en schooner is dan ten onzent, maar de Heiland wil ook Zijn schapen in Nederland verkwikken en vertroosten, en Hij heeft ook dáár Zijne dienstknechten en dienstmaagden, wier lust en begeerte het is door woord en geschrift, door een bloem of een handdruk der liefde het lijden hunner medemenschen te verzachten.

Zoo zijn er allerlei soorten van zieken. Lastige en gemakkelijke. Veel-eischende en stil-tevredene. Dezulken, die u onwillekeurig een gevoel van beklemdheid en gedruktheid bezorgen, wanneer gij de kruk van hun ziekenkamer opendraait, maar ook anderen, die u als met een glimlach van hooger wereld tegemoet komen. Bedenkt het, gij kranken! dat gij evengoed eene zending hebt te vervullen bij de gezonden, die tot u komen, als zij tegenover u. Niets is moeilijker te dragen dan pijnlijk en langdurig lichaamslijden, maar niets is ook verhevener en Gode welgevalliger dan zulk een kruisdrager, die heeft leeren roemen in zijn verdrukking en die voor zijn gezonde medemenschen een leesbare brief van Christus mag zijn.

VREES VOOR BESMETTING.

Ik heb van militairen meer dan eens gehoord hoe pastoor Verbraak bij cholera of welke besmettelijke ziekte dan ook, voor Roomsch of Protestant, dag en nacht beschikbaar was. Mijn vader kende evenmin vrees. Meer dan eens heeft hij choleralijders bezocht en de gevaarlijkste diensten zonder éénige aarzeling aan levenden en dooden bewezen.

Maar er zijn ook anderen! Sommigen worden door een panischen schrik bevangen zoodra zij van typhus of pokken, ja van mazelen of kinkhoest hooren. Ik weet óók van dominees, die, bij zulk een kranke geroepen, nauwelijks het hoofd binnen de deur durfden steken en op den verst-mogelijken afstand van den zieke hun vluchtig „troostwoordje," desnoods een „gebedje" spraken.

Ik zeg u dat deze vrees een lijden is, en tevens eene oneer voor den naam onzes Gods. Stel u niet *noodeloos* in gevaar. Vermijd zulk een besmette woning als gij er niets te maken hebt of niet helpen kunt. Maar wordt gij er geroepen, ga dan in 's Heeren naam en in 's Heeren kracht er henen, en doe uw plicht. Ik ben dankbaar dat ik eens, toen niemand zich er beschikbaar voor stelde, een aan zwarte pokken gestorvene zonder aarzeling met den timmerman in zijne kist heb helpen leggen. Ik heb mijn kleeren daarna uitgetrokken en in den wind gehangen, mijne handen goed gewasschen en ben daarna zonder verder er over na te denken naar vrouw en kind teruggekeerd.

Het is een jammer sommige menschen in hun onafgebroken angst voor bacteriën en baccillen gade te slaan — vooral wanneer dat dan nog kerksche en rechtzinnige menschen zijn, die hun Bijbel zeggen in eere te houden.

Wie maar den goeden God laat zorgen
  En op Hem bouwt in 't grootst gevaar,
Is bij Hem veilig en geborgen,
  Dien redt Hij god'lijk, wonderbaar.
Wie op den hoogen God vertrouwt
Heeft waarlijk op geen zand gebouwd.

ZEG HET JEZUS!

O ziel, leer stil te dragen
  Wat gij hier lijden moet.
Voor menschen veel te klagen,
  Bezwaart slechts hun gemoed.
Als gij die wondeplekken
  Zoo vaak opnieuw beroert,
Wekt gij steeds nieuwe smarte,
  Die soms tot wanhoop voert.

Daarom, als uwe ziele
  Soms leed en smarte duldt....
O, zeg het maar dien Eenen,
  Die 't hart met troost vervult!
Hij neemt zich onze zwakheid
  Vol liefde en deernis aan,
Ja, Hij kan raden, troosten,
  Met d'armen mensch begaan.

Hem moogt gij alles klagen,
  Als leed u 't harte breekt;
Zeg 't Hem, als kind vertrouwend,
  Dat tot den Vader spreekt.
Uw hart zal ruste vinden
  Als 't op Hem ziet alleen;
En licht zal alles schijnen,
  Wat zwaar scheen hier benêen.

VERBORGEN LIJDEN.

O het lijden is niet alleen dáár, waar men kermend van pijn op zijn leger wordt geworpen en de geneesheeren evenals de deelnemende vrienden zich beijveren om de ziekte te genezen. Ik verzeker u, er gaan velen door het leven, schijnbaar gezond en veerkrachtig, die toch alle veerkracht der ziel verloren hebben en voor wie het leven ééne stille, verborgen, door haast niemand vermoede marteling is.

Voor mijn geest rijzen allerlei gestalten op van menschen, die ik gekend heb. De meesten hunner zijn reeds lang ontslapen. Anderen heb ik uit het oog verloren. Weer anderen zijn bevrijd van hun druk. Allen waren zij echte kruisdragers in dit zware leven.

Er zijn menschen, die wat hun geestelijk leven aangaat, voortdurend in donkerheid verkeeren. Menschen, die naar den Heere verlangen, Zijn Woord onderzoeken, Zijne Kerk in eere houden. Zij hebben op allerlei wijzen beproefd tot vrede, tot blijdschap te komen; hebben conferenties bezocht, met vertrouwde en betrouwbare dienaren gesproken en gebeden.... maar altijd zonder verruiming te ontvangen. Ik verzeker u dat dit een zwaar kruis, een bitter lijden is! Wat mag de oorzaak van zulk een toestand zijn? Is er soms een ban in hun leven, een onbeleden schuld, een hardnekkig-vastgehouden zonde, die het aangezicht des Heeren voor den zoodanige verborgen houdt? Wie, die geen zienersgave heeft als maar aan *heel* enkelen verleend werd, [1]) zal dit uitmaken? Ach, hadden wij nog de gave der profetie!

Ik denk aan meer dan één, wiens geest bepaald *niet* normaal was (de Duitschers zouden zeggen „umnachtet") maar die toch waarlijk genoeg besef van zijn toestand had om te weten dat hij diep-ongelukkig was. Hoe vaak heb ik met zulke menschen gesproken, getracht hen tot betere gedachten te krijgen, maar

[1]) Er *zijn* inderdaad zulke menschen. Ik denk bijv. aan wijlen Ds Budding, die terstond voelde: deze of gene bezoeker, nooit door hem gezien, is een huichelaar. Hij weigerde hem dan de broederhand en verwees den ontzetten mensch naar den alwetenden God, maar hij wilde op dat oogenblik niets met hem te doen hebben.

als een heipaal in den grond zat dat ééne punt, hun groote allesbeheerschende punt, vast in hun hersenen en in hun zieleleven. Hoe bitter konden zij lijden! Hoe smartelijk mij aanzien, mijn hand grijpen en met die brandende oogen mij aanstaren, als wilden ze mij doorboren met de vraag: is er dan toch geen redding voor *mij?*

Hoe groot is het leed van mismaakten! Ik behoef ze niet nader te beschrijven. Ieder onzer kent ze wel, die arme misdeelden door de natuur. Indien zij niet verbitterd, en dan ondragelijk scherp en hatelijk werden, zijn ze veelal teruggetrokken, bang voor de meedoogenlooze spotternijen en nog veel pijnlijker verbeten glimlachjes der gezonden-van-lijf-en-leden. Daar zijn soms zulke fijnbesnaarde zielen onder, en de meeste menschen zijn *niet* fijnbesnaard. O, wat kunnen ze, soms zonder het te willen of te weten, zulken stiefkinderen der samenleving pijn doen en smarten!

Het verliezen van elkander door den *dood* is waarlijk niet altijd de smartelijkste scheiding. Oneindig pijnlijker is de scheiding door het *leven.* Ik moet wel eens denken aan Laban en den kouden blik, waarmee hij allengs zijn schoonzoon Jakob ging aanzien, uiting van een steeds-groeienden afkeer van den man, dien hij benijdde en heimelijk vreesde. O die smartelijke verwijdering van harten, die eenmaal warm voor elkaar klopten; dat hooghartig voorbijgaan en negeeren van zielen, die gij waandet voor goed aan de uwe verbonden te weten. Menschen met wie gij geleefd en geliefd, geleden en gebeden hebt, op wie gij vertrouwdet als op een Evangelie, en.... de verwijdering, de verkoeling, de onverschilligheid, ja wellicht de vijandschap is voor die liefde in de plaats gekomen. Ach, dat is een zwaar en bitter lijden!

Ik denk aan kinderlooze huwelijken. Men spreekt daar niet gaarne over. Men tracht te doen alsof men er over heen is, en soms *is* men er ook over heen gekomen, maar vraagt niet ten koste van hoeveel verborgen harteleed, van hoeveel stille, bittere tranen! De eene vrouw zal het schijnbaar overwinnen, en vraagt haar zuster met haar vroolijke troepje te logeeren; een andere

kan er niet toe komen, en werpt zich op allerlei afleiding, maar in de stilte van den nacht, in het diepst van haar ziel snikt het telkens van peillooze droefheid. Met de mannen heb ik óók hartelijk medelijden, wanneer zij ditzelfde onvervulde verlangen kennen, maar hoeveel meer gelegenheid hebben zij in het drukke, afmattende leven dien éénen wensch op den achtergrond te dringen; maar eene vrouw.... ach, eene kinderlooze vrouw heeft wel zeer *bijzonderlijk* de sterke vertroostingen van haar God noodig!

En dan, hoe menig jong meisje, dat toch óók haar stille idealen gekend en gekoesterd heeft, gaat eenzaam en onbegeerd door het leven. Spot nooit, *nooit* van uw leven met „oude vrijsters" en welke hartelooze namen men uitdenkt voor die stille martelaressen, die nimmer, zelfs niet aan haar vertrouwdste vriendinnen, haar hart ten volle kunnen openen, maar die vaak zwaarder lijden te doorworstelen hebben dan menige longlijdster of t. b. c. patiënt. Ik heb maar zelden zulk eene haar moeiten en verdriet aan een menschelijk oor hooren kenbaar maken, maar God heeft uwe tranen geteld, stille, verborgen lijderessen en ze bewaard in Zijne flesch.

Hoe menig gezin, hoe menige eerzame man of vrouw gaat gebukt onder *finantiëele* zorgen! Waarlijk, *die* hebben het nog zoo kwaad niet, die aan de deuren van onbekenden hun lange klaagliederen komen afdreunen, verleugende berichtjes over allerlei nooden, waarvan men de onwaarheid uit stem en oogopslag proeft. Maar er zijn er óók, die *niet* klagen, die jaren, jaren lang moedig zijn opgetornd tegen den stroom, maar de eene tegenspoed verdrong de andere: gebrek aan werk, getob met eigen gezondheid, ziekte van de kinderen, slordigheid van de vrouw.... hoe bitter zwaar kan dit lijden drukken!

En dan is daar nòg een leed, dat onnoemelijk zwaar te dragen valt. Teleurgesteld te worden in zijn vrienden. Te bemerken dat menschen, tegen wie men heeft opgezien als tegen een berg, *geen* achting, veeleer minachting verdienen. Lang hebt ge er tegen gestreden te erkennen wat uw eigen oogen toch zagen; lang er tegen geworsteld, maar eindelijk *moest* ge wel gelooven:

ook hij deugt niet! En dat *niet*, helaas, alleen bij een enkel, eenzaam geval, een plotselingen val, neen, neen, het was een gewoonte geworden te bedriegen, te liegen, ontuchtig te zijn, zich te vergrijpen aan eer en goed van anderen....

Viel Schmerzliches muss man sich eingestehn,
Dàs ist vielleicht das Schmerzlichste im Leben:
Den Unrecht tun und Unrecht haben sehn,
Dem man geneigt ist *immer* Recht zu geben!

Laat ik niet verder gaan in deze droeve opsomming! Maar gij gevoelt het aanstonds, lieve lezer, ik raak hier smarten aan, die de smarten van het pijnlijkste ziekbed te boven gaan. O wie het harde, moeielijke leven *van nabij* heeft leeren kennen, en wie de hartverscheurende biecht van zoo menigen wanhopige moest beluisteren, die staat soms verbijsterd dat de wereld nog zoo rustig haren gang kan gaan en dat er tien- en vijftigduizenden dag in dag uit zich kunnen vergapen aan balschoppende mannen of vóórtjakkerende motor-renners. Hoevele onder die opgewonden hoera-brullers kennen óók een verborgen leed, dat hun hart heeft gekrenkt? Wacht maar, wacht maar! Die feestroes is spoedig uitgewerkt, en dan komt de ruwe, naakte, verbijsterende werkelijkheid. En wat is dàn een mensch zonder God, zonder Heiland, zonder Trooster in de dorre eenzaamheid van zijn ontkleurde, hopelooze bestaan?

O, menschen, mede-lijders, mede-pelgrims, mede-geroepenen tot de eeuwige heerlijkheid, heft uwe hoofden en harten naar omhoog! Christus de Consolator is daar en Hij breidt ook tot u Zijne armen uit en spreekt met die wonderzoete stem, die men nooit meer vergeten kan wanneer men ze éénmaal vernemen mocht: Komt tot mij, die belast en beladen zijt, en gij zult rust vinden voor uwe zielen!

SUKKELEN.

Het lijkt mij bijzonder moeielijk *zwak, sukkelend* te zijn. Niet bepaald ziek, bedlegerig, hulpbehoevend, maar ook niet gezond, vrij in je bewegingen, niemand tot last. Niet permanent in de slaapkamer, maar meestal op een divan, in een ligstoel. Zelden in de buitenlucht, als regel binnen de wanden van het woonvertrek. Gewoonlijk weinig felle pijn, maar altijd hier of daar een onaangenaam gevoel en onophoudelijk moe, moe, moe. Van het opstaan af tot het slapen-gaan toe. Overal heen geweest. Aan zee, in het bosch. Een paar kleine operaties, een isoleerkuur, een geweldige eet-kuur (haast zei ik een *grover* woord!) maar nooit echte genezing. Als 't eene genas, werd het andere weer erger.

Dat is wel moeielijk! Maar als je met den Heere gaat, is toch ook *die* weg een weg van zegen. Dan leer je veel opmerken. Ook dat er nog heel wat menschen onder de *gezonden* zijn, die óók een kruis dragen, een kruis, dat *niet* verstaan en door de meesten *niet* gezien wordt. Ziekte merkt ieder op, zieken worden ontzien, vaak verwend, maar hoe menigeen draagt een schrijnende wond met zich om, die geen schepsel vermoedt!

Een van de moeielijkste dingen voor zwakken en sukkelaars, is het gevoel altijd voor de hunnen een *zorg* te zijn (ik spreek nu *niet* van dat leelijke woord: een *last,* maar) een druk, een handen-binder, een spel-breker. Waarlijk er behoort genade toe eer men zich daar eerlijk bij neerlegt en een *tevreden* zwakke is geworden, een, die waarlijk gelooft: de Heere vindt het goed dat ik dit leed draag en óók dat mijn ouders, mijn verzorgers het dragen, zoodat ook het kermen en tobben over de onzen geheel en al ophoudt. Als wij toch eerlijk gelooven dat *al* wat God doet wèl gedaan is, behoort daartoe óók elke *bijzondere* beproeving als gevolg van ons ziek-zijn en nemen we ook *die* gewillig aan.

Zonder stormen, telkens terugkeerende stormen, gaat het niet, maar de Heere gaat mede in het schip en op Zijn tijd bestraft Hij de golven en de winden, en dan komt er *groote* stilte.

MISDEELDEN.

Weet gij wat óók een groot en bitter lijden is?

Als minder-bedeelde te verkeeren met meer-bevoorrechten. Als meisje bijv. weinig bekoorlijks te hebben terwijl er onder hare zusters echte schoonheden zijn. Als jongen weinig gaven voor de studie te bezitten, terwijl broer of zuster altijd met hooge cijfers op hun rapporten prijken. Of kind te zijn van een begaafden vader, en zelf maar een middelmatigen aanleg te hebben.

O wat wordt er vaak door dezulken geleden! Alexander Verhuëll teekent ons op een van zijn gevoelige platen het lijden van een armen kreupelen en gebochelden jongen. Als hij kind is, ziet hij zijn makkertjes ravotten en stoeien, maar hij kan niet mee, hij is machteloos. En later ziet ge hem als jongeling, weemoedig de verliefde paartjes nastarend, die daar kozend en lachend langs hem heentrekken, maar hem is de weelde der liefde ontzegd. En zoo gaat het voort, totdat ge eindelijk zijn lijkkist met het zwarte kleed er overheen ziet staan, eenzaam zooals zijn heele leven geweest is, alleen zijn kruk, zijn trouwe metgezel in al zijn ellende, leunt er tegen aan....

Hoevelen zijn er, die op de een of andere wijze misdeeld, met een droevig, vaak helaas ook met een verbitterd hart hun aardsche loopbaan moeten ten einde brengen!

Ik denk aan een man, met schitterende gaven van hoofd en hart, maar die nooit heeft kunnen wandelen of spreken. Aan den arm van een sterken oppasser waggelde hij voort (vaak bij die hem niet kenden, den indruk van een beschonkene wekkend) en zijne zeer gezonde, vrome woorden uit-brallend en uit-brullend, dat je er soms formeel van schrikte. Mijn vader heeft hem zeer liefgehad.

Hebt toch geduld, hebt medelijden, hebt wezenlijke barmhartigheid met dezulken, want zwaar en drukkend is menigmaal het lijden, dat zij hebben te dragen, en vaak met een heldenmoed dràgen, waar die van generaals of luchtvliegers niet bij haalt.

AFZICHTELIJK LICHAAMSLIJDEN.

Het is een schrikkelijke verzwaring van de smart wanneer daar nog iets bijkomt, dat de menschen onwillekeurig doet sidderen en terugwijken wanneer zij zulk een ongelukkige onverwachts ontmoeten. Wie *weet* wat hij zien zal, kan zich tegen elke pijnlijke openbaring van zijn ontroering vooraf wapenen.

Ik denk aan een man met een zoo vreeselijk gezwel aan den hals, dat niemand hem kon tegenkomen zonder te schrikken. Aan die lupuslijders, wier oogen, lippen, vingers gedeeltelijk zijn weggevreten. Aan armen, wier aangezicht één en al puist en wond is. Aan huidzieken, wier schilferige hand het u onmogelijk is zonder afgrijzen aan te nemen, als ze u hem met een diepmelankolieken blik toereiken. Aan kankerlijders, wier benauwde adem u het innerlijk bederf maar al te onmiskenbaar verraadt. Kortom aan al die zwaarbezochten, die niet alleen zelven gebukt gaan onder hun kruis, maar die ook voor de Veronica's het bieden van de geringste lafenis en de uiting der zieledeernis zoo moeielijk maken.

O wij moeten dien weerzin trachten te overwinnen, broeders! Wij behoeven nog niet als Sint Franciscus de melaatschen te gaan *kussen*, maar een christen moet toch zóóveel zelfbeheersching kennen dat hij ook voor *zulke* lijders een vriendelijke, beminnelijke vertrooster kan zijn.

Moge God zich over die armen ontfermen! Ik heb er wel gekend, wier ontstoken oogen, wier verminkte gelaatstrekken toch van een hemelschen vrede spraken. Wat zal het voor *hen* dubbel heerlijk wezen het nieuwe lichaam te ontvangen en over te gaan in het land, waar niemand meer zeggen zal: „ik ben ziek!"

Die hoop moet *al* ons leed verzachten.
Komt, reisgenooten, 't hoofd omhoog!

HET LIJDEN VAN KINDEREN.

Wie kent niet uit Dickens, uit Frenssen's „Otto Babendiek," wie kent niet uit zijn herinnering, misschien wel uit de herinnering van zijn *eigen* leven, het lijden van *kinderen?* Het is even bont en veelzijdig als dat van groote menschen. Het is slechts te aandoenlijker omdat deze lijders niet kunnen klagen, hun eigen bitter leed niet onder woorden brengen kunnen en gewoonlijk door niemand worden verstaan. Ik spreek nu niet van opzettelijk-aangebrachte verminkingen en mishandelingen; men ijst er soms van wanneer men af en toe eens verneemt wat monsters, die zelfs den moedernaam droegen, aan hun weerlooze kinderen hebben aangedaan. Uit mijn kinderjaren, meer dan zestig jaren geleden, weet ik nòg het verhaal van een vrouw, die haar zuigeling onder notedoppen een aantal spinnekoppen op de oogen had gebonden, om dan met de blind geworden stumper te gaan bedelen. Ik weet nog, toen ik predikant in Utrecht was, dat een harteloos wijf (ik weet er geen zachter woord voor) haar zuigeling aan anderen verhuurde, die dan in de bittere kou „hun" halfbevroren wichtje aan de deuren vertoonden, om het medelijden op te wekken. Ik herinner mij nog hoe zoo'n beest van een „moeder" haar eigen dochtertje van elf jaren als prostituée exploiteerde....

Denk ook aan het lijden van jongens en meisjes, die niet meê kunnen op school, die getreiterd en geplaagd worden omdat ze dom, of leelijk, of mismaakt zijn, die door hun meesters of juffrouwen, die „een pik op hen hebben," worden verwaarloosd, verbitterd, vermoord had ik haast gezegd.... Aan rachitische, ondervoede, door tweede vaders of moeders achteruitgezette, zwakzinnige, „wonderlijke" wezentjes, die in hun omgeving heel niet passen, en toch er in opgroeien en volharden moeten. Denk aan de kinders, wier vader een dronkaard, een wellusteling is, wier moeder wegkwijnt van verdriet, moedeloos, humeurig, onbillijk, hard en ruw, zelve verbitterd en hopeloos.... Hoeveel tranen, hoevele zuchten, hoeveel verborgen, wellicht maar half-

begrepen klachten stijgen er elken dag uit kelderwoningen en zolderkamertjes, ja, maar ook uit verblijven van weelde en van overdaad ten Hoogen?

O, die *kinderen* zullen deze regelen wel niet lezen, ze zouden ze wellicht niet eens verstaan, maar gij, grooteren, die ze leest, kent *gij* zulke martelaars niet? Gelukkig gij wanneer ze in uw omgeving en in uw familie onbekend zijn! Maar gij weet toch wel dàt zij er zijn! Op velerlei plaatsen. Ook waar de wereld er nooit iets van merkt. Als *gij* er iets van àfweet, zult gij dan om Christus' wil doen wat gij kunt om dat groote, bittere, vreeselijke lijden te helpen verzachten? Hebt gij wel eens in de oogen van zulk een schuw, mishandeld kind geblikt? En dan weer in de zonnige, stralende kijkers van uw eigen lievelingen? O wat zouden de rechters, de weesvaders, de bestuurders van asylen en ziekenhuizen u ontzettende dingen kunnen verhalen van het lijden der kinderen! „Ik heb er zestien gehad, dominee, maar God is me nog al genadig geweest. Negen er van liggen op het kerkhof en van huller d'r centen heb ik dat kabbenet gekocht." Welk een oceaan van lijden doet dat ééne gezegde, en heusch niet van een slechte, alleen maar van een afgestompte werkmansvrouw, die *negen* kinderen aan de tuberculose of andere kinderziekten zag wegkwijnen en nu alleen nog maar dacht aan het overschot van de begrafenisgelden — welk een zee van lijden doet zulk een gezegde voor uw oog oprijzen! Ach, die arme kleine hoestende, kwijnende, wegteerende wezentjes! En zijn die gestorvenen nog niet gelukkig bij de rampzaligen, die het leven er bij houden — dat vreeselijke „leven," dat voor hen erger is dan de dood? Denk aan de stumpers uit de Sovjet-republieken, soms tot zestig, zeventig procent reeds op twaalf-jarigen leeftijd geslachtsziek, opgevreten van lupus en andere onnoembare kwalen....

O gij, die deze regelen leest, bidt voor de kinderen rondom u, bidt voor die arme, hulpelooze, verschopte, verwaarloosde, vermoorde onnoozelen, en waar hart en hand er toe in staat zijn, doet wat gij kunt om dit namelooze lijden te verzachten! Om Jezus' wil hebt erbarming met de kinderen!

HET LIJDEN VAN HELPENDE MENSCHEN.

Een lijder vindt het gewoonlijk heel natuurlijk dat hij van alle kanten geholpen wordt. Heeft hij geldgebrek, dan roept hij de hulp in van armbestuur of diakonie. Is hij krank, dan moeten de dokter, de wijkzuster, de diakones ten spoedigste ontboden worden. Die *zijn* er immers voor?

O zeker, die *zijn* er voor!

Maar denken die geholpenen wel eens dat ook hun helpers kunnen lijden, bitter zwaar en heel diep verborgen voor aller blik?

Hoe menige dokter, die dag en nacht voor zijne zieken klaar staat, die soms om elf, twaalf uur 's nachts nog bezig is zijn patiënten te bezoeken, te vertroosten en te genezen — loopt zelf daarheen met een ongeneeslijke wonde. Een wonde in zijn lichaam, in zijn gezondheid — of wel een wonde in zijne ziel. Hij heeft zelf een kwaal, die hem langzaam, maar zeker tot machteloosheid doemen zal, maar hij zet zijn tanden op elkaar en werkt, werkt, werkt tot hij er bij neervalt. Of hij heeft een groot huiselijk verdriet: een vrouw, met wie hij niet gelukkig is, die hem niet begrijpt of hij verstaat haar niet; een kind, dat niet groeien, of niet leeren of niet oppassen wil; geldelijke zorgen, onvoldoende inkomsten; hij is niet gewild bij de menschen, al doet hij ook nòg zoo z'n best; hij heeft in vroeger jaren eens een grove fout begaan, *men* weet het niet, maar *hij* weet het wèl, en zijn geweten laat hem niet met rust.... En toch moet hij voort, dag aan dag! En als hij dan eens wat stil, of afgetrokken is vanwege zijn groot innerlijk verdriet, klagen de zieken en de gezonden in koor over hem. „Zóó'n dokter — je kondt er liever *geen* hebben dan zùlk een!" Denkt gij dat dit niet een groot en zwaar *lijden* is?

Ik denk aan een verpleegster. Ze is alom bemind. Ze *is* ook een schat! Altoos vriendelijk. Altoos bereid om te helpen, waar nood is, om in te springen, waar men plotseling een plaatsvervangster behoeft. Zij brengt een zonnestraal mee wáár zij komt. Wat houden de kinderen veel van haar! Hoe armzalig zij

ook bezoldigd wordt, ze heeft altijd een prentje of een boekje, een chocolaadje of een pepermuntje voor dat „lieve kleine grut," dat al glimlacht en jubelt als zij van verre haar wapperenden sluier of haar donker japonnetje zien. Maar o, kondt ge haar 's avonds eens op haar eenzame kamertje zien! Zij kent alle gezinnen in het dorp, waar kleintjes geboren zijn, en zij weet het ook best dat menig huwelijk niet enkel rozengeur en maneschijn is. Maar toch, ach wat zou zij graag óók een eigen tehuis, óók een man, dien zij liefhebben mocht, óók een kleintje hebben, dat zij knuffelen kon en dat van haar, echt van háár was!.... Denkt gij er wel eens aan welk een groot *lijden* daar soms door die lieve, vroolijke, altijd hulpvaardige verpleegsters en diakonessen geleden wordt, en hoeveel verborgen tranen er door dezulken geschreid worden?

Zoo zou ik de voorbeelden kunnen vermenigvuldigen, doch waartoe? Ga maar uw kennissen en vrienden eens na, en denk dan niet in de *laatste* plaats aan hen, die het heel *druk* hebben, en die ook dáárom wellicht voor u wel eens voorwerpen van stille benijding zijn: zoo'n dominee, die voor honderden of duizenden tot zegen is, zoo'n krankbezoeker, die overal aan de ziekbedden, in de groote gestichten of in de vergeten dakkamertjes den troost des Evangelies brengen mag — ach, het staat er in de vrome bekeeringsgeschiedenisjes soms zoo treffend en zoo stichtelijk beschreven! — denkt gij dat die menschen niet wel eens geestelijk moe en leeg en uitgeput zijn, en dat zij hun hooge, heilige taak als een drukkenden, kwellenden *last* kunnen gevoelen? Hoe menigeen moet voort als met een masker voor zijn gezicht, tot hij eindelijk, eindelijk eens een priesterlijk hart vindt, waar hij zijn biecht kan uitsnikken en het belijdt: ach, ik ben zoo arm, zoo bitter machteloos, zoo eenzaam en alleen!.... De prediker, die zielszorg wijdt aan velen, is dikwijls de meest verlaten mensch. Waar kan hij henen en eens *niet* zijn de trooster van anderen, de raadgever van geplaagden, waar kan hij henen om eens zijn leege, machtelooze ziel te laten vullen met de krachten der eeuwigheid? Denkt gij niet dat zulke menschen een bitter en zwaar *lijden* hebben te dragen?

Maar de wereld merkt er niets van. Als zoo iemand dan eens 25 of 30 of 40 jaar in zijn werkkring is — wij leven in de eeuw der jubileums! — en ze dan rechts en links een sommetje voor hem hebben bijeengebedeld, en de bezoekers hun speechen en bloemen en toasten hebben afgeleverd, och ja, dan is er voor velen wel eens wat extra-zonneschijn geweest, en wie zal hun dien niet gunnen, maar daarna is toch de tredmolen weer aan 't werk gegaan, en het ledig der ziel is door geen mooie dagbladartikelen en zelfs niet door het ridderkruis van een koninklijke onderscheiding aan te vullen.... „Hoevelen hebben overvloed van spijze, maar ik verga van honger!" En honger der ziel, honger naar vrede en naar bevrediging, is nog tienmaal erger dan honger naar brood en huishuur.

O stille, verborgen lijders, gij eenzame worstelaars met ongrijpbare, maar des te wezenlijker machten, dompelt u in de fontein der genade, die in Jezus Christus is ontsloten. Werpt u op de knieën en laat niet af, laat niet af tot Hij u persoonlijk ontmoet is en woorden der opbeuring en vertroosting tot u spreekt, gelijk Hij alleen dat vermag. Mijn hart gaat zeer bijzonderlijk naar u uit, onbemerkte kruisdragers, moede, naar een begrijpend hart uitgaande eenlingen, uw lijden is ook mij niet onbekend, maar ook gij kunt, evengoed als de groote Apostel Paulus, leeren roemen in uwe *zwakheid.* In onzen vroegeren tijd, in den tijd der eerste liefde of van onze ongebroken geestdrift, ja toen waren we *sterk,* toen konden we toch heel wat verzetten, toen zagen honderden, misschien wel duizenden in stille benijding tot ons op. Maar nù, nu kennen wij onzen „doorn in het vleesch," en wij hebben het geleerd niet meer om Zijn wegneming te bidden. Nu gaan wij daarhenen, vaak moede en mat, en met onze hooge woorden is het even grondig gedaan als met onze hooge verwachtingen. Maar wij zijn door ons lijden, dat stille, bittere, zware lijden toch niet verbitterd, want wij hebben er Christus slechts te vuriger door liefgekregen. Wij zijn begraven met Hem in Zijnen dood en opgestaan met Hem in een nieuw leven. En hoewel wij het nu grondig geleerd hebben dat wij *niets* zijn in onszelven en *niets* meer vermogen in

eigen kracht, zijn wij *toch* machtig, machtig in al onze zwakheid, machtig door Hem, dien wij liefhebben en die ons liefheeft, en die ons door alle lijden heendraagt en opvoert tot Zijne heerlijkheid.

O kranken, zult gij in uw gebed en in uw sympathie ook eens aan het lijden der helpende menschen denken? Zult gij dezulken eens aanmoedigen door een vriendelijk woord, door een kleine attentie en wilt gij trachten ook voor hen tot een zegen, tot een eeuwigen zegen te worden?

IEMAND DIE MET GOD TEVREDEN IS.

Reeds op mijn zeventiende jaar werkte Gods genade aan mijn hart, doch ik verzette mij; de dienst der zonde was mij te lief. Als uitwendig-trouwe Roomsche kwam ik in aanraking met het Leger des Heils, maar ik gaf mij niet gewonnen. Later werd ik reiziger voor een handelszaak, doorkruiste Zwitserland en vele andere staten, en werd volkomen onverschillig voor God.

Toen greep die God, dien ik loochende, krachtig in mijn leven in. Ik werd ziek en in twee jaren was ik blind en ten deele verlamd, zoodat ik aan mijn bed en mijn kamer gebonden was. Een geloovige blinde deed mij weer verlangen naar Gods Woord. Ik leerde Braille-schrift en ging Gods Woord onderzoeken, terwijl lieve kinderen van God mij in een rolstoel onder de prediking der waarheid brachten. Hoe langer hoe meer leerde ik uit mijn ellende roepen tot God, en eindelijk vond ik volkomen vrede op Golgotha in het bloed des kruises. Ik leerde gekleurde banden maken en verkocht ze en vond daarin mijn bescheiden dagelijksch brood. Ik kan niet anders getuigen dan dat de Heere groote dingen aan mij gedaan heeft. Mijne zon gaat niet meer onder, want Hij is mijn licht.

Al is het duister om mij henen,
Al dekken neevlen mij 't gezicht,
Toch ben 'k van helder licht omschenen,
Want Jezus Christus is mijn licht.

SPELDEPRIKKEN.

Een soort van lijden, die niet altijd tot de groote smarten gerekend wordt, maar er toch wel degelijk bij behoort, vormen wat ik zou willen noemen: de speldeprikken, de kleine onaangenaamheden, bitterheden, plagerijen, die onze vijanden en ook wel eens onze zoogenaamde vrienden ons aandoen. Ik hoef dat niet nader toe te lichten en ik ben zeker dat velen van mijne lezers deze zaak uit eigen ervaring kennen.

Het valt *niet* gemakkelijk zich daar boven te verheffen, want die kleine speldeprikken kunnen ontzaglijk prikkelen en hinderen. Vooral omdat ze nog al heel dikwijls van menschen komen, met wie wij op goeden, zelfs intiemen voet staan, maar die om de een of andere reden jaloersch, boos, nijdig of wàt dan ook op ons zijn en ons dan met een lief glimlachje en een zoet stemmetje van die kleine, kwaadaardige opmerkingen kunnen maken, die ons veel *meer* wonden dan de ruwe aanval van een openbaren tegenstander. Een andere vorm om zulke speldeprikken uit te deelen is gebruik te maken van de pers, en de christelijke pers is gewoonlijk almee de hatelijkste en venijnigste van al hare zusteren. Wie zijn scherper tegen elkander dan de altoosbroederende vromen? Waar vindt men venijniger pijltjes, in gal en honig tegelijk gedoopt, dan bij godsdienstige publicisten?

Een oprecht christen moet daar stellig overheen zijn en er geenerlei acht op slaan. Ook in zijn hart niet, maar het kost gewoonlijk veel strijd en gebed eer men het zóó ver gebracht heeft. Eerst als men de innerlijke doorzichtigheid en de partijbedoelingen van dat vrome geleuter heeft ingezien, kan men met een rustig gemoed overgaan tot de orde van den dag. Zulke speldeprikken hebben de geheime bedoeling den ander tot toorn en tot een heftig antwoord te prikkelen, en dan heeft de plager zijn doel bereikt. Houd toch, in Gods naam, uw mond en uw pen in toom en laat hen praten, betoogen en getuigen! De psalmisten kenden deze ellende ook al en weten er in aangrijpende bewoordingen van te gewagen (Ps. 40:7—10; 117:12).

Gelukkig wie doen kan als de zanger van Ps. 37, die zich doof en stom houdt, en met zijn God zijnen weg verder bewandelt.

Maar toch, laat ook *dit* lijden — want een lijden *is* het — niet zonder een zegen voor u achter te laten, worden dóórgemaakt. Men moet ook door zulke plagerijen leeren zichzelven te onderzoeken en zich af te vragen: is er ook óórzaak dat men aldus met mij handelt? En met Gods hulp leeren zulke plagers niet alleen *niet* te haten of te verachten, maar hen zelfs lief te hebben. Een oude kluizenaar had de gewoonte, zoodra hij vernam dat iemand kwaad van hem gesproken had, zich op te maken om dien lasteraar een geschenk te brengen. Men moet wel *ver* in de liefde Christi gevorderd zijn om dàt eerlijk en van harte te kunnen doen! Maar in elk geval: heb Christus lief boven *alles*, bedenk hoeveel Hij ook voor u geleden heeft, dan zult gij de speldeprikken van vriend of vijand wel kunnen dragen, al doen ze u ook nòg zooveel pijn of last aan.

OUDERDOM.

Nu verwacht uw huis, nu wacht uwe omgeving nog edeler, nog fijner vrucht. De vrucht van kalme wijsheid, de vrucht van stille harmonie, de vrucht van zuiverder liefde, de vrucht van gerijpt geloof, van onwankelbare hope. Losser van het aardsche goed, en in het eigen ik minder prikkelbaar. Daardoor kalmer van aard en rustiger van zin. Gelijkmatiger van dag op dag. Meer gewend aan het kruis dragen, en daarom onder het kruis niet zoo licht meer bezwijkend. Zoo achter den Goeden Herder aangaande, door Zijn stok en Zijn staf getroost. Inniger Gods verborgen omgang genietende. Zijn zalige gemeenschap minder verre. En onderwijl met den dag helderder turende in de eeuwigheid; naar het Vaderland dáár Boven; en reeds nu voorsmaak genietende van wat het Daarboven bij zijn Jezus, in de vergadering der volmaakt rechtvaardigen, in de ongestoorde gemeenschap zijns Gods, éénmaal zijn zal.

*

ZICH NIET TE KUNNEN UITEN.

Daar was eens een jong meisje van twintig jaren. Frisch en gezond als een ontloken roos. Zij had geen blijde jeugd gehad. Haar moeder had zij nauwelijks gekend, haar vader verloren toen zij pas even de kinderjurk had afgelegd. Bij een goedhartigen oom in huis gekomen, waar de vrouw ook al overleden was, vond zij weinig opwekkelijks in haar omgeving. Maar zij groeide toch voorspoedig op, zij had degelijk onderricht genoten, een geloovigen, ernstigen leeraar gehad en niet zonder innerlijke ontroering belijdenis gedaan en zich bij de kerk harer woonplaats aangesloten.

Maar uiten kon zij zich feitelijk aan niemand. Haar leeraar kende haar al evenmin als haar oom, de weinige kennissen en vriendinnen, die zij maakte, bleven even vreemd voor haar als zij voor hen. Een onbesproken jonge man, bekoord door haar zachten geest en liefelijke verschijning, zocht en verkreeg haar omgang, haar ja-woord, haar liefde naar zij beiden dachten, maar Elise — laat ik haar zoo maar noemen — hield zich ook tegenover hem, evenals tegenover iedereen, op een afstand. Niet omdat zij hooghartig of onverschillig was, o neen, maar zij *kon* maar niet naar buiten brengen wat er in haar leefde.

Het werd een droevige verhouding tusschen die twee. Zij bevestigde altijd, bij zijn toenemende ongerustheid, dat zij hem waarlijk liefhad, maar tot een openlijke verloving kon zij nimmer besluiten, laat staan tot een huwelijk. Zij onttrok zich hoe langer zoo meer aan eene ontmoeting met hem, hare brieven werden steeds koeler en zeldzamer, en op zekeren dag verliet zij de woning van haren oom, zonder eenig spoor achter te laten. Na drie weken zoekens, werd zij in een ziekenhuis in Duitschland ontdekt, waar zij weldra gestorven is. Gestorven aan....? Men weet het niet. Ook de geneesheer, die haar bezocht en behandeld had, haalde de schouders op wanneer men hem naar de oorzaak van haren dood vroeg. „Ik vermoed zwakte van het

hart.... algemeene uitputting.... maar een organisch gebrek had zij niet. *Zij kon zich maar niet uiten.*"

Spot niet met zulke menschen, maar beklaag ze uit het diepst van uw hart! Er zijn er meerderen dan gij wellicht vermoedt. Menschen, die als „de man met het ijzeren masker," van wien de historie spreekt, het geheim huns levens met zich meenemen in het graf. Harten, die behoefte hebben aan liefde, aan mededeelzaamheid, aan troost en hulp van anderen, maar die het orgaan missen zich aan anderen verstaanbaar te maken, en die daarom onbegrepen, volkomen eenzaam, vaak ook hopeloos en aan alles vertwijfelend, voortgaan.

Wat mij betreft, ik heb uit den omgang met velen, *velen* geleerd mij over *niets* te verbazen en over *niemand* een beslissend, en allerminst een hard, wegwerpend oordeel uit te spreken. Maar dit weet ik wel: dat iemand, die zijn leed, ook zijn ingebeelde leed en lijden, kan mededeelen, ja uitschreeuwen en als het ware kan adverteeren aan heel zijn omgeving, het oneindig lichter heeft dan zulke gesloten naturen.

Hoe lief en bekoorlijk zag die arme Elise er uit, met haar blauwe, starende vraag-oogen, met haar in-melankolieken mond, die zelfs als hij lachte u nog de tranen in de ziel bracht. Hoe kon ze uw hand vastgrijpen, vastklemmen als wilde ze zeggen: „maar *help* me dan toch!" Doch als ge vraagdet: „scheelt er wat aan? Kan ik u niet eens bemoedigen? Vertel me toch wat er in u omgaat, want ik zie wel dat gij niet gelukkig zijt!".... dan vermeed zij elk antwoord, sprak enkele ontwijkende woorden en maakte zich uit de voeten. En zoo ging deze zuster in Christus, deze mede-gedoopte pelgrim op den weg naar het hemelsche Vaderland, ongetroost en spoorloos door het leven henen, niet omdat er geen menschen waren, die haar niet helpen wilden, niet omdat er niemand was, die haar niet liefhad — haar „vriend" is zijn leven lang haar blijven betreuren en heeft nooit een andere vrouw liefgehad — maar omdat zij het vermogen miste hare smart, hare raadselen, hare diepste verlangens te openbaren.

Heusch, dat is óók een lijden, en zulke menschen mogen óók wel in het gebed van Gods kinderen worden opgenomen.

ONGELIJK GEPAARD.

Ontzaglijk is het lijden van zielen, die geroepen of veroordeeld zijn *samen* door het leven te gaan en die, ook bij het afloopen van een „langen weg," er niet in slagen harmonisch tot elkander te komen. Ik zal eens enkele voorbeelden noemen, en natuurlijk kunt gij elk geval ook omgekeerd denken, en wat ik als eigenschap noem van den *man*, bij de *vrouw* aanwezig denken, en de eigenschappen der *vrouw* bij den *man* terugvinden.

Daar is een man, ruw en hard van aard, die een vrouw heeft met een fijnbesnaarde ziel, met een teer gemoed. Hij behandelt haar altijd even grof, snauwt haar de helft van zijn woorden toe, terwijl hij de andere helft brommend inslikt, en ach, zij snakt naar een vriendelijkheidje, naar een kleine bemoediging in haar groote leed. Zoo kwijnt zij weg.

Een geleerde man heeft een onkundige vrouw. Hij vergeet dat *hij* haar toch gevraagd en tot zijn echtgenoote gemaakt heeft. Het moois van haar lieve gezichtje is gauw vergeten, haar geld, haar gezondheid, haar levensvreugd teeren spoedig op, hij leeft alleen voor zijn boeken. Zij kan hem niet volgen in zijn hooge vlucht, hij doet ook niet de minste moeite haar in zijn wereld in te wijden en in te leiden. Zoo leven zij vlak bij elkander en toch mijlen ver van elkaar verwijderd.

Hij is gierig in alles. Zij heeft een milde, medelijdende, royale hand. Hij beknibbelt haar op elk terrein, bromt op haar bij iedere uitgave. Alle armen zijn „schooiers," alle ongelukkigen „zoo geworden door hun eigen schuld," alle werkeloozen „luiaards." Elk, die om hulp en ontferming vraagt, is een „bedrieger." Hij weigert elke bijdrage voor de zending. „Er zijn heidenen genoeg in het land." Voor vaderlandsche belangen, want „het meeste blijft toch aan den strijkstok hangen." Voor de kerk, want „dat is toch maar huichelarij." Zoo houdt hij voor alles zijn beurs en zijn ziel gesloten, en de vrouw, aan zijne zijde, weent droeve tranen en wordt allengs moedeloos en verbitterd. Een gierigaard is een afgodendienaar, en het is een

harde zaak met zulk eenen levenslang verbonden te zijn.

De man is ongeloovig, de vrouw vreest God. Waarom zijn die twee, tegen de uitdrukkelijke waarschuwing van Gods Woord in, onder één juk gegaan? Ach, zij had hem lief. Zij was blind voor het gevaar, al werd het haar ook genoeg voorgehouden, óók wel door haar *eigen* consciëntie. Maar ze was bekoord door hem, ze wilde wel graag trouwen, zij kon hem wel winnen voor het geloof.... Maar hij werd al spoedig hoe langer hoe *on*toegankelijker voor vroomheid, hoe langer hoe *af*keeriger van God en godsdienst, en nu is hij een cynische spotter. Het gebed, eerst schoorvoetend begonnen, is afgeschaft aan tafel. De bijbel wordt niet meer gelezen. De Zondag is voor bezoeken of uitgaan bestemd. En de ziel der andere „vergaat van honger."

Roomsch en Protestant. Modern en Orthodox. Hervormd en Gereformeerd. Ik bedoel nu geen *naam*, maar een *overtuiging*. Elk is in zijn hart overtuigd, verzekerd, dat „zijn" kerk, „zijn" richting het bij het rechte eind heeft. Men is verliefd geraakt en heeft dit verschil niet geteld. Men kreeg elkander werkelijk lief en men ging ten huwelijk. Men had tot dusver de teere punten zooveel mogelijk vermeden, maar nu gaan ze schrijnen en smarten. Er komt krakeel, verbittering. Telkens terugkeerende verwijten, speldeprikken, onvriendelijkheden. De poëzie is weg. De harde noodzakelijkheid drijft die twee voort, maar de intimiteit is verdwenen. Ach, konden ze terug! Ach, hadden ze alles van te voren geweten, zij hadden 't nooit gedaan! Ging men *niet* mee, dan bleef er altoosdurend getwist, maar nu men *wèl* is meegegaan.... ach, een protestant wordt zelden een *goede* roomsche, een roomsche zelden een *gelukkig* protestant. Ach, waren we maar nooit met elkander getrouwd!

Zij waren zoo moedgevend en hoopvol begonnen. Als ooit twee menschen voor elkaar *pasten*, waren *zij* het! Maar de liefde was niet in God geheiligd en bevestigd, en hij kreeg al spoedig genoeg van haar. Hij zocht zijn bevrediging elders. Zij dacht in het eerst niet aan iets slechts van hem, maar eindelijk is zij er achter gekomen. Bittere scènes waren het gevolg. Zij kan hem niet vergeven. Zij verwijt hem telkens zijn misstap en

helaas, zij maakt hem er slechts te harder en .... te slechter door. Het aardsche paradijsje is in een hel veranderd.

Hij heeft zin voor schoonheid en orde, maar zij is een slons. Nergens is het nu eens netjes en aantrekkelijk.

Hij heeft een groote voorliefde voor lezen, hij verslindt het eene boek na het andere, maar zij vindt alle lectuur vervelend en kent geen grooter genoegen dan poetsen, boenen en koken.

Hij is een man van hoogen stand, en is met eene vrouw uit de heffe des volks getrouwd. Hij had zich wijs gemaakt, nu hij haar eenmaal trouwen *wou* of trouwen *moest*, dat de klove wel te overbruggen zou zijn, maar zij bleek onvatbaar voor hoogere beschaving, de familie van „hem" is woedend, die van „haar" begeerig en hebzuchtig als vliegen op stroop. 't Is enkel misère aan alle kanten.

Hij is levenslustig en vroolijk van aard. Was altijd een opgeruimde, vroolijke jongen. Zij heeft zenuwzieken in haar familie, haar moeder zat op „Veldwijk," zij *kan* maar niet opgeruimd het leven doorgaan. Zij tobt. Zij is angstig. Zij wordt meer en meer droefgeestig. Hij wordt er hard tegen in en zoekt zijn heil bij de flesch.

Zij verschillen twintig jaren en meer in leeftijd. Zij zijn plotseling tot elkaar gekomen om allerlei oorzaken, alleenlijk niet uit liefde en niet na den Heere geraadpleegd te hebben. Hij is zestig en voelt den ouderdom naderen, zij is even dertig en verlangt te genieten, zich te vermaken, maar hij heeft geen oog en geen hart meer voor dit alles. Mopperend en ongelukkig zetten zij hun levensweg voort. De zon schijnt nooit meer gelijktijdig in hun hart.

Zoo zou ik kunnen voortgaan, want de tegenstellingen zouden zich tot in het ongeloofelijke kunnen vermenigvuldigen. De een is een koel-ontledend verstandsmensch, de andere leeft op en uit haar gevoel. De man is eerzuchtig, doet aan de politiek, jaagt naar eer en invloed, de vrouw heeft van dat alles een instinctmatigen afkeer en is overtuigd dat het huiselijk geluk steeds grooter gevaar loopt naarmate de partijbelangen, door

haar man voorgestaan, hem meer in beslag nemen. De man is een driftkop, die absolute gehoorzaamheid verlangt van zijne vrouw, die op de meest verschillende wijzen hierop reageert, maar zeker niet op *die* wijze, welke den vrede vermeerderen kan. Er is haast altijd verschil en heel dikwijls gekrakeel tusschen de twee. De man is een dronkaard en de wereld vermoedt nooit ten volle welk een hel daar binnen de muren dezer woning gevormd werd.

Is het niet vreeselijk dat een herderlijke ervaring na vele jaren haast altijd en overal tot de droeve conclusie leidt dat verreweg de meeste huwelijken *mislukkingen* zijn? En welke pen zal het stille, verborgen, verteerende lijden beschrijven, dat zoo vaak moet volgen op het zonnige begin van twee jonge menschen, die blijde en vol verwachting hun toekomst zagen verbinden door den heiligen band des huwelijks?

Den *heiligen* band. Helaas, dat beseft de overgroote meerderheid der huwelijkscandidaten niet meer. Het is om te sidderen en om te schreien wanneer men ziet *hoe* lichtvaardig, *hoe* ondoordacht, *hoe* dreigend-katastrofaal menigmaal deze geweldige stap wordt gedaan, die niet alleen voor *twee* levens, maar zoovaak ook voor de *kinderen* een bron van ellende en van droefheid wordt. De verwildering en de verminking van het oude, heilige ideaal van het goede, schriftuurlijke huwelijk is al mede een der schrikkelijkste oordeelen Gods over een maatschappij, die het zonder Zijne ordinantiën meent te kunnen stellen.

In dit troostboek zij ook een warm-gevoeld van deernis aan u allen gewijd, arme broeders en zusters! die op de een of andere wijze ook in *deze* levenspositie *kruisdragers* zijt. Ik kan uw lijden hier niet ontleden, maar ik voel het met u mede. Ik heb er een halve eeuw lang de smartelijke bewijzen van ontmoet en leeren kennen uit tallooze bezoeken en confidentiën, en juist omdat dit leed maar betrekkelijk zelden naar buiten treedt en in stilte gedragen en geleden wordt, is het slechts te drukkender en zwaarder.

O, dat toch de liefde van Christus die eenzame en vaak verbitterde harten mocht aanraken! Dat toch de gestalte van den

Christus Consolator voor het weenend oog van zoovele ongelukkigen mocht verrijzen, om de hoop te doen herleven op betere toestanden. Veel is helaas voor dit leven blijkbaar *onherstelbaar* bedorven, maar veel kan toch met wederzijdsche welwillendheid, en vooral bij wederzijdsch schuldgevoel en opzien tot God, nog zoo heerlijk terecht komen! En laat toch een iegelijk, die met zulke teleurgestelden en ontmoedigden in aanraking komt, medehelpen om de vermoeide harten op Christus te wijzen, die hen tot zich noodigt en rust schenken kan en wil. Ik heb toch ook, God zij geloofd, vele ontspoorde levens weer, naar Psalm 25, in het rechte spoor zien terugkomen.

O gij eenzamen, ook in het huwelijk, gij arme eenzamen wellicht in de drukste omgeving, wanhoopt niet, wanhoopt nooit! De toegang tot den troon der genade is toch nimmer gesloten en vandaar uit kan toch het machtwoord uitgaan, dat alles nieuw doet worden — *ook voor u.*

EEN GOEDE RAAD.

De lijfarts van den ouden keizer Wilhelm I, de heer Von Lauer, heeft eens te Gastein een aan slapeloosheid lijdenden badgast een goeden raad gegeven. De dokter zag wel in dat in dit geval een gewoon slaapmiddel niet zou helpen. Hij zeide: „Gij kunt niet slapen, omdat uwe gedachten u niet laten slapen; die gonzen u door het hoofd, als insecten. Lees, eer ge naar bed gaat, en wel twee uur voor middernacht, een hoofdstuk uit het Nieuwe Testament stil en aandachtig, bid geloovig het Onze Vader, doe de oogen toe en gij kunt slapen!"

„Ziet gij, in de bergen zoeken de kruidenverzamelaars, de geneeskrachtige kruiden, in den middernacht, en delven de wortels uit, omdat dan het sap daarin opstijgt en de wortels dus het volst zijn; zoo moet ook een mensch, alvorens te gaan slapen, zijne lichamelijke krachten in den wortel van zijn bestaan verzamelen, en deze is nergens anders te vinden dan in God en Zijn Woord."

ZWAK ZIJN.

Moeilijker, veel moeilijker dan zich in bed neer te leggen en te laten verzorgen, is het zijn arbeid te verrichten met een lichaam, dat we onafgebroken „voelen" en dat telkens zijn diensten dreigt op te zeggen. Altijd pijn te hebben, altijd moe te zijn, elken morgen heimelijk te vreezen: ik houd het niet uit tot den avond — dat is een zwaar kruis. Men moet het gedragen hebben om het te kunnen verstaan.

Ge kent de behoeften van uw gezin, en weet dat gij niet gemist worden *kunt;* of ge moet zelf in uw eigen onderhoud voorzien, en ge kunt de onmisbare bedrust u niet gunnen, hoewel ge met een zucht erkennen moet dat het bed het éénige plekje is, waar ge op uw plaats zijt.... O dan is elke dag een worsteling, want ge wilt hun, die gij liefhebt, toch zoo graag het verdriet besparen u niet aan het ontbijt te zien en te moeten zeggen: „blijf maar liggen, we zullen wel voor je zorgen!".... Ge wilt u dapper houden. Ge kùnt immers nog wel? Maar een stem daarbinnen zegt, steeds luider en dringender: je kunt *niet* langer, je *moet* het opgeven!....

Anderen zijn in een omgeving, waar ze heel geen oog en hart voor zulk een toestand hebben. Die u eenvoudig *dwingen* voort te gaan. „Och, het zijn maar *kunsten!* En denk je dan dat *ik* nooit moe ben? Je moest eens weten hoe *ik* me voortsleep! Maar *ik* klaag niet zoo gauw, *ik* laat het niet merken wat er in me omgaat!".... En dan gaat ge maar door, innerlijk verbitterd en bedroefd omdat men uw kleur, die de vrucht is van doodelijke vermoeidheid en knagende koorts, nog wel voor een teeken van gezondheid houdt. „Je ziet er waarlijk nog veel *beter* uit dan ik! En wou *jij* nou gaan luieren op je bed?".... En zoo worstelt en tobt ge voort, totdat de dokter komt en er een eind aan maakt en u dwingt te gaan liggen.

O lieve zwakke tobbers, hoe vaak denk ik aan u in mijn gebed en in mijn hartelijkst medelijden! Hoevelen zijn er niet, die maar voort moeten en toch feitelijk niet voort kunnen, voor

wie het leven waarlijk een marteling is en die heimelijk wel eens zuchten: „lag ik maar onder de groene zoden!".... Geeft den moed niet op, richt het oog naar boven en laat den goeden Herder toe u te vertroosten en te dragen in Zijne armen! Hij *geeft* toch den moeden kracht en Hij vermenigvuldigt de sterkte aan hen, die geen sterkte hebben.

ZEVEN DUIZEND.

Gij meent dat gij van allen verlaten zijt, dat gij alléén zijt achtergebleven, arme eenzame lijder, mistroostige wankelmoedige strijder? Elia heeft het óók eens gedacht, en toen heeft zijn God hem koninklijk vertroost. „Gij waant daar eenzaam en verlaten te zijn, mijn profeet? Zie, Ik heb in Israël doen overblijven zeven duizend, altemaal mannen als gij, die voor Baäl niet buigen, maar mij hun liefde verpand hebben."

O, gij die lijdt en worstelt, bedenkt het, overal hebt gij lotgenooten, mannen en vrouwen, die hetzelfde vuur der beproeving dóór moeten, maar die ook op dezelfde hulpe mogen rekenen, die ook ù is toegezegd. Vindt gij dat niet eene sterkende, vertroostende gedachte? Gij ziet en kent elkaar wel niet, maar gij leeft toch uit ééne kracht, gij wordt gedragen door ééne Liefde, gij zijt op weg naar één Vaderhuis. God heeft ze *allen* geteld, die stille worstelaars, die bij de wereld heel niet in tel zijn, maar voor wie *Hij* reeds de onverwelkelijke kroon bereid houdt, die voor alle overwinnaars is weggelegd. Gij zijt in groot en verheven gezelschap, broeders en zusters! Profeten en martelaars, kleinen en grooten, beroemden en bij de wereld onbekenden, maar allen opgeschreven in het Boek des levens, waarin ook uw naam geschreven staat, indien gij den Heere Jezus in oprechtheid liefhebt. Bidt, bidt vuriglijk om getrouwheid en Hij zal ook u geven de kroone des levens.

HET LIJDEN VAN EEN AL TE VERHEVEN EN VAN EEN AL TE NUCHTEREN GEEST.

Er zijn menschen, die altijd in hoogere sfeeren leven. Ik bedoel nu geen dwaze fantasten, overspannen hoogvliegers — hun kan men gerust eens een gezonde tuimeling in de „nuchtere werkelijkheid" gunnen, die hun dan ook af en toe onfeilbaar ten deel valt. Neen, ik denk nu aan die waarlijk-heilige, edele mannen en vrouwen, die ik somtijds op mijn weg ontmoet heb, en die alléén oog hebben voor het groote, het goddelijke, het boven-aardsche. Wanneer zoo iets wordt nàgemaakt, nageäapt (zooals men zeer karakteristiek het uitdrukt) werkt het alleen *belachelijk,* maar is het echt en eerlijk, dan is het dikwijls *tragisch.* Er zijn toch menschen, die zóó als in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods leven, voor wie de hemelsche dingen, de wereld der engelen en der gelukzaligen, in zùlk een mate hun éénige gedachte en belangstelling vormen, dat zij volkomen onbruikbaar zijn voor dit gezonken leven en er zich ook volmaakt ongelukkig in gevoelen. Vaak openbaart zich dat bij hen in een ziekelijk verlangen naar hun sterven, in een verlammend heimwee en in een doorgaande smart over dit droevige, rampzalige verblijf hierbeneden. Spot nooit met dezulken! Want hun lijden is dikwijls groot en intens.

Als tegenstelling noem ik het lijden van een al te nuchteren geest. Ik zou ook kunnen zeggen: van een door 't leven verbitterd gemoed. Zij hebben zóóveel leugen en zelfzucht rondom zich gezien, zóó onophoudelijk de kleinheid en de comediespelerij der menschen ervaren, dat zij niemand meer met een onbevangen blik kunnen ontmoeten, geen enkel bezoek kunnen ontvangen zonder in stilte te vragen: wat zit dáár nu weer achter? en zich ook tegen de onschuldigst-bedoelde voorstellen en plannen verzetten met een: „Je wilt me natuurlijk beetnemen, maar lukken zal het je *niet!*" Zulke menschen kunnen zich in niets meer verblijden. Omdat er nu eenmaal gieren en havikken zijn, kunnen zij het gekweel der lentevogeltjes en de poëzie van een

nestje met roodborstjes evenmin genieten als het vroolijk dartelen van een kind of de ongeveinsde liefde van een moeder. 't Is tòch allemaal maar larie en bedrog! Je kunt tòch niemand vertrouwen! Hoe eer 'n mensch uit dien ellendigen rommel verlost is, te beter!

Acht ook dàt lijden niet gering! Zoo'n mensch ontmoet nergens een sympathieke begroeting, een hartelijke ontvangst, want elk schuwt den isegrim, en in het diepst van zijn hart snakt toch ook *hij* naar liefde, want geen schepsel kan daarbuiten.

Ik zou allen, die zulk een boek kunnen verstaan, de lezing aanbevelen van Dr de Vrijer's diepzinnigen bundel „Het heilig Voorhangsel. Predikaties over het verborgen leven," en met name de overdenking „Hilaritas" hun willen op het hart binden. *Hilaritas,* de opgewekte stemming, de blijmoedigheid, de zonnigheid van gemoed, ach, welk een zegen is dat toch en hoe moeten wij allen trachten die gesteldheid van geest bij onszelven en bij anderen aan te kweeken!

Wij *kunnen* nu eenmaal niet altoos met ons hoofd in de wolken loopen, en wij *behoeven* het ook niet. Een nieuw gordijn in de huiskamer of een goedgebakken schotel voor het middageten zijn op zijn tijd even gewichtig als een kerkgang of een ziekenbezoek. Maar wij mogen óók niet *opgaan* in de kleine dingen van het leven, anders verliezen wij den zin voor het hoogere, dat ons alleen den moed kan doen behouden. Tracht uw alledaagsche taak, óók als die taak is: krank en zwak te zijn, met *hilaritas,* met een blijmoedigen geest, te verrichten. Dompel u telkens weer opnieuw in den stroom van Gods gemeenschap en ga dan weer, verfrischt en versterkt, het werk verrichten, dat de Heer u onder uw medemenschen aanwijst. Hebt geduld met anderen, zij hebben óók op hun beurt weer geduld noodig met u. „De eene mensch heeft een evenwichtigen aanleg, de ander een heen-en-weer-schokkenden. De een heeft van nature een rustig temperament, de ander is gelijk kwikzilver. De een heeft een goed humeur, de ander niet. De een is vlot en open, de ander stroef en gesloten. De een is opgeruimd, de ander melancholisch. De een gaat snel op lief en leed in en verwerkt

het makkelijk, de ander vermaalt het langzaam en op langen termijn. Wie een zonnigen aard heeft, een helderen, lustigen lach, laat hem dankbaar zijn. Wie schaduwen alom speurt, hij verachte het zonnekind niet, en hij versage evenmin. God heeft een levensroeping voor Petrus èn voor Thomas. Van een Elia kneedt men geen huislijken dominee, Johannes de Dooper zwaait het zwaard, maar men zette hem niet voor de klas."

Daarom gij, die wat ruimer en wat praktischer blik hebt dan de eenzijdig-„hemelschen" en de eenzijdig-„nurkschen," hebt medelijden met hun lijden en helpt ook hen den weg naar den Christus Consolator te vinden. Jezus heeft ook wel eens gezucht: „O gij ongeloovig geslacht, hoe lang moet ik u nog verdragen?" maar zich daarna des te inniger en volkomener aan die tobbers en zondaren in liefde toegewijd. God helpe ons dat wij ook in *dit* opzicht op onzen goddelijken Meester gelijken!

GEBED VAN EEN VERJARENDEN KRANKE.

Lieve Vader in den hemel, in de stilte van mijn ziekenkamer kom ik tot U. Het is heden mijn verjaardag en Gij, die alle dingen weet, Gij verstaat wat er omgaat in mijn hart. Het valt mij niet gemakkelijk hier machteloos neder te liggen en mijne vrienden en kennissen niet vroolijk te kunnen begroeten, wanneer zij komen om mij geluk te wenschen. Er zijn zoovele vragen en raadselen, die mij juist heden met dubbele kracht bestormen en die mij dezen gedenkdag zoo moeielijk en donker dreigen te maken.

Maar, Heere, dat mág toch niet zoo wezen. Ik ben toch uw kind, en Gij ziet mij hier liggen als een voorwerp uwer ontferming. Gij hebt gedachten des vredes, en niet des toorns, over mij en Gij wilt mij dezen verjaardag niet tot een dag der treuring, maar der stille danzegging maken. Want Gij zijt mèt mij, uw stok en uw staf, die vertroosten mij. Ik dank U voor

uwe barmhartigheid, voor uw geduld met mijne zwakheden en zonden, voor de liefde der mijnen, voor elke bloem op mijn pad. Ook in het lijden zijt Gij mijn Vader, ja ik heb U in dezen weg der beproeving veel beter leeren kennen dan toen de zon der gezondheid en des voorspoeds mij omscheen.

O, mijn Heer en Heiland, dierbare Zaligmaker, mijn hart verlangt naar uwe gemeenschap, meer dan naar alle vergankelijke schatten dezer aarde. Ga Gij met mij mede, Heere Jezus, in het jaar, dat vóór mij ligt. Ik weet niet wàt het mij brengen zal, de toekomst is voor mij duister en verborgen, maar *dit* weet ik dat als Gij bij mij zijt, als uwe tegenwoordigheid mijne ziel verkwikt, ik het in elken weg goed zal hebben. Ach, laat mijn oog meer en meer geopend worden voor de heerlijkheid uwer liefde, voor de zalige gewisheid dat Gij het ook voor mij volbracht hebt en dat al mijne zonden U nooit zullen verhinderen mij in ontferming te blijven dragen en leiden.

En zoo wil ik mij op dezen mijnen geboortedag opnieuw aan U toevertrouwen, mij verblijdende in uwe zeer vaste belofte: Ik ben met ulieden alle de dagen tot aan de voleinding der wereld. O het gaat dan toch naar de heerlijkheid henen, ook met mij, uw arme, zwakke, vaak zoo kleingeloovige kind. Ik ben toch óók in eene beweging, in een stroom van genade opgenomen, die naar het ware vaderland al uw ballingen voeren zal, en daarom heb ik ook goeden moed midden in den strijd en in de moeite van mijn zorgen en nooden. Ik dank U, o Vader, dat ik voor mijn nieuwe levensjaar op U rekenen mag en ik bid U, maak het wèl met mij om Jezus' wil! Ik vertrouw mij voor leven en sterven toe aan uwe onmetelijke, onuitputtelijke en oneindige barmhartigheid en ik dank U dat noch dood noch leven, dat ziekte noch pijn, dat geen mensch en geen duivel, dat geen enkele macht ter wereld mij kan scheiden van uwe liefde in Christus Jezus, mijnen Heere. Amen.

FAMILIELEED.

Dit woord kan in naderen en in verderen zin gebruikt worden. Ik denk er thans bij aan al dat bonte, drukkende, smartende leed, dat verwanten van en door elkander kunnen hebben. En *hoe* veelsoortig kan het wezen!

Een vader heeft zich misdragen en schande en armoede gebracht over allen, die zijnen naam voeren.

Eene moeder heeft zich verslingerd aan een vreemden man, en heeft haar huisgezin in den steek gelaten, allen met droefheid en ergernis vervullend.

Een zoon des huizes heeft zich vergrepen aan het goed van zijn patroon, aan de eer van een meisje, en bittere rouw en brandende schaamte vervullen allen, die van zijn geslacht zijn.

Eene dochter brengt door haar houding heel een gezin in verwarring, den vader tot bitterheid, de moeder tot stille vertwijfeling, haar broeders en zusters gedeeltelijk tot metgezellen harer lichtzinnigheid, gedeeltelijk tot hardheid en ruwe onverschilligheid.

Een rijke bloedverwant, die men ten volle vertrouwde, heeft schandelijk misbruik gemaakt van zijn positie en de welvaart zijner familieleden voor goed vernietigd.

Man en vrouw verstaan elkander niet langer. Zij zijn gaandeweg van elkaar vervreemd geworden, de kinderen werden de slachtoffers dezer rampzalige verhouding en de vrede is uit dat gezin verdwenen.

De man gaat in heimelijkheid een geluk zoeken, dat hij tehuis niet vinden kon, maar op deze verboden wegen nog minder ontdekken zal, en zoo bewandelt hij met een beschuldigend geweten, norsch en ontevreden, zijnen weg.

De vrouw, plagerig en sarkastisch in haar spreken, verbittert haar man, prikkelt haar kinderen, die tegen haar en tegen elkander hoe langer hoe kouder en onvriendelijker worden.

Ach, hoeveel huiselijk leed is daar, waar de wereld niets van afweet, niets van vermoedt, niets van gelooven zou als zij er

over hoorde spreken.... en dat toch een vreeselijke, haast ondragelijke werkelijkheid is! Hoe menig kind kwijnt letterlijk weg, omdat vader of moeder geen oog hebben voor zijn diepste behoeften, geen medelijden met zijn smart, geen tijd om de nooden van hun eigen vleesch en bloed te leeren kennen en begrijpen! Hoevele Vaders hebben nimmer de diepste behoeften van hun kinderen verstaan! Hoeveel tranen worden er in het verborgene geschreid, bitterder en brandender dan welke andere tranen ook, tranen van een knagend, kankerend verdriet, tranen, die een litteeken in de ziel achterlaten, dat door geen zeeën van verstrooiïng en geen oceanen van afleiding kan worden uitgewischt! Hoe menige vrouw, wier man hard en ontrouw jegens haar is, snakt in stilte naar een kind, naar een zoon, die haar als hij groot was geworden zou verdedigen, naar een meisje, dat eens haar troosteresje zou zijn.... maar ach, die vurig bebegeerde zegen *blijft* haar onthouden!

Vergeet ook de ellende met dienstboden niet. Verdriet van allerlei aard. Dagelijksche scènes, moeielijke uiteenzettingen, die toch niets baten, de eene misère na de andere....

Een verkwistende vrouw, een te hoog levende man, kinderen, die in kleeding, in vermaak, in het leeren, in de sport geen maat willen houden, en die met de onbeschaamdheid, aan dezen tijd eigen, hun ouders brutaalweg uitlachen en hun spottend verwijten zóó ouderwetsch te zijn dat zij hun kinderen heelemaal niet meer begrijpen....

Ach, laat ik maar ophouden met specialiseeren, al zou ik de voorbeelden kunnen verhonderdvoudigen! Wie veel onder de menschen verkeerd heeft, is van veel droombeelden genezen en leest niet zonder bitterheid, gemengd met droefheid, sommige doods-annonces in de dagbladen en prachtige grafschriften op de kerkhoven.

Stille, eenzame, verborgen dulders, lijders, die zwaarder leed dan tering of kanker te dragen hebben, indien deze regelen onder de oogen van een *uwer* komen, grijpt moed uit de zekerheid dat God u kent en ook in de verborgenheid van uwe binnenkamer uwe tranen telt.

EEN LANGDURIG ZIEKBED.

Er is veel genade noodig om bij een langdurig ziekbed stil en tevreden te zeggen: „God is goed."

Hoeveel lijden ging er al vooraf *eer* wij geheel bedlegerig werden. Weken en maanden streden wij tegen dat verlammende gevoel van loomheid en van onmacht. Wij zetten er ons tegen in zooveel we konden, praatten het ons uit het hoofd, slikten poeiers of versterkende middelen, die de verleidelijke advertenties van zeker soort apothekers ons begeerlijk maakten, maar eindelijk *ging* het niet langer, en de ontboden dokter zei: naar bed — voor langen tijd naar bed!

En ja, het werd een *heel* lange tijd. Komt er nooit een einde aan? Wàt zal het einde wezen?

Toch moeten we erkennen: het is zoo *beter*. Werkelijk het *ging* ook niet langer. Maar moeielijk is en blijft het: een ziekbed uit Gods hand te aanvaarden, waar geen eind aan schijnt te komen. Ons bidden om genezing ging allengs meer en meer over in een bidden om berusting, om eenswillendheid met den Heere, en zie, Zijne genade wordt ons toch elken dag opnieuw geschonken. Wij weten ons toch Zijn kind en Hij doet ons Zijn vertroostingen niet ontbreken.

Geen zieke *behoeft* ook een leven van niets-doen te leiden.

Ik heb een kranke gekend, die in een gips-bed lag en wier hoofd door een rek-verband werd gepijnigd, en die toch nog bezig was met braille-brieven aan blinden te schrijven. Denk aan het mooie werk van „Zonnewende," waar de kranken elkaar met uitwisseling hunner ervaringen vertroosten. En zelfs wanneer *alle* handen-arbeid u onmogelijk werd gemaakt, en gij zelfs uw handen niet meer ten gebede kunt vouwen, *bidden* kunt gij toch altoos nog wel en uw mede-kranken opdragen voor den troon der genade.

O wanneer ik denk aan die millioenen, die daar op hun legerstede machteloos nederliggen, dan wordt mijn ziel ontroerd, maar ook weer gesterkt bij de gedachte: hoevele gebeden klimmen van die legersteden tot gedachtenis opwaarts naar God!

JEZUS ZIENDE DEZEN LIGGEN.

Ik lig in uwe vredeshanden.
Wat dan versaagd?
Wat *mij* te zwaar is, zult *Gij* dragen.
Wat dan geklaagd?

Ik lig in uwe vredeshanden.
Daar rust ik goed.
Die zullen *àlles* heerlijk maken.
Dat geeft mij moed.

Ik lig in uwe vredenhanden.
Die leiden mij,
Die maken 't hart, bij allen kommer,
Getroost en blij.

Zoo wil ik U dan zorgen laten
Voor heel mijn lot.
Gij zult het *alles* heerlijk maken
O Heer, *mijn* God!

EEN VERJAARDAG OP HET ZIEKBED.

Dat is toch geen „prettige verjaardag," zooals men mij vroeger zoo dikwijls heeft toegewenscht. Hoe anders was het *toen!* Ook in den winter een paar bloemetjes rondom mijn bord, blijde gezichten en hartelijke kussen bij het binnenkomen in de huiskamer, waar alles glom van pleizier. Of lag die glans in *mijn* oogen? Hoe liefelijk die kleine cadeautjes, die brieven van kennissen en vrienden, en dan 's middags de vele bezoeken, kleine geschenken, aardige verrassinkjes.... dat is alles nu weg, weg, weg!

Ik heb moeite mijne tranen in te houden. Ik lig nu nog alleen hier in mijn machteloosheid en met mijn vele, vele gedachten. Straks komen ze mij helpen, en ach ja, ook wel feliciteeren. Maar *is* het een gelukwensch waard ziek en machteloos een nieuw levensjaar in te gaan? Ik zie als een berg òp tegen de toekomst. Het is alles zoo moeilijk en zoo drukkend.

Ach, en als ik dan denk aan mijn hemelschen Vader, aan al de roepstemmen, die Hij mij heeft toegezonden in mijn langdurige ziekte, dan voel ik mij zoo beschaamd. Ik ben zoo weinig gevorderd, zoo heel weinig toegenomen in het geloof. Mijn ziel is vaak zoo onrustig in mij, zoo vol van twijfel en van opstand. O mijn God, wat moet ik tot U zeggen bij het intreden van dit nieuwe levensjaar?

Ik kan slechts bidden en danken. Bidden dat ik beter leere bidden, danken dat de Heere mij tot dusver met zooveel langmoedigheid gedragen heeft. Hoeveel voorrechten heb ik niet boven duizenden! Voedsel, deksel, verzorging, liefde van vele harten, liefde duizendmaal verbeurd. Ik moet het wederstreven afleeren, ik moet de leidingen Gods niet tegenspreken, en ik *wil* het ook in het diepst van mijn hart niet doen. De Heere weet hoe gaarne ik van harte wil leeren zeggen: uw wil, o Vader, geschiedde!

Onzinnig wie met ijdel pogen
De wijsheid van zijn God vooruitloopt of weerstreeft.
De hand, die alles voedsel geeft,
En, onbeperkt in alvermogen,
De tranen schept in weenende oogen,
Zal ze op Zijn tijd weer op doen drogen,
Als 't eens gezuiverd hart geen leed meer noodig heeft.
Ik *wensch*, o God, geen tegenspoeden,
Maar zendt ze uw wil mij toe, 'k verbidde uw weldaad niet.
Het hart mag zuchten, lijden, bloeden....
Uw liefde wil mijn ziel behoeden,
Ik voel haar als de rampen woeden
En 'k *dank* uw goedheid in 't verdriet.

BLINDEN.

Wat van alle kranken en lijdenden geldt, is ook op onze blinden van toepassing: men moet hen zelden of nooit beklagen. Dat werkt altoos deprimeerend en is volmaakt nutteloos. Wie zijn gemis gevoelt, behoeft er heusch niet elk oogenblik aan herinnerd te worden, en hoe minder hij het gevoelt, te gelukkiger zal hij wezen.

Natuurlijk treft gij onder de blinden evenals onder de zienden menschen met verschillende karakters aan. Er zijn bromberen en isegrims, die gezonde oogen hebben en die het elk mensch lastig maken, en er zijn blinden, die, vroolijk en opgewekt, voor zienden tot beschaming en tot opfleuring zijn. Er is vanzelf een groot onderscheid tusschen hen, die blind *geboren* en die het eerst later *geworden* zijn. De laatsten zullen in den regel droefgeestiger zijn, zullen althans meer strijd en moeite hebben zich in Gods weg te schikken dan de eerstgenoemden, die nooit gezien hebben en zich in hun kleurlooze wereld vaak zeer voldaan gevoelen. Gij moet hen eens als kinderen zien spelen met elkander, of op een wandeling hun blijmoedige opgewekte gesprekken beluisteren.

Over het algemeen is de blinde vroolijk van aard. Iemand, die veel met hen verkeert en die een der Braille-afdeelingen [1]) bestuurt, verhaalde mij: ze ontvangen o, zoo gaarne brieven, maar schrijven is voor hen geen genot. Hun opgewektheid is vaak beschamend. Zoo gaf een blind en ziek meisje mij een beschrijving van het kamertje, waarin ze ligt, met deze woorden: „ik heb het uitzicht op alle tuinen der buren." Zij beschrijven vaak met groote levendigheid dingen, die zij natuurlijk nooit gezien hebben, wel een bewijs dat het hun aan fantasie en aan meeleven niet hapert.

Zooals gezegd: er is een groot verschil tusschen degenen, die blind geboren zijn en hen, die het op lateren leeftijd werden.

[1]) Het Braille-schrift wordt met de vingers gelezen.

De eersten weten niet beter en hebben geen „lichtere" dagen gekend, de anderen behouden de herinnering aan hetgeen zij eenmaal gezien hebben en hebben daardoor veel vóór op hun blindgeboren lotgenooten, maar ook de droefheid over hun gemis kan intenser wezen.

Ik heb meer dan één blinde gevraagd welk lijden zij het zwaarste achten: het hunne of dat van den doove, en eenstemmig verklaarden zij: het *laatste.* En ik geloof dat zij gelijk hebben. De blinde staat midden in het leven; de radio bijv. is voor hem een onuitsprekelijk-rijke bron voor allerlei leering, terwijl de doove vrijwel afgesloten is van de gemeenschap. Ach, *verstond* men zijn lijdenden medemensch beter, men zou hem zeker meer nut en vreugde bereiden dan met al die goedgemeende, maar vaak zoo oppervlakkige liefheid en dat ongezonde medelijden, dat hem vaak meer kwaad doet dan goed!

Het is treurig dat er bij de naaste omgeving van blinden dikwijls zoo weinig besef bestaat dat elk *geheel* met hen meeleven moest. De meesten bijv. geven zich niet eens de kleine moeite het Braille-schrift te leeren. Hoe prettig zou het voor deze beroofden zijn als men hun geregeld wat voorlas en de briefjes van andere blinden met hen kon lezen! Juist omdat de Braille-boeken vanzelf groot en zwaar zijn, en 't voor een kranke nog al lastig is zoo'n groot voorwerp te hanteeren, zou dit zooveel aangenamer zijn.

Helaas, men raakt zoo gauw aan 't lijden van anderen gewend! Menige broer of zuster, ja menige moeder zelfs, verwaarloost het blinde kind, misschien niet opzettelijk, maar dan toch feitelijk, en ze voelen zoo dubbel fijn, deze misdeelden. Het is niet te gelooven, schreef mij eene dame, welke droeve klachten ik soms in brieven van blinden ontvang, dat zij zoo licht vergeten worden en dat zij vaak niemand hebben, die hen eens naar kerk of samenkomst brengt. Menigeen krijgt dan van de een of andere liefdadige Vereeniging een betaalde begeleidster! Of ook dàt soms niet eens. Een blind meisje was twintig jaar lang lid van een naai- en breikrans, maar moest van haar eigen schamele inkomsten eene geleidster betalen. Geen enkele van die vrome,

christelijke kransleden gevoelde zich geroepen, alleen of bij beurte, dat hulpbehoevende medelid te halen en te brengen.

O gij blinden, die naar God verlangt, die het onuitsprekelijk voorrecht hebt den Heere Jezus als uwen Heiland te kennen, zoekt het toch vooral bij *Hem* en niet bij de menschen! Richt de oogen uwer ziel naar Hem henen en verheugt u op Zijne wederkomst! Tracht hen, die gij ontmoet, in liefde en beslistheid op den Heiland te wijzen. Uit uwen mond wordt, uit deernis met uw gemis, een woord van vermaan wellicht gewilliger, althans geduldiger aangenomen dan van hen, die met gezonde oogen door het leven gaan. Weest besliste getuigen van Hem, die zich het licht der wereld noemt en die ook in ùw hart den glans Zijner liefde deed opgaan.

. . . . OM STIL TE ZIJN.

O, wat is 't zwaar, om stil, héél stil te zijn,
Als wolken onze moede ziel omhullen,
Als we geen wenschen blijvend zien vervullen
En schreien moeten om verborgen pijn.

Als God ons leidt op wegen van verdriet,
Waar raads'len zijn, die wij nog niet verstonden,
Bij elken tred opnieuw onszelve wonden,
Waar niemand is, die onze tranen ziet.

Het is zoo zwaar, om stil, heel stil te zijn,
Te fluist'ren: „Heer 't is goed, 'k aanbid uw slagen,
Al buig ik onder 't kruis, ik wil het dragen,
Want Jezus' kruis was zwaarder dan het mijn."

Maar ach, ik klaag, ik wankel telkens weer,
Volbreng uw kracht in mijne zwakheid, Heer!

CHRISTELIJK ZIEK ZIJN.

Christelijk ziek zijn, zegt Prof. Jonker, is een grootsche taak, grootscher dan de taak van den veldheer, die aan 't hoofd van zijn legerscharen voor het vaderland ten strijde trekt. Een schijnen in de donkerheid is het, liefelijk en zacht. Een getuigen van de heerlijkheid der liefde Gods; indirect meestal, en daarom des te krachtiger; zwijgend doorgaans, en daarom des te welsprekender. Een vrucht dragen voor de eeuwigheid, die anders weegt en anders telt dan wij dat plegen te doen. Een passiviteit die, als bij Jezus aan het kruis, de hoogste activiteit blijkt te zijn, die door lijden handelt, door lijden overwint. Een lofpsalm in daden van lijdzaamheid en onderwerping, van de krankensponde geruischloos opstijgend, maar hoog, hoog genoeg om Gods heiligdom te bereiken. Zeker, in den dag der openbaring zal het blijken dat velen, die veel deden, niets gedaan hebben. En aan anderen, die bijna een heel leven lang op het krankbed lagen, en o zoo moeilijk de klachten over een onvruchtbaar leven konden terughouden, zal met bijzonder feestelijken nadruk worden toegeroepen: „Over weinig zij gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten, ga in tot de vreugde uws Heeren!"

DE BLINDE.

Al is het duister om mij henen,
Al dekken neev'len mij 't gezicht,
Toch ben 'k van held'ren gloed omschenen,
Want Jezus Christus is mijn licht.
Al zie ik nimmer 't stargeflonker,
Hij is de star, die mij bestraalt;
Al is de morgenstond mij donker,
Hij is mijn zon, die nimmer daalt.

Mij draagt de bloem geen frissche verven,
Mij bloeit geen lente in pronkgewaad,
Maar ook geen bloemen, die versterven,
Maar ook geen lente, die vergaat.
Ik voel de doorn, maar 'k zie geen rozen;
Ik hoor de voog'len, 'k zie er geen;
Maar 'k zie ook niet het werk der boozen
En niet der wereld ijdelheên.

Ach, luttel is der oogen wonde
En luttel is der blindheid smart —
De ware blindheid is de zonde,
Zij is de blindheid van het hart.
Wat baten mij des kunst'naars gaven
Zoo hij mij 't licht al wedergaf,
Wen neev'len mij de ziel begraven
En ik geen licht zie in het graf.

Ach, ziet gij ook in blijde kleuren,
Der wereld streelend zingenot....
Toch zijt gij, ziende te betreuren,
Wanneer gij blind zijt voor uw God.
Waar 's Heeren Geest het harte heiligt,
Daar is 't geloof des blinden oog,
Dat hier voor struik'len hem beveiligt
En 't reinste licht hem toont omhoog.

Welzalig zijn de reine harten,
Ze aanschouwen Hem, Dien niemand ziet;
Hen wacht een lente zonder smarten,
Die onverwelk'bre rozen biedt.
En wie U kent, is niet verduisterd,
En wie U ziet, hij is niet blind —
De blinde, die naar Christus luistert,
Is hier des grooten Zieners kind.

EEN WOORD SPECIAAL VOOR SLECHTHOORENDEN EN DOOVEN.

Gij moogt wel weten, lieve vrienden! dat ik hartelijk deel in uw leed, dat mij, die tot dusver altoos goed scherp heb kunnen hooren, een van de zwaarste bezoekingen lijkt, die een mensch kunnen treffen. Alleen een waarlijk in God gesterkt en geheiligd gemoed kan er wezenlijk *vrede* bij hebben en ook in *dezen* weg God danken en verheerlijken.

Het is heerlijk dat er zoo veel voor u gedaan wordt! Wat is de christelijke liefde toch vindingrijk en gewillig om zooveel mogelijk u in uw gemis ter hulp te komen en u het leed zooveel doenlijk te verzachten. Ik heb grooten eerbied gekregen voor de „Vereeniging tot bevordering der belangen van Slechthoorenden" en verbaasd gestaan over het vele, dat zij tot stand weet te brengen. *Gij* kent zeker *allen* het adres van Tine Marcus, de „moeder der dooven," maar voor hen, die met goede ooren deze regels lezen, zal ik toch eens even een en ander van die merkwaardige vrouw mededeelen.

Zij woont in Soest. (God schenke haar nog een *lang* leven!) Zij is, evenals haar vriendin Cor Emous — óók in Soest woonachtig — wel een overtuigend bewijs dat doove menschen niet per se achterdochtig, nurks en melankoliek hoeven te zijn. Prettiger, opgewekter menschen dan die twee zult gij niet vaak ontmoeten. In haar frissche brieven, boekjes en verslagen zult gij wel af en toe een ondertoon van *smart* bespeuren — *natuurlijk!* het *is* ook een smart zoo heel veel te missen, dat het leven aangenamer en rijker maken kan! — maar, zegt Tine, „ons geluk is niet afhankelijk van de gesteldheid van ons lichaam, maar van onzen geest." „Kent gij die mooie plaat uit de Camera Obscura: Lijden, Medelijden en Lijdenstroost? Het is mijn ideaal die drie figuren in mijzelf te vereenigen. Het *lijden* ken ik, want zonder te *lijden* werd ook ik niet van een goedhoorend kind tot een stokdoove vrouw; maar het heeft mijn *medelijden* met allen, die dien weg moeten bewandelen, diep en innig gemaakt,

en het stelt mij in staat *troost* in het lijden te brengen." „Het kruis zelf is niet zoo zwaar als de vrees er voor! Ik herinner mij heel goed den tijd dat ik in alle oprechtheid meende liever dood te zijn dan volslagen doof. En nu ik in dat stadium gekomen *ben*, strekt mijn verlangen zich uit naar den honderdjarigen leeftijd, omdat ik vind dat het leven mooier, rijker, voller en dieper wordt naarmate wij het meer leeren kennen en beter leeren begrijpen en .... besteden. Dat alles kan *ondanks* onze doofheid, ja misschien juist wel *door* onze doofheid."

Hoe noodig is het dat de slechthoorenden en dooven zich in de wapenkamer Gods tijdig voorzien van de wapenen, die *zij* speciaal noodig hebben voor hun *bijzonderen* strijd. Elk lichaamsgebrek, elk lichaamslijden heeft zijn aparte gevaren, verzoekingen en moeiten. Ik *begin* nu een beetje slecht hoorend te worden, en o wat vind ik het al pijnlijk! Vaak hoor ik de overgangen van een druk gesprek niet meer, af en toe versta ik een vraag verkeerd of maar ten deele, en ik *voel* dat het mij prikkelt en dreigt ongeduldig te maken. Wat moet het vooral voor menschen, die aanleg hebben voor eenzelvigheid en teruggetrokkenheid, een verleiding zijn zich dan min of meer bitter en mokkend van de samenleving verre te gaan houden, niet meer zoo van harte te deelen in lief en leed van de anderen, toe te geven aan zekeren wrevel als men jongeren ziet stoeien en dartelen, ziet lachen en schateren om dingen, waarvan men de „portée," de aardigheid niet heeft verstaan, terwijl men te ijdel of te trotsch is om dat te erkennen ....

Menschen, laten wij toch gewoon en natuurlijk blijven, en niet dadelijk met het „grof geschut" van dogmatische waarheden en zalvende redeneeringen aankomen! Natuurlijk — wij weten het wel — alle lijden staat onder Gods macht, het is enkel liefde, als hij het ons toezendt, het zijn z'n liefste kinderen, die Hij het meest kastijdt, en het lijden dezes tegenwoordigen tijds is niet te vergelijken .... ach, maakt de zinnen maar niet àf! Ik weet het óók wel! Ik ken driekwart van alle Bijbelteksten van buiten .... Maar laat ons toch bedenken dat wij niet *altoos* even „schriftuurlijk" gestemd en niet *altijd* even ontvankelijk voor den balsem uit Gilead en den dauw van

Hermon zijn. Soms is het een heele, heele toer geduldig en tevreden te blijven in dit moeilijke leven, en dan is een prettig bezoekje, een leuk verhaaltje, een lieve attentie, een smakelijk suikertje of druifje, door een tactvolle vriendenhand ons toegereikt, wel eens van beter uitwerking dan een welgemeende, maar op dat moment ongewenschte Bijbelverklaring.

Mejuffrouw Marcus heeft de volgende tien wenken voor den omgang met dooven opgesteld.

1. Spreek langzaam en duidelijk, zoo noodig met eenige verheffing van stem.
2. Schreeuw niet en vooral niet vlak aan het oor.
3. Houd uw hoofd rustig en stil.
4. Maak niet meer beweging met uw lippen dan bij het spreken met goedhoorenden.
5. Laat het licht zooveel mogelijk op uw mond vallen.
6. Toon geen wrevel of ongeduld.
7. Zeg hetzelfde woord nooit vaker dan twee keer, gebruik voor de derde maal liever een omschrijving.
8. Lach niet als de doove u niet verstaat.
9. Spreek beknopt en noem het onderwerp van het gesprek het eerst of duid het aan.
10. Bedenk altijd, hoe moeilijk het voor u moge zijn om met een doove te spreken, dat het voor den doove nog oneindig veel moeilijker is u te verstaan.

God zegene u, hardhoorende of doove broeders en zusters! Ik hoop dat gij veel mooie, prettige, opbeurende lectuur zult hebben en dat gij in frissche, opwekkende boeken een rijke vergoeding zult vinden voor het contact met de samenleving, dat u steeds meer dreigt te ontvallen. Maar strijdt toch, strijdt toch met alle mogelijke energie, om dien band met de wereld rondom u zooveel mogelijk aan te houden, ja te versterken! Gij zijt, en gij moet *blijven:* leden der samenleving, menschen, die belang stelt in alles wat er rondom u gebeurt, bovenal in den gang van het koninkrijk Gods. Bestudeert de Zending, blijft op de hoogte van het werken en lijden der zendelingen, beluistert, zoolang dat nog

voor u mogelijk is, de stemmen der wondere radio-klanken, en als ook die niet meer tot u door kunnen dringen, beluistert de stem van uwen God, die ook tot ù wil spreken van de eeuwige harmonieën Zijner genade-wereld.

Geen moedeloosheid, hoor! Merkwaardig dit kleine stopwoordje „hoor!" Wij gebruiken het zoo vaak omdat het *echte* hooren (óók bij menschen met een perfect trommelvlies en een scherp orgaan voor alle denkbare geluiden) helaas vaak zoo zelden is. De *kern* der dingen, datgene waar het toch eigenlijk om te doen is, ontgaat zoo velen. De Psalmist zegt zoo naar waarheid:

De oogen houdt mijn *stil* gemoed
Opwaarts om op God te letten.
Hij, die trouw is, zal mijn voet
Voeren uit der boozen netten.

Laat ons ziele-oog maar veel, maar gestadig opwaats gericht zijn, slechthoorenden en dooven! dan zullen wij de liefelijke en vertroostende stem des Heeren ook wel vernemen, wanneer Hij ook aan ons de verborgenheden Zijner liefde en gemeenschap openbaren wil. Tot *Hem* kan ook de meest „hopeloos" doove, eerlijk en dankbaar zeggen: „spreek, Heere, uw dienstknecht of dienstmaagd *hoort!*"

BLINDE DOOFSTOMMEN.

Ik heb een aangrijpend boek gelezen: „Blind en doofstom tegelijk. De ontwikkeling der doofstomme blinden in en buiten Europa benevens eene beschrijving van het doofstommenwezen in Nederland, door H. J. Lenderink, directeur van het instituut tot onderwijs van blinden te Amsterdam." Een boek met 262 platen en portretten, uitgegeven in 1907 bij Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem.

Welk een lijden en welk een liefde, geduld en overwinning

leert zulk een geschrift u kennen! Gij wordt met diep medelijden vervuld met zulke misdeelden, en vraagt u met ontroering af: waarom ben *ik* zoo bevoorrecht, al mijne zintuigen te bezitten? En gij wordt, wanneer gij den Heere kent, tot het gebed uitgedreven voor deze ongelukkigen, die zoo ontzaglijk veel moeten missen. Gij kranken en lijdenden, die dit leest of die u deze regelen *hoort* voorlezen, denkt eens aan hen, voor wie het altoos even donker is en voor wie de zoete klanken der menschelijke stem, van het lied der vogelen, van de schoone muziek een onbekende wereld zijn!

Maar ook, hoe heerlijk dat de christelijke liefde, gepaard aan het nauwgezetste wetenschappelijk onderzoek, middelen heeft gevonden om ook aan deze misdeelden de zegeningen der beschaving, de heerlijkheid van Gods Woord, de blijdschap van het „zien" en het „hooren" mede te deelen! De beschrijving van dit alles heeft mijn hart verkwikt en mijne liefde voor deze lijders nog vermeerderd.

O mochten deze regels een uwer, blinde of doofstomme broeders en zusters, bereiken, moge de zekerheid dat God u kent en weet waar gij woont, u tot vertroosting en bemoediging wezen! Gij mist zoo ontzaglijk veel van hetgeen deze zondige, maar toch ook weer zoo schoone wereld aan anderen biedt, maar gij kunt den inwendigen mensch, het leven des geestes in uwe stille eenzaamheid toch versterken en verrijken. O verkeert veel met uwe gedachten bij den Heiland, die ook u heeft gekocht met Zijn dierbaar bloed, die ook voor u den weg heeft gebaand tot het Land der volkomen gezondheid, waar de blinde den Koning zal *zien* in Zijne schoonheid, waar de doove zal *hooren* de tonen van het nieuwe lied, waar de *stomme* zal spreken en zingen ter eere van zijn Verlosser, waar *alle* gebrek en *alle* lijden zal zijn weggedaan voor eeuwig.

OVERSPANNING.

Lieve kranken! Ik denk onder het schrijven van dit boek telkens aan u. Ik schrijf veel aan menschen, die mij zelven verzekeren dat zij overspannen zijn of van wie ik het terstond uit hun brieven opmaak, maar het is een aangrijpend werk. Ik leef mij zooveel mogelijk in uw toestand in. Of ik mij niet wel eens vergis in de weergave van uw gedachten en gevoelens? Dat zal *zeker* wel gebeuren. Hoe kan je eigenlijk *geheel* in den toestand van een ander in komen? Ik kan alleen uit hetgeen ik meen op te maken uit brieven en gesprekken met zenuwzwakken en onrustige, onbevredigde menschenkinderen, zoo éénigszins mijne conclusies vormen, en dientengevolge ook mijne brieven schrijven.

Wat *is* eigenlijk de toestand van een overspannen mensch? Wat *is* zenuwlijden?

Laat ik maar eens een voorbeeld kiezen uit vele.

Ik stel mij een zuster, een diakones, een verpleegster voor. Zij heeft in het groote Ziekenhuis hard gewerkt. Te hard, te veel, te aanhoudend. Eerst langzamerhand heeft zijzelve begrepen dat zij haar evenwicht kwijt was. Haar omgeving al een poosje eerder. Haar zenuwen hadden een knauw gekregen. Men kan dat niet zoo precies ontleden en beschrijven, het is heel moeilijk onder woorden te brengen, maar je bent jezelf niet meer. Men is als een ander mensch geworden. Men ziet de dingen anders dan ze in werkelijkheid zijn. Men verkeert als in een dichten nevel. En 't ergste is dat men de nabijheid Gods niet meer gevoelt. De ziel is in duisternis en daarom is ook het geestelijk leven gedrukt, onklaar, somber. Men wil zichzelf ontloopen en dien zwaren last van zich afschudden, maar men kan het niet. Men kan niet bidden en heeft er tòch behoefte aan. Men gevoelt zich verre van God en weet tòch dat Hij Zijn kind niet verlaten zal.

Het zwaarste van alles is dat men deze dingen *bewust* moet doormaken. Men is niet versuft. Integendeel, het is alsof het denkvermogen, de gave op te merken en logisch te redeneeren, juist verscherpt en verhoogd is. Men kan dubbel mee-gevoelen

en mee-lijden met soortgelijke lotgenooten, die *geen* God voor hun ziel kennen. Men denkt met ontzetting aan dezulken, stelt zich hun toestand zóó levendig voor dat men hen volgt tot aan de uiterste grens van wanhoop toe. Men *ziet* hen vlak voor een rivier, waarin zij zich willen verdrinken, of een trein tegemoet snellend, die hen over een paar seconden verpletteren zal. Alles grijpt dezulken dubbel aan en put hun krachten uit.

Het is zoo moeilijk juist *dit* lijden uit Gods hand te aanvaarden. Men zou een gewone ziekte, al was zij nòg zoo gevaarlijk, men zou een levensgevaarlijke operatie makkelijk uit Gods hand hebben aangenomen, niet twijfelend of de Heere had hen op dien weg gebracht. Maar *deze* weg brengt een oproer in de ziel van vele kinderen Gods. Zoo vleugellam te zijn, zoo prikkelbaar. Zoo onberekenbaar. Zoo ontevreden, zoo onvriendelijk, zoo onbillijk vaak jegens anderen, die toch zoo goed voor ons zijn. O 't valt zooveel lichter in *actie* te zijn voor den Heere en voor de menschen dan te „rusten en stille te zijn." Wat kan het dan vaak stormen daarbinnen! Zooveel onafgedaan! Zooveel dat op mij wacht! Wij hebben vaak gesproken en gelezen over de onmisbaarheid van het snoeimes, door den hemelschen Landman gebruikt, en wij vinden het stichtelijk en wáár, doch nù! En dat op dèze wijze!....

Lieve kranken, lieve overspannen broeder of zuster, ik kan u zoo moeilijk troosten! Ten minste op *dit* oogenblik niet. Want gij kunt mij thans niet recht *verstaan.* Gij leest deze woorden wel, gij zult ook wel aannemen wat ik u zeggen ga, maar 't glijdt langs u henen. Het is alsof het niet voor ù is. Toch is het wèl voor u, ja *juist* voor u. Ik kan u alleen zeggen: de Heere ziet u en denkt aan u. Hij laat u geen oogenblik los. Het is voor u *vreeselijk* met die donkere, sombere gedachten rond te loopen, weken, maanden lang en geen enkelen lichtstraal te zien in deze diepe duisternis, maar toch zeg ik u: gij *zijt* veilig onder Gods hoede. Het licht *zal* dagen, midden uit de duisternis. Gods wegen zijn wel heel anders dan de onze, maar ze zijn ook *beter*, en ik ben vast verzekerd dat gij eens zeggen zult: „ik *dank* U, Heere, voor het kruis, dat Gij mij te dragen gaaft." Als deze be-

proeving voorbij is, zult gij Hem leeren kennen veel rijker, veel heerlijker dan tot dusverre in uw drukke leven mogelijk was. De „hoogtepunten," zooals wij de dagen van onzen „voorspoed" wel eens noemen, als alles zoo goed en zonnig gaat in ons leven, *kunnen* ons dichter bij God brengen, hoewel dit lang niet altijd zoo *is*, óók als wij het onszelf verbeelden en wijsmaken; maar ik geloof dat wij door de diepten nòg vaker Hem leeren kennen, omdat wij daarin meer *onze* onmacht en *Zijn* eindeloos geduld en groote liefde kunnen zien, want hoe grooter de beproeving is, hoe meer we Hem zullen zoeken.

Komt nu zulk een overspannene in een Inrichting, in een Sanatorium, dan wordt het voor hem of haar nog weer *veel* moeielijker. Want hij weet het wáárom hij daar is, en alle patiënten en alle verpleegsters weten het óók. Dat irriteert, dat maakt de vroeger zoo vaak beproefde methode om zijn lijden te verbergen overbodig. Nu is de verleiding des te grooter zich te laten gaan, nergens meer om te geven, moedeloos te worden. En als men *niet* zoo „erg" is als andere patiënten, vindt men het onaangenaam, hinderlijk, verschrikkelijk met die anderen te converseeren. Men lacht of spot heimelijk met hun overdrevenheden, vergeet dat men ze zelf óók heeft, en wordt sarkastisch, verbitterd. Of.... men gaat angstig vragen met Asaf: zou God dat alles weten? Wat bedoelt God toch met dit alles? Waarom laat Hij toch toe dat zulke stakkers er zijn en zij (wat vaak nog erger is) maar niet sterven kunnen?

Gelukkig zij, die ondanks en onder alles aan Gods hand, aan Gods bestiering *blijven* vasthouden! Wat *is* het toch een groote genade wanneer de Heere eenmaal beslag heeft gelegd op ons leven, en wanneer wij gelooven mogen dat Hij Zijn kind *nooit* in den steek zal laten.

Ik heb u misschien met dit stukje niet kunnen helpen, lieve kranke, maar als gij dit maar vasthoudt: de Heere *kàn* het wel en Hij *wil* het ook, dan heb ik mijn doel bereikt. De Almachtige Liefde sta u bij en drage u op haar sterke vleugelen naar het land der ruste! Jezus *is* de Rust. Wie Hem heeft, heeft *alles*. Ook bij zwakke en overspannen zenuwen.

ZENUWEN.

Er wordt vaak misbruik gemaakt van het woord „zenuwen," waaronder zoowat van alles kan worden begrepen, waar patiënten en verplegers geen raad mee weten. Een lastige, plaagzieke kranke zal vaak zijn onhebbelijke streken vergoelijken door een beroep op zijn „zenuwen," die hem de baas zijn, maar ook vele verzorgers van zieken geven geen acht op hun soms zeer rechtmatige verlangens of klachten, met de verzekering dat het „maar zenuwen" zijn en dat men haast niet letten kan op al de praatjes van „zoo'n zenuwpatiënt."

Groote voorzichtigheid, fijne tact en veel kennis van de menschelijke ziel zijn hier noodig.

Ik ben verzekerd dat *vele* menschen, gezond of ziek, zeer bijzondere gaven hebben om dingen op te merken, die voor anderen verborgen zijn; dat zij roepstemmen of waarschuwingen hooren, gevaren en bedreigingen zien, soms dagen van te voren, waarvan anderen geen flauwe notie hebben; en ik verzeker u dat het een zware beproeving, soms een bittere verzwaring van het lijden voor zulke lieden is, wanneer men hen absoluut niet verstaat, dat alles voor „pure dwaasheid en verbeelding" verklaart en aan den dooddoener „zenuwen" toeschrijft, wat de gevolgen zijn van zeer *werkelijke* feiten. De geestenwereld en de wereld der geestelijke dingen zijn dichter bij dan de meeste menschen vermoeden. Ga dus met groote teederheid en voorzichtigheid met „zenuwachtige" menschen om en tracht hen te volgen in de vaak gecompliceerde, maar ook soms zeer belangrijke verborgenheden van hun zielehuis.

Niet *allen*, die voor „zenuwlijders" versleten worden, *zijn* het. Er zijn menschen, die dichter staan bij de onzienlijke dan bij de zienlijke wereld, en die meer zien en verstaan dan de botte menigte, die over hen de schouders ophaalt.

Weest voorzichtig, gij „verstandigen" of die het meent te zijn, en bidt God om een helder oog en een teeder hart!

ZENUWLIJDERS.

Kent gij moeilijker lieden om mee om te gaan dan *echte* zenuwlijders? Zou ik het soms dáárom zoo vreeselijk moeilijk vinden omdat ik het zelf misschien ben, en daarom zoo spoedig in hen mijn „dubbelganger" herken? Of faalt het mij aan de ware liefde, aan dat diepe geduld, aan die innerlijke barmhartigheid, die alleen in de leerschool van Christus verkregen worden? Wat kunnen zij u prikkelen met hun eindelooze klachten dat „niemand hen begrijpt." Met die nimmer-ophoudende verhalen over het menigvuldige onrecht, hun overal aangedaan, wáár zij ook maar vertoefden, terwijl *zij zelven* „toch heusch nooit, *nooit* iemand overlast aandeden!" Hoe weten zij beleediging en venijn te halen uit uw onschuldigste woorden, uit de manier waarop ge uw handteekening of adres hebt geschreven, ja uit wat al *niet?* Hoe *„laag* zijn de menschen juist tegenover *hen,* die eigenlijk van zoo *hoogen* kom-af zijn, dat als de koningin het maar wilde erkennen, zij stellig jonkheer of freule moesten heeten." En hoe onnoemelijk zwaar is het dan voor een zielszorger, die toch gaarne „allen alles" zou willen zijn, dezulken verstandig en voorzichtig, krachtig en liefderijk te behandelen!

De „zielszorger" behoeft voorwaar niet altijd een predikant te zijn! Er zijn uitnemende predikers, catecheten en krankbezoekers, die met een zenuwlijder in het geheel niet weten om te gaan, terwijl er weer anderen zijn, ongestudeerde en onkundige mannen of vrouwen, die eene zeer bijzondere gave juist voor *deze* ongelukkigen hebben. Ik heb het genoeg betreurd, maar mij is dit charisma stellig *niet* geschonken. Ik heb het als een groot gemis beschouwd dat ik zoo zelden eens door een christelijk psychiater met raad en gebed gediend ben geworden. Men behoeft toch heusch nog geen „gekke" dingen te doen, of lastig en gevaarlijk te worden voor zijn omgeving, om zwakke zenuwen te hebben en een bekommerd, neergebogen hart, dat siddert voor eigen verantwoordelijkheid en levenstaak. Maar wie trekt zich dezulken aan? Wie denkt er zelfs aan dat

er in zijn naaste omgeving wellicht menschen rondloopen, voor wie de last des levens elk oogenblik *te* zwaar dreigt te worden? Nog eens, wáár is de grens tusschen „normalen" en „abnormalen?" *Zijn* de officieele „bewakers" wel altoos de gezondsten? Bij Ibsen lezen we ergens dat in een krankzinnigengesticht de *patiënten* allen in vrijheid werden gesteld, terwijl de *verzorgers* in de cellen werden opgesloten. Hebt gij wel niet eens het denkbeeld dat wij meer en meer in een wereld gaan verkeeren, waarin de zenuwlijders de „normalen" en de genezers-hunner-kwaal de „gevaarlijken" worden? Maken politiek en kerk, volksvertegenwoordigers en religieuse upper ten, wel bij voorkeur den indruk van de quintessence van verstand en doorzicht te vertoonen?

O, laat ons in dezen vreeselijken tijd, waarin alles kookt en stookt als in een heksenkeuken, de rust voor hoofd en hart zoeken, waar ze toch alléén te vinden is, bij dien eenigen Mensch, die nooit gejaagd of zenuwachtig was en die voor allen Zijn liefdevolle hart openstelde: Jezus Christus, den Zoon des menschen en den Zoon van God. En laat ons van Hem trachten te leeren nederig te zijn en zachtmoedig van harte, opdat Hij ons helpe onze *eigen* kranke zenuwen en die van *anderen,* tot bedaren, tot rust en kalmte te brengen door den invloed, die er van Zijne heilige, rustige persoonlijkheid, als Hij waarlijk in ons woont, ook van ons op anderen zal *moeten* uitgaan. Hij verlost ons van onzen bitteren vijand, dien dubbelganger, ons eigen ik en brengt ons over in de vrijheid der kinderen Gods. Bromkali, afleiding en koud water kunnen goede hulpdiensten bewijzen, en wij zullen *niets* daarvan minachten, maar „de" groote Medicijnmeester voor heel dit lijdende menschdom van zenuwpatienten is toch maar Jezus Christus, de Immanuël.

Nooddruftigen zal Hij verschoonen;
Aan armen, uit gena,
Zijn hulpe ter verlossing toonen;
Hij slaat hun zielen ga.
Als hen geweld en list bestrijden,
Al gaat het nog zoo hoog,
Hun bloed, hun tranen en hun lijden
Zijn dierbaar in *Zijn* oog.

BEVROREN TRANEN.

O bitt're tranen, ingehouden tranen,
Wie kent ze niet?
Verborgen tranen, nooit geweend op aarde,
Die niemand ziet.

Ik heb vermoed, gevoeld ze in het leven
Van menigeen,
Die lachte.... lachte of het hart zou breken,
En vroolijk scheen.

O bitt're tranen, die de ziel doet weenen,
Vol scherp venijn,
Verstijvend kille, hard-bevroren tranen,
Wat doet ge een pijn.

Als ik u voel in eenzaam droeve harten,
Die stille zijn,
Dan bid ik, smeek ik, met mijn gansche ziele
Om zonneschijn.

Om zonneschijn, die 't koude ijs doet smelten
Met wond're kracht;
Om liefde — stille, groote, sterke liefde,
Heel teer en zacht.

O liefde, die in groot en rijk begrijpen
Vertroost altijd,
En *zwijgend* — o, geen woorden, die niets zeggen! —
Slechts mede lijdt.

O liefde en zonneschijn, die 't ijs ontdooien
In wintertijd,
Die warmte geven, licht en lente-leven
In eeuwigheid.

IETS VOOR EN OVER ONRUSTIGE MENSCHEN.

Er zijn in onzen gejaagden en geslingerden tijd heel wat menschen, die ten slotte in een krankzinnigengesticht terecht komen, maar die bij verstandige en tijdige leiding zoover *niet* zouden gekomen zijn. Hoeveel lieden zijn er niet, van welke gij zegt of denkt: „ze zijn een beetje vreemd," de Duitschers zouden zeggen „er is een schroefje bij hen los," maar die niet door de christelijke barmhartigheid worden aangevat. Zij „voelen" zich altijd moe of miskend of zwak, en, omdat niemand zich over hen ontfermt, zijn zij gestadig met zichzelven bezig. Zijn ze arm, dan beproeven zij het met huismiddeltjes, geheime middelen, bezoeken wonderdokters en allerlei occulte beroepskwakzalvers, hebben zij geld dan reizen zij van den eenen dokter, van de eene badplaats, straks van de eene inrichting naar de andere.

Hun toestand hangt altijd met een kranke *ziel* te samen. Een gezonde, sterke geest „voelt" niet alles zoo dadelijk en kan zich over zulke lichamelijke gebreken makkelijker heenzetten, terwijl zoo iemand ook door zijn gezonden geest zijn lichaam gezond houdt. Maar deze geestelijk-zwakken hebben ook een lichaam, dat altoos iets extra's noodig heeft. Zij zijn het, die de tallooze preparaten, die de couranten in hoogdravende advertenties met sprekende plaatjes — uitgeputte mannen en halfbezweken vrouwen — den volke aanprijzen, tot een goudmijn voor de geslepen „redders der menschheid" maken en het artikel beloven, dat tegenwoordig millioenen ontbreekt: *kracht.* De halve wereld is nerveus; door erfelijkheid, door geheime zonden tegen het lichaam, door overdreven genotzucht, door examen-vrees of welke oorzaak dan ook, en alleen een oprecht geloof in God en een verstandige leiding van arts, vader, vriend of wie het ook zij, kan verhinderen dat deze zenuw*zwakte* tot zenuw*ziekte* wordt. Het is de omgekeerde methode: met het lichaam te beginnen (koude baden, sport, lichaamsbeweging) om zóó tot de gezondheid der ziel te komen — de meeste dezer afwijkingen

komen van een kranken *geest*, wijs *dien* den weg tot God, de Bron van alle krachtig en zegenrijk leven, en de gevolgen zullen zich ook voor het lichaam openbaren. Zelfs de met veel dwaling gemengde theoriën van de z.g. „Christian Science" bewijzen dit duidelijk.

Dat het christelijk geloof niet van het algemeen-menschelijk *lijden* bevrijdt, behoef ik waarlijk niet te verzekeren, maar dat het geloof alléén wezenlijk kracht biedt om het lijden te dragen, te overwinnen en tot een bron van zegen te maken, dat durf ik met een gerust geweten betuigen. Dat heb ik bij mijzelven en bij duizend anderen onwederspreekbaar bewezen gezien. Daarom is het zoo hoogst noodig dat menschen, bij wie „de zenuwen" een bedenkelijke rol gaan spelen, zonder dat zij reeds zenuwzieken zijn geworden, verstandige, beslist-overtuigde, ruimhartige en blijmoedige christenen op hun weg ontmoeten, die hen op de krachtbronnen van het Evangelie, op den sterkenden en genezenden invloed van den omgang met Jezus, den Christus der Heilige Schriften, kunnen en durven wijzen. Er *behoort* inderdaad zekere *moed* toe, maar God verleent dien stellig aan elk, die er Hem ernstig om vraagt. Zegt het dan dien onrustigen en ongelukkigen aan, die *allen* op de een of andere wijze *bang* zijn voor het leven (bang voor ziekte, bang voor ongelukken, bang voor verliezen, bang voor den dood) dat er Eèn is, die gesproken heeft: in de wereld *zult* gij inderdaad vrees, angst, moeite, verdrukking *hebben*, maar hebt goeden moed: Ik heb de wereld overwonnen.

De *natuurlijke hulpmiddelen* moeten waarlijk even ernstig en zorgvuldig gebruikt worden als de *geestelijke* raad, dien ik voorop liet gaan, omdat ik vast verzekerd ben dat drie-vierde van alle zenuwzwakken hem boven *alles* noodig hebben. Maar verder zorge men voor rustigen slaap, verstandige voeding, behoorlijke beweging in de frissche lucht en voor al die dingen, die een nauwgezet en mede-levend arts gaarne uit den rijkdom zijner kennis noemen zal. Eene zaak weet ik uit eigen ondervinding: veel vleesch, alle gebruik van alkoholische dranken, sterke prikkels (veel zout, peper, mosterd en derg.) zijn haast

altijd schadelijk, geregelde, met ernst behartigde arbeid haast altijd een zegen, ja een onmisbaar geneesmiddel. Vooral geen *verzen* maken, zou ik raden, ten minste ik heb van geen soort menschen zóóveel last en verdriet gehad als van nerveuze dichters en dichteressen. Ook niet te veel muziek maken, vooral niet fantaseeren en componeeren, geen dagboeken of stichtelijke overdenkingen schrijven, maar verstandige lectuur en zoo mogelijk hand-arbeid, die genoeg belangstelling inboezemt en toch geen hoofdbreken kost, is zeer heilzaam. Verder omgang met geestelijk-gezonde, vooral niet *zelf* overspannen of eenzijdige personen. Geen theologische kemphanen, geen schriftgeleerden en oefenaars, waaraan onze vaderlandsche kerkelijkheid zoo rijk is, menschen, die met hartstocht „hun" leer der verkiezing of „hun" Schriftopvatting of „hun" kerkje gaan verdedigen. Ik ben te vaak in krankzinnigengestichten op bezoek geweest om niet met siddering te waarschuwen tegen *alle* „behandeling" van zenuwachtige menschen met de theologie onzer doorsneeberoepsvromen. Neen, alleen menschen, die aan een mild, medelijdend hart een goede dosis gezond verstand kunnen paren, en die den Heere Jezus hartelijk liefhebben als den Heiland juist van zwakken, ongelukkigen en onrustigen, mogen als ziekentroosters en helpers bij deze moeielijke, beklagenswaardige zenuwzwakken toegelaten worden.

Gewen u aan *orde*, wilt gij geen zenuwpatiënt worden! Alweer ik spreek hier uit eigen ervaring. Ik ben zelf in hooge mate zenuwachtig, en ik weet het maar al te goed hoe het prikkelen kan als men iets kwijt is en er te vergeefs naar zoekt; bijv. wanneer men boeken heeft uitgeleend en vergeten heeft op te teekenen aan wie, en ze nu terug wenscht te hebben. Tracht uw drift, uw ongeduld, uw prikkelbaarheid, uw lichtgeraaktheid, uw afsnauwen van lastige, zeurende menschen te bedwingen. Hoe meer gij daaraan toegeeft, te grooter maakt gij uw eigen kansen voor zenuwziekte. Doe boven alles en ten koste van alles uw *plicht*. Transigeer daar nooit mee! Wie het licht neemt met de taak, die God hem heeft aangewezen, om 't even wàt die taak ook zij, zal weldra als een stuurloos schip op de levenszee rond-

zwalken, met duizend kansen voor één om schipbreuk te lijden. Ach, hoeveel lijden en vernedering waren mij bespaard gebleven wanneer ik allereerst een (desnoods star en harkerig) „plichtmensch" geweest was!

Leef gezond, d. w. z. sta vroeg op, laat uw eerste gedachte aan God gewijd zijn, vraag een zegen voor alle menschen, lees rustig een kapittel uit de Heilige Schrift en werk dan tot het middagmaal — dat gij, zoo mogelijk, om 12 à 12½ uur nemen moet — met ernst en toewijding aan uwe taak. Werken is gezond en houdt muizenissen ver van u. Na een korte rust, kunt gij opnieuw arbeiden, maar onderbreek de studie door een frissche wandeling in stofvrije lucht. Bezoek of ontvang eenige kennissen, maar hoed u voor het berijden van uw of hun stokpaardjes. Breng den avond in uw gezin en met gezelligen kout, niet-spannende lectuur of een spelletje door.

Natuurlijk geef ik deze raadgevingen min of meer: mijzelf en mijn gedachtenkring als uitgangspunt nemend. Velen zullen een geheel *andere* dagverdeeling hebben en *moeten* hebben. Ik ben bovendien geen medicus en misschien zijn er veel betere voorslagen te maken. Maar ik houd mij verzekerd dat hoe eenvoudiger men leeft, hoe bescheidener men in zijne eischen is omtrent kleeding en voeding, hoe strenger men vasthoudt aan zijn plicht en hoe minder men op plotselinge indrukken en invallen afgaat, te gezonder men leven zal en te minder gevaar loopen het groote aantal zenuwzwakken en zenuwlijders nog te vergrooten. Met ernst bekampe men het gevaar van den alkohol en van de tabak. Het allerbeste is ongetwijfeld met beide vijanden *niets* te maken te hebben. Het rooken, vooral van die afschuwelijke sigaretten, is bij mannen en vrouwen tot waanzin gestegen. Ik woonde onlangs een feestmaal bij, waar reeds bij het tweede gerecht vele gasten deze brutale rookerij aanvingen, en tusschen het eten door telkens opnieuw zoo'n stinkend, walmend ding opstaken, zoodat weldra de gansche groote zaal in een vuilen damp gehuld was, dien ook de andere gasten nolens volens moesten inademen. Men vermijde de ongezonde, verderfelijke, goddelooze lectuur van den dag, ook wanneer men het verwijt

moet dragen „heel niet op de hoogte te zijn van zijn tijd" en „de kunst" in hare majesteit te miskennen. Het belang der ziel is het allergrootste, en de zielen worden *vergiftigd* door al de onzedelijkheid en de omverwerping van alle heilzame beginselen, die men in naam van de vrijheid en de souvereiniteit der kunst durft aanbevelen. Ook de sport en de bioskoop, die, binnen behoorlijke grenzen gehouden, nuttig en heilzaam konden werken, worden in hun overdrijving tot een nationale ramp en werken krachtig mede het geheel der onevenwichtige menschen onrustbarend te doen stijgen.

„Iets voor en over onrustige menschen" schreef ik boven dit opstel, dat ik ga besluiten, al kon ik nog vele, vele dingen zeggen, die mij op het hart liggen. Een mijner aanverwanten, een Duitscher, heeft op zijn bureau maar ééne spreuk aan den wand: het enkele woord „Durch." *Er doorheen!* Wij moeten niet bij de pakken moedeloos gaan neerzitten, maar door al deze verwarring en geestelijke slapheid heendringen naar de bevrijding, naar wezenlijke *kracht.* En die is alleen bij den levenden God te vinden. Willen wij zelven behoed blijven voor de overheersching *onzer* „zenuwen" en willen wij hen, die er meer of minder „onder" zijn geraakt tot zegen zijn, dan moeten wij rustige, welbewuste, standvastige belijders van het Evangelie van Jezus Christus worden. Wij moeten de leerbepalingen der talrijke kerken en secten laten voor wat ze zijn: eerbiedwaardige, maar toch vrij machtelooze pogingen het oneindige in eindige formules samen te vatten, die maar al te spoedig tot geweldige tyrannen worden. Wij moeten de vrijheid aandurven onder gehoorzaamheid aan het geopenbaarde Woord van God, altijd getoetst aan en telkens opnieuw gereinigd door den wonderbaren invloed van Christus' Geest. Al de „grootheden" van den dag gaan voorbij. Van de groote menigte geleerden, ontdekkers, philantropen, staathuishoudkundigen, reformatoren en hoe zij verder heeten mogen, is na enkele eeuwen, néén, na enkele decenniën, reeds de invloed, wellicht zelfs de naam al vergeten; maar het „woord des kruises" gaat onverzwakt de eeuwen door, en blijkt nog altijd, in chaotische

tijden als de onze *bij uitnemendheid,* te zijn eene *kracht Gods* tot *zaligheid* voor een iegelijk, die gelooft.

Brengt *die* kracht tot allen, die met „de zenuwen" tobben! Doet het met groote tact en voorzichtigheid! Er zijn maar weinigen, voor wie een tractaatje of een direct-agressief „getuigenis van de waarheid" het ware geneesmiddel is. De meeste patiënten hebben eene andere, meer geduldige en ootmoedige behandeling noodig. Onze Roomsche medechristenen hebben sedert eenige jaren een „apostolaat der *zieken"* ingesteld en het is verwonderlijk wat deze georganiseerde en door liefde verbonden kranken tot stand brengen. Maar voor de tallooze zenuwlijders onzes tijds zou ik wel een „apostolaat der *gezonden"* willen bepleiten in dezen zin: dat elk, die zich een door Jezus Christus gevondene en gewonnene weten mag, het zich tot een heilige taak ging stellen Hem, welbewust en overtuigd van zijn roeping-in-deze, aan te bevelen bij die vele rampzaligen, die overal elders dan bij Hem redding zoeken in hun ongeluk. Waarlijk, hun ellende is even verontrustend groot als hun aantal. Gij bezoekt haast geen menschen meer zonder telkens van die „vreemde," onrustige, onevenwichtige lieden aan te treffen, die u door hun wonderlijke taal en hun bizarre kleeding, door hun behoefte aan tegenspraak en paradoxen, door de innerlijke leegte van hun, *schijnbaar* van leven en levenslust stralende, bestaan, als met metalen stem toeroepen: „helpt ons toch! voelt ge dan niet *hoe* rampzalig wij zijn?" Welnu, broeders en zusters, *laat* ons hen dan ook helpen in de kracht en in de mogendheid onzes Heilands! Laat ons geen enkele eerlijke poging om de menschheid beter en gelukkiger te maken ooit bespotten of verdacht maken, maar niemand kan ons kwalijk nemen wanneer wij van Christian Science of van Krisjnamoerti en de theosofen, van spiritisten en anthroposofen *geen* heil verwachten, maar alléén van Hem, dien het Evangelie ons voorstelt als den Heiland der wereld, den verzoener onzer schuld, den hersteller van den verbroken band tusschen den Schepper en het schepsel. Ik ben omringd in de geheele wereld van onrustige, onbevredigde menschen. Ik tref ze aan in hutten en paleizen, in de stegen onzer steden en op de zon-bestraalde

bergen van Zwitserland. Ik ontmoet ze overal, haast elken dag, mannen en vrouwen, jongen en ouden, die stil of opgewonden, met doffe resignatie of met onnatuurlijke bewegelijkheid, u verklaren dat zij overal gezocht, maar nergens gevonden hebben; dat de wereld hoe langer hoe ellendiger en de menschen hoe langer hoe onbetrouwbaarder, valscher en gemeener worden; dat de maatschappij rot, de politiek satanisch, de godsdienst bedriegelijk, het heele leven krankzinnigheid is. En nu maakt elk op *zijn* manier daarop de toepassing: van het beestelijke „genieten" af tot het pistoolschot of het vergif toe, dat aan deze misère een „einde" maken moet.

Daartegenover gevoel *ik* bovenal de behoefte aan stillen, priesterlijken arbeid aan de individuën. Weer *anderen* werken liever massaal, trachten de groote massa te bereiken door „kampen," door conferenties, meetings, vergaderingen-met-debat en wat dies meer zij. God zegene alle pogingen, die gedaan worden om het achteruithollend menschdom tot bezinning en tot zoeken van het ééne Noodige te brengen! Er *is* Goddank nog veel goeds en veel moedgevends. Hoeveel liefde wordt er aan de jeugd bewezen, en hoeveel schoone geestdrift wordt er bij vele jongeren gevonden! Hoe eerbiedwaardig is ook de poging der Kerk om op allerlei wijzen de gedoopten terug te roepen tot gehoorzaamheid aan Jezus Christus! Laat elk maar doen wat zijne hand vindt om te doen, en, ruim van hart en breed van blik, niet oordeelen en vooral niet veroordeelen wat nu niet precies in het *eigen* kader past. Maar hoe dan ook, laat ons, wanneer wij gezond van geest en krachten zijn, ons ontfermen over de vele zenuwlijders en zenuwzwakken, die onze onbarmhartig-voortjagende tijd overal aankweekt, en laat ons, elk op onze wijze, elk naar het licht, dat wij hebben en naar de leidingen Gods in ons leven, het allen toeroepen, allereerst en allermeest door ons eigen tot evenwicht gekomen en van geluk stralende leven: de zaligheid is in *geenen* anderen, en er is onder den hemel geen andere naam tot behoudenis gegeven dan die van Jezus Christus, den Zoon des menschen en den Zoon van God, den Behouder, den Hersteller, den Verzoener, den Heiland der wereld.

VOOR HEN, DIE 'T MOEILIJK HEBBEN.

Wij denken aan u als de rijzende morgen
Met guldene glanzen de schaduw verdrijft.
Wij bidden: „O Heer, houd hen veilig geborgen!
Uw trouw is zoo vast en *uw* liefde beklijft!"

Wij denken aan u als de hitte des middags
Met looden beklemming zich neerlaat op 't land.
Dan vragen we ootmoedig voor u de beschutting
Van 's Heeren genadige en ontfermende hand.

Wij denken aan u als de schaduwen vallen,
Als ge eenzaam moet worstlen en laafnis ontbreekt;
Dan bidden wij dat u de Heiland doe rusten,
Wiens hart voor Zijn volk van barmhartigheid spreekt.

Wij denken aan u, en ons denken wordt danken,
Ons danklied rijst opwaarts in jublenden toon,
Want Hij, onze Koning, wil *Zelf* voor u bidden,
Ja, *Hij denkt aan u* op Zijn hemelschen troon!

EEN WOORD VOOR GEBONDENEN.

Een beroemd prediker heeft eens in de volgende pathetische woorden zijn gehoor toegesproken:

„God alleen weet wàt de dronkaard lijdt. De pijn vlijmt in iedere zenuw, en trilt door iedere spier, en knaagt aan elk been, en brandt met allerlei vlammen, en steekt met allerlei gif, en foltert hem met allerlei martelingen. Wat al slangen en adders kruipen er over zijne door doodsangst verwrongen ledematen! Wat al demons staan er 's nachts rondom zijn bed! Wat al afschuwelijke geluiden verscheuren zijne ooren! Wat al afgrijselijkheden snerpen er door zijne ziel! Spreek van het rad, spreek van den brandstapel, spreek van den verpletterenden Jaggernaut — hij voelt ze allen tegelijk. Zijt gij wel ooit eens in de zaal van het ziekenhuis geweest, waar de dronkaards liggen te sterven; als de stank hunner wonden de omstanders terugdrijft, en hunne stemmen wijd en zijd weerklinken door de nachtelijke stilte? De verpleger komt er bij en roept: „houdt nu op! weest nu stil! Maakt nu niet langer zoo'n rumoer!" Maar dit baat slechts voor een oogenblik, want zoodra de verpleger weg is, beginnen zij weer: „o God! o God! help! help! drinken! geef mij te drinken! Help! Neem ze van mij weg! Neem ze van mij weg, o God!" En dan gillen zij en razen zij en trekken zij bij geheele bossen hun haar uit, en bijten zij hunne nagels tot bloedens toe af — en dan kermen zij, en gillen zij, en vloeken en lasteren zij, en smeeken zij de verplegers om hen toch te dooden: „Doorsteek mij! Smoor mij! Worg mij! Neem die duivels van mij weg!" O, dit is geen gefantaseerde schets! Zulke dingen gebeuren er nog overal en elken dag. En ik heb u verder te zeggen dat dit de dood is, dien sommigen uwer zullen sterven. Ik weet het. Ik zie het aankomen — zoo verliest de dronkaard zijn karakter, zijn gezondheid, zijn tehuis, zijn leven! O sterke drank, gij vijand van God, gij verwoester der huisgezinnen, gij werfofficier der Hel, ik haat u!"

Tot zoover de Amerikaansche hulpprediker.

Gelooft gij dat hij overdrijft? Ik zeg u: elk woord hier gezegd, is waarheid. En wat van den drank waarheid is, is ook waar van elke *andere* zonde. Zij maakt den mensch ellendig en jaagt hem onfeilbaar in den afgrond.

Maar.... *Jezus redt.* Er zijn geen zondebanden, die Hij niet verbreken kan, daar is geen vloek, dien Hij niet wegdraagt. En daarom, schep moed, schep nieuwen moed, gij zondeslaaf, die deze regelen leest. Jezus zoekt u, zoekt u op dit oogenblik, zoekt u door deze mijne woorden, die ik met tranen terneer schrijf, want o ik was óók eens zoo'n zondenslaaf, al is *deze* bekoring mij immer vreemd gebleven.... Jezus neemt de zondaars aan.

De oude Generaal van het Heilsleger heeft in een versje, dat ik vertaalde, zijn eigen ervaring met de reinigende kracht van Jezus' bloed neergelegd. Ik mag door genade betuigen: hij heeft er geen woord *te veel* van gezegd. Lijdende, zuchtende broeder of zuster, het is waarheid óók voor u. Lees dit versje zóó dikwijls tot ge het van buiten kent en moge de almachtige God het maken tot de geschiedenis ook van *uw* leven!

O peillooze redding, onmeetbaar in kracht,
O volheid van heil uit den hemel gebracht,
Verlossing voor allen, zoo rijk en zoo vrij,
O liefde van Christus — stroom ook over mij!

Mijn zonden zijn talloos, haar wonden zoo diep,
En bitter is 't leed, dat mijn afval mij schiep.
Maar tranen zijn macht'loos, mijn redding is Hij!
O bloed der verzoening — stroom ook over mij!

Mijn stemmingen wiss'len, mijn hartstocht gebiedt.
Mijn ziel is gebonden, wat 'k wil doe ik niet.
Maar zie 'k op *die* golven, dan jubel ik blij:
Oceaan van ontferming — stroom ook over mij!

Geplaagd door verzoeking, door vrees verontrust,
Was 't leven me een kwelling, vuur nimmer gebluscht.
Maar 'k zag het van verre: ook ik word nog vrij,
Stroomt eens die genadestroom ook over mij!

Hoe vaak stond ik smachtend, vertwijfelend schier
Aan d' oever dier wondere levensrivier!
Eéns stond ik voor 't laatst, vast besloten daarbij —
Toen sprak ik: IK BLIJF TOT HET STROOMT OVER MIJ!

Ik wierp mij op Jezus, van zonden verplet,
Toen hoorde ik de stem van den Sterke, die redt.
Ik hield mij aan Hem: „o, mijn God, maak me vrij!"
Toen rolde die stroom van genade over mij.

En nu, Hallelujah, mijn verdere tijd
Zij vroolijk aan Jezus, mijn Heiland, gewijd,
Wiens harte doet stroomen, zoo rijk en zoo blij,
Die zee van ontferming voor u en voor mij!

GEBED.

O mijn Vader, mijn Vader, die in de hemelen woont, maar die toch niet ver àf zijt van uw worstelend kind, mijn Vader, die niet wil dat één uwer kinderen verloren gaat, is het dan niet mògelijk dat al die verzoekingen mij bespaard blijven? Ik verteer mijne kracht, dag aan dag, met er tegen te worstelen; en nù eens overwin ik, maar dàn ook weer lig ik onder. Heere, dat is toch geen overwinnend leven, gelijk velen uwer kinderen dat kennen, immers zij getuigen er van in woord en geschrift. — Waarom ken *ik* dat dan zoo weinig? Waarom is mijn blik op uw hemel telkens zoo verduisterd, mijn blijdschap in U zoo klein, mijn rust in uw bestel zoo onophoudelijk bedreigd? Vader, ik ben zoo moe, en soms zoo heel erg moedeloos. Ik ben al zoo lang op uw weg, ik ben al zoo oud geworden, en toch ben ik pas aan het begin. Ik twijfel niet of ik zal zalig worden, maar ik zou toch zoo graag zalig *zijn,* vol van uw heil, vol van uwe liefde, vol van uw leven. Ach, Vader, neem mij tot U en doe mij leven uit uwe volheid. Amen.

VOOR ZWAARMOEDIGEN.

Drie weldoeners kan ik noemen, die u in uw zware lijden — ach hoe ken ik dat bij ervaring! — kunnen helpen.

De eerste is de mensch, die, als vriend of als tegenstander, als mede-arbeider of levensgezel, naast u of bij u leeft, en die u door zijn dwaasheid, zijn kleinzieligheid, zijn afgunst en misverstand ergert. Ga die ergernis vooral *niet* uit den weg! Erger u maar stevig en fiksch, want die ergernis zet u ferm met uw beide voeten op den vasten grond; zij houdt de melancholie van u af en het is onbetwijfelbaar dat die ergernis, of de menschen, die ze bij u opwekken, echte heilsboden van God zijn; loop dus niet van hen weg.

De tweede weldoener — en zijn het er twee of drie, dan zijt gij onmetelijk rijk! — zijn menschen, die u zóó liefhebben dat zij uwe ziel in hun eigen ziel dragen, en uwe nooden niet alleen bepraten en u raad er over geven, maar ze ook innerlijk als hun eigen nooden gevoelen. Bij hen kunt gij dan weer warm worden, wanneer gij in uw eigen eenzaamheid van koude rilt, en van hen gaat er dan in uw duisternis een vriendelijk licht uit. Zóó dwaas u ook van hèn af te zonderen, moogt gij toch niet wezen, want zij zijn Gods uitverkoren boodschappers tot u. Gij kunt hen hieraan erkennen dat zij, al zijn zij nòg zoo met werk overladen, toch altoos tijd en kracht voor u hebben, wanneer gij hen waarlijk noodig hebt. Indien gij verstandig zijt en u raden laat, zoek hen als het u donker is op, evenals een bedelaar in de ure van zijn ergsten nood zijn beste en rijkste weldoeners opzoekt, want waarlijk zij *zijn* rijke weldoeners voor u.

En wie is de derde weldoener ten tijde der zwaarmoedigheid? Ik weet niet of hij Lazarus heet, of hoe dan ook, maar het is de ongelukkige, die „aan uwe poort ligt" en op uwe hulpe wacht; de een of andere zwaarbeladene in uw buurt, of een armzalige schipbreukeling in het leven, of een jonge hemelwaartsstrevende geest, dien niemand de hand reikt, die misschien zijn eigen

zielenood niet begrijpt en er schier onder bezwijkt — ach hij kan zich op allerlei manieren en onder allerlei gestalten aan u vertoonen, maar hij heeft uw liefde noodig. En hij wil u dwingen hem lief te hebben en hem te helpen. En versta het nu goed, niet gij helpt hèm het meest, maar hij ù. Gij ziet toch immers wel dat hij tot u als een boodschapper van zaligheid gezonden is? Gaat gij aan hem voorbij, dan kan hij zijne sterkte u niet geven, maar als gij eerlijk en hartelijk uw liefde en zorgen aan hem wijdt, dan zult gij het spoedig bespeuren dat hij onder alle deze drie de beste en meest beproefde weldoener is.

MELANCHOLIE.

Houd *dit* vast wanneer de melancholie over u komt: gij zijt *ziek*, uw gemoed is *verduisterd* en uwe oogen zijn *omsluierd*. Daarom is het *geen* waarheid, die gij meent te zien. Wantrouw *al* uwe denkbeelden zoolang gij in dezen toestand verkeert, want nòch uw oordeel over de dingen rondom u, nòch uwe angsten voor het heden en de toekomst, nòch uwe slappe begeerten, nòch uw merglooze verwachtingen of uw jammerlijke hopeloosheid, moogt gij *ernstig* opnemen.

Dàt is een dapper mensch, die in de slapelooze nachten, waarin onwezenlijke spoken macht over hem willen krijgen, zijn vertrouwen op het zonlicht niet verliest, dat toch eerst alle dingen in hun *ware* gestalte doet zien en de spoken verjaagt; hij, die, hoe diep ook in droefgeestigheid weggezonken, toch zich niet aan haar bedriegelijke stem overgeeft, maar het zich goed en grondig indenkt dat zijn oogen op dit oogenblik weliswaar gesloten zijn, maar dat nochtans de eeuwige wereld, Gods heldere dag en Gods onmetelijke barmhartigheid, onwrikbaar vast staan.

HET LIJDEN VAN HEN DIE NIET SPREKEN KUNNEN.

(Zie ook bladzijde 112.)

Thans denk ik niet aan de stommen, de ongelukkigen, die geen hoorbare en verstaanbare woorden kunnen spreken, omdat hun tong geboeid of hun spraakorganen verwoest zijn — thans denk ik aan hen, die zich over hun geestelijk leven, hunne zorgen en moeiten, hunne bezwaren en worstelingen niet *kunnen* uiten. Om tweeërlei oorzaak.

Omdat er niemand is, die hen verstaat.

Of ook: omdat zij de kracht, den moed missen zich aan een ander te openbaren.

Over de eersten wil ik hier nu zwijgen. Aan die eenzamen, die geen vertrouwd, geen begrijpend hart kennen, om eens al wat hen neerdrukt bij kwijt te raken, heb ik meer dan ééns in dit boek gedacht. Hun lijden is mij zoo goed bekend. Ik heb mij, ook te midden van veel drukte en afwisseling, vaak heel eenzaam en verlaten gevoeld.

Maar dat andere lijden, ach ik verzeker u dat het óók zwaar en drukkend is! Een smart te hebben, die u de lippen dichtklemt. Een schuld, een nimmer-stervend zelfverwijt, dat u de woorden op datzelfde oogenblik onmògelijk maakt, dat gij met zooveel angstig verlangen hebt afgewacht of opgezocht om uw bezwaard gemoed eens te ontlasten. Ik heb wel menschen bij mij gehad, die een verre, lastige, kostbare reis niet hadden ontzien om bij mij te komen, in de hoop dat ik hen zou verstaan en een woord van God voor hen zou hebben — maar die, toen wij rustig en vertrouwelijk tegenover elkander zaten, geen geluid konden geven, geen woord konden uiten. Zij hadden iets op hun geweten dat hen dèrmate drukte, bezwaarde, beschaamde, dat zij weer even wanhopig zouden zijn heengegaan, wanneer ik niet had aangehouden en volgehouden, tot eindelijk de boei hunner tong was verbroken en de ijskorst van hun bezwaarde hart begon te smelten.

Velen, velen zijn er rondom u, ook onder de schijnbaar blij-

moedigen en welbespraakten, die toch een verborgen druk hebben, een groot geheim leed, eene onbeleden schuld, wellicht zelfs maar een *ingebeelde* schuld, die hun allen vrede ontneemt. De wereld der werkelijkheid en die der fantasie, des waans en des waanzins, zijn soms maar door een *heel* dunne wand van elkaar gescheiden. Ook zeer verstandige menschen kunnen denkbeelden koesteren en met zich omdragen, die voor het leven des geestes van dreigend gevaar zijn. Hoe noodig hebben dezulken een verstandigen raadsman, een tactvol en teer, een priesterlijk hart, dat hen tot kalmte, tot nuchterheid en tot spreken weet te brengen! „Belijdt elkander de misdaden," en bidt met elkander. Er ligt zulk een bedarende kracht in een kort, geloovig, vertrouwend gebed.

Maar hoe voorzichtig en heiliglijk moet men met de zielen omgaan! Want jeugdigen-in-de-genade zondigen zoo licht door al te grooten ijver, door de menschen te willen jagen, forceeren om toch maar spoedig en volledig de hand des Heeren aan te grijpen en tot „volkomen blijdschap" te brengen! Eene ziel, die jarenlang in donkerheid verkeerde, kan niet plotseling schitterende zonnestralen verdragen. Er hoort evenveel geloof toe om zulke menschen aan te vatten als hen ook weer los te laten en aan Gods leiding met een rustig hart toe te vertrouwen. Heerlijk als gij dan later, misschien na vele jaren, moogt vernemen: gij hebt mij geholpen, gij hebt mij den rechten stoot gegeven en God heeft Zijn hand niet van mij afgetrokken.

De Heer is zoo getrouw als sterk,
Hij zal Zijn werk
  In ons vol-einden.
Verlaat niet wat *uw* hand begon!
O Levensbron
  Wil bijstand zenden.

Want ook wanneer *wij* zulke gesloten monden tot opening der lippen brengen kunnen, wat is Paulus of Apollos zonder *Hem,* die den zegen geeft?

DE WOLKE DER GETUIGEN.

O machtige Getuigen
Hoe troostvol zijt gij mij!
Uw aanblik sterkt het harte
In 's levens woestenij.
't Is of gij uit den hoogen
Mij vriendelijk begroet,
En met uw palmen wuivend
Mij toewenkt: „Goeden moed!"

Die eens Zijn Jakob sterkte,
Die Lot heeft uitgered,
Die Zijn Elia kroonde,
Verneemt ook *mijn* gebed.
Die Petrus in den kerker,
Die Paulus op den vloed,
Die *al* Zijn kind'ren leidde,
Versterkt ook *mijnen* voet.

O wolke van Getuigen,
Die jublend mij omringt!
Het is *dezelfde* Liefde
Die ook *mijn* hart bezingt.
Gaat voort, bezielt mijn harte
Tot blijden pelgrimsmoed —
Straks vallen wij te *zamen*
Immanuël te voet!

GODSLASTERLIJKE GEDACHTEN.

Een bijzondere vorm van lijden, waarmede vele christenen soms te strijden hebben, is het opkomen van onreine, goddelooze, soms direct Godslasterlijke gedachten. Men gevoelt een onwederstaanbaren aandrang om afschuwelijke dingen te denken of uit te spreken. Vloeken, gemeene woorden, onreine wenschen. Men bidt, men worstelt er tegen, maar tevergeefs. En dan gaat men zich inbeelden dat dat alles uit het eigen hart voortkomt, en dat men dus zeker geen kind van God is, maar eene prooi des Satans.

Dat is een groot en zwaar lijden. Ik heb het in mijne jeugd óók doorgemaakt, en ben er tallooze malen door anderen over aangesproken. Maar ik durf met beslistheid verzekeren dat dit aanvechtingen van den Booze zijn, die den mensch niet als zonde mogen worden aangerekend. Hij heeft er part noch deel aan, en moet er zich dan ook niets over verwijten. Hoe kan ik verantwoordelijk zijn voor iets, dat geheel tegen mijnen wil in mij opkomt, ja wat ik als iets afschuwelijks verwerp en verfoei? Ik heb alleen geduld te oefenen. Op den duur wijken zulke gedachten stellig, als men maar bidden en vertrouwen blijft en er met heilige onverschilligheid tegenover gaat staan. Wij moeten den Duivel niet interessant gaan maken in onze voorstellingen. Hij is toch ook voor ons een *overwonnen* vijand. Daarom moeten wij ook deze zaak niet telkens tot een voorwerp van ernstig en dringend, alle andere plagen op zij duwend, smeeken gaan maken. Veeleer moeten wij pogen door ferme wandelingen, gezonde boeken en rustig vertrouwen op Gods genade deze verzoeking te overwinnen. Geen enkele zaak ter wereld, óók geen wereld van godslasterlijke gedachten, kan ons scheiden van de liefde Gods, welke daar is in Christus Jezus, onzen Heer.

Zoolang wij nog in *deze* bedeeling zijn, behooren wij mede tot de *zuchtende* creatuur, ook al hebben wij de eerstelingen des Geestes, ook al weten wij dat wij *zijn* overgegaan in het Koninkrijk van den Zoon van Gods liefde. De Satan gaat rond

als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zou kunnen verslinden. Bij den een wekt hij lasterlijke gedachten op, bij een ander een gevoel van innerlijke dorheid en droefenis over eigen staat, bij een derde weer wat anders. En de groote praktijk der godzaligheid is onszelven en onzen doodigen toestand *niet* aan te zien, als Abraham *niet* te letten op eigen of anderer onmacht, maar te zeggen: God is getrouw en Hij zal het maken, ook voor mij.

Dat moeten wij maar rondweg zeggen tot onszelven en tot anderen. Zeggen met de onbeschaamdheid van een prins, die zijn beurs zou verloren hebben en nu op reis door hotelhouders en witkielen zou worden aangekeft om betaling: „wacht jullie maar even, druktemakers! Ik *ben* toch een koningszoon. Ik zal even aan den koning telegrafeeren, en dan komt alles wel in orde!"

Telegrafeeren, broeders, telegrafeeren! Maar.... *vertikaal*, niet horizontaal!

DIEPTEN DES SATANS.

Een mensch is in zichzelf niets. Absoluut *niets*.

De ziekenkamers en de gestichten hebben de ontroerendste dingen te zien gegeven. Ik heb er enkele van aanschouwd. Wil ik u eens iets opnoemen?

Een man, die een menschenleeftijd God had gevreesd, krachtig van zijn geloof had getuigd door handel en wandel, die voor velen tot eeuwigen zegen was geweest — en die in een toestand van killen, doodelijken twijfel geraakte, waarin hij zelfs het bestaan van God ontkende en met alle oprechte vromen spotte.

Een vrouw, die in een leven van onafgebroken toewijding, haar kranke moeder tot haar dood toe verzorgd heeft, haar gezondheid, haar geld, haar belangen voor niets achtte, en niets kende dan Jezus en Zijn liefde — en die er toe kwam te haten al wat zij eens had bemind, van geen Bijbel, geen kerken, geen

gebed meer weten wilde en die den Naam lasterde, die haar hoogste vreugde geweest was.

Een man, die door zijn soberen, heiligen wandel voor vele jonge mannen tot steun is geweest, hen van verkeerde wegen afhield, een geboren winner van zielen — en die eindigde met een dronkaard en een hoereerder te worden.

Ik zou de voorbeelden kunnen vertienvoudigen.

Men kan hier niet àfkomen met goedkoope verklaringen als deze: „zij hebben als Demas de wereld liefgekregen;" „zij hebben den Heer ten tweeden male gekruisigd;" „het is gewis nooit bij hen het *ware* geloof geweest," enz. Juist de weinige voorbeelden, die ik daar noemde, gelden drie menschen, die ongetwijfeld gekenden des Heeren waren. En wie in de schrikbarende afgronden van zijn *eigen* hart een blik heeft geslagen, wie wellicht nooit van zijn leven aan éénig menschenkind zou willen biechten hoever hij of zij afgedwaald zijn geweest, die legt de hand op den mond en bidt: ach Heer, wees ons armen zondaren genadig! Ik heb herhaaldelijk menschen ontmoet, die lasterden of ontkenden of bestreden wat eenmaal hunne hoogste eere en blijdschap was geweest, en telkens met ontzetting stil gestaan bij de beschrijving van Bunyan, als hij in de Christenreize zijn pelgrim laat gaan door het dal der schaduwen des doods. Die stemmen, die afgrijselijke geluiden, die satansche inblazingen, die verzoekingen rechts en links, ze gaan soms aan Gods liefste en heiligste kinderen niet voorbij. De zielszorgers uit de krankzinnigengestichten, de psychiaters, ook de leeraren, die waarlijk contact met hun gemeentenaren hebben, weten soms van ontroerende dingen te gewagen, al blijft het meeste daarvan, en terecht, voor de binnenkamer bewaard.

Ik ken voor zulke toestanden maar één middel: goed Gereformeerd vast te houden aan de onwankelbaarheid van Gods Woord. Hij laat *niet* varen het werk Zijner handen. Hij zal *geen* Zijner gekenden in den steek laten, en bij den Heere, den Heere, zijn uitkomsten ook tegen deze doodelijke aanslagen van Apollyon.

Christus is Overwinnaar. Loof den Heere, mijne ziel!

ZIELSZIEKEN.

Wel zijn dàt zware beproevingen, die ook over Gods kinderen plotseling of allengs als sombere slagschaduwen neerstrijken, en die vaak voor anderen evenals voor henzelven zoo raadselvol kunnen zijn! Soms wordt een mensch, die gelukkig en tevreden zijn weg ging tot dusver, opeens door een onverklaarbare droefgeestigheid bevangen. Rust en vrede zijn verdwenen. De nabijheid Gods wordt niet meer bespeurd. Men gevoelt zich verlaten van God en menschen. Heeft geen lust meer in het gebed of in het lezen der Heilige Schrift. Twijfelingen en aanvechtingen bestormen de ziel, die als in eene woestenij of op een ijsveld zich gevoelt, zoodat alle vermaning of vertroosting nutteloos is.

Dan worden de klachten der Psalmisten en van den klagenden Job letterlijk opnieuw opgezonden naar den hemel, die als van koper schijnt boven het moede en moedelooze hoofd, ja vaak kan men zelfs voor die verzuchting de woorden niet vinden. Dat zijn moeielijke en donkere tijden!

Maar.... men komt er ook weer *uit.* De Heere laat Zijn kind wel een poos in zulk een donkerheid, maar toch niet voor immer. Het kan wel wezen dat deze „magerte" der ziel een verborgen zonde, eene nalatigheid in het gebed tot oorzaak heeft, en dat een stil en ernstig zelfonderzoek ook weer ten gebede uitdrijft. En verder, wacht dan, ja wacht, verlaat u op den Heer! En spreek met Thomas à Kempis in zijn beroemde Imitatio Christi: „wanneer Gij wilt dat ik in duisternis zit, wees dan geprezen! en wanneer Gij wilt dat ik in het licht ben, wees dan wederom geprezen! wanneer Gij gij u gewaardigt mij te vertroosten, wees dan geprezen, en wanneer Gij wilt dat ik in angst zij, wees te allen tijde geprezen!"

Tracht uw plicht u ook in dezen toestand voor oogen te houden, gij bedrukte, als door onweder voortgedrevene, ongetrooste! Laat uw gezin, uw omgeving, uw beroep toch niet noodeloos lijden doordat gij aan uwe somberheid toegeeft, zoodat zij u ten slotte heelemaal overmeestert. Luistert naar den raad

van goede vrienden, wanneer ze u eens willen afhalen voor een wandeling of een spelletje met u willen doen. Breekt toch in Gods kracht met die allerijselijkste bedaardheid en stilzwijgendheid, probeert eens als van ouds te lachen en zingt den 84en psalm, die zoo'n probate medicijn voor zwaartillende christenen is.

En bovenal vertrouwt op uwen God! Hij meent het *goed* met u, Hij meent het goed met *al* Zijne kinderen. En vergeet het niet, Gods heiligen hebben haast allen diezelfde toestanden gekend als gij, en bitter geklaagd over de dorheid en biddeloosheid hunner harten, maar zij zijn er toch weer bovenuit gekomen, en zij hebben ten slotte hunnen Heiland nog te meer liefgekregen, wanneer zij Hem opnieuw hadden omhelsd. Laat hij, die in duisternissen wandelt en geen lichtstraal ziet, vertrouwen op den naam zijns Heeren en steunen op zijnen God! (Jes. 50 : 10.) Het geloof is nu eenmaal *niet* zien en *niet* gevoelen, maar blindelings vertrouwen op het woord des Heeren: „Ik ben met u *alle* de dagen."

Kom, bedrukte en bekommerde, het hoofd omhoog! Uw Vader *weet* wat gij behoeft.

EEN BEZOEK BIJ EENE KRANKZINNIGE.

Ik ben krank geweest en gij zijt tot mij gekomen.

Wij weten nooit wat er nog aan zegen uit een ernstig en vriendelijk bezoek aan krankzinnigen kan voortvloeien. Het volgende, door een geloovige zuster medegedeeld, moge voor anderen tot bemoediging zijn.

Ik bezocht eens eene lieve bekende in hare isoleer-cel. Zij had voortdurend aanvallen van ontembare woede en *moest* dan afgezonderd worden. Zij leed aan epileptischen waanzin. Door het kijkgat in de deur kon ik zien dat zij, na een juist geweken aanval, stil op haar rustbed op den grond lag, met het gelaat naar den muur gekeerd. Zij scheen van mijn binnenkomen niets

te merken, maar sprak zachtjes, blijkbaar van een droom of een visioen, die zij gezien had. „De Heiland stond bij mij en zeide: al is uwe zonde ook rood als scharlaken...." Het vervolg van de woorden scheen haar ontgaan te zijn, daarom ging ik verder en zeide: „zij zal wit worden als sneeuw." Toen keerde zij zich naar mij om, stak met een uitdrukking van onbeschrijfelijke vreugde hare handen naar mij uit, riep tweemaal mijn naam luidkeels uit en herhaalde nog: „o sneeuwwit! sneeuwwit! wit als sneeuw!"

Wij moeten maar volhouden en zaaien. Diezelfde kranke, die af en toe ook nog wel heldere oogenblikken had, vertelde mij dat zij soms zoo vreeselijk leed, vast geloovende dat zij in de *hel* was. Maar als iemand dan bij haar kwam, begreep zij toch dat het onmogelijk was, want daar zou zij geen bezoek van ons krijgen.

Wij willen vasthouden, *vooral* ook voor onze arme zielszieken, aan het woord der Schrift: al zit ik ook in donkerheid, de Heere is mijn licht. En wij willen gelooven dat het ook voor hèn volkomen morgenstond worden zal.

EPILEPTICI.

Misschien komt in niemands leven *meer* uit wàt het menschelijk lijden is dan in dat van den lijder aan vallende ziekten. En ik stel mij zoo voor dat het voor velen hunner een waarlijk *helsche* smart moet wezen met die plaag bezocht te zijn. Niet voor den innerlijk geheel *versufte*. Die gaat zonder diep bewustzijn langs zijn omfloersten levensweg voort. Maar voor den fijnvoelende, zich zijn toestand ten volle bewuste, moet dit lijden vreeselijk zijn.

Stel u voor een jongen met gewone, of zelfs met buitengewone gaven. Hij heeft aanleg voor het een of ander vak, voor de kunst, voor de studie. Zijn moeder heeft hem indertijd verteld dat hij als kind zulke vreeselijke stuipen heeft gehad; nu is hij

op school. Een van de beste van zijn klas. Daar is hij op eenmaal bewusteloos. Hij had het niet voelen aankomen. Hij is op den grond gevallen. Heeft zijn tong stuk gebeten. Hij is naar huis gebracht, zonder dat hij er veel van weet. Maar in zijn klas is een verschrikkelijke consternatie geweest. Vele kinderen zijn akelig geschrokken. Hij wil den volgenden dag weer naar school, maar moeder vindt het toch verstandiger dat hij nog een dagje thuis blijft. Waarom eigenlijk? Waarom doet moeder zoo geheimzinnig? Daar komt een briefje van 't hoofd der school. Hij vraagt hoe ik het maak. „Laat eens kijken moeder!" Neen, moeder leest het briefje liever zwijgend alléén. Ach, wat ziet ze bedrukt! „Een van de ouders van een medeleerling heeft gevraagd of uw zoon soms epileptisch is. In dat geval zouden ze niet graag hebben dat hij weer op school kwam. Het kon zich eens herhalen. Hun zoon of dochtertje zou er weer zoo vreeselijk van schrikken. Ze zouden het zelf óók wel kunnen krijgen."....

Nu gaat dat in den regel niet zoo snel als ik het hier beschrijf, maar het lijden is er slechts te grooter door. Er vormt zich allengs een luchtledig rondom zoo'n bezochte. Als men eenmaal weet: „die jongen lijdt aan vallende ziekte," wordt hij gemeden, en zijn vroegere speelkameraadjes willen of mogen hem niet meer ontmoeten. Ze vinden het „zoo griezelig" en de ouders vinden het „zoo gevaarlijk." De arme jongen wordt meer en meer buiten de samenleving gedrongen. Hij wordt een blok aan het been voor huisgenooten en vrienden.

Welk een lijden voor een fijn besnaard gemoed! Bij het opgroeien wordt hij er toch steeds meer van bewust dat de menschenwereld allengs voor hem gesloten wordt — die wereld, waarin hij zoo gaarne wat beteekenen *wou* en zeer zeker met zijn aanleg ook wat beteekenen *zou*. Hij heeft een pracht-stem. Een muziekleeraar heeft eens van hem gezegd: daar zit een tweede Caruso in! Maar als hij dan vraagt en smeekt om muzieklessen, zeggen zijn ouders en kennissen hem: jongen, dat geeft toch niets! Je zoudt immers nooit kunnen optreden?

Altijd en overal stoot zoo'n ongelukkige het hoofd. De een zegt het hem ruw en hard, de ander met teerheid en hem toch

kwetsend medelijden: „je kunt heusch niet mee met de rest, voor *jou* is dat tòch niet!" En dan te weten dat zoo iets juist wèl voor je is, dat je er zeer *bijzondere* gaven, een *bepaalde* roeping voor hebt....

Ach, er is toch wel genezing mogelijk! Kijk, ik heb nu al twee, drie weken, drie maanden lang geen toeval gehad.... Als de menschen nu maar eens in me geloofden, maar ach, ze zijn zoo akelig wantrouwend tegenover mij!....

En dan *komt* het weer. Erger en heviger dan te voren. Hij heeft zijn tong, zijn lippen stuk gebeten. Zich een gat in het hoofd gevallen. Een vreeselijke wond bij zijn oog noopt hem weken lang met een pleister, met een verband te loopen....

Van den eenen dokter naar den andere. „Ja jongen, je kunt nooit weten! Beterschap is niet heelemaal buitengesloten. We zullen eens een heel nieuw middel probeeren, dat ze pas kort geleden hebben uitgevonden...."

Nieuwe hoop. De bijkans gestorven verwachting op beterschap herleeft. De droeve melankolie, die zijn hart dreigde te vermoorden, wijkt voor een poos. Helaas, ja, voor een poos! Want na vele weken schijnbare beterschap, komt er *weer* een toeval, nu vreeselijker en heviger dan één der vorige....

Er zijn gevallen dat zulke ongelukkigen hun kwaal weten te verbergen. Enkelen voelen het aankomen, soms dagen van te voren. Zoo gelukt het hun voor normaal door te gaan, te solliciteeren, geplaatst te worden. Zich te verloven en te trouwen.... Wie zal den stillen angst, de duizendvoudige vrees, de verborgen worsteling beschrijven, die in de eenzaamheid door dezulken worden dóórgemaakt?

Stel u ook de geloofsbeproeving voor van den lijder, die God heeft leeren vreezen, die in het gebed gewoon is zijn hart voor den Heere uit te storten. O mijn God, Gij zijt toch de Almachtige. Uw woord zegt het: roep mij aan in den dag der benauwdheid! Ik roep U aan bij dagen en bij nachten. Waarom hoort Gij dan niet? Is dan uw arm verkort, of hebt Gij mij verstooten? Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?....

Eindelijk wordt zoo'n rampzalige dan opgenomen in een

Asyl. De deuren van Meer-en-Bosch, van Bethesda-Sarepta of hoe zulk een inrichting ook heeten moge, gaan voor hem open. Nu weet het iedereen, wat trouwens al lang niet meer te ontkennen viel: hij is een geteekende, een geconfiskeerde, hij is weggedaan uit de samenleving, die hem ook niet langer in haar midden houden *kon.*

Nu is wel het *ergste* lijden achter den rug. Hij weet het nu ten volle: hij is een epilepticus. Hij is nu in een omgeving gekomen, waar deze ziekte het normale is. De broeders en zusters, die hem verzorgen, de dokter, de dominee, die tot hem komen, die zijn eigenlijk de abnormalen in dit Huis der Smarte.

Maar hij hoort ook hier spreken van genezing. Er *zijn* toch, zoo verzekert men hem, menschen, die geheel genezen weer vertrokken zijn. *Geheel genezen!* Zou het mogelijk zijn, mogelijk ook voor *hem?*

Hij bevindt zich goed. Een nieuwe omgeving, een geheel nieuwe behandeling doen soms wonderen. Hij heeft nu al maanden lang geen toeval gehad. De hoop is krachtig herleefd. En hij bidt, bidt elken dag vuriger om de zoo gehoopte bevrijding. En dàn, ja dàn, gaat hij nog studeeren! Zijn stem is wel in jaren niet meer geoefend, maar zou ze niet nòg geheel en al herstellen kunnen tot de oude sonore schoonheid?....

Op eens *weer* een aanval. En kort daarop nòg een....

Jaren zijn er sedert voorbijgegaan. De patient is oud geworden. Zijn haren zijn vergrijsd, zijn moed is gebroken, zijn hoop is verdwenen nog ooit in de samenleving weder te keeren. Toch is hij nog niet versuft en als mensch vernietigd. Hij is in deze kleine wereld een persoon van zeker gewicht geworden. Hij heeft een zekeren invloed op anderen verkregen. Hier is zijn ziekte geen sta-in-den-weg zooals daarbuiten, want hier zijn toch allen lotgenooten. En is hij niet gezonder van hoofd dan de meesten? Kan hij hun niet vertellen van hetgeen hij in vroeger jaren geleerd heeft? Zij noemen hem „onze professor" en hij is blij met die aanspraak, al hoort hij ze vaak met een weemoedig glimlachje aan.

Hij is gelukkig niet verbitterd geworden. Oók niet op God in den hemel. Hij heeft de prediking van Gods liefde — ja van Gods *liefde!* — aangenomen. Jezus Christus is hem dierbaar geworden, de Heiland, die kwam om armen rijk te maken. Hij tornt niet meer op, zelfs niet in zijn heimelijkste gedachten, tegen de harde werkelijkheid. Hij heeft vrede gevonden in het bloed des kruises. Hij rust aan het hoogepriesterlijke hart van zijn Meester, die ook voor hem heeft gesproken: het is volbracht. En wat verloren is voor den tijd, is gewonnen voor de eeuwigheid. En op zijn kamer hangt de psalm van den eersten Zondag uit onzen Catechismus: Dit is mijn eenige troost, in leven en in sterven, dat ik niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben; en wat daar verder volgt in die heerlijke Zondagsafdeeling. Dat woord is hem dierbaar als het Evangelie — het *is* ook Evangelie — en als hij weer uit een toeval ontwaakt, drinken zijn moede oogen dien troost met heimweebegeerte in. Straks is zijn laatste kamp gestreden, en is hij thuis bij Hem, dien hij in zwakheid heeft liefgehad.

In het lijden zijn wij alléén en worden wij nooit ten volle begrepen. Wij worden eerst van het lijden verlost als het alléénzijn ophoudt, omdat Christus met ons is. Dan komen wij over het lijden heen en wordt de gemeenschap met den Heiland voorgoed bevestigd. Voor eeuwig. O, wat zal dàt zalig zijn!

GEDACHTE AAN ZELFMOORD.

Neen, mensch, gij *moogt* die gedachte niet binnen in u bergen. Het is *laf* en het is *slecht.*

Ik begrijp het best dat een mensch zóó moe van het lijden, van het leven, van zijn verdriet en teleurstellingen wordt, dat hij meent het niet langer te kunnen uithouden. Hij heeft hulp gezocht bij menschen, maar niet gevonden. Bij God, en geen antwoord gekregen. En nu is hij aan 't eind van zijn kracht. Zijn handen zijn slap geworden, zijn gebed, zijn geloof, zijn vertrouwen, het is alles verdwenen.

Uiterlijk doet zoo iemand schijnbaar nog zijn plicht. Zijn gewonen arbeid. Maar de ziel is er uit, en meer en meer nadert het zwarte spook der wanhoop. Eindelijk krijgt de gedachte aan den dood iets begeerlijks, iets verleidelijks, iets onwederstaanbaars. „Als ik er maar uit ben! Dan is alles gedaan! Dan ben ik van alles bevrijd!"

Arme, dwaze mensch!

Meent gij dan heusch dat alles *uit* is? Zijt gij niet een kind der eeuwigheid en voor een eeuwigheid geschapen? Is het niet verschrikkelijk dat zelfs leden der Christelijke Gemeente, menschen, die het toch *weten* dat zij zondaars zijn en een Heiland hebben, zóó lichtzinnig over hun toekomst beslissen?

Want inderdaad, het gaat hier om uw *toekomst.* Wij weten toch wel dat dit leven een voorbereidingstijd is voor het volgend leven. Zijt gij daarvoor bereid, dan zal uw God u ook wel afroepen. Houd nog een weinig vol, arme lijdende broeder of zuster, verhindert den Heere ook van *uw* leven niet, zich aan u te openbaren.

Gij deedt mij veel benauwdheid smaken
En drukkend harteleed;
Maar, tot mijn hulp gereed,
Zult Gij mij weder levend maken,
Mij uit den afgrond trekken
En met uw vleuglen dekken.

Ach, ik zie u al het hoofd schudden en zeggen: de Heere heeft mij vergeten! Of wellicht zegt gij: Hij *is* er niet, er is *niets* dan het harde, blinde Noodlot....

Geloof het, mijn lijder, gij vergist u, want God *is* er en Hij wil ook *uw* God zijn! En wij, Zijne knechten, zullen het u zeggen zoolang wij kunnen, en wij zullen voor u bidden, en om veel, heel veel genade voor u vragen. Ook gij zult weer komen tot de blijdschap en de rust en den vrede van Gods kind.

Wees niet laf en wees niet slecht! Gij hoort uzelf niet toe, maar aan uw Schepper en aan uw Vader. Vergrijp u niet aan Zijn eigendom!

ONVERZOENLIJKEN.

Het is een zwaar en bitter lijden, dat veel menschen *zichzelven* opleggen, en dat daarom *dubbel* drukt: niet te kunnen vergeven. De smart, die van Godswege over ons komt, is altoos dóór te komen; Hij helpt niet enkel dragen, maar draagt dan Zelf ons mee. Maar *dit* lijden is tegen Zijnen wil, dáárbij worden Zijn hulp en vertroosting dan ook ten eenenmale gemist.

De geschiedenis is bekend, die de groote evangelist Moody ons uit zijne rijke ervaringen mededeelt. Eene vrouw kwam tot hem in diepen zielenood. Zij kon niet meer bidden. Haar hart was ver van de dingen, die zij met de lippen beleed. Zij geloofde in den Heere Jezus, naar zij beleed, maar zij bleef toch zonder vrede. „Laat ons dan samen nederknielen," sprak Moody, „en zegt u mij dan rustig en welverzekerd elke bede nà, die ik zal uitspreken."

„Wij knielden neder," zoo verhaalt Moody, „en ik begon het Onze Vader uit te spreken, het gebed, dat alle diepten des harten ontdekt en, indien het *waarlijk* gebeden wordt, ook vult. En op dit oogenblik was het mij te moede of de stroom van mijn inwendig leven zich geheel en al in die heilige woorden uitstortte, die door de bevende lippen der vrouw naast mij zacht, maar welbewust herhaald werden. Ik kwam tot de vijfde bede. Ik hoorde haar duidelijk zeggen: „En vergeef ons onze schulden." „Gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren," bad ik met groote warmte....

Zij was opgesprongen en eene doodelijke bleekheid lag over haar trekken. Zij wenkte mij met de hand op te staan. „Ik *kan* die bede niet uitspreken. Nooit! Nooit!" zei zij met een van opwinding bijna verstikte stem, en tegelijk barstte zij in een stroom van tranen uit.

„Dan zult gij ook den vrede Gods nooit vinden," zei ik.

„Nooit vinden?" snikte zij. „Dan ben ik verloren." En met ijskoude hand mijne vingers omklemmend sprak zij: „ik ken eene vrouw — wat die tegen mij misdaan heeft, dat *kan*, dat

wil ik haar nooit vergeven, al moest ik ook zelf daarbij te gronde gaan."

Met siddering blikte ik in dien afgrond van haat. Alle verdere vermaning bleek vruchteloos. Ik heb haar den volgenden dag bezocht, nog menig, menigmaal daarna, maar het mocht niet baten. Langzamerhand daalde de nacht van den waanzin over deze arme vrouw uit. Het woord der vergeving heeft zij nooit uitgesproken. God zij haar ziel genadig!"

Tot zoover het verhaal van Moody.

Dat is ééne zijde der zaak. Laat elk, die het heil zijner eigene ziel liefheeft, er aan denken!

Maar er is ook nog een *andere* zijde.

Ik ben zeker dat men door het weigeren van vergiffenis óók den mensch schade toebrengt, tegen wien men wrok koestert. Daar zijn ongetwijfeld mystieke, geheimzinnige krachten, die werken van ziel op ziel, en wanneer ik voortdurend met nijd en bitterheid aan iemand denk, is dat voor hem evenzeer schadelijk en gevaarlijk als voor mijzelven. Er is geen grens gesteld aan de macht, waaraan gedachtenstroomen, neigingen, begeerten, hartstochten onzer ziel onderworpen zijn. Physisch en psychisch zijn wij werkzaam. Ten kwade of ten goede. Wij oefenen allen invloed op onze medemenschen uit. Die invloed kan niet met cijfers en formules worden uitgedrukt, maar hij is niettemin iets zeer wezenlijks. Indien wij dit meer bedachten, wij zouden nauwlettender acht geven niet alleen op onze daden en woorden, maar ook op de wereld onzer gedachten.

O mijn lijdende broeder of zuster, onderzoekt u nauwkeurig of hier ook bij u eene verborgen, niet-erkende en dusver ook niet-vergeven zonde uwen vrede belemmert. En denkt aan het ontzaglijke woord van uwen Heiland: indien gij niet van harte den menschen hunne misdaden vergeeft, zoo zal uw hemelsche Vader ook uwe schuld niet kwijtschelden, uwe misdaden u niet vergeven. En waar zult gij dàn blijven?

AAN DE SLAVEN VAN EEN BEPAALDE ZONDE.

Daar zijn ongetwijfeld onder de lezers van dit boek menschen, die gebukt gaan onder de macht van een *bepaalde* zonde. Ik noem er een paar: drankzucht, morphine, cocaïne. Er zijn er ook, die ik niet wil noemen, maar die zij, wien het geldt, best begrijpen zullen: verkeerde, onreine gewoonten, zonden tegen het eigen lichaam, onbedwingbare passiën van wèlken aard dan ook.

Voor u allen heb ik een troostwoord.

Jezus Christus redt. Jezus is Overwinnaar.

Er is absoluut geen enkele zonde, geen duivelsche gewoonte, geen bekoring, hoe ook genaamd, waarvan Hij niet verlossen kan en verlossen wil. Indien gij te vergeefs daartegen alléén hebt geworsteld en gebeden, overweeg dan de vraag of daar niet een hoogstaand christen is, wien gij uw volle vertrouwen kunt schenken en aan wien gij uw zonde belijden kunt, opdat hij met u worstele in de gebeden, wellicht aan de booze macht, die u gevangen houdt, *bevele* in den naam des Heeren van u te wijken. Dat zijn zeer ernstige en heilige zaken, en gij moet wel ter dege overwogen hebben, vóór gij uwen mond opent, of het de wil des Heeren kan zijn dat gij deze menschelijke hulp inroept, maar ik weet dat het vaak geholpen heeft wanneer een neergebogen hart zich voor een bevestigd christen uitstortte.

Hoevelen gaan er door het leven, wier matte, fletsche blik, waaruit de moedeloosheid naar voren komt, soms afgewisseld door een fonkeling van een onheiligen gloed, u duidelijk genoeg zegt: „een slachtoffer van den dienst der zinnen, een gebondene door de machten van satan."

Nog eens, mijn broeder en zuster, wanhoop niet! Trek u niet in valsche schaamte en ongeloovige vertwijfeling terug — ik herhaal het u: *Jezus Christus redt. Jezus is Overwinnaar.*

Nog maar kort geleden, in Juli 1928, stierf zekere Eugène Bernard. Hij was vice-president van den Kerkeraad van Nantes

in Frankrijk en als *iemands* naam in het boek des levens heeft gestaan, is het de zijne!

Toch is die man herhaaldelijk in de gevangenis en in krankzinnigengestichten opgesloten geweest, ter oorzake van zijn goddelooze drinken. Hij is tot den diepsten val gekomen, waartoe ooit een slaaf der zonde komen kan, maar hij is volkòmen genezen en een rijkgezegend getuige van Christus geworden.

Geestig, beschaafd en verstandig, was hij een tijdlang de afgod der werklieden. Met Jaurès en Briand — twee kopstukken van het socialisme — heeft hij met al zijn kracht gewerkt voor de socialistische idealen. Zijn medeburgers kozen hem tot hun burgemeester.

Maar de alkohol heeft dezen groothartigen volkstribuun tot zijn slaaf gemaakt. Eens moest men hem op een kar van het stadhuis naar zijn woning rijden. Ten slotte werd hij uit de partij gestooten en van zijn rechten als burger ontzet.

Toen hij weer eens een keer uit de gevangenis kwam, bezocht hij een lid van den Evangelischen Bond en zeide: „gij hebt mij meer dan eens verzekerd dat God mij redden kan. Welnu, vóór ik mij van kant maak uit walging voor mijzelf, kom ik eerst nog eens tot u. Laat uw God mij nu redden!"

En God *heeft* hem gered. Wat heeft hij later dikwijls in zijn eigenaardige taal gezegd: „Ik ben zoo gelukkig als een hond, die eindelijk zijn hok teruggevonden heeft."

Ach, met welk een blijdschap vertelde hij op zekeren dag dat hij in zijne rechten als burger hersteld was. Maar met hoeveel grooter blijdschap verhaalde hij dat hij een kind van God geworden was. „Die Vader daarboven moet ons toch wel schrikkelijk liefhebben om Zijn Kind te geven voor zulke ellendelingen als wij!"

Hij was het, die bij de inwijding der nieuwe kerk zijner woonplaats het voorstel deed dat de avondmaalsbeker bekostigd zou worden door genezen dronkaards. „Wat mij betreft, ik heb lang genoeg gedronken uit den beker der verdoemenis, nu wil ik eindelijk den beker van mijn Zaligmaker drinken!"

Toen hij even bijkwam uit de ziekte, die hem ten grave heeft

gebracht, zeide hij: „wat is het toch makkelijk om te sterven!" En op de boeken wijzend, die op zijn tafel lagen, zei hij: „die boeken zijn wel belangrijk, maar tenslotte vermoeien zij u. Alleen de Bijbel vermoeit mij nooit."

Hij is een levende prediking geweest, een verbazing voor allen, die hem vroeger gekend hadden, weldoende waar hij kon, bemind door iedereen, iedereen liefhebbend. Een ontzaglijke menigte volgde zijn lijkbaar naar het kerkhof, en het is een vreugde voor allen, die hem hebben liefgehad, hem in het Vaderhuis met de vele woningen te weten.

Er zijn toestanden, waar men niet over schrijven kan; zondebanden, die men niet noemen wil; vernederingen, waarbij die van een vroegeren galei-slaaf nog niets zijn. Ik heb bekentenissen gehoord van bevende lippen, die mij zouden doen schrikken en walgen, wist ik twee dingen niet met volkomen zekerheid: dat ik geen haar beter was dan deze rampzaligen, omdat de kiem van *elke* zonde, geen enkele uitgezonderd, ook in *mij* gevonden wordt; ten andere: dat Jezus Christus een gewillig en volkomen Zaligmaker is, bereid om elk, die tot Hem roept, te redden en te bevrijden. En daarom moet *gij* nu ook deze bladzijde eens in uw gedachte houden, en ze nog maar eens overlezen en weer herlezen, totdat die geschiedenis van Eugène Bernard ook de uwe is geworden.

„Ach," zei mij eens een gewezen morfiniste, die letterlijk *alles* had vermorst en verknoeid om maar aan dat verboden heulsap te komen, dat haar door gewetenlooze handelaars-daarin tegen woekerprijzen werd verschaft — „u weet nooit, als u 't niet zelf gekend hebt, hoe groot de macht van *die* bekoring is. Ik zou mijn moeder hebben laten verdrinken, wanneer ze in 't water was gevallen, als ik op weg was om die vervloekte morfine te halen. Het was of de duivel mij achter de hielen zat. Ik geloof ook dàt het zoo was. Maar Jezus heeft mij volkomen bevrijd, ik taal er niet meer naar, zelfs niet in mijn droom. Ja, ik droom vaak dat ik er op uitga om anderen te waarschuwen."

Dat is het rechte. Gered om te redden. Zondaren, schept moed! Wanhopigen, grijpt Jezus aan!

AANVECHTINGEN.

Vele kranken en lijdenden hebben in het bijzonder met geestelijke bestrijdingen en verzoekingen te kampen. Zij *kennen* de waarheid van het woord des apostels, dat de groote zielevijand rondgaat als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden. Er zijn menschen, oprechte kinderen Gods, die voor deze donkere wegen bewaard blijven. Laten zij den Heer er voor danken, want ik zeg u: ze zijn moeielijk en bitter. Velen uwer kennen zeker het aandoenlijk geschrift van Bunyan: „Genade overvloeiende voor den grootste der zondaren." Zoo niet, dan moet gij dat eens zien te krijgen. Het is de sleutel tot recht verstaan van Bunyan's „Pelgrimsreize," een boek, dat *alle* Christenen moeten lezen en herlezen.

Hoe heeft Bunyan, om terstond die zware verzoeking te noemen, die ook zoovelen in ons vaderland bespringt, en die, bij onschriftuurlijke tobberij er zoovelen geheel en al van de wijs brengt, gezucht onder de vraag: „behoor *ik* wel tot de uitverkorenen? heeft God de zaligheid wel voor *mij* bestemd?" Mijn broeder of zuster, indien die vraag ook ù benauwt, bedenk dan dat de Heiland ook ù op het oog had toen Hij zeide: „komt *allen* tot mij, gij die belast en beladen zijt en Ik zal u rust geven." „Wie tot mij komt zal ik *geenszins* uitwerpen." „Wie dorst heeft, kome en die *wil,* neme het water des levens om niet." O, beroep u toch bij zulke aanvechtingen op Gods eigen verzekeringen en beloften, en laat den duivel met zijn goddeloos Bijbelgebruik maar praten! Beroep u op uwen heiligen Doop en zeg tot God: „Heere, ik ben toch geteekend als *uw* eigendom! Laat mij toch niet van U afgetrokken worden door dezen listigen vijand mijner ziel!" De uitverkiezing *is* geen onderwerp van discussie of vrome redeneering. Zij mag alleen *van achteren* bezien worden. Wanneer iemand vrede gevonden *heeft,* in Gods gemeenschap *rust,* ja, dàn mag hij zeggen: het is alles, *alles* genade, *alles* het werk uwer vrije, eeuwige, verkiezende ontferming! Maar zoolang de ziel nog *niet* gerust, nog *niet* vast-geankerd ligt in Gods

trouw, heeft zij zich te houden aan de volle, eerlijke, goedgemeende noodiging, die ook tot *haar* gebracht wordt: kom! kom tot uw Heiland, toef langer niet! Wie tot mij komt, zal Ik *nimmermeer* verstooten.

Wanneer de satan zegt: uwe zonden zijn te groot om vergeven te worden, wend u dan van hem met verachting af, en ga tot uw Heiland! Tegen satan kan niemand het uithouden in het redeneeren. Maar Christus is sterker dan hij, en Christus zegt dat Hij gekomen is om zalig te maken wat *verloren* is. Hij is de goede Herder, die het afgedwaalde schaap zoekt *totdat Hij het gevonden heeft.* Wat zou er toch van den hoereerder en moordenaar David, wàt van den bedrieger Zacheüs, wàt van de door zeven duivelen bezetene Maria van Magdala terecht zijn gekomen, wanneer God niet eene onveranderlijke neiging van eeuwigheid her gehad had om juist Zijn ergste vijanden, Zijn afkeerigste kinderen, Zijn verst-afgedwaalde schepselen terecht te brengen? „Al waren uwe zonden rood als scharlaken, Ik maak ze wit als sneeuw, al waren ze rood als karmozijn, Ik maak ze aan witte wol gelijk." „God wil dat *alle* menschen zalig worden en tot kennis der waarheid komen." O mensch, morrel en knoei en filosofeer en dogmatiseer nu toch niet met zulke Schriftwoorden, maar laat ze in al hun onbepaaldheid en volheid *staan,* ook al begrijpt gij er geen titel of jota van! Waar de zonde machtig is geweest, daar is de genade nog veel machtiger en overvloediger geworden. *Jezus neemt de zondaars aan.*

Zeker, ik weet het wel, daar is een toorn Gods tegen de *zonde.* God kan de *zonde* niet zien en niet dulden. Maar den *zondaar* heeft Hij lief en den *zondaar* laat Hij tot zich roepen. „Barmhartig en genadig is de Heere, lankmoedig en van groote ontferming." God bewijst Zijne liefde jegens ons dat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren, geheel en al in de zonde verloren en verdoemelijk. Maar nu Christus voor hen gestorven is, nu is er hope, volle, rijke hope *voor iedereen.* „Bergen mogen wijken en heuvelen vallen, maar mijne genade zal van u niet wijken en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, *spreekt de Heer, uw Ontfermer."*

Toe, arme stakker daar op uw bed! wees nu toch eens niet wijzer en niet vromer dan het Evangelie, maar geloof uw God op Zijn Woord!

Ja, zegt dan weer die vervloekte satan, die eeuwige tegenprater en verkleiner van Gods getuigenis, ja, maar uw berouw is niet *echt*, is niet *diep* genoeg en uw geloof is veel te zwak!

Maar wáár staat dan toch in den heelen Bijbel geschreven dat gij een *sterk* en een *groot* en een *overweldigend* geloof moet hebben? Spreekt uw Heiland niet juist van een geloof „als een mosterdzaadje," het *kleinste* van de moeskruiden? Zijn niet juist de heerlijkste beloften geschonken aan de zwakken, de machteloozen, aan het gekrookte riet en de rookende vlaswiek? Waarom gaan wij toch altijd weer tegen de meest stellige uitspraken des Heeren in, en zijn wij altijd weer geneigd naar de stem van onzen vijand te luisteren in plaats van de stem van den goeden herder te vertrouwen?

„Uw berouw komt *te laat*," fluistert hij ons dan weer in. „Gij hebt den tijd der genade voorbij laten gaan. Gij hebt de zonde tegen den Heiligen Geest bedreven, van welke er nimmer vergeving is. Gij zijt reddeloos *zijne* prooi."

Neen, leelijke, gemeene aartsleugenaar, ik gebied u in den naam van mijn Heiland te *zwijgen*. Neen, het is *nooit* te laat voor een zondaar, die berouw heeft en *nooit* heeft iemand de onvergefelijke zonde begaan, die er voor *vreest*. Want die zonde is juist dit: dat men tot op het laatste oogenblik toe de hand der ontferming àfstoot. Wie zijn leven lang den Heere Jezus verloochend heeft, maar nog in zijn laatsten snik het oog smeekend om ontferming naar den Gekruiste opheft, die is behouden. Laat mij het toch in den naam des Heeren aan elk, die over deze vraag bekommerd is, mogen toeroepen: niemand heeft de zonde tegen den H. Geest bedreven, die daar bekommerd over is, want juist die bekommering is het onfeilbaar bewijs van het tegendeel.

En wat kan de Booze u niet verder influisteren!

„De Heere heeft u immers klaarblijkelijk vergeten! Hoe zou Hij u anders zóó lang in de ellende laten? Is dit ziekbed geen bewijs er van dat Hij u verworpen heeft? Is uw gebed niet

ellendig? Is uw trouw niet al lang bezweken? Is uw geloof, te midden van deze beproeving, niet zwak als een rietje? Woudt *gij* een geloovige, *gij* een kind van God zijn? Denk eens aan het zwarte register uwer zonden! Denk eens aan uw verleden! Denk eens aan alles wat gij bedorven hebt en nooit, nooit meer kunt goedmaken!"....

Geloof mij, lieve lezer, ik heb dat alles *zelf* mede doorgemaakt, en daarom kan ik er u over schrijven en u vertroosten met de zekerheid: dat alles, hoe schrikkelijk ook op zichzelf, is voor uw God minder dan een morgenwolk, die bij het eerste schijnen van de zon vergaat en verdwijnt. Nog eens, treed met den duivel niet in discussie, maar verwijs hen naar Jezus Christus, uw Borg en Pleitbezorger. Die zal ook *uwe* zaak volkomen in orde maken. En God is getrouw, die u niet *boven* vermogen zal laten verzocht worden. Gij komt uit deze donkere tijden weer uit en 't licht zal heerlijk schijnen. Ik heb het vaak opgemerkt dat echte kinderen Gods vaak op hun ziek- en sterfbed nog van die smartelijke bestrijdingen hebben, die men hun zoo gaarne bespaard had gezien, maar die toch zeker nog voor hen noodig zijn om ook het laatste draadje en vezeltje van hun *eigen* werk en hun *eigen* gerechtigheid kwijt te raken. Het moet genade zijn en genade blijven tot aan den laatsten snik. Maar *Jezus* is overwinnaar en *niet* de Booze.

Laat dan niemand, die op deze wijze verzocht en geplaagd wordt, zich verontrusten alsof hem iets vreemds en ongehoords overkwame. Het kan niet anders of zij moeten ook door *deze* verdrukkingen henengaan. Maar wie den Naam des Heeren zal aanroepen, die *zal* ook zalig worden. Dat is zoo zeker als God zelf. Vrees niet, geloof alleenlijk en ook gij zult de heerlijkheid Gods aanschouwen.

MET HEM LIJDEN EN MET HEM VERHEERLIJKT WORDEN.

Gij zult de beetre lente zijn der ziel,
Want uit uw liefde wil 'k mijn leven drinken.
Nu alles wat ik minde mij ontviel,
Wil ik voor eeuwig in uw min verzinken.

't Voldoe me niet, dat 'k aan uw voeten kniel'
En late uw laaien in mijn oogen blinken:
Gij zult mijn leden op het vlammend wiel
Der wreede smarten mèt uw leden klinken.

'k Wil met U branden in den rooden brand,
Die uit uw Passie bloeit in felle pracht
En praalt in luister over 't eenzaam land.

'k Wil sterven aan mij zelf en uit den nacht
Van mijn verblijding rijzen naar den kant,
Waar slechts de lente van uw liefde lacht.

LIJDENS VRUCHT.

Het bitter en het zoet welt nooit uit de eigen ader;
En toch, aanzie de vrucht van 't zelfde lijdenslot:
't Brengt soms des eenen ziel veel dichter bij den Vader
En d' and'ren verder van zijn God.

Ligt dat aan 't lijden? 't Ligt aan 't al of niet gelooven;
't Hangt af van wat het hart als levenskiem besluit;
Zoo komt de klei, door 't vuur tot steen verhard, uit d' oven,
Maar 't goud komt er gelouterd uit.

VERBORGEN DRUK.

Laat mij enkele voorbeelden uit mijn herderlijke omgeving mogen opnoemen.

Ik heb een man gekend, die zestig jaren lang onder den druk eener zonde verkeerde, die hij maar niet vergeten kon, wier spookbeeld hem dag en nacht vervolgde. Hij had in zijn jeugd een som gelds verduisterd, een ander was er voor aangezien en uit zijn betrekking ontslagen, ondanks diens ernstige betuiging dat hij onschuldig was. Nu was die verongelijkte gestorven en de schuldige had altoos verzuimd hem zijne schuld te bekennen. Het verduisterde geld had hij teruggezonden met ruime vergoeding van rente, aan de familie van den verongelijkte had hij allerlei vriendelijkheden en verrassingen bereid, hij had rust gezocht voor zijn onrustige hart „bij God en menschen," zooals hij het uitdrukte, maar nooit gevonden. Altijd vervolgde hem het spook van zijn diefstal en van de verongelijking, dien onschuldige aangedaan.

Een andere geschiedenis.

Een man van stillen aard. Zacht, hulpvaardig, bereid om te helpen waar hij kon. Hij hàd ook de beschikking over veel geld. Maar hij had ééne groote zonde, die hem telkens overmeesterde: zijne zinnelijke passie. Hij had met menig vrouwenhart gespeeld en zijne vrouw herhaaldelijk bedrogen. Zij had het hem vergeven. Meer dan eens. Maar telkens was hij opnieuw gevallen. Hij was een christen. Veel verder gevorderd dan de man, dien ik hierboven noemde. Hij was zeer beslist voor menigeen tot zegen geweest. Maar die zonde, die hem tot haar slaaf had gemaakt, ontroofde hem alle blijdschap. Hij heeft zijn leven lang geen ware vreugde gekend. Toch is hij in vertrouwen op zijn Heiland gestorven. Maar dikwijls heeft hij mij gezegd: „hoe wreed is toch de slavernij der zonde! Ik veracht mijzelf en al kwam ik tot volkomen bevrijdenis, ik zou toch nooit kunnen vergeten wat ik mijn vrouw en mijn Heiland heb aangedaan."

Een derde herinnering. (Ik spreek *enkel* van gestorvenen in

dit opstel, en ik laat bijzonderheden weg, die aan bepaalde personen zouden kùnnen doen denken.)

Een jonge vrouw. Haar innigste begeerte was den Heiland te dienen. Zij had vele gaven van hoofd en hart. Maar zij was jaloersch en hartstochtelijk van aard. Haar beste vriendin had een stille liefde voor een begaafd jongman, die veel begeerlijks had voor een vrouwenhart. Hij had een goed karakter, fortuin, een prettig uiterlijk en zou in de bloeiende handelszaak van zijn vader komen. Maar hij stond buiten alle geloof. Toen heeft zij, merkende dat er ook van zijn kant liefde voor haar vriendin begon te ontkiemen, den begeerden huwelijkscandidaat ingepalmd en ingepakt met allerlei kleine listen en leugentjes — óók over haar „beste vriendin" — en ten slotte de zege behaald. Zij is met hem getrouwd, zij hebben een reis om de wereld gemaakt en toen zij terugkeerden was de andere zenuwziek, weldra zóó erg dat zij naar een krankzinnigengesticht vervoerd moest worden, waar zij dertien jaren lang geleden heeft, altijd de komst van haren „bruidegom" verwachtende. Toen is zij zachtkens als een opgebrande kaars uitgegaan. Maar de getrouwde is nooit meer gelukkig geweest. Haar man was goed voor haar, zij had lieve, gezonde kinderen, vele kennissen en „vrienden," zooals rijkelui die gewoonlijk in grooten getale hebben, maar zij behield diep in haar ziel den angst van een knagend geweten. „Ik lach vaak, dominee," zei ze mij eens, „maar innerlijk blij ben ik nooit, nooit meer. Ik zie altijd de melankolieke oogen van Anna vóór mij. Ik geloof dat ik zelf nog eens gek word."

Ik zou de voorbeelden kunnen vermenigvuldigen. Doch waartoe?

In het schoone boekje van mijn vader „Op Nebo's top," dat eerst lang na zijn dood ontdekt werd, komt een heerlijke bladzijde voor over „het *onherstelbare* van 't geen gij door eigen schuld verdorven hebt."

„Gij vraagt mij of ik ook voor u een woord van troost heb?"

„O ja, ik heb het. Allereerst, vergoelijk niets. Laat God Zijn woord in uw hart uitspreken, dat hart verbrijzelen. Val in de schuld voor Hem. Een mensch, die waarachtig berouw heeft, ***kan*** niet verloren gaan. De sterkte des satans is onze hoogmoed,

die, ragfijn, maar onverbreekbaar sterk, het hart omwikkelt. Het berouw scheurt, onder een stillen lofzang der engelen, in de kracht Gods dat net vanéén. En dan, o dan staat onweerlegbaar in Zijn hemelsche schoonheid het evangelie van Jezus Christus vóór u, gelijk een lang miskende vriend u schreiend om den hals valt en in zijn omhelzing de vraag van vergiffenis smoort, die gij tracht te stamelen."

„Als gij dan uwe zonden verfoeit, zijt gij ook in staat het andere te hooren. En dat is dat inderdaad (op enkele uitzonderingen na) hetgeen gij verdorven hebt *niet* te herstellen is. Ja, dit onherstelbaar verleden moet gij in de kracht Gods aanvaarden. Het *is* u vergeven, dus de scherpste prikkel is er uit weggenomen; nogthans ja, het onherstelbare *blijft* voor *deze* wereld. Maar nu vooreerst: daar het een gebeurde zaak is, daar het voor goed zijn plaats heeft ingenomen in de samenschakeling der dingen, zoo is het, ondanks al *uw* blijvende schuld, toch bestanddeel van Gods heilige Raad en onnaspeurlijk bestel over uw leven en dat van anderen geworden. Berust daarin, aanvaard ten volle de straf, die er aan hangt, maar ga dan ook, zonder verder mijmeren, frisch en onbevangen dien eenmaal bestaanden toestand in, gelijk het, naief en gezond, zelfs van den gekroonden overspeler en moordenaar beschreven staat: „daarna troostte David zijn huisvrouw Bathseba en hij ging tot haar." Is dan nu uw *verleden* onherstelbaar, zoo moet het toch voor de *toekomst* zijn heilzame vrucht dragen. Eerst voor *uzelven.* Mogelijk heeft God dezen val, dien gij blijft betreuren, over u toegelaten opdat een toekomstige, misschien zwaardere zou voorkomen worden door de behoedzaamheid, die gij met zooveel pijn geleerd hebt. Welberaden moed is na smartvol verlies toch dubbel schoon. En dan voor *anderen.* Gij zijt nu de aangewezen man om uw broeder te waarschuwen eer het te laat is."

Tot zoover mijn vader, wiens moedgevend betoog gij, zoo mogelijk, eens in zijn geheel in dit boekje „Op Nebo's top" moet nalezen. (Blz. 67 verv.)

Ja, mijn broeder of zuster, wie zulke diep-beschamende en verootmoedigende wegen heeft doorgemaakt, gaat voortaan als

Jakob „hinkende" zijn levenspad. Met de hooge, veroordeelende woorden over *anderen*, met de trotsche verwachtingen over *zichzelven*, is het voor goed gedaan. Wie in het leven een weinig heeft rondgezien, ook in de vrome, godsdienstige, kerkelijke wereld geen vreemdeling is, wie bovenal zijn eigen hart heeft leeren kennen in zijn onbetrouwbaarheid en natuurlijke goddeloosheid, die zingt een toontje lager dan de „glorieuselijk geredde" en „krachtdadig bekeerde" mensch wel eens doet, en zegt met den 139sten Psalm: „doorgrond mij, o God, en ken mijn hart, beproef mij en ken mijne gedachten, en zie of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op den eeuwigen weg."

De ouden verhalen dat een zwaan kort vóór hij sterven gaat voor het eerst en voor het laatst gaat *zingen*. Ik zeg niet dat het met *alle* kinderen Gods zoo is, vooral niet dat het zoo wezen *moet* dat hij eerst aan het einde zijns levens tot de rechte blijdschap komt, maar toch weet ik dat er *velen* zijn, die nimmer *geheel* onder de droefheid over hunne zonden, vooral over hun *verborgen* zonden, uit komen. Oordeelt niet over dezulken! Gij weet niet welk een wicht aan nooit-vermoede droefheid en schaamte zij hebben meegetorst door het leven. Dezulken verstaan het Schriftwoord nog in een zeer *bijzonderen* zin: „God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen." Hoe verheugen zij zich op den *nieuwen* hemel en de *nieuwe* aarde, waar aan deze oude dingen heel niet meer gedacht zal kùnnen worden! Dàn is de bruiloft des Lams gekomen, en daar kunnen geen tranen meer vloeien. God zal voor eeuwig bij de menschen wonen; daar zal geen leed en geen droefheid, ook geen herinnering aan oude zonden, meer mogelijk zijn.

Troost u daarmede, gij die gebogen gaat onder uwe herinnering, die u hier nimmer volkomen verlaten zal. Uwe zonden zijn vergeven, zijn weggedaan voor Gods oog, gij zult zeer zekerlijk zalig worden en deel verkrijgen aan de erve der heiligen in het licht.... maar hier *blijft* gij „hinkende," ook al is het Morgenrood u na uw Pniël opgegaan. Gij zult uw doorn in het vleesch wel behouden. Uw zonde is verzoend, maar het lidteeken *blijft* in uwe ziel. Het zal u beletten die hinderlijke

druktemakerij, die sommigen bekeerden aankleeft, na te volgen waar men met zijn diepen val nog geurt om dan uit te galmen dat alles, alles vergeven en vergeten is.... o neen, gij gaat stil uwen weg. Petrus en Paulus hebben het nooit vergeten dat zij hun Meester verloochend en vervolgd hebben. Maar gij weet, de dag is nabij, waarop gij uwen Heiland ontmoeten en aan Zijne voeten neerzinken zult. Dàn zal alles, *alles* volkomen nieuw zijn geworden en in den glans van dat Paradijs uws Gods ook uw laatste schaduw verdwijnen. Voor eeuwig. O mijne ziel, verheug u, verheug u, want Hij, die het beloofd heeft, is getrouw. Hij *zal* het doen. Ook voor u. Ook voor mij. Hallelujah!

EENZAME VROUWEN.

Het is voor een man zeer moeielijk de psyche der ongehuwde vrouw te leeren kennen; nog moeielijker er over te schrijven. Er zijn dingen, die men beter aanvoelen dan in klare gedachten uitwerken kan, laat staan die gedachten op schrift brengen. Zoo heel licht gaat het teere waas, de fijne glans eener vrucht door aanraking verloren.

De ervaring heeft mij geleerd dat voor vele meisjes de mogelijkheid van ongehuwd te blijven, een voorwerp van heimelijke vrees is, eene vrees, die soms tot beklemmenden angst kan groeien. Er *zijn* zeker óók jonge vrouwen, aan wie de sexueele strijd volkomen bespaard blijft; maar ik geloof dat zij eene zeer kleine minderheid uitmaken. Zij zijn volkomen normaal van lichaam en geest, zij weten zeer goed wat er in de wereld, ook in *haar* wereld, te koop is, zij hebben ook wel stille wenschen en idealen, maar de oppervlakte van het water harer levenszee wordt *niet* door stormen bewogen, en ook in de diepte is het rustig. Wee de schennende hand, die den vrede van zulk een hart moedwillig verstoort! Wee den onreinen mond, van man of vrouw, die gif druppelt in zulk een kuische ziel!

Zulke gelukkigen kunnen opgroeien van kind tot jonkvrouw, van jonkvrouw tot volwassen, tot bejaarde vrouw *zonder* dat de bittere strijd tegen hartstochten en sexueele verzoekingen haren innerlijken vrede bedreigt. Voor mij rijst thans het beeld op van meer dan ééne, die haren levensweg moedig en vroolijk, gelukkig en gelukkig-makend heeft afgelegd en in een rijkgezegenden en vruchtbaren arbeid, in het ouderlijk huis of als verpleegster, in een stichting of in een particuliere woning, voor velen, *zeer* velen tot grooten steun is geweest. Waarlijk zulke vrouwen zijn niet te beklagen en in geen enkel opzicht minder gelukkig te noemen dan zij, die de moederweelde in engeren zin mochten smaken aan de zijde van een beminden echtgenoot. Ik ben vast verzekerd dat geen *enkele* der rijke gaven en talenten, die de Heere God aan de vrouw verleenen kan, in zulk een leven ongebruikt behoeft te blijven.

Maar nog eens, het zijn de *minsten,* die zonder deze zware verzoekingen en vernederingen, die het ziele- en lichaamsleven der vrouw zoo menigmaal bedreigen, de eindpaal bereiken. Velen harer zusteren hebben een moeielijk leven, van de jeugd tot de grens van den ouderdom en een strijd, te zwaarder omdat hij bijkans nimmer aan anderen beleden en daardoor verlicht kan worden. O daar wordt zooveel dóórgemaakt, waarover een kuische vrouwenziel nooit spreken zal, worstelingen met heete tranen en wanhopige verzuchtingen gepaard, stille maar des te zwaarder verzuchtingen, die zoo moeielijk den vorm van een vertrouwend gebed kunnen aannemen en dàn, maar dán ook alleen, in vrome overgave aan Gods wil kunnen overgaan. O mijne zusters, indien gij dan geen *aardsch* vriendenhart kent, waaraan gij uwe moeiten klagen kunt, bedenkt het dan dat uw *hemelsche* Vriend in *al* onze benauwdheden benauwd is geweest en naar den Troon des heelals een hart heeft meegenomen, dat *al* onze droefheid en moeite verstaat. Ik denk aan u met innige sympathie en ik hoop dat gij uit deze regelen den broeder zult beseffen, die naast u komt staan met al den eerbied der liefde, die uw strijd verdient en die met bevende hand u wijst op Hem, wiens nabijheid en gemeenschap toch *alle* gemis vergoeden kunnen.

WEDUWNAARS.

Voor *weduwen* wordt dikwijls gebeden. Waarom zoo zelden voor *weduwnaars?* Voor *weduwen* wordt op allerlei wijzen gezorgd, hoe zelden vindt een *weduwnaar* een rustig plekje voor het hol van zijn voet!

Een eenzame man is tienmaal hulpeloozer dan een eenzame vrouw. Een vrouw weet zich oneindig beter te schikken, te helpen in het onvermijdelijke, maar een man zit dadelijk bij de pakken neer en zijne handen staan hem voor de meeste dingen scheef. O hoe kan hem dan de herinnering smartelijk zijn aan al die verloren „kleine" diensten, die „kleine" vriendelijkheden en hulpvaardigheden, waarin een liefdevolle vrouw toch zoo echt, zoo bewonderenswaardig, zoo onmisbaar zijn kan!

O mannen, die nog het voorrecht hebt uwe vrouw naast u door het leven te zien gaan, waardeert uw zegen! Houdt elk hard woord terug, dat u op de lippen brandt, wellicht wel over rechtmatige klachten — ook uw vrouw heeft haar gebreken, natuurlijk! — Maar ach, als ze wèg is, hoe zullen die woorden u dan *branden* op de ziel!....

Daar zit hij dan nu in zijn leuningstoel in zijn uitgestorven woning, in zijn gehuurde kamer, in het gesticht, dat hem heeft opgenomen en waar hij minder goed of ook wel heel goed, zelfs „voortreffelijk" verzorgd wordt, doch waar hij toch altijd weer opnieuw de teere, trouwe hand van *zijn* Anna, *zijn* Keetje, *zijn* eigen beste vrouw mist!

Een stille traan van innig medelijden met die eenzame mannen, die het geluk van een vredig samenwonen hebben gekend, maar het moesten missen. Het leek mij niet dan billijk dat in dit Troostboek ook een woordje voor *u* werd geschreven. Moge God u sterken en bemoedigen, broeders! Houdt het oog gericht op de Godsstad, wier tinnen Gij toch van verre ziet glanzen en waar gij uwe beminden zult wedervinden. Toen gij *kind* waart zongt gij somtijds het liedje van verlangen, maar doet gij het nu óók niet wel eens in uw stille mijmeringen?....

WEDUWEN EN WEEZEN.

De wijze Apostel Paulus onderscheidt in zijne vermaningen aan Timotheüs (1 Tim. 5 : 1—16) tusschen weduwen, die het „waarlijk," ten volle zijn, die geheel alléén staan in de wereld, en haar, die kinderen en kleinkinderen hebben, die voor haar zorgen kunnen. Hij heeft het daar in die pericoop meer over de materieele dan over de geestelijke zijde van het weduwschap. In de Oudheid, die nog zoo weinig armenzorg, staatszorg, pensioenen en dergelijke dingen kende, waren een wees en een weduwe almede de beklagenswaardigste schepselen, die men zich indenken kon.

Voorwaar ook *die* kant der zaak blijft de ernstige aandacht der christenen vergen. Er zijn nog altoos weduwen genoeg, die met groote zorgen en kommer voor haar dagelijksch brood en de opvoeding der kinderen hebben te worstelen. Doch thans denk ik nog meer aan den strijd, aan het lijden der *ziel*, dat aan menige weduw is opgelegd. Haar lijden, vaak een *verborgen* lijden, kan zwaar zijn. Wie een gelukkigen echt door een plotselingen dood verbroken zag, of wie een teeder geliefden echtgenoot langzaam maar zeker zag verkwijnen; wie na een zonnig huwelijksleven, of ook na een bitter teleurstellend, martelend samenzijn den dood zag naderen, die feitelijk een verlossing moest heeten.... ach, hoeveel verschillende gewaarwordingen en beproevingen heb ik daar in die enkele regels reeds aangeduid!

Daar staat zij dan weer alleen in het leven, de jonge vrouw, of de vrouw op gevorderden leeftijd, wellicht de oude en zwak geworden vrouw, en alles is zoo geheel *anders* geworden. Elke leeftijd brengt zijn eigen sfeer van bezoekingen en verzoekingen mede. Wij kunnen dat niet in bijzonderheden uitwerken, maar mijn hart denkt aan die allen met oprechte deernis. Het kleed eener weduwe is lang, elk trapt er op. Aan hoeveel beoordeelingen staat zij niet bloot!

Is zij jong, spreekt het natuurlijke, toch ook háár ingeschapen verlangen naar liefde, naar koestering door de liefde van een

ander, zijn woord mede in haar bestaan, en verraadt zich dat onwillekeurig, neen, al leeft het slechts diep, diep verborgen in haar hart — aanstonds is de booze, harde wereld er bij om van haar te fluisteren, te mompelen, te gissen en te lasteren.

Is zij ouder geworden, God alleen weet onder hoe veel strijd en kamp tegen allerlei toch zoo billijke en begrijpelijke verlangens, hoe licht kan dan in die ziel een wortel van bitterheid, opwaarts spruitende, beroering en verwarring brengen in haar geestelijk leven. Hare manieren hebben wellicht wat hoekigs, hare woorden iets puntigs gekregen, maar is het te verwonderen bij een leven in eenzaamheid, dat de heilzame afslijping en vorming der samenspraak en der verstandige leiding van een liefhebbend echtgenoot missen moet?

Men spreekt vaak zoo onbarmhartig over zulke eenzame vrouwen, en de wreede „spraakmakende gemeente" heeft spoedig vele kwetsende beelden voor haar gereed. Maar ik wil u toch door deze regelen zeggen, zusters! dat ik hart voor u heb en dat ik uw lijden diep mede-gevoel. Ik heb van zoovelen uwer den strijd, de stille, verborgen worsteling met allerlei onzichtbare, maar zeer werkelijke machten gadegeslagen, en ik kan u de verzekering geven dat ik eerbied heb voor dat moeizame, jarenlange, soms levenslange voortgezette lijden, dat vele weduwen, die het „waarlijk" zijn (om met den Apostel te spreken) hebben te dragen. Er zijn zoo van die gedachten, niet waar? die ontwijd, die vergroofd en verruwd worden, wanneer ze op schrift of in druk vóór u staan; daarom schrijf ik ze hier ook *niet* neer; maar een fijngevoelend hart verstaat u en leeft met u mede.

Tracht, zooveel dat in uw vermogen is, aan anderen wat liefde en belangstelling te toonen. Indien gij zelven weet wàt eenzaamheid en verlatenheid is, o zoekt dan uwe lotgenooten op en brengt haar wat bloemen, in *dubbelen* zin als gij dat kunt: een geurig bloemetje uit tuin of winkel, maar bovenal een vriendelijk bloemke van sympathie en van bescheiden en kiesche deelneming. Gij oudere weduwen, die den strijd reeds ten deele gestreden hebt, gaat eens tot de jongeren en richt haar oog op de heerlijkheid van een leven met God, een leven, dat al mist het op aarde

zijn schoonheid en zijn naaste bestemming, toch waarlijk niet nutteloos en verbroken *hoeft* te zijn. Spreekt met elkander van de liefde, die *blijft,* ook waar de aardsche liefde haar teerste openbaring verloren heeft, en die toch ook een wederzien insluit, dat al wat in het verledene waarlijk schoon en goed was, in heerlijkheid vernieuwen zal.

Weduwen en weezen worden vaak met elkander saamverbonden, en daar is ook oorzaak toe. Ook weezen staan in menig opzicht alléén in deze wereld, al worden zij thans ook beter verzorgd dan in vroeger tijden, toen „wees" vrijwel gelijkluidend was met „ellendige, verwaarloosde verschoppeling." Er wordt *veel* gedaan voor de verlatenen en berooiden, met groote dankbaarheid zij het erkend en aangemoedigd! Maar er zijn toch vele kinderen, die het bitter beschreien dat zij geen vader en geen moeder meer hebben. Niet alleen onder de *jonge* kinderen. Ik ken wel menschen, die de zeventig voorbij zijn, die nog altijd heimwee hebben naar het wijze woord van hun vader, naar de teedere omhelzing van hun moeder. Het verlies van zijn moeder komt menigeen *nooit* meer op aarde te boven. Maar Eén is er in den hemel, die uw gemis verstaat en het uit Zijne volheid vergoeden kan en wil. Eén is er, die, ook al hebben vader en moeder u verlaten, u nimmermeer begeven zal. En daarom, hoofd en hart opgericht, gij eenzame weduwe! Op Hem vertrouwd, gij verlaten wees! Uw Vader en uw Rechter leeft, en wie met Hem zijn levensweg gaat, is toch nimmer alleen. Klaagt Hem uw nooden! Gewent u toch aan Hem en hebt vrede, gelijk de Heilige Schrift zoo diepzinnig-schoon zegt! Waar zou dat zich-gewennen aan Hem beter worden geleerd dan in de oogenblikken, waarin het gemis, dat de smart van uw leven is, u het zwaarste drukt? Eén is er zeker voor wien uw lijden *niet* verborgen is en die uw vader en uw rechter, uw helper, uw uitredder wezen wil, Hij, die troost gelijk een moeder troost en wien tevens alle macht gegeven is in hemel en op aarde. Ach, wanneer wij dat waarlijk gelooven, kunnen wij nooit meer *geheel* droevig worden en nimmermeer wanhopen.

GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

Ik voel mij nauw verbonden
Aan elk die Jezus mint,
En van zijn schuld en zonden
Bij Hem verlossing vindt.
Wat ons dan hier ook scheide,
Kerkwet of Kerkverband,
Eens toch verdwijnen beide
In 't hemelsch Vaderland.

Eenmaal zal de ure komen
Waarin van heinde en veer,
Zich buigen alle vromen,
Eén in hun God en Heer.
Eén in hun hoogst gevoelen,
Bestuurd door heil'gen zin,
En slechts Gods eer bedoelen,
Vereend in broedermin.

O Heiland, die hierboven
Thans leeft in heerlijkheid,
En voor al wie gelooven
De zaligheid bereidt;
O, zuiver Gij ons harte
Van elken twist en haat,
Die aan den broeder smarte
Berokkent, en U smaadt!

Eens zullen alle veeten,
Al wat hier broeders scheidt,
Voor eeuwig zijn vergeten
In 's hemels heerlijkheid.
Eens zal *elk* d' eere zingen
Van 't Lam, voor ons geslacht —
Weg dan met beuzelingen,
Waar *zulk* een heil ons wacht!

HET LIJDEN VAN SLAVEN, DIE NAAR VRIJHEID SNAKKEN.

Een man, die God vreest. Belijdend en getuigend lid Zijner kerk. Een mild en beminnelijk mensch. Maar verslaafd aan zijn drankfiesch. Geen dronkaard in den eigenlijken zin des woords, maar toch zelden in waarheid nuchter. Is hij niet dronken van wijn, dan is hij het van zenuwachtige gejaagdheid voor zijn zaken. Zijn vrouw en kinderen hebben allen iets onrustigs. De man ziet het, maar hij *kan* zijn glas portwijn in den middag, zijn Moezel of Médoc aan den maaltijd, zijn grocje of punch in den avond niet meer ontberen. Hij *weet* dat hij zich ruïneert naar lichaam en ziel, maar hij mist de kracht om het éénige redmiddel te aanvaarden: in Gods kracht allen bedwelmenden drank op te geven.

Ik verwacht hem spoedig naar een zenuwinrichting te zien verhuizen.

* * *

Een jonge man, gehuwd maar zonder wederzijdsche liefde. Hij is van streng godsdienstigen huize. Hij praat half in Bijbeltaal en heeft voor elke situatie een citaat uit de berijmde psalmen ter hand. Hij is hopeloos morfinist. Zijn lichaam is bedekt met de prikjes zijner inspuitingen. Hij weet dat hij te gronde gaat en bidt elken morgen om verlossing. Zes maal heeft hij het fatale heulsap weggeworpen en op de knieën God beloofd met deze zonde te breken. Maar het heeft nooit langer dan drie dagen geduurd, of hij had weer een nieuw spuitje en nieuwen voorraad van dat gif.

Hij heeft mij zijn ellende meermalen geklaagd, zijn machteloosheid verfoeid, ja vervloekt, maar alle zelfbeheersching ontbreekt hem als de verzoeking opkomt; blindelings stort hij zich in het verderf. Hij zegt zeker te gelooven dat hij in zelfmoord eindigen zal. En ik geloof dat óók.

* * *

Een vermogend man. *Zeer* rijk zelfs. Door petroleum, rubber en suiker millionair geworden. Nu komt Philips als vierde rad aan zijn levenswagen, die wel een triomfwagen schijnt. Toch weet ik dat hij, die op dien wagen zit, dood-ongelukkig is, want hij is de slaaf eener zonde, die men niet noemt in deze huichelachtige wereld, alsof de zonden, die men noemt (en veelal duldt) ook maar één graad „fatsoenlijker" zijn! „Ik zou al mijn geld willen geven als ik er van bevrijd werd," heeft hij mij onder tranen uitgesnikt. Hij weet zich erfelijk belast, maar zucht onder zijn slavenketen. „Mijn armste loopjongen is gelukkiger dan ik."

Hij heeft strychnine in huis, maar „ik ben te laf om het in te nemen, al weet ik dat ik dan in enkele seconden uit mijn lijden was."

* * *

Een man, die zijn vrouw aanbidt. Nóóit heb ik zóó iets gezien. Geen offer is hem te zwaar, als hij meent er haar mee te gelieven. Zijn toewijding is onbegrensd, maar ook zijn angst dat hij haar verliezen kan. Bij de minste ongesteldheid worden de beroemdste specialiteiten ontboden, de kostbaarste raadgevingen dezer heeren, die nog al eens van opinie verschillen, moeten *alle* opgevolgd worden. In één jaar zijn ze naar twee badplaatsen en naar drie diverse klimaten heengegaan. En de vrouw wordt steeds zwakker. Door of ondanks deze medicijnmeesters, maar zij gaat achteruit.

De man is radeloos, maar verbergt zijn angst onder een altijdlachend gezicht. Zijn glimlach maakt mij soms razend, want hij bedriegt iedereen: zijn vrouw, haar omgeving, zichzelven.

Ik vrees dat hij nog eens met zijn afgod een gewelddadigen dood zal zoeken, want hij is onder al die onzinnige liefde levensmoe geworden.

Hij *weet* dat hij handelt als een dwaas, en dat al zijn doen enkel schade veroorzaakt, maar hij *kan* niet anders.

* * *

Ik zou zulke voorbeelden uit mijn praktijk kunnen vermenigvuldigen. Ook — natuurlijk — van vrouwen. Nog meer dan die uit de wereld der mannen. Het is ontzettend zoovelen als *slaven* zijn van een zonde, van een gewoonte, van een neiging, van een hartstocht, die ze maar niet *kunnen* overwinnen. Hoe ouder ik word, te breeder en dieper lijkt mij de zee van menschelijke ellende. Alles is half en gebrekkig, elke grootheid van menschendoen en menschen-karakter blijkt aangevreten en onbetrouwbaar. Waar zijn de geweldigen van geest, wier werken en wezen voor de eeuwigheid geschapen schenen? De tijd, de wetenschap, de niets ontziende blik der geleerden, hebben overal dien glans verdoofd. Er is geen steen nòg zoo hard, of hij begint eens te verweeren en af te brokkelen. En in dit ijdele, worstelende, lijdende, vergankelijke, van zonden en passiën doorwoelde menschdom zijn ook *wij* ingevoegd, hebben ook *wij* onze taak en van al die gebreken en gevaren dragen ook *wij* de vruchtbare zaden mede. Is het niet om wanhopig te worden? Hebben de pessimisten dan niet gelijk, wanneer zij ons op duizend manieren verhalen en vóórprediken dat deze wereld onredbaar verloren is?

Neen, duizendmaal neen! Deze slavernij, die er *is,* deze slavernij der zonde, die even onloochenbaar is als de zon aan den hemel, zij is *geen* noodlot, waaraan niet te ontkomen is.

In dir ein edler Sklave ist,
Dem du die Freiheit schuldig bist.

Wie aan Christus gelooft, die màg, die zàl niet wanhopen. Aan al die ongelukkigen, die mij hun nood en ellende openbaren, en allereerst aan mijzelven, die somtijds al die donkere machten even reëel aanschouw als „Christen," toen hij door de Vallei der Schaduwe des doods henenging, roep ik het telkens weer toe: *Christus leeft, Christus is Overwinnaar, óók voor u.* Buiten Hem *is* inderdaad deze wereld doelloos, een spel van duizend krachten zonder zin, een worden en vergaan, een warm worden en weer verkoelen, een opstaan en vallen, een eten en weer hongerig worden, een drinken en weer dorsten, een vinden en

weer verliezen, een hopen en weer versagen zonder einde, zonder oplossing, zonder een redelijk slot. Maar wie Christus in zijn leven waarlijk ontmoet heeft, die kan niet meer wanhopen, en die mag, ja hij *moet* gelooven dat ook *hij* in de groote ontwikkeling dezer wereld zijn eigene plaats, zijn bepaalde beteekenis heeft.

Dus óók die millionair met zijn doosje strychnine? Oók die man met zijn krankzinnige liefde? Oók die stille dronkaard, óók die verslaafde morfinist? Ja zeer zeker, óók die! Ook zij dragen „edele slaven" in zich om, aan wie zij de vrijheid geven moeten. Want ook hùn zielen zijn voor God en Zijn gemeenschap geschapen, en daar bestaat absoluut *geen* band, *geen* keten, die sterker is dan Jezus Christus. Ik zou liever alles, wat ik voor dit boek geschreven heb weer met eigen hand verscheuren en vernietigen, wanneer ik niet met absolute zekerheid wist dat er bevrijding is voor *elken* zondaar van *elken* zondeband, wanneer hij zijn toevlucht neemt tot den Heiland.

Laat nu elk zijn *eigen* toestand maar eerlijk onder de oogen zien. Ik kan onmogelijk alle gevallen opsommen. Een groot deel van hetgeen ik voor dit onderdeel van mijn „Christus Consolator" geschreven heb, heb ik weer moeten ter zijde leggen. De ellenden, die ik trachtte te ondervangen, zijn *te* menigvuldig om alle beschreven te worden, vele daarvan *kunnen* ook niet in een geschrift, dat onder aller oogen komen kan, zelfs maar worden aangeduid. Er zijn diepten des satans, dierlijke, ja benedendierlijke passiën en abnormaliteiten, waarvoor ook de kloekmoedigste siddert en beeft. Maar ook tot *die* slaven, ja juist allereerst en allermeest tot hen, zeg ik: Christus kan u redden, en Hij wil het en Hij doet het. En daarom, laat *niemand* wanhopen!

Uit een nacht, hoe zwart, hoe dicht,
Voert Hij ons naar 't eeuwig licht.

Wie *gelooft, zal* de heerlijkheid Gods zien.

VOOR ARBEIDERS IN 'S HEEREN WIJNGAARD, DIE NIET BEGEERD WORDEN.

Dat is óók een lijden. Jaar in jaar uit op een post te arbeiden, waar men begeerd noch gewaardeerd wordt. Een schoolmeester, die zijn bestuur of de bevolking tegen zich heeft, en die toch verzekerd mag zijn dat hij zijn plicht vervult. Een predikant zonder „gaven," met de zekerheid dat hij op het kerkhof van zijn eerste gemeente begraven zal worden, of in een stadsgemeente arbeidt, allengs verlaten van zijn hoorders, miskend door zijn gemeente, overvleugeld en geheel in de schaduw gesteld door jongere medebroeders, grooter lichten dan hij aan den kerkelijken hemel. En dan toch de overtuiging te hebben dat je het Evangelie in zijn volheid en zuiverheid brengt.... Ik zeg u dat zoo iets een *lijden* is.

Ik heb een Evangelist gekend buiten onze kerk. Zelfs buiten alle kerkelijk verband. Maar een man met gaven, met veel liefde, met onverflauwde toewijding voor de zielen. Maar ze wilden hem kwijt zijn, en ze *zijn* hem ook kwijt geraakt. Ze hebben net zoo lang gestookt en gekonkeld en gezucht en gebabbeld, de menschen van dat kringetje, tot hij het niet meer uithouden kon. En toen is hij weggetrokken met een gebroken hart. „Er was ook *niks* meer an," zei een welgestelde en goedgevulde boer van dien kring. „Nou hebben we 'n bovenste beste. Zuiver in de waarheid en-i heit centen van z'n eigen." De andere is na drie jaren hartlijdens overleden. Ik zeg u dat zoo iets een *lijden* is.

Er zijn velen in de wereld, die zich *ten onrechte* miskend achten, en dat zijn in den regel nog al erg lastige en moeilijke menschen. Maar er zijn óók *waarlijk*-miskenden en hun bid ik de genade toe stil te *zijn* en stil te *blijven* tot het einde. Bismarck schreef eens aan 't adres van den grooten veldmaarschalk Moltke:

Ich glaube dass in *jener* Welt
Die Wahrheit stets den Sieg behält.

Doch mit der Lüge *dieses* Lebens
Kämpft unser Marschall selbst vergebens.

Gelukkig de mensch, die onder miskenning *heel* niet strijdt, maar God zijne zaak laat uitrechten! Vorsteher Hoffmann van Korntal heeft bij zijn bekeering de gelofte gedaan dat „door hem niemand ooit zou worden aangeklaagd noch in den tijd noch in de eeuwigheid." Als alle strijdbare theologen dàt eens bedachten tegenover de *personen,* die zij zoo vaak bestreden hebben op de venijnigste wijze! En hoeveel hulp en ontferming Gods is er noodig om, aldus aangevallen wordende, blijmoedig te zwijgen, overtuigd dat er Eén is, die rechtvaardiglijk oordeelt. Maar ik zeg u dat het toch een *lijden* is aldus onder het Caudijnsche juk van medebroeders te moeten dóórgaan....

„Ik geef Mijnen schapen het eeuwige leven, en zij zullen nooit verloren gaan, want niemand zal ze uit *Mijne* hand rukken."

AAN ALLEN, DIE IN DEZE RUBRIEK NIET GENOEMD ZIJN.

Lieve mede-pelgrims, en daarom mede-lijders in dit dal der vreemdelingschappen, ik vrees dat ik velen uwer heb overgeslagen. Zoo gaarne had ik voor *allen,* die lijden, een woord van troost en bemoediging gehad. Maar mijne kennis van de onmetelijke smart, die een menschenhart vervullen kan, is begrensd.... en de Uitgever dringt op *beperking* aan! Hebt gij in dit boek *geen* woord voor uw bijzondere behoefte gevonden, wel schrijft mij eens, als gij kunt; wellicht beleef ik nog een tweeden druk van dit geschrift, en gaarne zal ik dan, zoo mogelijk, ook aan *uwen* nood, aan *uw* speciale lijden denken.

Maar kan ik dan ook niet voor elk uwer het woord spreken, dat gij in het bijzonder zoudt noodig hebben — Eén is er, die het wèl kan, en dat is de Christus Consolator, op wien ik telkens

ook u gewezen heb. Hij is de algenoegzame, de barmhartige, de onfeilbare Vertrooster. Neemt, neemt toch allen de toevlucht tot Hem, tot Zijne heilige kruiswonden en laat Zijne liefelijke stem, die Maria en Martha vertroostte, en die den reeds gestorvenen Lazarus uit de grafspelonk tot het leven terugriep, ook tot de donkerheid van uwe gestorven en begraven vreugde doordringen en het ook bij u tot een blijden opstandingsdag maken!

Gij armen, droeven, blinden,
De hoofden opgericht!
Laat u door Jezus vinden,
Zijn last is zacht en licht.
Wie kan er tranen drogen
Als Jezus? Immers geen!
Richt dan de weenende oogen
Naar Jezus heen!

Hoe gaat mijn genegenheid uit naar de gemeenschap met allen, die dezen Heiland liefhebben! Hoe begeert mijn hart, dat óók zijn lijden heeft, niet het minst: het lijden om de verscheurdheid der Christenen, dat ik u toch tot éénige hulp en bemoediging heb mogen wezen. Laat ons uitzien naar den komenden Heiland! De strepen van het eerste morgenrood zijn er al, spoedig breekt de volle dag aan en zullen wij altoos bij den Heere zijn. Vertroosten wij elkander met deze woorden, want Hij, die het beloofd heeft, is getrouw.

SLOTGEBED.

Drieëenige God, Fontein van alle zaligheid en van eeuwige vertroosting, wij besluiten dit boek met de aanbidding van uwe hooge Majesteit. Op hoeveel ellende hebben de oogen onzer ziel gestaard, bij hoevele raadselen hebben wij sidderend en vragend stilgestaan. Maar onze laatste gedachte en onze innigste bede is toch: schenk ons uw gemeenschap, o Vader, dan zal het ook bij ons vrede en rust zijn.

Barmhartige Heiland, Helper en Trooster, wij danken U voor alles wat wij ook in dit boek van uwe liefde gelezen en vernomen hebben. Ach, het was veel te zwak en veel te weinig, want welk menschenwoord kan den rijkdom uwer goddelijke ontferming uitspreken? Maar wij hebben toch van verre iets gezien en ook aan ons hart ervaren hoe goed en veilig het bij U is, en hoe het lijdend menschenkind uitrusten kan aan uw hoogepriesterlijke hart. Trek ons steeds nader tot U, o Heere, en doe de krachten des nieuwen levens binnenstroomen in onze moede en gewonde harten. Wij verlangen naar uwe volle aanschouwing. Trek ons, o Koning, en wij zullen U naloopen.

Wij bidden U, Heere! laat deze boeken, die den naam van den *Christus Consolator* dragen, waarlijk troost mogen brengen aan zoovelen, die nog troosteloos en moedeloos door het leven gaan. Er is ook in uwe Kerk zoo weinig moed, zoo weinig vertrouwen op de volkomen overwinning, die Gij hun toch beloofd hebt en die daarom vaster en zekerder is dan iets ter wereld. Maak ons sterk in den goeden strijd des geloofs en getrouw in het belijden van uwen heerlijken Naam. Ontferm U over ons, die in den smeltkroes werden binnengeleid en doorlouter ons, opdat de vrucht onzes lijdens moge zijn een vernieuwd en geheiligd leven, dat U verheerlijkt en aanbidt.

En zoo brengen wij U den dank en den lof, o God, voor alles wat Gij ook in deze bladen tot ons gesproken hebt, en smeeken U: verlaat niet wat uw hand begon, o Levensbron, wil bijstand zenden! Amen.

INHOUD.

Bladz.

Ter inleiding 5

HET LIJDEN IN HET ALGEMEEN.

(De gedichten zijn met een * geteekend.)

Opdracht aan den lezer* 9
In den Smeltkroes 11
Gebed 13
Het lijden bij uitnemendheid 14
Voor beproefden 17
De waarde der smart 18
Het ambt der smart 21
Gebroken dingen 22
Het lijden een goede vriend. 23
Van de duisternis. 24
Beproeving 25
Via Dolorosa* 26
Levenswijsheid 27
Het geheim des kruises 29
Gods verkwikkingen. 31
Onze lichte verdrukking 32
Christus en het lijden 33
De gevaren der eenzaamheid 36
Bede* 37
Kleine vertroostingen 38

Bladz.

Groeit gij innerlijk? 39
Het lijden in het licht des geloofs 40
De macht van het lijden 41
Het lijden als leermeester 44
Over den zegen van het lijden 46
Gods barmhartigheid 51
Roep mij aan in den dag der benauwdheid. Ik zal er u uithelpen en gij zult mij eeren 52
De zegen der eenzaamheid 53
Gebed 54
De adel van het lijden 55
Bij het kruis wordt het licht 56

HET LIJDEN IN ZIJN VERSCHILLENDE OPENBARINGEN.

De onmetelijkheid van het lijden 59
Bede om geduld 63
Onze gezondheid 64
Krankheid 65
De weg naar de gezondheid 70
Waarom ik niet? 71
Wandelende zieken 73
Ziek worden 75
Gij hoort er ook bij 76
Thermometer 78
Vasten met gezalfd aangezicht 79
Ons uitzicht* 80
In de grootste smarten blijven onze harten in den Heer gerust 81
Slapelooze nachten 84
Aftakelen 87
Steeds eenzamer wegen 89
Verschillende zieken 91
Vrees voor besmetting 95
Zeg het Jezus!* 96
Verborgen lijden 97

Bladz.
Sukkelen 101
Misdeelden 102
Afzichtelijk lichaamslijden 103
Het lijden van kinderen 104
Het lijden van helpende menschen 106
Iemand die met God tevreden is 109
Speldeprikken 110
Ouderdom 111
Zich niet te kunnen uiten 112
Ongelijk gepaard 114
Een goede raad 118
Zwak zijn 119
Zeven duizend 120
Het lijden van een al te verheven en van een al te nuchteren geest 121
Gebed van een verjarende kranke 123
Familieleed 125
Een langdurig ziekbed 127
Jezus ziende dezen liggen * 128
Een verjaardag op het ziekbed 128
Blinden 130
....Om stil te zijn * 132
Christelijk ziek zijn 133
De blinde * 133
Een woord speciaal voor slechthoorenden en dooven . . 135
Blinde doofstommen 138
Overspanning 140
Zenuwen 143
Zenuwlijders 144
Bevroren tranen * 146
Iets voor en over onrustige menschen 147
Voor hen, die 't moeilijk hebben * 154
Een woord voor gebondenen 155
Gebed 157
Voor zwaarmoedigen 158

Bladz.
Melancholie 159
Het lijden van hen die niet spreken kunnen 160
De wolke der getuigen * 162
Godslasterlijke gedachten 163
Diepten des satans 164
Zielszieken 166
Een bezoek bij eene krankzinnige 167
Epileptici 168
Gedachte aan zelfmoord 172
Onverzoenlijken 174
Aan de slaven van een bepaalde zonde 176
Aanvechtingen 179
Met Hem lijden en met Hem verheerlijkt worden * . . . 183
Lijdens vrucht * 183
Verborgen druk 184
Eenzame vrouwen 188
Weduwnaars 190
Weduwen en weezen 191
Gemeenschap der heiligen * 194
Het lijden van slaven, die naar vrijheid snakken 195
Voor arbeiders in 's Heeren wijngaard, die niet begeerd worden 199
Aan allen, die in deze rubriek niet genoemd zijn 200
Slotgebed 202

CHRISTUS CONSOLATOR

DEEL I

MOZAIEK

DEEL II

SURSUM CORDA

DEEL III

IN DEN SMELTKROES

DEEL IV

VOOR KRANKEN

DEEL V

NAAR HUIS